ຊຸດມໍລະດົກວຽງຈັນ

ໂຫຣາສາດລາວ

ພາກຕົ້ນ

ໂດຍ ເຈົ້າເພັຊຣາຊ ຣັຕນະວົງສາ

ແປ ແລະຮຽບຮຽງ ໂດຍ ມະຫາ ສິລາ ວີຣະວົງສ໌

ພາກເສີມ: ການທຳ ອັດຕາຖະເຫຼິງສົກ

ໂດຍ ຄຳສິງ ໂງ່ນວໍຣະຣາທ

ຈັດພິມໂດຍ

ດອກຄຳ
DokkeD

ສຳນັກພິມ ດອກຄຳ

ອຸປະຖຳໂດຍ

Buddhism for Development Project

ຄ.ພ.ພ

ຊຸດມໍລະດົກວຽງຈັນ

ໂທຣາສາດລາວ ພາກຕົ້ນ

ໂດຍ ເຈົ້າເພັຊຣາຊ ຣັຕນະວົງສາ ຮຽບຮຽງໂດຍ ສິລາ ວີຣະວົງສ໌

ບັນນາທິການ ກວດແກ້ ໂດຍ ຄຳສິງ ໂງ່ນວໍຣະຣາດ

ພິມຄັ້ງທີ 1

ມັງກອນ 2011

ໂດຍ ໂຄງການພຸດທະສາສະໜາ ເພື່ອການພັດທະນາ (ຄ.ພ.ພ.)

ນະຄອນຫຼວງວຽງຈັນ, ສ.ປ.ປ.ລາວ

ພິມທີ່ ພະໄຊ ກຣາບຟິກ

ຕາມທະບຽນ: 302 ພຈ 09112010

ຈຳນວນ: 2000 ຫົວ

ຈັດພິມ ອອກແບບ ໂດຍ: ບໍລິສັດ ດອກເກດ ຈັດພິມຈຳກັດ

ໂທ: (+856 21) 263748, 020 2204895

e-mail: dokked@veetoo.net

www.dokked.com

ດອກເກດ
DokkeD

ຂໍ້ມູນທາງບັນນານຸກົມ ຂອງຫໍສະໝຸດແຫ່ງຊາດ

ເພັຊຣາຊ ຣັຕນະວົງສາ, ເຈົ້າ

ໂທຣາສາດລາວ ພາກຕົ້ນ / ເຈົ້າເພັຊຣາຊ ຣັຕນະວົງສາ, ແປ ແລະຮຽບຮຽງ ໂດຍ ສິລາ ວີຣະວົງສ໌,
ບັນນາທິການ ໂດຍ ຄຳສິງ ໂງ່ນວໍຣະຣາດ. ພິມຄັ້ງ ທີ 1. -- ວຽງຈັນ:
ສຳນັກພິມ ດອກເກດ ແລະໂຄງການພຸດທະສາສະໜາ ເພື່ອການພັດທະນາ (ຄ.ພ.ພ) 2011.
I - XIV, 199 ໜ້າ ; ພາບປະກອບ, ຕາຕະລາງ; 24 ຊມ (ຊຸດມໍລະດົກວຽງຈັນ)
1. ລາວ -- ໂທຣາສາດ. I. ສິລາ ວີຣະວົງສ໌. II. ຄຳສິງ ໂງ່ນວໍຣະຣາດ. III. ຊື່ເລື່ອງ.

133.509594 dc--21

ISBN 978-9932-07-014-5

ໜ້າ

ສາລະບານ

1. ຄຳເຫັນຂອງ ທ່ານ ໝູນແກ້ວ ອໍລະບູນ ລັດຖະມົນຕີວ່າການ ກະຊວງຖະແຫຼງຂ່າວ ແລະວັດທະນະທຳ

2. ຄຳອະນຸໂມທະນາ ຂອງ ພະອາຈານ ເຫວດ ມະເສໄນ

3. ຈາກສຳນັກພິມ ດອກເກດ (ຈັດພິມຄັ້ງທີ II)

4. ຄຳນຳຂອງ ທ່ານ ຄຳສິງ ໂງ່ນ ວໍຣະຣາທ, ຜູ່ແກ້ໄຂ

5. ຄຳນຳຂອງກົມມັດທະຍົມສຶກສາ (ພິມຄັ້ງທີ 1)

6. ຄຳອະທິບາຍຂອງຜູ່ແປຮຽບຮຽງ ມະຫາ ສິລາ ວິຣະວົງສ໌

7. ຄຳນຳຂອງຜູ່ຂຽນ

3 ຕອນທີນຶ່ງ

ສິ່ງທີ່ປະກອບກັບປະ ຕິທິນ

1. ວັນ

ກ. ແຜນມື້

ຂ. ເວລາຕັ້ງຕົ້ນວັນ

ຄ. ມູນເຫດແຫ່ງຄຳ "ໂມງ" ແລະ ຄຳ "ທຸ້ມ"

ງ. ຍາມ

9 2. ເດືອນ

ກ. ປັກ

ຂ. ກຳໜົດເວລາ ແລະລຳດັບ ເດືອນຈັນທຣະຄະຕິ

ຄ. ເດືອນຂຶ້ນປີໃຫມ່ ແລະລຳດັບ ເດືອນຜິດປົກກະຕິ

ງ. ອະທິກະມາດ (ເດືອນ ແປດ ສອງຫົນ)

ຈ. ອະທິກະວານ (ເດືອນ ເຈັດ ເຕັມ 30 ວັນ)

ສ. ຊື່ເດືອນຕາມດາວນັກຂັດຕະຣິກ

ຊ. ເດືອນສຸຣິຍະຄະຕິ

ຍ. ມະຫານາທີ

22 3. ຣະດູ

ກ. ຣະດູລາວ

ຂ. ຣະດູຝຣັ່ງ

ຄ. ຫຼັກຕັ້ງຣະດູຝຣັ່ງ

25 4. ປີ

ກ. ປີຝຣັ່ງ (ປີຫຣໍປົກ)

ຂ. ປີລາວ

ຄ. ປີອະທິກະສຸຣະທິນ

ງ. ປ່ຽນຫຼັກແຫ່ງກຳໜົດລະຍະເວລາປີລາວ

ຈ. ແຜນປີບູຣານ

36 5. ສັກຣາດ
ກ. ພຸດທະສັກຣາດ
ຂ. ມະຫາສັກຣາດ
ຄ. ຈຸລະສັກຣາດ

ຕອນທີສອງ
ຕຳນານດາວ

45 1. ຕຳນານດາວພະເຄາະ
ກ. ພະເຄາະທາງຝຣັ່ງ
ຂ. ຣາສີ
ຄ. ຣາສີແບບຝຣັ່ງ
56 2. ນັກຂັດຕະຣິກ
59 3. ອຸປະຣາຄາ

ຕອນທີສາມ
ປະຕິທິນ

66 1. ຄູນສັງຂານ (ທຳອັດຕາຖະເຫຼີງສິກ) ອັດຕາຖະເຫຼີງສິກ ປີຈຸລະສັກຣາດ1312
70 2. ຫາເວລາສັງຂານຂຶ້ນ(ເວລາຖະເຫຼີງສິກ) ມັດທະຍົມ ແລະ ສຳຜຸດພະອາທິດ
76 3. ຫາເວລາສັງຂານໄປ ຫຼື ສັງຂານລ່ວງ

ຕອນທີສີ່
ຄວາມເຫັນກ່ຽວກັບມູນແຫ່ງເກນຕ່າງໆ ແລະ ແຫ່ງວິທີຄູນສັງຂານ

82 1. ຄວາມເຫັນຂອງໂຫນໄທ
83 2. ຄວາມເຫັນຂອງອ້າພະເຈົ້າ
ກ. ຫໍຣະຄຸນ
ຂ. ກຳມັດຊະພົນ
ຄ. ວິທີຄຳນວນຫໍຣະຄຸນ ແລະກຳມັດຊະພົນ ອີກແບບນຶ່ງ
ງ. ອະວະມານ
ຈ. ມາສະເກນ
ສ. ດິຖີ
ຊ. ອຸດຈະພົນ
ຍ. ວິທີຄຳນວນອຸດຈະພົນແບບຂະໜນ
ດ. ວາຣະ
95 3. ຄວາມເຫັນກ່ຽວກັບວິທີຄຳນວນຫາເວລາຖະເຫຼີງສິກ
98 4. ຄວາມເຫັນກ່ຽວກັບເກນແລະວິທີຄຳນວນມັດທະຍົມ ແລະສຳຜຸດພຣະອາທິດ
ກ. ມັດທະຍົມພະອາທິດ
ຂ. ວິທີຄຳນວນ ມັດທະຍົມພະອາທິດ
ຄ. ສຳຜຸດພະອາທິດ

ตอนที่ห้า
ปิอะทิภะสุธะทิน - อะทิภะมาด- อะทิ์ภะวาน สังฆาน เม๊าสองวัน

105 1. ปิอะทิภะสุธะทิน
109 2. ปิอะทิภะมาด
115 3. ปิอะทิภะวาน
ก. ทู๊กใส่ปิอะทิภะวานทางไท
ข. วิทิย้ายเดือน 7 เต็มจากปีที่เป็นอะทิภะมาดไปเฮ้าปีอื่น
ค. ตาลางสำหับหาอันข๊ื้น 1 ค่ำ แห่งเดือนจันทธะคะติ
ง. ตาลางสำหับหาอันต้นแห่งเดือนสุธิยะคะติ
131 4. สังฆานเม๊า 2 อัน

ตอนที่หิก
ทวายมะหาสังฆาน

137 1. ทวายตามอัน และเวลาของสังฆาน
ก. นามมางสังฆาน
ข. นิทานบางมะหาสังฆาน
140 2. ทวายตามอันสังฆาน
ก. อันสังฆานไป
ข. อันเม๊า
ค. อันสังฆานข๊ื้น (อันถะเหิงสิก)

ง. ทวายเวลาสังฆานไป
142 3. ทวายนากให้น้ำ-ฝน และลิม
ก. นากให้น้ำ และฝนตามนามปี
ข. เกบพิธุนสาด (ฝน)
ค. เกบทาธาทิคุน
ง. ทวายลิมแธงหื๋อย่อย
145 4. ทวายเลื่องเฮ้า-ผินปูก
ก. ทันยาหาน(เฮ้า)
ข. ทวายเลื่องกานทำนา
ค. ทวายเลื่องผินปูก
ง. กำลังปี
147 5. กาละโยก
ก. ทุงไช
ข. อะทิบ่ดี
ค. อุบาด
ง. โลกวินาด

ตอนที่เจ๊ด
ถูนสังฆาน โดยใช้พุดทะสักธาด หื๋อ มะหาสักธาด

150 1. ใช้พุดทะสักธาด
152 2. ใช้มะหาสักธาด

156 พากเสิม
กานคำนอนปะติทิน

ຄຳເຫັນຂອງລັດຖະມົນຕີວ່າການ
ກະຊວງຖະແຫຼງຂ່າວ ແລະວັດທະນະທຳ

ເປັນທີ່ຮູ້ກັນດີແລ້ວວ່າ ວັດທະນະທຳເປັນປັດໄຈໜຶ່ງ ທີ່ມີສ່ວນສຳຄັນຢູ່ໃນການພັດທະນາສັງຄົມແບບຍືນຍົງໄດ້ ແລະຄວາມຮູ້ທາງ "ໂຫຣາສາດ" ກໍແມ່ນໜຶ່ງໃນສາຂາວິທະຍາສາດ ທີ່ຍັງເປັນທີ່ຕ້ອງການສຳລັບຄົນຮຸ່ນໃໝ່ເພື່ອການສຶກສາຄົ້ນຄວ້າ. ການຮັບຮູ້ສະຕິປັນຍາຂອງບັນພະບຸລຸດ ແລະນຳໃຊ້ໃຫ້ເກີດຜົນປະໂຫຍດແກ່ສ່ວນລວມນັ້ນ ນັບວ່າເປັນສິ່ງທີ່ຄວນໄດ້ຮັບການພັດທະນາ ສົ່ງເສີມ ແລະຂະຫຍາຍໃຫ້ກວ້າງຂວາງທີ່ສຸດ.

ຂ້າພະເຈົ້າເຫັນວ່າ ການຈັດພິມປຶ້ມ "ຕຳລາໂຫລາສາ" ຂອງເຈົ້າເພັດຊະຣາດ ຣັດຕະນະວົງສາ ເຫຼັ້ມນີ້ອອກມາໃນປະຈຸບັນ ເຊິ່ງເປັນໄລຍະທີ່ພັກ ແລະລັດຖະບານ ພວກມກຳລັງເລັ່ງລັດພັດທະນາປະເທດຊາດຂອງພວກເຮົາຢ່າງຮອບດ້ານນີ້ ຈຶ່ງສອດຄ່ອງ ແລະຕອບສະໜອງກັບຄວາມຮຽກຮ້ອງຕ້ອງການທີ່ສຸດ ໂດຍສະເພາະແມ່ນຄວາມຕ້ອງການທາງດ້ານພະລັງວັດທະນະທຳ ທີ່ຈະນຳພາປະຊາຊົນໄປໃນທິດທາງດຽວກັນ ແລະຊ່ອຍໃຫ້ບັນດານັກຄົ້ນຄວ້າ ນັກວິຊາການທັງຫຼາຍມີຄວາມເຂົ້າໃນເລິກເຊິ່ງ ຖືກຕ້ອງຂຶ້ນ ກ່ຽວກັບຄວາມໝາຍ ແລະກົກເຄົ້າການປະຕິບັດຮີດຄອງສ່ວນໜຶ່ງ ທີ່ເປັນວັດທະນະທຳລາວ ເຊັ່ນວ່າ ເປັນຫຍັງລາວເຮົາຈຶ່ງສະຫຼອງປີໃໝ່ໃນທ້າງເດືອນເມສາ, ການຄິດໄລ່ວັນເດືອນປີ ທາງຈັນທຣະຄະຕິ ແລະສຸຣິຍະຄະຕິ ມີຈຸດຮວມ ແລະສົມທົບກັນແນວໃດ? ຖືກຕ້ອງ ຫຼືກົງກັບປະຕິທິນສາກົນແນວໃດ? ຫຼັກການໃຊ້ພຸດທະສັກຣາດ, ຈຸລະສັກຣາດ ແລະຄິດຕະສັກຣາດ ມີມາແຕ່ສະໄໝໃດ ແລະໃຜເປັນຜູ້ກໍ່ຕັ້ງຂຶ້ນ...ເຫຼົ່ານີ້ເປັນຕົ້ນ.

ໃນໂອກາດອັນສະຫງ່າລາສີ ສະຫຼອງນະຄອນຫຼວງວຽງຈັນ 450 ປີນີ້, ຂ້າພະເຈົ້າເຫັນວ່າ "ຕຳຣາໂຫຣາສາດ" ເຫຼັ້ມນີ້ ບໍ່ພຽງແຕ່ຈະເປັນສັກຂີພິຍານແຫ່ງຄວາມຈະເລີນກ້າວໜ້າຂອງນະຄອນຫຼວງວຽງຈັນ ໃນອະດີດເທົ່ານັ້ນ ແຕ່ຍັງເປັນສ່ວນໜຶ່ງຂອງຄັງສາງມໍລະດົກທາງວັດທະນະທຳແຫ່ງຊາດນຳອີກດ້ວຍ. ດັ່ງນັ້ນ ຈຶ່ງຂໍສະແດງຄວາມຊົມເຊີຍ ສຳນັກພິມດອກເກດ ແລະ ຄ.ພ.ພ. ທີ່ໄດ້ສະຫຼະທຶນຮອນ ໃສ່ການຈັດພິມປຶ້ມທີ່ມີຄວາມໝາຍ ແລະຄວາມໝາຍສຳຄັນເຫຼັ້ມນີ້ ແລະຂໍສະແດງຄວາມຍ້ອງຍໍຊົມເຊີຍຜົນງານຂອງບັນດານັກປາດອາຈານທັງຫຼາຍ ທີ່ໄດ້ມີຄວາມພາກພຽນພະຍາຄົ້ນຄວ້າປຶ້ມດັ່ງກ່າວນີ້ ຈົນສຳເລັດ.

ລັດຖະມົນຕີວ່າການ
ກະຊວງຖະແຫຼງຂ່າວ ແລະ ວັດທະນະທຳ

ໝູນແກ້ວ ອໍລະບູນ

ຄຳອະນຸໂມທະນາ

ການຂຽນ, ການແຕ່ງ, ການຮວບຮວມ ແລະຈັດພິມຕຳຣາວິຊາການຕ່າງໆ ທັງວິຊາ ການທາງໂລກ ແລະທາງທັມ ໃຫ້ມວນມະນຸດໄດ້ອ່ານ, ໄດ້ສຶກສາ ແລະຄົ້ນຄວ້າ ຖືວ່າໄດ້ໃຫ້ແສງ ສະຫວ່າງແກ່ໂລກ ຍິ່ງກວ່າແສງພະອາທິດ ແລະແສງພະຈັນ ສົມດັ່ງພາສິດທີ່ພຣະພຸດທະເຈົ້າຕັດ ໄວ້ວ່າ: "ນັດຖິ ປັນຍາ ສະມາ ອາພາ" ແສງສະຫວ່າງ ສະເໝີດ້ວຍປັນຍາບໍ່ມີ ດັ່ງນີ້ ເນື່ອງໃນ ໂອກາດທີ່ໜ່ວຍງານ ຄ.ພ.ພ ໄດ້ຈັດພິມຕຳຣາໂຫຣາສາດ ຂອງສະເດັດເຈົ້າເຜັດຊະຣາດ ມະຫາ ອຸປະຣາດ ທີ່ໄດ້ແຕ່ງເອົາໄວ້ໃນເມື່ອກ່ອນ ເພື່ອສືບສານ ແລະຜັນຂະຫຍາຍມູນເຊື້ອອັນດີງາມໃຫ້ ຄົງຢູ່ ສະແດງກະຕັນຍູຮູ້ບຸນຄຸນທ່ານ ຖືວ່າເປັນລູກຫລານ - ເຫລນທີ່ດີຂອງແຜ່ນດິນ.

ຕຳຣາໂຫຣາສາດ ເປັນຕຳຣາທີ່ເກົ່າແກ່ ແລະເລິກລັບ ເປັນຕຳຣາທີ່ວ່າດ້ວຍວິຊາໂຫມ, ວິຊາພະຍາກອນດາຣາສາດ ແລະວິຊາພະຍາກອນໂຊກຊະຕາ ແລະກໍເປັນວິຊາໜຶ່ງທີ່ນອນຢູ່ໃນ 18 ສາດ ຂອງຄຳພີພາມ ປະເທດອິນເດຍໂບຣານ ເຊິ່ງພຣະພຸດທະເຈົ້າກ່ອນສະເດັດອອກບວດ ກໍໄດ້ສຶກສາຈົບຮອດ 18 ສາດ ມາກ່ອນແລ້ວ ພວກເຮົາຊາວພຸດຍ່ອມຮູ້ດີຈາກປະຫວັດຂອງພະພຸດ ທະເຈົ້າ ເຊັ່ນ ເມື່ອຄາວທີ່ເຈົ້າຊາຍສິດທັດຖະກຸມານ ປະສູດໃໝ່ໆ ມີລີສີຕົນໜຶ່ງຊື່ອະສິຕະດາບົດ ເຊິ່ງເປັນຜູ້ຄຸ້ນເຄີຍໃນພຣະຣາຊະສຳນັກຂອງ ພຣະເຈົ້າ ສຸດໂທທະນະ ເຂົ້າມາຢ້ຽມພຣະກຸມານ ແລະໄດ້ພຣະຍາກອນວ່າພຣະກຸມານນີ້ໃຫຍ່ຂຶ້ນຈະໄດ້ສະເດັດອອກບວດແລະຕັດສະຮູ້ເປັນສາສະດາ ເອກໃນໂລກ ຄຳພະຍາກອນນັ້ນກໍເປັນຈິງ.

ປະເທດລາວເຮົາໄດ້ນັບຖືພຣະພຸດທະສາສະໜາ ລັດທິລັງກາວົງ ເຊິ່ງພຣະເຈົ້າຟ້າງຸ່ມ ມະຫາຣາດ ໄດ້ນຳເອົາມາຈາກປະເທດກຳປູເຈຍໃນປີ ພ.ສ 1902 ຢູ່ໃນປະຫວັດຂອງພຣະເຈົ້າ ຟ້າງຸ່ມມະຫາຣາດ ແລະສະເດັດເຈົ້າອະນຸວົງ ກໍມີໝໍໂຫນປະຈຳພຣະຣາຊະສຳນັກ ຖືວ່າ ຕຳຣາ ໂຫຣາສາດ ຕິດພັນກັບພຣະຣາຊະສຳນັກ ແລະພຣະພຸດທະສາສະໜາເປັນເວລາຍາວນານ ຈົນກະ ທັ່ງມາເຖິງສະໄໝຂອງສະເດັດເຈົ້າ ເຜັດຊະຣາດ, ຍາພໍ່ ມະຫາສິລາ ວິຣະວົງ ແລະພຣະອາຈານ ໃຫຍ່ ບົວຄຳ ວໍຣະເພັດ ກໍໄດ້ສືບມູນເຊື້ອນັ້ນ ມາແຕ່ໃນປັດຈຸບັນນີ້ເຫັນວ່າຜູ່ຮູ້, ຜູ່ເຂົ້າໃຈ, ຜູ່ຊ່ຽວຊານ ແລະຜູ່ສຶກສາຄົ້ນຄວ້າກ່ຽວກັບວິຊາດ້ານນີ້ໄດ້ຫລຸດໜ້ອຍຖອຍລົງເກືອບຈະບໍ່ມີແລ້ວ.

ບັດນີ້ໜ່ວຍງານ ຄ.ພ.ພ ໄດ້ຈັດພິມຕຳຣາໂຫຣາສາດຄືນໃໝ່ ເພື່ອສືບສານແລະຜັນຂະ ຫຍາຍ ໃຫ້ຟື້ນຄືນຊີບຂຶ້ນມາ ແລະໃຫ້ຍືນຍົງຄົງຢູ່ຄູ່ກັບຊາດ ແລະພຣະພຸດທະສາສະໜາສືບໄປຊົ່ວ ກາລະນານ.

ຂ້າພະເຈົ້າໃນນາມຮອງປະທານຜູ້ປະຈຳການສູນກາງ ອົງການພຸດທະສາສະໜາສຳ ພັນລາວ ຂໍຊົມເຊີຍ ແລະອະນຸໂມທະນານຳໜ່ວຍງານ ຄ.ພ.ພ. ທີ່ໄດ້ຈັດພິມຕຳຣານີ້ຂຶ້ນຢ່າງສຸດ ໃຈ ມານະໂອກາດນີ້ ດ້ວຍ.

ຮອງປະທານຜູ້ປະຈຳການສູນກາງ ອ.ພ.ສ

ພຣະອາຈານ ເທວດ ມະເສໄມ.

ຄຳສະເໜີ ຂອງສຳນັກພິມ ດອກເກດ

ທ່ານຜູ້ອ່ານ ທີ່ນັບຖື

ອີກເທື່ອໜຶ່ງ ສຳນັກພິມດອກເກດ ຮູ້ສຶກປາບປື້ມແລະພາກພູມໃຈຢ່າງຍິ່ງທີ່ໄດ້ຈັດພິມຕຳຣາ "ໂຫຣາສາດລາວ ພາກຕົ້ນ" ຜົນງານຍິ່ງໃຫຍ່ເລື່ອງໜຶ່ງຂອງເຈົ້າເພັຊຣາຊ ຣັຕນະວົງສາ ຜູ່ໃຊ້ເວ ລາ ສຶກສາຄົ້ນຄວ້າຢູ່ 20 ກວ່າປີ. ຜົນງານນີ້ ພິມອອກຄັ້ງທຳອິດເປັນພາສາໄທໃນປີ 1951 ຄາວພະອົງ ທ່ານໄປລີ້ໄພການເມືອງຢູ່ໃນປະເທດນີ້. ມື້ລາງຍາພໍ່ມະຫາສິລາ ວິຣະວົງສ໌ ຜູ້ເຄີຍຄູນສົງການ ແລະ ເຣັດປະຕິຫິນລາວອອກໃຊ້ຮ່ວມກັນກັບພະອົງ ສະໄໝເພິ່ນເປັນອາຈານສອນຢູ່ໂຮງຮຽນສົງປະຣິຍັດຕິທັມ ທີ່ຂຶ້ນກັບພຸດທະບັນດິດສະພາຈັນທະບຸຣີ ປີ ຄ.ສ.1932 ແລະໄດ້ນຳເອົາວິຊາໂຫຣາສາດ ໂດຍສະເພາະ ພາກເຣັດປະຕິຫິນ ເຂົ້າສອນຢູ່ໃນໂຮງຮຽນ ຕະຫຼອດເວລາທີ່ທ່ານສອນຢູ່. ໃນປີ 1973 ທ່ານມະຫາສິລາ ວິຣະວົງສ໌ ໄດ້ແປແລະຮຽບຮຽງຕຳຣາພາສາໄທອອກໃຫ້ກົມມັດທະຍົມສຶກສາ ທີ່ບັນຈຸວິຊານີ້ເຂົ້າໃນ ຫຼັກສູດມັດທະຍົມປາຍ. ແຕ່ດ້ວຍວ່າ ວິຊາດັ່ງກ່າວເປັນວິຊາທີ່ຍາກສົມຄວນ ຈຶ່ງບໍ່ມີຜູ້ສືບຕໍ່ສິດສອນ ເປັນຂະບວນ, ແມ່ນແຕ່ຢູ່ໃນວັດ ການສອນວິຊານີ້ກໍຂາດຫາຍໄປ ຂະນະທີ່ປຶ້ມຕຳຣາເອງກໍກາຍເປັນ ຂອງຫາຍາກ ສຳລັບຜູ້ຢາກສຶກສາຄົ້ນຄວ້າ.

ເນື່ອງໃນວາລະອັນເປັນມະຫາມຸງຄຸນທີ່ພັກແລະລັດຖະບານແຫ່ງ ສ.ປ.ປ.ລາວ ສະເຫຼີມສະ ຫຼອງນະຄອນຫຼວງວຽງຈັນ 450 ປີນີ້ ທາງໂຄງການພຸດທະສາສະໜາ ເພື່ອການພັດທະນາພາຍໃຕ້ ການຊີ້ນຳຂອງພະອາຈານໃຫຍ່ ດຣ.ມະຫາ ຊາລີ ກັນຕະສີໂລ ວິປັດສະນາຈານ ແລະຜູ້ຮູ້ທັນໂລກາພິວັດ ແລະເພື່ອສືບທອດເຈດຕະນາລົມຂອງອະດີດນໍ້ລາງ ປະທານ ອ.ພ.ສ. ສູນກາງ ພະອາຈານ ມະຫະ ວິຈິດ ສົງທາຣາດ ທີ່ໄດ້ກ່າວໄວ້ວ່າ "ພະສົງເປັນຜູ່ໃຫ້ທັງຄວາມຮູ້ ເປັນຜູ່ໃຫ້ທັງຄຳສັ່ງສອນຄົນໃນທາງ ສັງຄົມ... ໂຫຣາສາດ ອັກສອນສາດ" ມາຈັດພິມໄວ້ໃຫ້ເປັນມໍລະດົກສືບຕໍ່ໄປ. ເຖິງວ່າ ຕຳຣາໂຫຣາສາດ ໃບລານຜູກທີ່ກ່າວເຖິງນີ້(ຄຳພີສຸຣິຍະຍາຕຣ໌ ທີ່ເປັນຂອງວົງກະກູນ ມະຫາ ອຸປະຣາດ ບຸນຄົງ, ອົງບິດາ ຂອງເຈົ້າເພັຊຣາຊ) ອາດຈະບໍ່ແມ່ນມໍລະດົກຂອງນັກປາດອາຈານວຽງຈັນ ແຕ່ກໍເປັນມໍລະດົກ ແຫ່ງ ຊາດລາວຢູ່ດີ.

ຂໍຂອບໃຈທ່ານ ຄຳສິງ ໂງ່ນວໍຣະຣາທ ອະດີດເອກອະທິບໍດີ ກົມໄຟຟ້າລາວ ທີ່ໃຊ້ເວລາສຶກສາ ກວດແກ້ປັບປຸງບ່ອນຜິດພາດໃນຕົ້ນສະບັບເດີມ ດ້ວຍຄວາມອຸດສາຫະພາກພຽນຢູ່ເປັນປີໆ ແລະຂໍຮູ້ ບຸນຄຸນເປັນພິເສດຕໍ່ ທ່ານ ໝູນແກ້ວ ອໍລະບູນ ລັດຖະມົນຕີ ວ່າການກະຊວງວັດທະນະທຳ ແລະສະ ເພາະຢ່າງຍິ່ງ ຄ.ພ.ພ. ທີ່ອຸປະຖຳການຈັດພິມທັງໝົດ ເພື່ອໃຫ້ຕຳຣາເຫຼັ້ມນີ້ໄປຣອດໄປເຖິງມືຄູບາອາ ຈານຜູ່ຈະສືບທອດມໍລະດົກລ້ຳຄ່າຕ່ອນນີ້ຕໍ່ໄປ.

ວຽງຈັນ ເດືອນ ມັງກອນ ຄ.ສ. 2011

ດວງເດືອນ ບຸນຍາວົງ

ອຳນວຍການ ສຳນັກພິມດອກເກດ

ຄຳນຳ ສຳລັບການພິມຄັ້ງທີ 2

ເມື່ອຫຼາຍປີກ່ອນໜ້ານີ້ ຂ້າພະເຈົ້າເຄີຍໄດ້ອ່ານປຶ້ມ “ໂຫຣາສາດລາວ” ພາກຕົ້ນ ຂອງເຈົ້າ ຣາຊພາຄິໄນຍເພັຊຣາຊ ສະສາງຕື່ມໂດຍ ມະຫາສິລາ ວິຣະວົງສ໌ ຄ.ສ. 1973 ພຽງແຕ່ບາງໜ້າ ກໍເຫັນ ວ່າເປັນເລື່ອງທີ່ໜ້າສົນໃຈ.

ພາຍລຸນມາດົນເຕີບ ຄືບໍ່ກີ່ປີມານີ້ ທ່ານ ດຣ. ວິລຽມ ພະໄຊຍະວົງ ໄດ້ກ່າຍປຶ້ມດັ່ງກ່າວໃຫ້ຫົວ ໜຶ່ງ ແລະປີ ຄ.ສ. 2009 ນີ້ ນ້ອງຣັກ ນາງດວງເດືອນ ບຸນຍາວົງ ໄດ້ມອບປຶ້ມ “ໂຫຣາສາຕຣ໌ລາວ(ພາກ ປະຕິທິນ) ໂດຍເຈົ້າເພັຊຣາຊ ຣັຕນວົງສາ, ຄ.ສ. 1951” ເປັນພາສາໄທ ໃຫ້ຕື່ມ.

ນອກນັ້ນ ຂ້າພະເຈົ້າມີປຶ້ມອາຣະສານ ເປັນພາສາຝຣັ່ງ ຊຶ່ງພິມເລື່ອງທີ່ກ່ຽວກັບປະຕິທິນລາວ ເຊັ່ນ:

- ອາຣະສານ “France – Asie 1956” ຊຶ່ງໄດ້ພິມຄືນ ຕຳຣາ “ Le calendrier Lao” ທີ່ເຈົ້າ ເພັຊຣາຊ ໄດ້ຮຽບຮຽງໃຫ້ “ມິດສະມາຄົມ ປະເທດລາວ” ພິມໃນປີ ຄ.ສ. 1940 ປີທີ 4 ເຫຼັ້ມທີ ສີ່ ເດືອນ ສິງຫາ.

- ອາຣະສານ “Bulletin des Amis du Royaume Lao, No 6, 1971,” ເຊິ່ງພິມ ເລື່ອງ “Notre calendrier” ຂຽນໂດຍທ້າວ ບຸນສຸກ (Pierre Marie Gagneux).

ຂ້າພະເຈົ້າໄດ້ອ່ານຄືນຫຼາຍຄັ້ງ ຫຼາຍຕ່າວ ແຕ່ກໍບໍ່ເຂົ້າໃຈ ຢ່າງຊັດເຈນໄດ້ ຈົນນ້ອງຣັກນາງ ດວງເດືອນ ບຸນຍາວົງ ມີຄວາມປະສົງພິມປຶ້ມໂຫຣາສາລາວ ທີ່ກ່າວມາເທິງນີ້ຄືນ ຈຶ່ງຂໍໃຫ້ຂ້າພະເຈົ້າ ທີ່ໄດ້ອ່ານແດ່ແລ້ວ ມີຄວາມເຫັນ. ດ້ວຍເຫດນີ້ ຂ້າພະເຈົ້າຈຶ່ງໄດ້ຕັ້ງໃຈທວນຄືນ ໂດຍຖືເອົາປຶ້ມໂຫຣາ ສາດພາສາລາວ ແລະ ໄທ ສອງຫົວເປັນຫຼັກ.

ບາງຈຸດສຳຄັນທີ່ຂຽນລົງໃນປຶ້ມ ແລະອາຣະສານຕ່າງໆທັງໝົດນັ້ນ ມີອັນບໍ່ສອດຄ່ອງກັນ, ບາງຄັ້ງຢູ່ໃນປຶ້ມຫົວດຽວກັນກໍມີບັນຫານີ້ເໝືອນກັນ.ແນ່ນອນທີ່ສຸດ ໂຫຣາສາດເປັນເລື່ອງຍາກຢູ່ໃນຕົວ ຂອງມັນຢູ່ແລ້ວ ແລະຂ້າພະເຈົ້າກໍບໍ່ມີຄວາມຮູ້ກ່ຽວກັບເລື່ອງດັ່ງກ່າວເລີຍ,ຂ້າພະເຈົ້າກໍຄົງ ຊ່ວຍຫຍັງ ຫຼາຍບໍ່ໄດ້ ຈຶ່ງຂໍຊັກຊວນຜູ້ທີ່ມີຄວາມຮູ້ໃນດ້ານນີ້ ກະລຸນາສືບຕໍ່ປັບປຸງຕື່ມ.

ດັ່ງນັ້ນ ອັນໃດທີ່ຂ້າພະເຈົ້າເຫັນແມ່ວ່າຄວນແກ້ໄຂບ່ອນໃດ ຂ້າພະເຈົ້າກໍໄດ້ສະເໜີໄປ ແລ້ວ ແລະອັນໃດທີ່ຍັງເຫັນບໍ່ຄົບ ຂ້າພະເຈົ້າກໍຍົກໄວ້ດັ່ງເດີມ ແລະຈະຍົກແຈ້ງໄວ້ໃນອັກທ້າຍ.

ເວົ້າລວມໂດຍສັງເຂບ ຂ້າພະເຈົ້າປາບປື້ມໃຈ ແລະອັດສະຈັນໃນຄວາມຮູ້ ຄວາມສະຫຼາດ ສາມາດຂອງບັນພະບຸລຸດລາວເຮົາຢ່າງແຈ່ມໃຈຕື່ມ ນອກຈາກທວດມອບທີ່ຢູ່ທຳກິນ ທີ່ເຕັມໄປດ້ວຍ ອັດທະນະທຳອັນດີງາມ ໃຫ້ພວກເຮົາເທົ້າທຸກວັນນີ້ໄດ້ ຫຼັງຈາກການຖືກມ້າງເພທຳລາຍ ຖືກຍົກຍ້າຍ ຢ່າງໂຫດຫ້ຽມສາລະພັດ ຈົນນັບບໍ່ຖ້ວນ, ເຮົາຍັງມີການດຳລົງຊີວິດ ລ້ຽງດູເນື້ອໜັງມັງສັງ ຮັກສາໄວ້

ໄດ້ລັກສະນະພິເສດ ຄືນ້ຳໃຈຄວາມເປັນລາວຢ່າງສະຫງ່າ. ໃນຊຸມປີ 1930-60 ທີ່ເປັນຍຸກຄັບຂັນຂັ້ນນຶ່ງ ໃຕ້ການຄຸ້ມຄອງຂອງຕ່າງຊາດ ເຈົ້າຣາຊພາຄິໄນຍ ເພັຊຣາຊ ຊົງມີຊື່ສຽງເຮືອງນາມທົ່ວແຫ່ງຫົນ ຈົນທຸກຄົນໃນດິນແດນລາວສັດທາ ເຫຼືອມໃສໃນຄວາມສາມາດ ທັ້ງອິດທິພົນສະເພາະຂອງພະອົງໃນ ຫຼາຍດ້ານ ມາໃນຂະນະນີ້ ພວກເຮົາກໍກຳລັງຊຶ່ນຊົມແລະຍົກສູງຜົນງານອັນລ້ຳຄ່າກ່ຽວກັບໂຫຣາສາດ ແລະການໄລ່ລຽງຫາອັນຖະເຫຼັງສົກເພື່ອແຕ່ງປະຕິທິນລາວ. ພະອົງໄດ້ຊົງມີຄວາມອົດທົນ ສຶກສາຄົ້ນ ຫາຄຳພີຕ່າງໆທັ້ງຂອງລາວເອງ ແລະຂອງຕ່າງຊາດ ເພື່ອເຂົ້າໃຈເລິກຄຳພີຂອງລາວເຊິ່ງບັນພະ ບຸລຸດໄດ້ຂີດແຕ້ມໄວ້ ຫຼືເລົ່າຂານກັນມາ ແຕ່ຕ້ອງຖືກຫຼົງລືມ ຫຼືລະໃຊ້ໄປໃນໄລຍະຍາວນານເຕີບ. ພະ ອົງໄດ້ຊົງບັນລຸຜົນປະຕິສັງຂອນສິ່ງທີ່ບໍ່ເປັນເອກະພາບກັນໃຫ້ເປັນກົດເກນ ຣຽບຣຽງກົດເກນເຫຼົ່ານັ້ນ ແຕ່ງເປັນຄຳພີບໍລິບູນ ໃຊ້ໄດ້ຢ່າງດີໃຫ້ແກ່ພວກເຮົາ ດັ່ງຍາພໍ່ມະຫາສິລາໄດ້ຈາລຶກໄວ້ ແລະຂ້າພະເຈົ້າ ຂໍສະໜັບສະໜູນ ດັ່ງນີ້:

“ ພະອົງທ່ານໄດ້ຝາກມໍລະດົກອັນສຳຄັນສ່ວນນຶ່ງ ນອກຈາກມໍລະດົກທາງການເມືອງ ໄວ້ໃຫ້ ແກ່ຊາດລາວອີກດ້ວຍ... ຂໍນ້ອມເກົ້າຖວາຍຄວາມເຄົາຣົບແລະລະນຶກເຖິງພະຄຸນ ທີ່ພະອົງໄດ້ມີຕໍ່ປະ ເທດຊາດ ເປັນຢ່າງສູງໄວ້ໃນທີ່ນີ້ດ້ວຍ”

ບັນພະບຸລຸດໂຫນຂອງເຮົາ ເນື່ອງຈາກບໍ່ມີເຄື່ອງມືອັນເໝາະສົມຊ່ວຍ ອີງໃສ່ແຕ່ສັງເກດການ ຈົດຈຳປາກົດການທັງປວງ ຊຶ່ງອິດທິພົນລະຫວ່າງເຫຼົ່າດວງດາວ ສະເພາະແມ່ນພະອາທິດ ແລະພະຈັນ ກັບໂລກເຮົາ,ເພິ່ນເຫັນວ່າເດືອນນຶ່ງ ເຊິ່ງແມ່ນເວລາທີ່ພະຈັນເລື່ອນໄຫຼອ້ອມໂລກ ໃນ 29ວັນ 12ຊົ່ວໂມງ 44 ນາທີ ແລະ 2,39 ວິນາທີ ເຊິ່ງຊາວຝຣັ່ງເຫັນເປັນ 29 ວັນ 12 ຊົ່ວໂມງ 44 ນາທີ ແລະ 2,86 ວິນາທີ, ຜິດກັນບໍ່ພໍເຄິ່ງວິນາທີເລີຍ ! ຂໍ້ມູນເຊິ່ງໄດ້ຈາກທຳມະຊາດ ເປັນຕົວເລກເສດ ເພື່ອນຳໃຊ້ໃຫ້ສະດວກ ເພິ່ນກໍຕັດເອົາເປັນຕົວເລກກົມເຕັມ. ຄັນຖືເອົາແຕ່ 29 ມັນກໍຈະບໍ່ພໍກັບຕົວຈິງຫຼາຍກວ່າ 12 ຊົ່ວໂມງ, ຄັນເອົາ 30 ວັນ ມັນກໍລື່ນຕົວຈິງໄປ ບໍ່ຕ່ຳກວ່າ 11 ຊົ່ວໂມງ. ແຕ່ເພິ່ນຄົງສັງເກດເຫັນວ່າ ພະຈັນໂຄຈອນ ມີຮອບສັ້ນແລະຮອບຍາວ ລຽນກັນໄປຕາມວັນຂ້າງຂຶ້ນ ເດືອນເປັ່ງຕົວອອກເຕັມດວງ ວັນ 15 ຄ່ຳ ແຕ່ວັນແຮມບາງຄັ້ງ ຫຼັງວັນ 14 ຄ່ຳ ຫຼືບາງຄັ້ງ ຫຼັງວັນ15 ຄ່ຳ ຈຶ່ງປາກົດເຫັນເດືອນອອກໃໝ່, ຄົງຈະ ເປັນເຊັ່ນນີ້ ໂຫນເຮົາຈຶ່ງນັບລຽງເດືອນໄປເປັນຄູ່ ຄືເດືອນຄີກ 29 ວັນ ແລະເດືອນຄູ່ 30 ວັນ. ເດືອນຄີກ ມີເວລາຂາດໄປ ເດືອນຄູ່ຊ້ຳພັດຫຼາຍກວ່າຕົວຈິງ. ເມື່ອເອົາສອງເດືອນມາຄວບເປັນຄູ່ກັນ ເວລາຜິດ ກັບຕົວຈິງນ້ອຍລົງ ແຕ່ຕົວຈິງຍັງຍາວກ່ອນຕົວຕັ້ງເອົາ ປະມານ 1 ຊົ່ວໂມງ 22 ນາທີ ເຊິ່ງສະສົມເອົາ ໄວ້ ເມື່ອໃດເຖິງ 24 ຊົ່ວໂມງ ກໍຕີຂຶ້ນ 1 ວັນຕື່ມ.

ສ່ວນທີ່ກ່ຽວກັບປີ ໂຫນເຮົາຖືເອົາເວລາອັນແທ້ຈິງ ທີ່ພະອາທິດເດີນຄົບຮອບນຶ່ງບໍລິບູນເປັນ ຫຼັກແຫ່ງກຳໜົດຂອບປີ ເຊິ່ງຍາວເຖິງ 365 ວັນ 6 ຊົ່ວໂມງ 12 ນາທີ 36 ວິນາທີ . ເພິ່ນກໍຕ້ອງໄດ້ຕັ້ງປີ ເປັນປີທີ່ມີຈຳນວນວັນເຕັມມົນຄືກັນ ຈະເອົາຈຳນວນໃດ? ອີກເທື່ອນຶ່ງ ເພິ່ນບໍ່ໄດ້ຄິດຢາກເອົາເທົ່າໃດກໍ ເອົາ ແຕ່ສັງເກດເຫັນວ່າສ່ວນເສດ 6 ຊົ່ວໂມງ 12 ນາທີ 36 ວິນາທີ ເທົ່າກັບ 0,25875 ວັນ ເຊິ່ງເອົາຄູນ ໃຫ້ 800 (800 ປີ) ໄດ້ 207 ເຕັມພໍດີ ບໍ່ມີເສດ ! ສະນັ້ນເພິ່ນຈຶ່ງຕັ້ງເອົາ 207 ເປັນຈຳນວນປີ ທີ່ມີ 366 ວັນ

ຮຽກກັນວ່າ ປີອະທິກະສຸຣະທິນ (ເນື່ອງຈາກຮອມສ່ວນເສດເຕັມ 24 ແລ້ວ ກໍນັບ 1 ຕື່ມ) ແລະ 800-207 = 593 ປີ ເປັນປີປົກກະຕິສຸຣະທິນ ເຊິ່ງມີ 365 ອັນ. ໃນ 800 ປີ ກໍມີ 292,207 ອັນ (ສອງແສນເກົ້າໝື່ນ ສອງພັນສອງຮ້ອຍເຈັດອັນ).

ຕົວເລກ 800 ; 207; 292,207 ກໍໄດ້ຍົກຂຶ້ນມາເປັນຕົວເກນ ເຊິ່ງນຳເອົາມາໃຊ້ໃນການຄູນ ສັງຂານ. ຍັງມີຕົວເລກອື່ນອີກຈຳນວນບໍ່ໜ້ອຍ ເຊິ່ງເພິ່ນຖືເປັນຕົວເກນເພື່ອນຳມາຄູນ ສັງຂານ ໂດຍມີທີ່ ມາທີ່ໄປດັ່ງໄດ້ເລົ່າມາແລ້ວທັ້ງສັ້ນ. ໂຫນເຮົາຄົງຈຳຕ້ອງຖືລະບົບຈັນທະຄະຕິ ແລະ ສຸລິຍະຄະຕິ ນຳກັນ ເພື່ອຄຳນວນຄູນສັງຂານ ເພາະດວງພະຈັນ ແລະ ດວງອາທິດ ພ້ອມດ້ວຍໂລກ ເປັນສິ່ງທຳມະຊາດ ເຊິ່ງ ອິນຊີຂອງເຮົາຮູ້ສຶກ ສະພາບ ແລະປາກົດການຂອງມັນ ໄດ້ທຸກໄລຍະເວລາ. ຈາກປາກົດການຕົວຈິງ ເຫຼົ່ານັ້ນ ຈະເອົາມາຈັດລຽງເປັນຮູບປະທຳຢ່າງເປັນຖັນເປັນແຖວ ຈົນກາຍເປັນກົດເກນຢ່າງສອດຄ່ອງ ອັນເປັນການຫຍຸ້ງຍາກ . ເຈົ້າຣາຊ ພາຄິໄນຍ ເພັຊຣາຊ ຍັງຊົງຕັດວ່າ ພະອົງໄດ້ສະຫຼະເວລາຊາວ(20) ປີ ຈຶ່ງຊົງເຂົ້າໃຈ ແລະ ຮຽບຮຽງ ເລື່ອງທີ່ກ່ຽວກັບໂຫຣາສາດລາວ ແລະປະຕິທິນລາວໄດ້ !

ແຕ່ໂຫນລາວເຮົາກໍຍັງສາມາດນຳເອົາປາກົດການທຳມະຊາດມາແປເປັນຕົວເລກ ເພື່ອປະ ດິດຄິດຄົ້ນເປັນສູດເອົາມານຳໃຊ້ ຊ່ວຍການດຳລົງຊີວິດ ໃຫ້ສະດວກແລະກ້າວດີຂຶ້ນໄປ. ໂດຍສະເພາະ ກ່ຽວກັບປະຕິທິນລາວເຮົາ ເພິ່ນນຳຕົວເກນຕ່າງໆທີ່ເພິ່ນບັນຍັດໄວ້ແລ້ວ ເມື່ອນຳເອົາມາຄິດໄລ່ຕາມ ສູດໄດ້ຜົນອອກມາເປັນຕົວເລກເທົ່າໃດ ກໍຕ້ອງເກີດເຫດແບບນັ້ນແບບນີ້, ເຊັ່ນຕົວຢ່າງຖ້າຜົນຂອງການ ຄິດໄລ່ຕາມສູດດິຖີ ຂອງວັນຖະເຫຼີງສົກ ອອກເປັນເລກ 25 ຂຶ້ນໄປ ຫຼືແຕ່ 0-5 ແລ້ວ ປີທີ່ກ່ຽວຂ້ອງກໍຈະມີ ເດືອນແປດ(8) ສອງເທື່ອ.

ສິ່ງທີ່ເປັນອັນງຶດງໍ້ອັດສະຈັນ ຕາມຄວາມເຫັນຂອງຂ້າພະເຈົ້າ ເມື່ອເຮົາທຳການຄິດໄລ່ແລ້ວ ນຳເອົາຜົນມາພິມໃສ່ກະດາດ (ເຈົ້າເພັຊຣາຊ ຊົງຄິດໄລ່ດ້ວຍພະຫັດຂອງພະອົງເອງ ບໍ່ຕ່ຳກວ່າ ຊ່ວໄລ ຍະ 400 ປີ ແລະຂ້າພະເຈົ້າຄິດໄລ່ດ້ວຍເຄື່ອງ Computer ໃນຊ່ວໄລຍະແຕ່ ຄ.ສ. 638 ຫາ ຄ.ສ. 2538 ຄື ແຕ່ ຈ.ສ. 0 ເຖິງ ຈ.ສ. 1900 ເປັນໄລຍະ 1900 ປີ) ຕົວເລກກະຊ່າງລຽນກັນຢ່າງມີລະບຽບ ທັງຖືກ ຕ້ອງກັບມື້ - ເດືອນຂ້າງຂຶ້ນຂ້າງແຮມຈັກຄ່ຳ ປີປົກກະຕິ ຫຼື ອະທິກະສຸຣະທິນ - ປີມີເດືອນ 8 ສອງເທື່ອ (ປີອະທິກະມາດ) - ຫຼືປີອະທິກະອານ - ພ້ອມທັງວັນ ເນົາ ແລະ ໂມງແຫ່ງວັນສັງຂານຂຶ້ນດ້ວຍ - ກວດຄືນ ໃສ່ຕົວຈິງຜ່ານມາ ກໍເຫັນວ່າສອດຄ່ອງກັນດີ ແລະ ໝັ້ນໃຈວ່າຄົງຈະເປັນແນວນີ້ຕໍ່ໄປ.

ຕາລາງລາຍການດັ່ງກ່າວ ບາງປີກໍມີອັນສັງເກດໃຫ້ສະດຸດຕາໄດ້ວ່າ ດິຖີຕ່ຳກວ່າຕົວຈິງໄປ 1 ບໍ່ສອດຄ່ອງກັນກັບວາຣະ ພຽງແຕ່ຍົກດິຖີຂຶ້ນ 1 ເສັຽທຸກຢ່າງກໍຮຽບຮ້ອຍດີ ສຳລັບປະຕິທິນປີນັ້ນ ຫຼື ບາງທີປີໃດໜຶ່ງ ເປັນທັງອະທິກະມາດ ແລະ ອະທິກະອານ ເອົາອະທິກະອານ ໄປເປັນປີອື່ນກໍໝົດເລື່ອງ ເໝືອນກັນ. ທຸກສິ່ງທຸກຢ່າງໃນຕາລາງນັ້ນໃຊ້ໄດ້ ເກືອບເຕັມຮ້ອຍເປີເຊັນ ເມື່ອຄັດແກ້ບາງປະການ ບາງເລັກນ້ອຍ ກໍເອົາມາເປັນພື້ນຖານຕົ້ນຕໍຂອງປະຕິທິນໄດ້ແລ້ວ.

ເມື່ອທຸກຢ່າງຣຽບຮ້ອຍດີ ແລະໂດຍສະເພາະສອດຄ່ອງກັບທຳມະຊາດຕົວຈິງຕະຫຼອດມາ ອັນ ສັງຂານຂົ້ນຂອງລາວເຮົາຫາກບໍ່ຕົກໃສ່ມື້ໃດໂດຍສະເພາະມັນກໍແມ່ນເຫດການເນື່ອງຈາກທຳມະຊາດ ແທ້ໆ ຂ້າພະເຈົ້າເຫັນຄວນຮັກສາໄວ້ດັ່ງນີ້ ຕາມບັນພະບຸລຸດຂອງເຮົາ. ວັນຂົ້ນປີໃໝ່ ຂອງເຮົາເຖິງວ່າ ມັນຈະເລື່ອນໄປ ຖ້າທຽບໃສ່ວັນເດືອນໃນປະຕິທິນຂອງຝຣັ່ງ ແຕ່ກໍຍັງຖືກຈຳກັດຢູ່ໃນລະຫວ່າງວັນຂົ້ນ 6 ຄ່ຳເດືອນ 5 ລາວ ແລະ ວັນຂົ້ນ 5 ຄ່ຳເດືອນ 6 ລາວເທົ່ານັ້ນ. ອັນທີ່ຍົກຂົ້ນມາວ່າ ເລື່ອງນີ້ ມັນກໍເປັນ ເລື່ອງທຽບຖານເທົ່ານັ້ນ ແລະຝຣັ່ງເອງກໍເຫັນເປັນອັນປະຈັກແລ້ວວ່າ ຊົ່ວເວລາຂອງປີດ້ານໂຫຣາ ສາດມີການປ່ຽນແປງ ປາກົດແຈ້ງວ່າ ຊົ່ວເວລາຂອງມື້ ຂອງເດືອນ ຍາວນານຂົ້ນ. ຄືວ່າໂລກເຮົາປົ່ນ ຮອບຕົວເອງຊ້າລົງປະມານ 17,51 ວິນາທີ ຕໍ່ 100 ປີ ຫຼື ມື້ 1 ຕໍ່ 4300 ປີ. ສະນັ້ນເມື່ອມື້ຍາວອອກ ປີນຶ່ງ ນຶ່ງກໍຈະມີຈຳນວນມື້ນັບວັນຈະນ້ອຍລົງໄປ !

ຊ້ຳອີກເທື່ອນຶ່ງ ຂ້າພະເຈົ້າໄດ້ຮັບຄວາມຮູ້ຈາກການອ່ານຄຳພີຂອງເຈົ້າເພັຊຣາຊ ຢ່າງຫຼວງ ຫຼາຍ ຣຽນຮູ້ທັງວິທີການຕັ້ງບັນຫາ ຊອກຂົນຂວາຍຫາຂໍ້ມູນ ຈັດຕັ້ງຢ່າງເປັນລະບຽບ ບາດກ້າວການ ຄິດໄລ່ ວິໄຈຜົນສະຫຼຸບໃຫ້ເປັນກົດເກນ ເພື່ອສະເໜີແນະນຳຜູ້ອື່ນຕິດຕາມໄດ້ຢ່າງສະດວກສະບາຍຂົ້ນ. ພະອົງເພິ່ນຊົງລົງເລິກ ຫຼື ພົບສິ່ງທີ່ແປກແມ່ນພຽງແຕ່ນ້ອຍດຽວ ກໍມີຜົນໃສ່ສ່ວນລວມໄດ້ເຊັ່ນ ໃນຊ່ວ ລະຍະ 400 ປີທີ່ເພິ່ນໄດ້ຄູນສັງຂານ ເກີດມີ 2 ກໍລະນີເທົ່ານັ້ນ ປາກົດຂົ້ນ ຄືກໍລະນີ 2 ປີລຽນກັນຊຶ່ງດີຖີ ເປັນ 24 ກັບ 6. ປີໃດປີນຶ່ງໃນ 2 ປີນັ້ນ ຕ້ອງເປັນອະທິກະມາດ ຊຶ່ງໝາຍວ່າ ສອງດີຖີ ອອກນອກຂອບເຂດ ທີ່ໄດ້ລະບຸແລ້ວວ່າ ປີທີ່ເປັນອະທິກະມາດຈະຕ້ອງຢູ່ໃນດີຖີ “25 ຫາ 5” ສົມມຸດວ່າ ບໍ່ເຫັນກໍລະນີດັ່ງກ່າວ ຈຳນວນປີອະທິກະມາດກໍຈະບໍ່ເຖິງ 207 ປີ ໃນຊ່ວງຖານ 800 ປີ! ເມື່ອພະອົງ ໄດ້ພໍ້ຈຸດດັ່ງກ່າວ ພະອົງກໍ ຊົງລະບຸວິທີຈຳແນກວ່າ ປີໃດເປັນອະທິກະມາດ. ແລະໃນຈຸດນີ້ ຕາມຂ້າພະໄດ້ໄລ່ໃນຊົ່ວເວລາ 1900 ປີ ກໍເຫັນແຕ່ 15 ເທື່ອເທົ່ານັ້ນ, ຂ້າພະເຈົ້າ ຍັງບໍ່ແຈ່ມໃຈໃນການທີ່ພະອົງໄດ້ລະບຸວິທີເລືອກເຟັ້ນປີອະທິ ກະມາດ - ເພາະຖ້າເບິ່ງດີຖີຂອງປີອ້ອມໜ້າຫຼັງສອງປີດັ່ງກ່າວ ຈະເຫັນວ່າປີໃດກໍເປັນອະທິກະມາດໄດ້ ແລ້ວແຕ່ຈະຮັບວ່າປີທີ່ມີດີຖີ ເປັນ6 ຈະໝາຍວ່າສັງຂານຂົ້ນເດືອນ 5, ດັ່ງນີ້ກໍແມ່ນປີ ຊຶ່ງດີຖີເປັນ 24 ເປັນປີອະທິກະມາດ ຫຼື ແມ່ນເດືອນ 6 ດັ່ງນີ້ກໍຈະແມ່ນປີຊຶ່ງດີຖີເປັນ 6 ເປັນອະທິກະມາດ.

ເຈົ້າເພັຊຣາຊໄດ້ຊົງທວນຄືນວ່າ ແຕ່ບູຮານມີຕາລາງລະບຸປີແລະມື້ໄວ້ ແຕ່ພະອົງບໍ່ຊົງໄດ້ ບອກວິທີໃຊ້ ພະອົງຊົງຊອກຫາປີແບບບູຮານໂດຍນັບຢ້ອນຫຼັງເອົາຈາກປີໃດປີນຶ່ງ ຊຶ່ງຮູ້ຊື່ແບບບູຮານ ຄັກແລ້ວ ຂ້າພະເຈົ້າໄດ້ຊອກຫາໄດ້ຄິດໄລ່ເອົາ ແລ້ວແຕ່ຈະເລືອກເອົາປີຮູບແບບສັກຣາດ ໃດກໍໄດ້ ແລະ ໄດ້ຈັດວາງຕາລາງປີໃໝ່ ຕາມອັນດັບເດີມ ສະເພາະແຕ່ລະສັກຣາດ. ສ່ວນວັນບູຮານນັ້ນຂ້າພະ ເຈົ້າຍັງຄົ້ນຄວ້າຢູ່ ເພາະຍັງຂາດຂໍ້ມູນອັນຊັດເຈນແທ້ ວ່າວັນໃດ ຢູ່ປີໃດ ເດືອນໃດ ?

ໃນການຄູນສັງຂານແລະໂດຍສະເພາະໃນການຄຳນວນມັດທະຍົມແລະສຳຫຼຸດພະອາທິດ ຕ້ອງໄດ້ນັບຈຳນວນສຸຣະທິນ ເຈົ້າເພັຊຣາຊໄດ້ຊົງນັບຕົວຈິງຂຽນລຽນກັນເປັນແຖວໆ ແນ່ນອນມັນຊັດ ເຈນແທ້ ແຕ່ກໍ່ພາໃຫ້ມີການຫຼົງໄດ້. ຂ້າພະເຈົ້າຊອກຫາສູດທີ່ບອກສຸຣະທິນໄດ້ໄວ ແລະບໍ່ຫຼົງໄດ້ ເຊັ່ນ ເຮົາຕ້ອງການຮູ້ສຸຣະທິນໃນປີໃດນຶ່ງ ເຮົາກໍຕ້ອງຮູ້ດີຖີຂອງວັນສັງຂານຂົ້ນຂອງປີນັ້ນ ແລະ ດີຖີຂອງວັນ

ສັງຂານຂອງປີທີ່ຈະມາເຖິງ. ຈາກນັ້ນ ເຮົາກໍຮູ້ໄດ້ ເດືອນຂອງວັນສັງຂານຂຶ້ນ ເປັນ 3 ກໍລະນີ ຄື 1./ ເດືອນ ຫ້າ ກັບ ເດືອນ ຫ້າ 2./ ເດືອນ ຫ້າ ກັບ ເດືອນ ຫົກ ແລະ 3./ ເດືອນ ຫົກ ກັບ ເດືອນ ຫ້າ ແລ້ວ ກໍ ຕີ ອອກ ເປັນ 3 ສູດ ແຕ່ ລະ ສູດ ເຈາະ ຈົງ ສະ ເພາະ ແຕ່ ລະ ກໍ ລະ ນີ.

ປະ ກາ ນ ສຸດ ທ້າ ຍ ກໍ ຄື ເມື່ ອ ທໍ າ ກາ ນ ໄລ່ ສໍ າ ຜຸ ດ ພະ ອາ ທິ ດ ແລ້ ວ ເຈົ້ າ ເພັ ຊ ຣາ ຊ ບໍ່ ຊົ ງ ໄດ້ ເຮັ ດ ຕາ ລາ ງ ບອ ກ ໂມ ງ ສັ ງ ຂາ ນ ຂຶ້ ນ ແ ບ ບ ດ ຽ ວ ກັ ນ ກັ ບ ຕາ ລາ ງ ບອ ກ ໂມ ງ ສັ ງ ຂາ ນ ໄປ. ທັ ງ ນີ້ ກໍ່ ເພື່ ອ ຢາ ກ ຮູ້ ວ່ າ ໂ ມ ງ ຊຶ່ ງ ຄິ ດ ຈາ ກ “ ກໍ າ ມັ ດ ຊະ ພົ ນ” ຖືກ ຕ້ ອ ງ ຫຼື ບໍ່ !

ມາ ຮ ອ ດ ຂ ະ ນ ະ ນີ້ ຂ້ າ ພ ະ ເ ຈົ້ າ ຂໍ ອ ຶ ດ ໃ ຈ ອ ວ ນ ຫາ ທຸ ກ ໆ ທ່ ານ ທີ່ ມີ ໃ ຈ ສັ ດ ທ າ ຢ າ ກ ໃ ຫ້ ຜູ້ ອ ອ ມ ຂ້ າ ງ ຮ ຽ ນ ຮູ້ ຕື່ ມ ກ ່ ຽ ວ ກັ ບ ໂ ຫ ຣ າ ສ າ ດ ດ າ ຣ າ ສ າ ດ ແ ລ ະ ວິ ທີ ເ ຮັ ດ ປ ະ ຕິ ທິ ນ ລ າ ວ ໃ ຫ້ ແ ຈ້ ງ ແ ລ ະ ສ ົ ມ ບູ ນ ຂຶ້ ນ ຕື່ ມ ຈົ່ ງ ໄ ດ້ ມີ ຄ ວ າ ມ ເ ຫັ ນ ເ ພີ່ ມ ເ ຕ ິ ມ ສິ່ ງ ທີ່ ເ ຈ ົ້ າ ເ ພ ັ ຊ ຣ າ ຊ ໄ ດ ້ ສ ະ ສ າ ງ ຟ ັ ນ ຊ ິ ບ ວ ິ ຊ າ ດ ັ ່ ງ ກ ່ າ ວ ໄ ດ ້ ເ ປ ັ ນ ບ າ ດ ກ ້ າ ວ ອ ັ ນ ມ ະ ຫ ຶ ມ າ ແ ລ ້ ວ.

ຂ ໍ ຂ ອ ບ ໃ ຈ ທ ຸ ກ ໆ ທ ່ ານ ທ ີ ່ ມ ີ ໃ ຈ ບ ຸ ນ ຕ ອ ບ ສ ະ ໜ ອ ງ ຄ ວ າ ມ ວ ິ ່ ງ ວ ອ ນ ຂ ອ ງ ຂ ້ າ ພ ະ ເ ຈ ົ ້ າ. ຂ ໍ ນ ້ ອ ມ ເ ກ ົ ້ າ ຖ ວ າ ຍ ຄ ວ າ ມ ເ ຄ ົ າ ຣ ົ ບ ແ ລ ະ ລ ະ ນ ຶ ກ ເ ຖ ິ ງ ພ ະ ຄ ຸ ນ ທ ີ ່ ເ ຈ ົ ້ າ ເ ພ ັ ຊ ຣ າ ຊ ຊ ົ ງ ໄ ດ ້ ມ ີ ຕ ໍ ່ ປ ະ ເ ທ ດ ຊ າ ດ ເ ປ ັ ນ ຢ ່ າ ງ ສ ູ ງ ແ ລ ະ ພ ້ ອ ມ ນ ີ ້ ກ ໍ ຂ ໍ ບ ູ ຊ າ ຄ ວ າ ມ ນ ຶ ກ ຄ ິ ດ ນ ີ ້ ແ ກ ່ ຍ າ ພ ່ ໍ ມ ະ ຫ າ ສ ີ ລ າ ວ ິ ຣ ະ ວ ົ ງ ສ ์ ດ ້ ວ ຍ.

ເ ດ ື ອ ນ ກ ຸ ມ ພ າ 2010 ທ ີ ່ ບ ้ າ ນ ຂ ຸ ນ ຕ ໆ, ນ ะ ຄ ອ ນ ຫ ຼ ວ ງ ວ ຽ ງ ຈ ັ ນ

ຄ ໍ າ ສ ິ ງ ໂ ງ ່ ນ ວ ໍ ຣ ะ ຣ າ ທ

ອ ะ ດ ິ ດ ເ ອ ກ ອ ะ ທ ິ ບ ໍ ດ ิ ລ ັ ດ ວ ິ ສ າ ຫ ะ ກ ິ ດ ไ ฟ ฟ ้ า ล า ว (ป ี 1962-1975)

ຄຳນຳ (ການຈັດພິມຄັ້ງທີ I)

ວິຊາໂຫຣາສາດ ເຄີຍເປັນວິຊາສຳຄັນມາແລ້ວ ໃນອະດີດຕະການສຳຫຼັບລາວເຮົາເອງ ວິຊານີ້ແມ່ນວິຊາ ນຶ່ງໃນຈຳນວນ 18 ວິຊາ ທີ່ຈັດເຂົ້າໃນຫຼັກສູດສຶກສາສະໄໝມບູຮານ ອັນເອີ້ນວ່າສິລະປະສາດ 18 ປະການ ຫຼືເອີ້ນອີກຊື່ນຶ່ງວ່າ ສາຕະສິນ.

ເພື່ອບໍ່ເປັນການ "ລະຣຶດໜອງລະຄອງເສົ້າ" ແລະເພື່ອຮັກສາວັດທະນະທຳໄວ້ຕາມຄວາມໝາຍຂອງການປະຕິຮູບ 1962, ກະຊວງສຶກສາຈຶ່ງໄດ້ຈັດວິຊານີ້ເຂົ້າໃນຫລັກສູດສະຖາບັນພຸດທະສາສະໜາສຶກສາ ແລະ ຈັດວິຊານີ້ເຂົ້າເປັນວິຊາໃຫ້ຄວາມຮູ້ ດ້ານສິລະປະວັດທະນະທຳໃນຂັ້ນມັດທະຍົມ ແລະ ອຸດົມສຶກສາ.

ວິຊາປະເພດນີ້ ໄດ້ສືບເນື່ອງມາແຕ່ບູຮານນະການຂອງລາວ ໂດຍຄູບາອາຈານເຊິ່ງໄດ້ສູດຮຽນຕາມແບບແຜນສຶກສາບູຮານ, ເນື່ອງຈາກວິຊານີ້ເປັນວິຊາຍາກແດ່ ຈຶ່ງບໍ່ໄດ້ເປັນທີ່ຮູ້ກວ້າງຂວາງເຖິງຄົນທົ່ວໄປ ຄື ມີແຕ່ຊັ້ນປັນຍາຊົນ ແຕ່ລະສະໄໝເທົ່ານັ້ນເປັນຜູ່ຮູ້ໄດ້, ແຕ່ກໍເປັນໂຊກດີສຳລັບອະນຸຊົນລາວເຮົາໃນປັດຈຸບັນ ເພາະວິຊາຍາກນີ້ ປັນຍາຊົນ ແລະບັນພະບູຣຸດ ເຮົາໄດ້ຊຳລະໃຫ້ເປັນທີ່ເຂົ້າໃຈໄດ້ງ່າຍກວ່າເກົ່າ ບໍ່ນານມານີ້ ສະເດັດເຈົ້າເພັຊຣາຊ ມະຫາອຸປະລາດ ໄດ້ຮຽບຮຽງ ແລະພິມວິຊາໂຫຣາສາດລາວລົງໜັງສືພິມ ນິຕະຍະສານ ມິດສະມາຄົມປະເທດລາວ ສະບັບທີ 4 ປີທີ 4 ໃນ ຄ.ສ 1940 ແລະໃນຝຣັ່ງ - ອາຊີ ເລກທີ 118-119 ຄ.ສ 1956 ມາແລ້ວ.

ເພື່ອດຳເນີນຕາມຫລັກການແຕ່ງອຸປະກອນການສອນ ແລະການແຜ່ຜາຍສິລະປະວັດທະນະທຳລາວ ກະຊວງສຶກສາ ຈຶ່ງໄດ້ຈັດພິມໜັງສື "ໂຫຣາສາດລາວ" ເຊິ່ງ ມະຫາສິລາ ວີຣະວົງສ໌ ເປັນຜູ່ໄດ້ຊຳລະແກ້ໄຂ ຕື່ມເຕີມ.

ຂ້າພະເຈົ້າເຊື່ອແນ່ວ່າ ນອກຈາກປຶ້ມນີ້ຈະເປັນປະໂຫຍດແກ່ການສຶກສາໂດຍສະເພາະແລ້ວ ຄົງເປັນປະໂຫຍດແກ່ຜູ່ສະແຫວງຫາຄວາມຮູ້ປະດັບຕົນອີກດ້ວຍ.

ວຽງຈັນ, ວັນທີ 13 ເມສາ 1973

ອະທິບໍດີ ກົມມັດທະຍົມສຶກສາ

ຟູ ຣາຊະພົນ

ຄຳນຳ ຜູ່ແປ - ຮຽບຮຽງ

ແຕ່ກ່ອນເມື່ອຝຣັ່ງຍັງປົກຄອງຣາຊະອານາຈັກລາວຢູ່ (ລະຫວ່າງ ຄ.ສ 1893-1947)ການໃຊ້ປະຕິທິນຂອງລາວຕ້ອງຄອຍຖ້າໃຫ້ປະຕິທິນໄທ ຫຼື ປະຕິທິນຂອງປະເທດຂະເໝນອອກມາເສຽກ່ອນ ແລ້ວລາວຈຶ່ງມາກ່າຍເອົາປະຕິທິນໄທ ຫຼືຂະເໝນນັ້ນ ອອກເປັນຕົວລາວ ໃຊ້ເປັນປະຕິທິນລາວ ທັງນີ້ກໍຍ້ອນບໍ່ມີຜູ່ເຮັດປະຕິທິນ ຫຼື ຄຳນວນເວລາສັງຂານຂຶ້ນປີໃຫມ່ນັ້ນເອງ ເມື່ອຂ້າພະເຈົ້າໄດ້ມາເຮັດການຢູ່ນຳສະເດັດເຈົ້າຣາຊພາຄິໄນ ເພັຊຣາຊແລ້ວ ພຣະອົງທ່ານໄດ້ມີຍາ ຖາມຂ້າພະເຈົ້າວ່າເຄີຍເຮັດປະຕິທິນ ຫຼືຄູນສັງຂານເປັນບໍ່ ຂ້າພະເຈົ້າທູນຕອບເພິ່ນວ່າເຄີຍເຫັນແຕ່ຜູ່ອື່ນເຮັດ ແລະກໍໄດ້ສຶກສາແດ່ເລັກນ້ອຍ. ເມື່ອພຣະອົງທ່ານໄດ້ຊາບດັ່ງນີ້ ຈຶ່ງມີຍາໃຫ້ຂ້າພະເຈົ້າລອງຄູນສັງຂານຮ່ວມກັບພຣະອົງທ່ານເບິ່ງ ຕໍ່ຈາກນັ້ນກໍໄດ້ເຮັດເປັນປະຕິທິນລາວໃຊ້ສືບມາ ໂດຍບໍ່ຕ້ອງຄອຍຖ້າປະຕິທິນໄທ ແລະ ຂະເໝນ ນອກຈາກນີ້ ພຣະອົງທ່ານຍັງໄດ້ກຳໜົດເອົາວິທີເລກ ໂຫຣາສາດນີ້ ເປັນຫຼັກສູດນຶ່ງ ສຳຫຼັບສອນໃນໂຮງຮຽນປະຣິຍັດຕິທັມສືບມາ ວິຊາໂຫຣາສາດ ຈຶ່ງກັບຟື້ນຊີວິດຄືນມາ ແຕ່ເຖິງຢ່າງໃດກໍດີ ຄວາມຮູ້ໃນເລື່ອງໂຫຣາສາດຂອງຂ້າພະເຈົ້ານັ້ນ ມີແຕ່ພຽງໜ້ອຍດຽວ ເພາະຂ້າພະເຈົ້າບໍ່ໄດ້ສຶກສາຄົ້ນຄວ້າຕື່ມອີກ.

ສ່ວນສົມເດັດເຈົ້າເພັຊຣາຊນັ້ນ ພຣະອົງທ່ານໄດ້ຄົ້ນຄວ້າສຶກສາຕະຫຼອດມາຈາກຕຳຣາອັນເປັນຂອງ ລາວ-ໄທ-ຂະເໝນ ແລະຕ່າງປະເທດອີກ ພຣະອົງທ່ານຈຶ່ງມີຄວາມຮູ້ກວ້າງຂວາງໃນເລື່ອງນີ້ເປັນຢ່າງດີ ແລ້ວໄດ້ທ້ອນໂຮມນິພົນຂຶ້ນເປັນຕຳຣາໃນເວລາທີ່ພຣະອົງທ່ານໄປພັກຜ່ອນລີ້ພັຍການເມືອງຢູ່ປະເທດໄທ ໃນລະຫວ່າງ ປີ ຄ.ສ 1945-1957 ທີ່ລ່ວງມາແລ້ວ ແລະຕະຫຼອດທຸກວັນນີ້ ການຄຳນວນສັງຂານ ແລະ ທຳປະຕິທິນໃຊ້ໃນທາງຣາຊະການຂອງລັດຖະບານ ແຫ່ງຣາຊະອານາຈັກລາວ ກໍໄດ້ໃຊ້ຕຳຣາໂຫຣາສາດລາວ ສະບັບຂອງເຈົ້າເພັຊຣາຊນີ້ເອງເປັນຫຼັກ ຈຶ່ງນັບວ່າພຣະອົງທ່ານໄດ້ຝາກມໍລະດົກ ອັນສຳຄັນສ່ວນນຶ່ງ ນອກຈາກມໍລະດົກ ທາງການເມືອງໄວ້ ໃຫ້ແກ່ຊາວລາວອີກດ້ວຍ.

ຂ້າພະເຈົ້າໃນຖານະເຄີຍເປັນຂ້າຣາຊການພາຍໃຕ້ບັງຄັບບັນຊາຂອງພຣະອົງ ແລະເປັນຜູ່ໄດ້ຮ່ວມວຽກການໃນດ້ານໂຫຣາສາດນີ້ ຂໍນ້ອມເກົ້າຖວາຍຄວາມເຄົາຣົບ ແລະ ລະນຶກເຖິງພຣະຄຸນທີ່ພຣະອົງໄດ້ມີຕໍ່ປະເທດຊາດ ເປັນຢ່າງສູງໄວ້ໃນທີ່ນີ້ດ້ວຍ.

ມະຫາ ສິລາ ວີຣະວົງສ໌
ທີ່ວຽງຈັນ, ເດືອນເມສາ 1973

(ແປແລະຮຽບຮຽງຈາກຕົ້ນສະບັບພາສາໄທ ພິມໂດຍ ນ. ສະຫວີວັນ ອ້ຽງສຸປຣະເສີດ
ມີນາຄົມ 2005 ພິມທີ່ໂຮງພິມ ແສງສິນ 86 ຊອຍທ່າກາງ ປາກຄອງຕະຫຼາດ)

ເຈົ້າເພັຊຣາຊ ຣັຕນະວົງສາ

ຂໍ້ຄວາມທົ່ວໄປ

ປະຕິທິນ ເປັນສິ່ງທີ່ທຳຂຶ້ນສຳຫຼັບໝາຍລຳດັບ ວັນ ດິຖີ ແລະ ເດືອນ ແຫ່ງປີນຶ່ງໆ ເພາະສະ ນັ້ນ ປະຕິທິນທຸກແບບກໍຕ້ອງປະກອບດ້ວຍ ວັນ ດິຖີ ເດືອນ ພ້ອມກັບນາມຂອງປີ ແລະ ສັກຣາດ ແຕ່ ຕ່າງປະຕິທິນ ກໍຕ່າງໃຊ້ວິທີນັບ ແລະກຳໜົດເວລາຕ່າງກັນໄປຕາມເກນ ເຊິ່ງບັນຍັດໄວ້ໃນຕຳຣາ ໂຫຣາສາດທີ່ເອົາມາເປັນຫຼັກນັ້ນ.

ດັ່ງນັ້ນ ກ່ອນຈະກ່າວເຖິງວິທີຄູນສັງຂານ (ທຳອັດຕາຖະເຫຼິງສົກ) ເພື່ອເຮັດປະຕິທິນຂຶ້ນ ໄດ້ນັ້ນ ຈະຕ້ອງໄດ້ອະທິບາຍເລື່ອງກ່ຽວກັບສິ່ງທັງປວງອັນປະກອບເຂົ້າກັບປະຕິທິນນັ້ນກ່ອນ ເມື່ອ ຮູ້ຈັກກຳໜົດ ແລະ ກົດເກນແຫ່ງສິ່ງເຫຼົ່ານັ້ນ ແລະຮູ້ຂໍ້ບັນຍັດຂອງຕຳຣາໂຫຣາສາດທຸກປະການ ແລ້ວ ຈຶ່ງຈະເຂົ້າໃຈວິທີຄຳນວນເລກໄດ້ດີ.

ອີກຢ່າງນຶ່ງ ເພື່ອໃຫ້ສະດວກທີ່ສຸດແກ່ຜູ້ທີ່ຕ້ອງການສຶກສາໂຫຣາສາດນັ້ນ ຂ້າພະເຈົ້າໄດ້ ພາກພຽນ ຄຳນວນເລກເປັນຕົວຢ່າງໄວ້ຕາມຂໍ້ບັນຍັດເກືອບທຸກໆຂໍ້ ທັງໄດ້ເກັບເອົາຫຼັກຖານຕ່າງ ຕ່າງແຫ່ງຕຳຣາໂຫຣາສາດຝຣັ່ງ ມາທຽບກັບຫຼັກໂຫຣາສາດ ຂອງເຮົາໄວ້ດ້ວຍ.

24/7 VII
ຫ້າມຈຳໜ່າຍ

ตอนทีนึ่ง

ສິ່ງທີ່ປະກອບກັບປະຕິທິນ

1. ວັນ

ລາວເຮົານັບເວລາກາງວັນ ແລະ ກາງຄືນໂຮມກັນເປັນ "ວັນ" ນຶ່ງ ໂດຍຖືເອົາລະຍະເວລາທີ່ໂລກປິ່ນອ້ອມໂຕເອງຄົບຮອບນຶ່ງ ເປັນຫຼັກແຫ່ງການກຳໜົດເວລາຂອງວັນ ແລ້ວແບ່ງກຳໜົດເວລານັ້ນອອກເປັນ 24 ຊົ່ວໂມງຖ້ວນ.

ສ່ວນໂລກປິ່ນອ້ອມຕົວເອງຈະຊ້າຫຼືຈະໄວພໍພຽງໃດນັ້ນຕຳລາໂຫຣາສາດບໍ່ໄດ້ກ່າວເຖິງ ແຕ່ໂຫນຝຣັ່ງ ກ່າວໄວ້ວ່າ ມີຄວາມໄວເຖິງ 465 ແມັດຕໍ່ວິນາທີ ຫຼື 1674 ກິໂລແມັດຕໍ່ 1 ຊົ່ວໂມງ ຄືໄວກວ່າລູກປືນເລັກຍາວ ລາງຊະນິດ.

ວັນຂອງເຮົາມີຈຳນວນ 7 ວັນ ແລະມີຊື່ພະເຄາະໝາຍໄວ້ທຸກໆວັນ ຕາມລຳດັບກັນດັ່ງຕໍ່ໄປນີ້: (1) ອາທິດ (2) ຈັນ (3) ອັງຄານ (4) ພຸດ (5) ພະຫັດ (6) ສຸກ (7) ເສົາ.

ຮອບນຶ່ງແຫ່ງວັນທັງ 7 ທີ່ລຳດັບກັນມາແຕ່ວັນອາທິດເຖິງວັນເສົາ ຮຽກວ່າ "ສັບປະດາ" ຫຼື "ອາທິດ" ນຶ່ງ.

ຊາວຝຣັ່ງກໍໃຊ້ວັນແບບດຽວກັນກັບທາງເຮົາທຸກປະການຄື:

(1) ຖືເອົາລະຍະເວລາທີ່ໂລກປິ່ນອ້ອມຕົວເອງຄົບນຶ່ງຮອບ ເປັນຫຼັກແຫ່ງການກຳໜົດເວລາຂອງວັນ ແລະ ແບ່ງກຳໜົດເວລານັ້ນເປັນ 24 ຊົ່ວໂມງຖ້ວນຄືກັນ.

(2) ສ່ວນສັບປະດາ ກໍຕັ້ງຕົ້ນແຕ່ວັນອາທິດໄປຄືກັນກັບທາງເຮົາ.

ກ. ແຜນມື້

ນອກຈາກວັນທັງ 7 ດັ່ງກ່າວມານັ້ນ ບູຮານເຮົາຍັງໃຊ້ວັນອີກແບບນຶ່ງມີຈຳນວນ 60 ວັນ. ວັນແບບນີ້ມີຊື່ ແມ່ມື້ປະກອບກັບຊື່ລູກມື້ ໝາຍໄວ້ທຸກໆວັນ. ແມ່ມື້ນັ້ນມີຈຳນວນ 10 ເຊິ່ງເອົາໃຊ້ 6 ຮອບ ແລະ ລູກມື້ມີຈຳນວນ 12 ເຊິ່ງເອົາໃຊ້ 5 ຮອບ ຈຶ່ງເປັນຊື່ປະກອບຕ່າງໆກັນ 60 ຊື່ ສຳລັບໝາຍຈຳນວນ 60 ວັນນັ້ນ.

ແມ່ມື້ມີຊື່ ແລະລຳດັບກັນດັ່ງນີ້: ກາບ, ຮັບ, ຮວາຍ, ເມິງ, ເປີກ, ກັດ, ກົດ, ຮ້ວງ, ເຕົ່າ, ກາ.

ລູກມື້ມີຊື່ ແລະລຳດັບກັນດັ່ງນີ້: ໃຈ້ (ຊວດ) ເປົ້າ(ສະໜູ) ຍີ່(ຂານ) ເໝົ້າ(ເຖາະ) ສີ່(ມະໂຣງ) ໃສ້(ມະເສັງ) ສະງ້າ(ມະເມັຽ) ມົດ(ມະແມ) ສັນ(ວອກ) ເຮົ້າ(ຣະກາ) ເສັດ(ຈໍ) ໃຄ້(ກຸນ).

ສະນັ້ນເມື່ອເຮັດເປັນຕາລາງແລ້ວ ຕາລາງໃດກໍມີຊື່ "ແມ່ມື້" ແລະຊື່ "ລູກມື້" ປະກອບກັນຢູ່ທຸກໆຕາລາງ ແລະຊື່ປະກອບນັ້ນໆ ແຕ່ລະຊື່ກໍໃຊ້ເປັນຊື່ຂອງແຕ່ລະວັນຕ່າງໆ ກັນຕະຫຼອດທັງ 60 ຕາລາງ ຫຼື ທັງ 60 ວັນນັ້ນ ດັ່ງຈະສັງເກດໄດ້ຕາມແຜນມື້ທີ່ໄດ້ລົງໄວ້ຕໍ່ໄປນີ້.

ແຜນມື້ນີ້ຍັງໃຊ້ກັນຢູ່ທຸກແຫ່ງ (ໃນປະເທດລາວ) ແລະ ພົນລະເມືອງກໍຍັງຖືຕາມທຳນຽມບູຮານຢູ່ສະເໝີຄື ພັກກິດບ້ານການເມືອງທຸກມື້ "ຮ້ວງ" ແລະ ມື້ "ຮວາຍ" ເພາະຖືກັນວ່າເປັນມື້ ຄະລຳ ຄື ເປັນວັນທີ່ບໍ່ຄວນປະກອບກິດຈະການງານທຳມະດາ ຕ້ອງພັກເພື່ອປະກອບການກຸສົນຕາມສາສະໜາປະເພນີ ແລະໃນທຳນອງດຽວກັນນີ້ກໍຍັງຖືເອົາວັນ "ຄະລຳຮ້ວງ" ແລະ "ຄະລຳຮວາຍ" ນັ້ນເປັນວັນນັດລົງລາດ "ຕະຫຼາດນັດ" ຕາມແຄມແມ່ນ້ຳນ້ອຍໃຫຍ່ ເພື່ອແລກປ່ຽນສິນຄ້າຊື້ຂາຍກັນ ເຊິ່ງຮຽກວ່າ "ໂຊະລາດ" (ລົງຕະຫຼາດນັດ).

ຕາມຫົວເມືອງລາງແຫ່ງຍັງຖືເອົາວັນ "ຮ້ວງ" ແລະວັນ "ຮວາຍ" ນັ້ນເປັນມື້ລົງຕະຫຼາດນັດດັ່ງຕະຫຼາດ ເມືອງສິງ (ແຂວງຫົວຂອງ) ປັດຈຸບັນນີ້ເປັນແຂວງຫຼວງນ້ຳທາ ແລະຕະຫຼາດ "ລາດຮ້ວງ" ແຂວງຊຽງຂວາງ ເປັນຕົ້ນ, ປະເພນີນີ້ລາວຖືເປັນວັນພັກການ ເປັນປົກກະຕິ ດັ່ງດຽວກັນກັບນາໆປະເທດ ຖືເອົາວັນທິດເປັນວັນພັກການ.

ແຜນມ

ກາບ ໃຈ້	ຮັບ ເປົ້າ	ຮວາຍ ຍີ່	ເມິງ ເໝົ້າ	ເປີກ ສີ່	ກັດ ໃສ້	ກົດ ສະງ້າ	ຮ້ວງ ມົດ	ຕົ່າ ສັນ	ກາ ເຮົ້າ
ກາບ ເສັດ	ຮັບ ໃຄ້	ຮວາຍ ໃຈ້	ເມິງ ເປົ້າ	ເປີກ ຍີ່	ກັດ ເໝົ້າ	ກົດ ສີ່	ຮ້ວງ ໃສ້	ຕົ່າ ສະງ້າ	ກາ ມົດ
ກາບ ສັນ	ຮັບ ເຮົ້າ	ຮວາຍ ເສັດ	ເມິງ ໃຄ້	ເປີກ ໃຈ້	ກັດ ເປົ້າ	ກົດ ຍີ່	ຮ້ວງ ເໝົ້າ	ຕົ່າ ສີ່	ກາ ໃສ້
ກາບ ສະງ້າ	ຮັບ ມົດ	ຮວາຍ ສັນ	ເມິງ ເຮົ້າ	ເປີກ ເສັດ	ກັດ ໃຄ້	ກົດ ໃຈ້	ຮ້ວງ ເປົ້າ	ຕົ່າ ຍີ່	ກາ ເໝົ້າ
ກາບ ສີ່	ຮັບ ໃສ້	ຮວາຍ ສະງ້າ	ເມິງ ມົດ	ເປີກ ສັນ	ກັດ ເຮົ້າ	ກົດ ເສັດ	ຮ້ວງ ໃຄ້	ຕົ່າ ໃຈ້	ກາ ເປົ້າ
ກາບ ຍີ່	ຮັບ ເໝົ້າ	ຮວາຍ ສີ່	ເມິງ ໃສ້	ເປີກ ສະງ້າ	ກັດ ມົດ	ກົດ ສັນ	ຮ້ວງ ເຮົ້າ	ຕົ່າ ເສັດ	ກາ ໃຄ້

ຂ. ເວລາຕັ້ງຕົ້ນວັນ

ໃນສະໄໝນີ້ເຮົາຖືວ່າ ວັນແຮກຕັ້ງຕົ້ນແຕ່ວິນາທີທຳອິດຫຼັງທ່ຽງຄືນໄປ ແລະ ສ້ຽງສຸດລົງ ໃນເວລາທ່ຽງຄືນຂອງວັນໃໝ່ ມີໄລຍະເວລາ 24 ຊົ່ວໂມງຖ້ວນ.

ການທີ່ຖືເອົາເວລາທ່ຽງຄືນເປັນກຳໜົດເວລາຕັ້ງຕົ້ນວັນນີ້ ເປັນແບບແຜນຂອງຝຣັ່ງເຊິ່ງ ເຮົາຫາກໍນິຍົມໃຊ້ກັນລະຫວ່າງ 40 ປີມານີ້ເອງ ແລະ ປະເທດໄທກໍໄດ້ປະກາດໃຊ້ເປັນທາງຣາຊະ ການມາແຕ່ວັນທີ 10 ກັນຍາ ພ.ສ 2460 (จ.ส. 1279 ค.ส. 1917).

ແຕ່ຕາມແບບແຜນເດີມຂອງເຮົາ ທີ່ຖືກັນມາເປັນປົກກະຕິແຕ່ບູຮານນັ້ນ ວັນແຮກຕັ້ງຕົ້ນ ເອົາແຕ່ເວລາ ທີ່ແລເຫັນແສງອະຣຸນໄປ ແລະສ້ຽງສຸດລົງໃນເວລາເຫັນພະອາທິດຂຶ້ນອີກເທື່ອນຶ່ງ ຄືນັບແຕ່ເວລາຣຸ່ງຂອງວັນນຶ່ງ ໄປຈົນເຖິງຣຸ່ງແຫ່ງວັນໃໝ່ ມີລະຍະເວລາ 24 ຊົ່ວ ໂມງຖ້ວນ ຄືກັນ ກັບທາງຝຣັ່ງ.

ຊາວຝຣັ່ງນັບເວລາ 24 ຊົ່ວໂມງນັ້ນເປັນງວດດຽວ ຕະຫຼອດໄປ ຄືນັບແຕ່ 1 ໄປຈົນເຖິງ 24 ໂມງ ແຕ່ບູຮານເຮົາໃຊ້ວິທີນັບເວລາ 24 ຊົ່ວໂມງນັ້ນໂດຍແຍກອອກເປັນ 3 ຕອນດັ່ງນີ້:

(1) <u>ຕອນເຊົ້າ</u> ຕັ້ງແຕ່ຣຸ່ງຈົນເຖິງທ່ຽງວັນ ຄືຕັ້ງແຕ່ 6 ໂມງ ເຖິງ 12 ໂມງ ໂດຍໃຊ້ນັບ ເວລານາລິກາ ແຕ່ 1 ໄປເຖິງ 6 ໂມງ ແລະ ໃຊ້ຄຳວ່າ "ໂມງເຊົ້າ" ເປັນຄຳໝາຍເວລາ ດັ່ງນັ້ນເມື່ອ ນາລິກາໝາຍ 7 ໂມງ ທາງເຮົາຈຶ່ງຮຽກວ່າ 1 ໂມງເຊົ້າ, 8 ໂມງ ທາງເຮົາຈຶ່ງເປັນ 2 ໂມງເຊົ້າ ແລະ ຕໍ່ໆໄປຈົນເຖິງ 12 ໂມງ ເຊິ່ງເຮົາຮຽກວ່າ 6 ໂມງເຊົ້າ ຫຼື ທ່ຽງວັນ.[1]

(2) <u>ຕອນບ່າຍ</u> ຕັ້ງແຕ່ທ່ຽງວັນໄປເຖິງຄ່ຳ ຄືຕັ້ງແຕ່ 12 ໂມງ ໄປເຖິງ 18 ໂມງ ໂດຍໃຊ້ ນັບເວລານາລິກາຕັ້ງແຕ່ 1 ໄປເຖິງ 6 ໂມງ ຄືກັບຕອນເຊົ້າ ແຕ່ໃຊ້ຄຳວ່າ "ໂມງແລງ" ເປັນຄຳ ໝາຍເວລາແທນຄຳວ່າ "ໂມງເຊົ້າ" ນັ້ນ ດັ່ງນັ້ນເມື່ອນາລິກາໝາຍ 13 ໂມງ ເຮົາຈຶ່ງຮຽກວ່າ 1 ໂມງແລງ ຫຼື ບ່າຍໂມງນຶ່ງ, 14 ໂມງ ທາງເຮົາຈຶ່ງເປັນ 2 ໂມງແລງ ຫຼື ບ່າຍສອງໂມງ ແລະຕໍ່ໆ ໄປຈົນເຖິງ 18 ໂມງ ເຊິ່ງເຮົາຮຽກວ່າ 6 ໂມງແລງ ຫຼື ຍ່ຳຄ່ຳ.

(3) <u>ຕອນກາງຄືນ</u> ຕັ້ງແຕ່ຍາມຄ່ຳໄປເຖິງຣຸ່ງ ຄືຕັ້ງແຕ່ 18 ໂມງ ໄປເຖິງ 6 ໂມງໂດຍ ໃຊ້ນັບເວລາ ນາລິກາຕັ້ງແຕ່ 1 ໄປເຖິງ 12 ໂມງເປັນງວດດຽວ, ແຕ່ໃນຕອນນີ້ໃຊ້ຄຳວ່າ ທຸ້ມ ແທນ ຄຳວ່າ ໂມງ ທີ່ໃຊ້ກັນໃນສອງຕອນແຫ່ງກາງວັນນັ້ນ. ດັ່ງນັ້ນເມື່ອນາລິກາໝາຍ 19 ນ. ທາງເຮົາ ຈຶ່ງຮຽກວ່າ "1 ທຸ້ມ", 20 ນ. ທາງເຮົາຈຶ່ງເປັນ 2 ທຸ້ມ 24 ນ. ເຮົາຈຶ່ງຮຽກວ່າ 6 ທຸ້ມ ຫຼື "ທ່ຽງຄືນ" ແລະຕໍ່ໆໄປຈົນເຖິງ 6 ນ. ເຊິ່ງເຮົາຮຽກວ່າ 12 ທຸ້ມ ຫຼື ຣຸ່ງ.

---

(1) ການນັບເລກແບບນີ້ ຄົນຝັ່ງຂວາຍັງໃຊ້ຢູ່ ແຕ່ຄົນລາວ ໂດຍທົ່ວໄປເຊົາໃຊ້ແລ້ວ, ກໍເລີຍເຂົ້າໃຈວ່າ ວິທີນັບແບບນັ້ນ ເປັນຂອງ ຊາດໃຫໄປ (ບ.ກ)

ຄ. ມູນເຫດແຫ່ງຄຳວ່າ ໂມງ ແລະ ທຸ້ມ

ການທີ່ຄົນບູຮານໃຊ້ຄຳວ່າ "ໂມງ" ໝາຍເວລາແຫ່ງກາງວັນ ແລະຄຳວ່າ "ທຸ້ມ" ໝາຍເວລາແຫ່ງກາງຄືນນັ້ນ ຜາກົດມີມູນເຫດດັ່ງນີ້:

"ວັນນະຄະດີໄທ" ຂອງນາຍ ຫຣິດ ເຮືອງຣິດ ກ່າວໄວ້ໃນໜ້າ 274 ວ່າ "ນາລິກາຂອງເຮົາແຕ່ເດີມໃຊ້ ກະໂປະໝາກພ້າວນ້ອຍໆ ເຈາະເປັນຮູນ້ອຍທີ່ກົ້ນກະໂປະ ກຳໜົດສ່ວນໃຫ້ພໍດີຄືກະໂປະຈົມນ້ຳລົງເທື່ອນຶ່ງ ໃຫ້ໄດ້ສ່ວນນຶ່ງໃນ 12 ສ່ວນຂອງວັນ ແລ້ວເອົາລອຍໄປໄວ້ໃນແອ່ງນ້ຳ ແຕ່ພໍນ້ຳເຂົ້າເຕັມກະໂປະ ກະໂປະກໍຈົມ ກຳໜົດເປັນ 1 ນາລິກາ ຄືສ່ວນ 1 ໃນ 12 ສ່ວນຂອງວັນ ຕີຄ້ອງ "ໂມ່ງ" ຂຶ້ນເທື່ອນຶ່ງຮຽກວ່າ "ໂມງ" ຕາມສຽງຄ້ອງນັ້ນ ເວລາກາງຄືນກໍຄືກັນ ປ່ຽນແຕ່ສັນຍານຕີກອງໃຫຍ່ດັງ "ຕູ້ມໆ" ຈຶ່ງຮຽກວ່າ ທຸ້ມ ຕາມສຽງກອງສັນຍານນັ້ນ"

ງ. ຍາມ

ບູຮານຍັງແບ່ງວັນອີກແບບນຶ່ງ ຄືແບ່ງເປັນ 16 "ຍາມ" ມີກຳໜົດເວລາ ຍາມລະ 90 ນາທີ ຫຼື 1 ຊົ່ວໂມງ 30 ນາທີ ແຕ່ຍາມນັ້ນມີສອງຢ່າງດັ່ງນີ້:

<u>1 - ຍາມສຳຫຼັບໝາຍເວລາ</u> ຍາມຢ່າງນີ້ໃຊ້ໝາຍເວລາຄືກັນກັບເຮົາໃຊ້ ນາລິກາບອກເວລາ ໃນສະໄໝນີ້ ຍາມສຳຫຼັບບອກເວລາ ມີຊື່ໝາຍໄວ້ທຸກໆຍາມ ແລະ ຍາມໃດກໍໝາຍຈຳເພາະແຕ່ເວລາດຽວ ເປັນປົກກະຕິຢູ່ທຸກໆວັນ ບໍ່ໄດ້ມີການຍົກຍ້າຍລຳດັບ ຫຼື ສັບຜ່ຽນເວລາໄປຕາມວັນແຫ່ງສັບປະດາເໝືອນດັ່ງຍາມ ສຳຫຼັບຫາເຄາະ ຫຼື ໂຊກ.

ຍາມສຳຫຼັບໝາຍເວລານີ້ ຊາວລາວເຮົານິຍົມໃຊ້ກັນທົ່ວໄປ ໂດຍທີ່ໃຊ້ເອົາຍາມຕາງນາລິກາ ແລະ ໃຊ້ຫາຍາມດີ ຍາມຮ້າຍດ້ວຍ ຄືໃຊ້ສຳຫຼັບຈະຕົກລົງການມຸງຄຸນຕາມທີ່ຕົນປະສົງ ຫຼື ຈະເຮັດສິ່ງຕ່າງໆ ດັ່ງຈະລົງເຮືອນໄປທາງໃດທາງນຶ່ງເປັນຕົ້ນ.

<u>2 - ຍາມສຳຫຼັບດູຫາເຄາະ ຫຼື ໂຊກ</u> ຍາມຢ່າງນີ້ໃຊ້ສຳຫຼັບຫາເວລາດີ ຫຼື ເວລາຮ້າຍກ່ອນທີ່ຈະທຳພິທີນຶ່ງ ຫຼື ກ່ອນຈະລົງເຮືອນໄປທາງໄກ ເພື່ອທຳມາຫາກິນຕາມທຳມະດາ ຍາມສຳຫຼັບດູຫາເຄາະ ແລະ ໂຊກນີ້ ມີຊື່ເປັນພາສາບາລີ ໝາຍໄວ້ທຸກໆຍາມ ແຕ່ຍາມຊື່ໃດຊື່ນຶ່ງກໍດີ ບໍ່ໄດ້ໝາຍຈຳເພາະແຕ່ເວລາດຽວເປັນປົກກະຕິເລີຍ ຫາກສັບຜຽນລຳດັບແລະເວລາໄປຕາມວັນແຫ່ງສັບປະດາທຸກໆວັນ. ສະນັ້ນ ຈະເວົ້າວ່າ ຍາມຢ່າງນີ້ ເປັນຍາມປະຈຳວັນກໍໄດ້.

ແຕ່ຍາມທັງສອງຢ່າງນີ້ ຮ່ວມເວລາດຽວກັນທັງກາງວັນແລະກາງຄືນ ເພື່ອສັງເກດຫາ

ຍາມໃດຍາມນຶ່ງກໍດີ ຕາມປົກກະຕິກໍອາໄສນາລິກາ ແຕ່ສ່ວນຊາວບ້ານນອກຂອກຄາເມນັ້ນ ສ່ວນຫຼາຍສັງເກດຫາເວລາຍາມຕາມການເຄື່ອນໄຫວຂອງພະອາທິດ ແລະຖ້າເປັນກາງຄືນກໍສັງເກດຕາມເວລາໄກ່ຂັນ ແລະ ຕາມດາວໃນພື້ນຟ້າລາງໝູ່ ເຊັ່ນ ດາວຊ້າງໃຫຍ່ ເປັນຕົ້ນ.

ຍາມສຳຫຼັບໝາຍເວລາ

ຍາມກາງເວັນ			ຍາມກາງຄືນ		
ຊື່ຍາມ	ແຕ່ເວລາ	ເຖິງເວລາ	ຊື່ຍາມ	ແຕ່ເວລາ	ເຖິງເວລາ
ຕູດຕົ້ງ	6.00 ນ.	7.30 ນ.	ຕູດຕົ້ງ	18.00 ນ.	19.30 ນ.
ງາຍ	7.30 ນ.	9.00 ນ.	ເດິກ	19.30 ນ.	21.00 ນ.
ແຖໃກ້ທ່ຽງ	9.00 ນ.	10.30 ນ.	ແຖໃກ້ທ່ຽງ	21.00 ນ.	22.30 ນ.
ທ່ຽງວັນ	10.30 ນ.	12.00 ນ.	ທ່ຽງຄືນ	22.30 ນ.	24.00 ນ.
ຕູດຊ້າຍ	12.00 ນ.	13.30 ນ.	ຕູດຊ້າຍ	24.00 ນ.	1.30 ນ.
ແລງ	13.30 ນ.	15.00 ນ.	ຄ່ອ	1.30 ນ.	3.00 ນ.
ແຖໃກ້ຄ່ຳ	15.00 ນ.	16.30 ນ.	ແຖໃກ້ຮຸ່ງ	3.00 ນ.	4.30 ນ.
ພາດລັ່ນ	16.30 ນ.	18.00 ນ.	ພາດລັ່ນ	4.30 ນ.	6.00 ນ.

ໝາຍເຫດ: ແຕ່ບູຮານແທ້ ລາວເຮົາຍັງບໍ່ມີນາລິກາໃຊ້ ສຳຫຼັບໝາຍບອກເວລາຂອງວັນນຶ່ງໆ ຈຶ່ງໃຊ້ຍາມໝາຍບອກເວລາ ຄືກາງເວັນມີ 8 ຍາມ ແລະກາງຄືນກໍມີ 8 ຍາມ ຊື່ຂອງຍາມນັ້ນ ໝາຍເອົາຕາມສຽງຂອງສັງ ແຖ ຫຼື ແຕ ແລະ ກອງທີ່ເປົ່າ ແລະຕີບອກເວລາ ຄື ຕອນເຊົ້າ 1, ຕອນຫົວຄ່ຳ 1, ຕອນບ່າຍໂມງກາງເວັນ 1, ຕອນບ່າຍໂມງກາງຄືນ 1, ໃຊ້ເປົ່າສັງ ຈຶ່ງຮຽກວ່າຍາມ ຕູດຕົ້ງ ແລະຕູດຊ້າຍ; ຍາມກິນງາຍ 1, ຍາມແລງ 1, ຍາມເດິກ 1, ຍາມຂ້ອນແຈ້ງ 1, ໃຊ້ກອງຕີບອກເວລາ ຈຶ່ງຮຽກວ່າ ກອງງາຍ, ກອງແລງ, ກອງເດິກ ແລະກອງຄ່ອ; ຍາມໃກ້ຈະທ່ຽງ ທັງກາງເວັນ ແລະ ກາງຄືນ ໃຊ້ແຖ (ແຕຣ) ເປົ່າບອກເວລາຈຶ່ງຮຽກວ່າ ແຖໃກ້ທ່ຽງ ແຖໃກ້ຄ່ຳ ແລະ ແຖໃກ້ຮຸ່ງ; ສ່ວນຍາມຈວນຈະຄ່ຳແທ້ໆ ຄືເວລາບ່າຍ 4 ໂມງແລງ 30 ນາທີ ກັບຍາມຂ້ອນແຈ້ງແທ້ ຄື ເວລາ ບ່າຍ 4 ໂມງເຊົ້າ 30 ນາທີ ນັ້ນໃຊ້ຄ້ອງຕີບອກຍາມ ຈຶ່ງຮຽກວ່າ ຍາມພາດລັ່ນ ຄືຍາມພະລັ່ນຄ້ອງນັ້ນເອງ.

ກັບພະອາທິດ ທ/3 ແລະ ດາວໜ່ວຍເກົ່ານັ້ນອີກເທື່ອນຶ່ງ ແລ້ວຈຶ່ງຕັ້ງຮອບໃໝ່ ຫຼື ເດືອນໃໝ່ຕໍ່ໄປ.

ການທີ່ພະຈັນຕ້ອງເດີນໄປອີກ 2 ວັນເສດຈຶ່ງຈະກັບເຂົ້າສູ່ສະພາບເດີມ ຄືກັບມາເລັ່ງກັບພະອາທິດແລະດາວໜ່ວຍເກົ່ານັ້ນ ກໍດ້ວຍເຫດວ່າ ໃນລະຫວ່າງສອງວັນເຊິ່ງພະຈັນຕ້ອງເດີນນຳພະອາທິດໄປນັ້ນ ພະອາທິດກໍເດີນໄປໄດ້ອີກ 2 ອົງສາ ເພາະສະນັ້ນ ເດືອນຈັນທຣະຄະຕິຈຶ່ງມີກຳໜົດເວລາເຖິງ 29 ວັນ 12 ຊົ່ວໂມງ 44 ນາທີ 2 ວິນາທີ.

ຕຳຣາຝຣັ່ງກ່າວວ່າ ພະຈັນເດີນວຽນອ້ອມພະອາທິດ (ເຊິ່ງໃນທີ່ນີ້ສົມມຸດເອົາແທນ ໂລກ) ກັບມາເຖິງຈຸດເດີມຄົບຮອບ 1 ໃນລະຍະເວລາ 27 ວັນ 7 ຊົ່ວໂມງ 43 ນາທີ 11.55 ວິນາທີ ແຕ່ໃນລະຫວ່າງ 27 ວັນນັ້ນ ພະອາທິດກໍເດີນຈາກຈຸດນັ້ນໄປນຳພະຈັນເປັນລະຍະ 27 ອົງສາ (ວັນລະ 1 ອົງສາ) ໂດຍເຫດນີ້ ເມື່ອພະຈັນວຽນມາເຖິງບ່ອນຕົ້ນທາງຄົບຮອບແລ້ວ ກໍຍັງຫ່າງໄກຈາກພະອາທິດອີກ 27 ອົງສາ ດັ່ງນັ້ນ ພະຈັນກໍຈຳຕ້ອງເດີນໄປອີກສອງວັນເສດ (ວັນລະ 13 ອົງສາ) ຈຶ່ງຈະທັນພະອາທິດ ແລະຕັ້ງຮອບໃໝ່ ຫຼືເດືອນໃໝ່ຕໍ່ໄປ. ການທີ່ພະຈັນຈຳຕ້ອງເດີນນຳພະອາທິດໄປ 2 ວັນເສດນັ້ນ ກໍຍ້ອນວ່າໃນລະຍະສອງວັນນັ້ນ ພະອາທິດກໍເດີນໄປໄດ້ອີກ 2 ອົງສາ (ເບິ່ງຮູບທີ 1) ດັ່ງນັ້ນ ເດືອນຈັນທຣະຄະຕິຝຣັ່ງຈຶ່ງມີກຳໜົດ ເວລາເຖິງ 29 ວັນ 12 ຊົ່ວໂມງ 44 ນາທີ 2.86 ວິນາທີ.

ເມື່ອທຽບກຳໜົດເວລາແຫ່ງເດືອນຈັນທຣະຄະຕິຝຣັ່ງ ໃສ່ກັບກຳໜົດເວລາແຫ່ງເດືອນຈັນທຣະຄະຕິລາວເຮົາແລ້ວ ກໍເຫັນໄດ້ວ່າຜິດກັນໄປພຽງເຄິ່ງວິນາທີທ່ໍນັ້ນເອງ ເຊິ່ງສະແດງວ່າ ໂຫນບູຣານເຖິງແມ່ນຈະບ່ໍມີເຄື່ອງມືທີ່ໂຫນຝຣັ່ງໃຊ້ກັນໃນສະໄໝນີ້ກໍຕາມ ແຕ່ກໍຍັງສາມາດສັງເກດການເດີນຂອງພະຈັນໄດ້ຜົນດີຄືກັນ.

ກ. ປັກ

ບູຣານແບ່ງເດືອນຈັນທຣະຄະຕິອອກເປັນ 2 ປັກ ຄື "ປັກຂ້າງຂຶ້ນ" ຫຼື "ສຸກກະປັກ" ແລະ "ປັກຂ້າງແຮມ" ຫຼື "ກາລະປັກ"

ປັກຂ້າງຂຶ້ນ ຕັ້ງຕົ້ນແຕ່ເມື່ອພະຈັນ(ໃນຄາວຢູ່ລະຫວ່າງພະອາທິດກັບໂລກ)ແຮກເຄື່ອນຈາກເສັ້ນທີ່ເລັ່ງ*ພະອາທິດກັບພະຈັນ ແລະ ໂລກນັ້ນໄປ ແລ້ວສ້ຽງສຸດລົງເມື່ອພຣະຈັນເດີນຜ່ານຂ້າງປາຍຂອງເສັ້ນນັ້ນອີກ ໃນຄາວທີ່ພະຈັນຢູ່ຫ່າງໄກທີ່ສຸດຈາກພະອາທິດ ຄືໃນຄາວທີ່ພະຈັນຢູ່ຂ້າງນຶ່ງຂອງໂລກ ກົງກັນຂ້າມກັບພະອາທິດ (ເບິ່ງຮູບທີ 2)

ໃນເມື່ອເວລາຕັ້ງຕົ້ນປັກຂ້າງຂຶ້ນ ພະຈັນຕົກໃນເວລາດຽວກັນກັບພະອາທິດ ເພາະສະ ນັ້ນ ຈຶ່ງຫຼຽວບໍ່ເຫັນໜ່ວຍພະຈັນ ແຕ່ວັນຕໍ່ໆໄປ ເມື່ອພະຈັນເດີນຫ່າງຈາກພະອາທິດໄປທຸກໆ ວັນ ຈຶ່ງຫຼຽວເຫັນໜ່ວຍພະຈັນເປັນເວລານານຂຶ້ນທຸກໆວັນ ທັງເຫັນສ່ວນສວ່າງຂອງພະຈັນຂະ ຫຍາຍໃຫຍ່ອອກທຸກວັນດ້ວຍ ຈົນເປັນຮູບວົງມົນສົມບູນ ທີ່ຮຽກວ່າ "ເດືອນເພັ້ງ" ເຊິ່ງເປັນວັນຂຶ້ນ 15 ຄ່ຳ ໃນມື້ເພັ້ງນັ້ນ ພະຈັນໂປໂລຂຶ້ນທາງຕາເວັນອອກ ໃນເວລາພະອາທິດລັບໄປທາງຕາ ເວັນຕົກ ເພາະສະນັ້ນຈຶ່ງຫຼຽວເຫັນພະຈັນໄດ້ຕະຫຼອດຄືນ.

ປັກຂ້າງແຮມຕັ້ງຕົ້ນເມື່ອພະຈັນ (ໃນຄາວຢູ່ຫ່າງໄກທີ່ສຸດຈາກພະອາທິດ) ແຮກເດື່ອນ ຈາກເສັ້ນທີ່ເລັ່ງພະອາທິດກັບໂລກ ແລະ ພະຈັນນັ້ນໄປ ແລ້ວສ້ຽງສຸດລົ່ງໃນເມື່ອໄປເລັ່ງກັບພະ ອາທິດ ແລະ ໂລກອີກເທື່ອນຶ່ງ ໃນປັກຂ້າງແຮມນີ້ ພະຈັນເດີນວຽນເຂົ້າໃກ້ພະອາທິດໄປທຸກໆວັນ ແລະ ສ່ວນສວ່າງຂອງພະຈັນກໍນ້ອຍລົ່ງທຸກໆວັນ ທັງຈະແລເຫັນພະຈັນຢູ່ໃນພື້ນຟ້າເປັນເວລາ ສັ້ນລົ່ງທຸກໆວັນໄປສະເໝີຈົນຫາຍໄປເລີຍ ຈຶ່ງຮຽກວັນນັ້ນວ່າ "ມື້ດັບ" ຄືວັນແຮມ 14 ຄ່ຳໃນເດືອນ ຂາດ ຫຼືວັນແຮມ 15 ຄ่ำໃນເດືອນເຕັມ ດັ່ງຮູບທີ 2 ຕໍ່ໄປນີ້:

ຮູບທີ 2
ພຣະອາທິດ

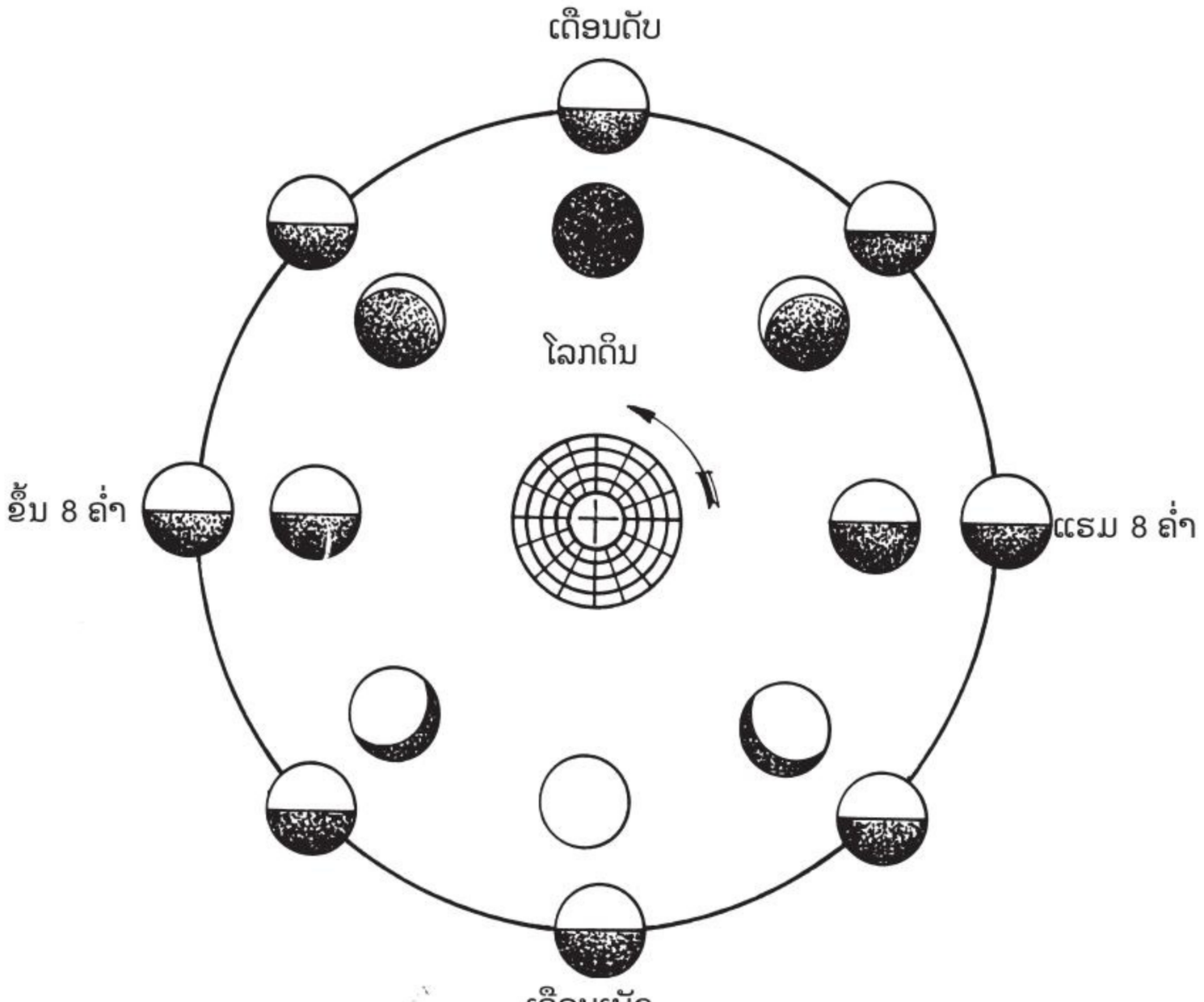

ຂ. ກຳໜົດເວລາແລະລຳດັບເດືອນຈັນທຣະຄະຕິ

ເນື່ອງຈາກຮອບນຶ່ງຂອງພະຈັນມີເສດວັນຢູ່ 12 ຊົ່ວໂມງ ຫຼື ເຄິ່ງວັນນັ້ນ ເປັນການຫຍຸ້ງຍາກແກ່ການນັບເດືອນຈັນທຣະຄະຕິຕາມຈຳນວນວັນເຕັມ ບູຮານຈຶ່ງແກ້ໄຂໂດຍຖືເອົາ 2 ຮອບ ຂອງພະຈັນໂຮມເປັນ 59 ວັນເຕັມ ມາເປັນຫຼັກແລ້ວແບ່ງປັນໃຫ້ເດືອນນຶ່ງມີ 30 ວັນເຕັມ ແລະ ເດືອນນຶ່ງມີ 29 ວັນເຕັມ ຂັ້ນຕະຫຼອດທັງ 12 ເດືອນ ເຊິ່ງມີຢູ່ໃນຮອບປີ ໂດຍທີ່ບັນຍັດໃຫ້ເດືອນທີ່ໝາຍເລກລຳດັບເປັນເລກຄູ່ ມີ 30 ວັນ ແລະໃຫ້ເດືອນທີ່ໝາຍເລກລຳດັບເປັນເລກຄີກນີ້ ມີແຕ່ 29 ວັນ ດັ່ງສະເໜີຕໍ່ໄປນີ້:

ເດືອນທີ	ຊື່ເດືອນ	ຈຳນວນວັນ	ໝາຍເຫດ
1	ຈຽງ	29	ເດືອນອ້າຍ
2	ຍີ່	30	
3	ສາມ	29	
4	ສີ່	30	
5	ຫ້າ	29	ສົງການ (ຂຶ້ນຖະເຫຼົ້ງສິກ) ຕົກຢູ່ໃນລະຫວ່າງມື້ຂຶ້ນ 6 ຄ່ຳ
6	ຫົກ	30	ເດືອນ 5 ໄປຖຶງເດືອນ 6 ຂຶ້ນ 5 ຄ່ຳ ທ່ໍນັ້ນ.
7	ເຈັດ	29	ປີອະທິກະວານມີ 30 ວັນ
8	ແປດ	30	ປີອະທິກະມາດມີ ເດືອນແປດສອງຫົນ
9	ເກົ້າ	29	
10	ສິບ	30	
11	ສິບເອັດ	29	
12	ສິບສອງ	30	

ໂຮມ 12 ເດືອນມີ 354 ວັນ

ຄ. ເດືອນຂຶ້ນປີໃໝ່ ແລະລຳດັບເດືອນຜິດປົກກະຕິ

(1) ກຳໜົດເດືອນຂຶ້ນປີໃໝ່ໃນລະຫວ່າງເດືອນ 5 ແລະເດືອນ 6

ປະຕິທິນທັງຫຼາຍຖືເອົາວັນທີ 1 ແຫ່ງເດືອນທີ 1 ເປັນກຳໜົດວັນຂຶ້ນປີໃໝ່ (ວັນຖະເຫຼົ້ງສິກ) ເຊັ່ນ ປະຕິທິນຝຣັ່ງ ຫຼື ຢ່າງໜ້ອຍກໍຕັ້ງຕົ້ນປີໃໝ່ໃນວັນຂຶ້ນ 1 ຄ່ຳແຫ່ງເດືອນຈັນທຣະຄະຕິ ເຊັ່ນ ປະຕິທິນຊາວຈີນ ເຊິ່ງຖືເອົາເດືອນ 3 ຂຶ້ນ 1 ຄ่ຳ ເປັນວັນຂຶ້ນປີໃໝ່ເປັນຕົ້ນ.

ຕາມຫຼັກປະຕິທິນເຮົານັ້ນ ປີໃໝ່ເຮົາບ່ໍໄດ້ຂຶ້ນໃນເດືອນ 1 ແລະບ່ໍໄດ້ກົງກັບວັນຂຶ້ນ 1 ຄ่ຳ

ແຫ່ງເດືອນຈັນທຣະຄະຕິໃດເລີຍ ແຕ່ໄປຕົກຢູ່ລະຫວ່າງເດືອນທີ 5 ຂຶ້ນ 6 ຄ່ຳ ແລະເດືອນທີ 6 ຂຶ້ນ 5 ຄ່ຳ ເຊິ່ງຜິດຈາກປົກກະຕິໄປ.

ເລື່ອງນີ້ຂ້າພະເຈົ້າເຂົ້າໃຈວ່າ ເຫັນຈະເປັນຍ້ອນແຕ່ກ່ອນພຸ້ນ ລາວເຮົາຄົງຈະໃຊ້ປະຕິທິນຮູບນຶ່ງຢູ່ແລ້ວ ແລະວັນສັງຂານຂຶ້ນ (ວັນຖະເຫຼີງສົກ) ກໍອາດຕົກຢູ່ວັນຂຶ້ນ 1 ຄ່ຳ ແຫ່ງເດືອນທີ 1 ຄືເດືອນຈຽງ (ເດືອນອ້າຍ)ພາຍລຸນມາຈຶ່ງເອົາໂຫຣາສາດ ທີ່ມາຈາກອິນເດັຽໃຊ້ກັນຕໍ່ມາ ແຕ່ຕຳຣານີ້ກຳໜົດເອົາເວລາທີ່ພະອາທິດ (ສົມມຸດເອົາແທນໂລກ) ຍ້າຍຈາກຣາສີມິນ ເຂົ້າສູ່ ຣາສີເມດເປັນຫຼັກຕັ້ງຕົ້ນປີໃໝ່ ແລະຫຼັກນັ້ນ ບັງເອີນໃຫ້ວັນຂຶ້ນປີໃໝ່ໄປຕົກຢູ່ໃນລະຫວ່າງເດືອນ 5 ແລະ ເດືອນ 6 ແຫ່ງປະຕິທິນເກົ່າຂອງເຮົາ ໂດຍເຫດນີ້ປະຕິທິນໃໝ່ຂອງເຮົາຈຶ່ງຜິດຈາກປົກກະຕິໄປ.

ກ່ຽວກັບເລື່ອງດຽວກັນນີ້ ທ້າວຫຣິດ ເຮືອງຣິດ ກ່າວໄວ້ໃນວັນນະຄະດີໄທ (ໜ້າ 220) ວ່າ ມີມູນເຫດເດີມດັ່ງນີ້:

"ການທີ່ເດືອນອ້າຍ (ເດືອນຈຽງ) ເປັນເດືອນທີ 1 ເປັນເພາະກ່ອນຕັ້ງສັກຣາດປະມານ 5 ພັນປີເສດໆ ນັກປາດບູຣານເພິ່ນເຫັນວ່າ ຣະດູເຫມັນ(ຣະດູໜາວ) ເປັນເວລາປາສະຈາກເມກຝົນ ແລະ ພະອາທິດເດີນປັດໄປໃຕ້ ແສງແດດບໍ່ຮ້ອນ ຜາກົດຄືເວລາເຊົ້າຈຶ່ງກຳໜົດເອົາຣະດູເຫມັນເປັນຕົ້ນປີ. ຣະດູຄິມຫັນ (ຣະດູຮ້ອນ) ພະອາທິດເດີນຕັດຊື່ຫົວ ແສງແດດຮ້ອນ ຜາກົດຄືກາງເວັນ ຈຶ່ງກຳໜົດເອົາຣະດູຄິມຫັນເປັນກາງປີ ຣະດູວະສັນ (ຣະດູຝົນ) ເປັນເວລາຄຶ້ມຝົນ ອາກາດມືດມົວ ຢູ່ໂດຍມາກ ຜາກົດເປັນເໝືອນເວລາກາງຄືນ ຈຶ່ງກຳໜົດເອົາຣະດູວະສັນເປັນປາຍປີ. ດັ່ງນັ້ນເພິ່ນ ຈຶ່ງໄດ້ນັບເດືອນອ້າຍຕົ້ນຣະດູເຫມັນ ເປັນເດືອນທີ 1 ແຕ່ເມື່ອເຮົາໃຊ້ ສັກຣາດແລ້ວກຳໜົດ ເອົາພະ ອາທິດຂຶ້ນສູ່ຣາສີເມດ ບໍ່ຄາບກ່ຽວກັບຣາສີອື່ນໆ ເປັນສາມັນສົງການ (ພະອາທິດຕັດໄປຊື່ຫົວ) ຈຶ່ງໄດ້ຖິ້ມເດືອນອ້າຍຊຶ່ງເປັນເດືອນທີ 1 ນັ້ນເສຽ ໄປຕັ້ງເດືອນທີ 1 ໃນຣະດູຄິມຫັນ ຄືນັບແຕ່ເດືອນ 5 ເປັນ ເດືອນທີ 1 ເພາະສະນັ້ນ ສົງການຈຶ່ງຫຍັບເຂົ້າມາຢູ່ໃນເດືອນ 5 ຫຼື ເດືອນ 6 ແຕ່ເດືອນອ້າຍ ຍັງຄົງຄ້າງເປັນເດືອນ 1 ຢູ່ຈົນທຸກວັນນີ້ ເຖິງຈະຜ່ຽນ ກໍຜ່ຽນບໍ່ໄດ້ ເພາະໄດ້ຮຽກກັນມາຈົນເຄີຍ ແລ້ວ".

"ທີ່ຈິງ ການຕັ້ງປີໃໝ່ໃນຣະດູໜາວ ເໝືອນດັ່ງເຮົາຕັ້ງກັນມາແຕ່ກ່ອນພຸ້ນກໍເປັນການ ເໝາະສົມດີ ເພາະຕົ້ນປີຂອງຝຣັ່ງເຂົາກໍຕັ້ງໃນຣະດູໜາວ ຄືເຂົາກຳໜົດເອົາພະອາທິດເດີນບ່ຽງ ໄປໃຕ້ທີ່ສຸດເປັນອາຍັນຕຸສົງການ (ຕາເວັນອ້ອມເຂົ້າ ຫຼື ຕາເວັນຫຼີກຕໍ່ເຟືອງ) ຝ່າຍຈີນກໍຄືກັນ ເປັນ ແຕ່ການຄຳນວນຕ່າງກັນ ເວລາຈຶ່ງຍ້າຍໄປຈາກກັນ ປີໃໝ່ຂອງຈີນຈຶ່ງບໍ່ເປັນອາຍັນຕຸສົງການຄື ຝຣັ່ງ ແລະ ບໍ່ເປັນສາມັນສົງການຄືໄທ ເພາະຈີນໄປຕັ້ງປີໃໝ່ເອົາເດືອນສາມ ເມື່ອເຮົາຍັງບໍ່ໄດ້ໃຊ້

ຈຸລະສັກຣາດ ເຮົາກໍຕັ້ງປີໃໝ່ເມື່ອພະອາທິດບ່ຽງໄປໃຕ້ສຸດ ເປັນອາຍັນຕຸສົງການ ຄືກັນກັບຝຣັ່ງ ເພາະເປັນຣະດູໜາວ ຜາກົດເໝືອນດັ່ງເວລາເຊົ້າ ດັ່ງກ່າວມາແລ້ວ ເດືອນອ້າຍຂອງເຮົາຈຶ່ງຍັງ ທ້ອຍເປັນເດືອນ 1 ເປັນພະຍານຢືນຢັນຈົນທຸກວັນນີ້." (1)

(2) ລຳດັບເດືອນຜິດປົກກະຕິ

ເຖິງວ່າຕຳຣາໂຫຣາສາດຂອງອິນເດັຽຈະເອົາເວລາທີ່ພະອາທິດຍ້າຍຈາກຣາສີເມດ ເຂົ້າສູ່ຣາສີມິນ ເປັນຫຼັກຕັ້ງຕົ້ນປີກໍດີ ແລະຫຼັກນັ້ນບັງເອີນໃຫ້ວັນສົງການຂຶ້ນປີໃໝ່ໄປຕົກຢູ່ໃນເດືອນ 5 ແລະ ເດືອນ 6 ແລ້ວກໍດີ ກໍຍັງບໍ່ໄດ້ປ່ຽນແປງລຳດັບເດືອນໃຫ້ຖືກຕ້ອງກັບຖານະໃໝ່ແຕ່ຢ່າງໃດ ເລີຍ.

ການທີ່ລຳດັບເດືອນບໍ່ກົງກັບລຳດັບອັນແທ້ຈິງຂອງເດືອນນັ້ນ ປະຕິທິນຝຣັ່ງກໍມີຢູ່ຄືກັນ ດັ່ງຈະນຳມາເລົ່າໃຫ້ຊາບຕໍ່ໄປນີ້:

ປີຂອງຝຣັ່ງແຕ່ຄັ້ງບູຣານມີແຕ່ 10 ເດືອນ ຄື 4 ເດືອນແຣກຂອງຕົ້ນປີ ໝາຍດ້ວຍນາມ ເທວະດາຂອງຊາວກຣີກບູຣານ ເຊັ່ນ ເດືອນມາກ, ເອປຣິນ, ເມ ແລະ ຈູນ, ສ່ວນ 6 ເດືອນຕໍ່ໄປ ໝາຍເລກລຳດັບ ເຊັ່ນ: ເດືອນ ກັງຕີລິດ (ທີ 5) ເສດຕີລິດ (ທີ 6) ເສັບແຕັມເບີ (ທີ 7) ອັອກໂຕເບີ (ທີ 8) ໂນແວມເບີ (ທີ 9) ແລະ ດີແຊມເບີ (ທີ 10).

ໃນສະໄໝນັ້ນ ປີນຶ່ງມີຈຳນວນແຕ່ 304 ວັນຫໍ່ນັ້ນ ພາຍລຸນມາຈຶ່ງໄດ້ຕັ້ງປະຕິທິນແບບໃໝ່ ຂຶ້ນ ໂດຍກຳໜົດໃຫ້ປີນຶ່ງມີ 12 ເດືອນ ແລະມີຈຳນວນ 355 ວັນ. ເດືອນທີ່ຕື່ມໃໝ່ນັ້ນ ເອົາຕື່ມເຂົ້າ ໃນຕົ້ນປີ ຄື ເດືອນ ແຈນຢູອາຣີ ແລະ ເຟບຣູອາຣີ ແລະ ໃນຄາວດຽວກັນນັ້ນກໍຜ່ຽນຊື່ ເດືອນທີ 5 ແລະ ທີ 6 ໂດຍເອົາພະນາມພະມະຫາກະສັດຊາວໂຣມັນຄື "ຈູລຽດ ຊີຊາ" (Jules Cesar) ແລະ "ອໍຄັດ" (August)ມາເປັນຊື່ ແທນເຊິ່ງຣຽກວ່າ ເດືອນ "ຈູລາຍ" ແລະ "ອໍຄັດ" ຈົນທຸກວັນນີ້.

ຄັນຕື່ມເດືອນອີກ 2 ເດືອນແລ້ວ ກໍບໍ່ໄດ້ປ່ຽນແປງລຳດັບເດືອນທີ 7, 8, 9 ແລະ 10 ຂອງ ເດີມນັ້ນ ໃຫ້ຖືກຕ້ອງຕາມລຳດັບໃໝ່ ເພາະສະນັ້ນເດືອນ ເສັບແຕມເບີ ທີ 7 ເຊິ່ງໄດ້ກາຍເປັນເດືອນທີ 9 ແລ້ວນັ້ນ ກໍຍັງຣຽກວ່າ ທີ 7 ຢູ່ຕາມເດີມສະເໝີ ເດືອນ ອັອກໂຕເບີທີ 8, ໂນແວມເບີທີ 9, ດີແຊມ ເບີທີ 10 ເຊິ່ງໄດ້ເລື່ອນໄປເປັນເດືອນທີ 10, 11, 12 ແລ້ວນັ້ນ ກໍຍັງຣຽກຕາມຊື່ເດີມຢູ່ສະເໝີ ຄືຣຽກ ເປັນທີ 8, 9 ແລະທີ 10 ຢູ່ນັ້ນເອງ.

---

(1) ໝາຍເຫດ : ຄຳວ່າ ອ້າຍ ແປວ່າ ກົກ, ຕົ້ນ, ທຳອິດ. ເພາະສະນັ້ນຈຶ່ງເປັນການແນ່ນອນວ່າ ແຕ່ບູຣານ ລາວເຮົາຖືເອົາ ເດືອນອ້າຍ ເປັນ ເດືອນຕົ້ນ ຫຼືເດືອນທີ 1 ຂອງປີໃໝ່ແທ້.

ງ. ອະທິກະມາດ (ເດືອນແປດສອງຫົນ)

ເດືອນຈັນທຣະຄະຕິ 12 ເດືອນ ໃນຮອບນຶ່ງມີຈຳນວນວັນພຽງແຕ່ 354 ວັນ ດັ່ງໄດ້ກ່າວມາແລ້ວນັ້ນ ຄືໜ້ອຍກວ່າຈຳນວນ 365 ວັນແຫ່ງປີທາງສຸຣິຍະຄະຕິ(12 ເດືອນສຸຣິຍະຄະຕິ)ໄປ 11 ວັນ ດັ່ງນັ້ນຖ້າບໍ່ແກ້ໄຂການທີ່ຂາດກັນປີລະ 11 ວັນນັ້ນ ວັນສັງຂານຂຶ້ນປີໃໝ່ເຮົາກໍຈະຍ້າຍໄປຕົກຢູ່ໃນທຸກໆເດືອນນຳ ແລ້ວກໍບໍ່ເປັນປົກກະຕິໄດ້ ໂດຍເຫດນີ້ ບູຮານຈຶ່ງບັນຍັດໃຫ້ມີປີອະທິກະມາດຄືປີພິເສດມີ 13 ເດືອນຕື່ມເຂົ້າທຸກ 2 ປີ ຫຼື ທຸກ 3 ປີ ແລ້ວແຕ່ຈຳນວນ "ດິຖິຖະເຫຼິງສົກ" ເປັນປະມານດັ່ງນີ້:

"ຖ້າປີໃດດິຖິຖະເຫຼິງສົກ ມີຈຳນວນແຕ່ 25 ຂຶ້ນໄປເຖິງ 29 ຫຼື ແຕ່ 1 ໄປເຖິງ 5 ແລ້ວປີນັ້ນກໍຕ້ອງເປັນ ອະທິກະມາດ ເພາະປີອະທິກະມາດນັ້ນວັນສັງຂານຂຶ້ນ ຕົກຢູ່ໃນຂອບເຂດແຕ່ເດືອນ 5 ແຮມ 10 ຄ່ຳ (ດິຖິ 25) ໄປເຖິງເດືອນ 6 ຂຶ້ນ 5 ຄ່ຳທ່ໍນັ້ນ.

ເດືອນທີ່ຕື່ມເຂົ້າໃນປີ ອະທິກະມາດນັ້ນ ມີ 30 ວັນ ໂດຍຕື່ມເຂົ້າມາໃນລະຫວ່າງເດືອນ 8 ກັບ ເດືອນ 9 ຕ່ໍກັນແລະຮຽກວ່າ "ເດືອນແປດລຸນ" ຫຼື "ເດືອນແປດທີສອງ"

ເມ່ືອຕື່ມເດືອນແປດທີສອງເຂົ້າມາດັ່ງນັ້ນແລ້ວ ຈຳນວນວັນແຫ່ງປີຈັນທຣະຄະຕິກໍທ່ໍກັບຈຳນວນວັນ ແຫ່ງປີທີ່ໃຊ້ເດືອນສຸຣິຍະຄະຕິ ຄືມີ 365 ວັນທ່ໍກັນ.

ແຕ່ຖ້າຄິດໃຫ້ລະອຽດໄປກວ່ານີ້ແລ້ວ ກໍຈະເຫັນໄດ້ວ່າປີທີ່ໃຊ້ເດືອນຈັນທຣະຄະຕິ ຍັງຂາດກຳໜົດເວລາ ກັບປີ ທີ່ໃຊ້ເດືອນສຸຣິຍະຄະຕິໄປ 6 ຊົ່ວໂມງເສດ ສະນັ້ນຖ້າບໍ່ແກ້ໄຂການທີ່ເວລາເຄ່ືອນຄາດກັນໄປນັ້ນ ແຮ່ງຫຼາຍປີກໍແຮ່ງຈະຜິດກັນຫຼາຍຂຶ້ນ.

ຈ. ອະທິກະວານ (ເດືອນ ເຈັດ ເຕັມ 30 ວັນ)

ເພ່ືອຈະແກ້ໄຂລະຍະເວລາທັງສອງນັ້ນ ໃຫ້ຖືກຕ້ອງກັນ ຕຳຣາໂຫຣາສາດຈຶ່ງບັນຍັດໃຫ້ມີອະທິກະວານ ຄື ປີພິເສດ ມີເດືອນ 7 ເຕັມ 30 ວັນມາຂັ້ນທຸກໆ 4 ປີ, 5 ປີ ຫຼື 6 ປີ ແລ້ວແຕ່ຈຳນວນອະວະມານຖະເຫຼິງສົກ ເປັນປະມານດັ່ງນີ້:

(1) ຖ້າປີປົກຕິສຸຣະທິນ (365 ວັນ) ໃດຫາກມີ ອະວະມານຖະເຫຼິງສົກ ເປັນຈຳນວນແຕ່ 1 ຂຶ້ນໄປເຖິງ 137 ແລ້ວ ປີນັ້ນຕ້ອງເປັນ ອະທິກະວານ ແລະ

(2) ຖ້າປີ ອະທິກະສຸຣະທິນ (366 ວັນ) ໃດ ຫາກມີອະວະມານຖະເລິງສົກ ເປັນຈຳນວນ

---

(1) ວິທີກຳໜົດເອົາອະວະມານຖະເຫຼິງສົກ ມາເປັນຫຼັກວາງປີອະທິກະວານນີ້ ຂ້າພະເຈົ້າໄດ້ສັງເກດເຫັນເອງ ດັ່ງຈະສະເໜີໄວ້ໃນຕອນທີ 5 ຂ້າງໜ້າ.

ແຕ່ 1 ຂຶ້ນ ໄປເຖິງ 126 ແລ້ວ ປີນັ້ນຕ້ອງເປັນ ອະທິກະວານ [1]

ແຕ່ຕຳຣາໂຫຣາສາດ ບັນຍັດໄວ້ວ່າ ຖ້າປີໃດດິຖິຖະເຫຼິ້ງສິກໜາຍໄວ້ວ່າ ປີນັ້ນເປັນອະທິກະມາດຢູ່ແລ້ວ ແລະ ອະວະມານຖະເຫຼິ້ງສິກກຳໜົດອີກວ່າເປັນອະທິກະວານນຳ ດັ່ງນັ້ນໃຫ້ປີນັ້ນມີອະທິກະມາດ ແຕ່ຢ່າງດຽວ ສ່ວນອະທິກະວານນັ້ນໃຫ້ຍົກຍ້າຍໄປໃສ່ປີທີ່ຈະມາເຖິງ ຫຼື ບໍ່ດັ່ງນັ້ນກໍໃຫ້ຍ້າຍຄືນໄປໃສ່ປີທີ່ຢູ່ກ່ອນໜ້າ ດັ່ງຈະໄດ້ອະທິບາຍໄວ້ໃນຕອນທີ 5 ຂ້າງໜ້າ.

ປີ	ຈຳນວນວັນທາງ		ອະທິກະ		ໂຮມ	ວັນຖະເຫຼິ້ງສິກທາງເດືອນ		ເດືອນ 5 ຂຶ້ນ 1 ຄ่ຳ
จ.ส.	สุริยะคะติ	จันทระคะติ	มาด	วาน	วัน	จันทระคะติ	สุริยะคะติ	ก๋วงกับวันที่...เดือนสุริยะคะติ
1282	366	354	30	-	---	---	15 เมสา	20 มีนา 1920
1283	365	354			354	5 ขึ้น 8	15 เมสา	8 เมสา 1921
1284	365	354		1	355	5 แรม 4	15 เมสา	28 มีนา 1922
1285	365	354	30		384	5 แรม 14	15 เมสา	18 มีนา 1923
1286	366	354			354	5 ขึ้น 11	15 เมสา	5 เมสา 1924
1287	365	354			354	5 แรม 7	15 เมสา	25 มีนา 1925
1288	366	354	30		384	6 ขึ้น 4	15 เมสา	14 มีนา 1926
1289	365	354		1	354	5 ขึ้น 14	15 เมสา	2 เมสา 1927
1290	366	354	30		384	5 แรม 10	15 เมสา	22 มีนา 1928
1291	365	354			354	5 ขึ้น 6	15 เมสา	10 เมสา 1929
1292	365	354			354	5 แรม 2	15 เมสา	30 มีนา 1930
1293	365	354	30		384	5 แรม 14	16 เมสา	19 เมสา 1931
1294	366	354		1	355	5 ขึ้น 10	15 เมสา	6 เมสา 1932
1295	365	354			354	5 แรม 5	15 เมสา	27 มีนา 1933
1296	365	354	30		384	6 ขึ้น 2	15 เมสา	16 มีนา 1934
1297	365	354			354	5 ขึ้น 13	16 เมสา	4 เมสา 1935
1298	366	354		1	355	5 แรม 9	15 เมสา	23 มีนา 1936
1299	365	354	30		384	6 ขึ้น 5	15 เมสา	13 มีนา 1937
1300	365	354			354	5 ขึ้น 15	15 เมสา	1 เมสา 1938
1301	366	354	30		384	5 แรม 12	16 เมสา	21 มีนา 1939
19 ปี	6940	6726	210	4	6940 วัน			8 เมสา 1940

ເມື່ອຕື່ມອະທິກະມາດແລະອະທິກະວານເຂົ້າຕາມຫຼັກໂຫຣາສາດ ດັ່ງນີ້ແລ້ວ ຈຳນວນວັນ ຂອງປີທີ່ໃຊ້ເດືອນຈັນທຣະຄະຕິ ກໍກົງກັບຈຳນວນວັນຂອງປີທີ່ໃຊ້ເດືອນສຸຣິຍະຄະຕິ ເປັນປົກກະຕິ ທຸກໆປີ.

ສຳຫຼັບໄວ້ເປັນຫຼັກຖານໃນເລື່ອງນີ້ ຈະຍົກເອົາຮອບ 19 ປີມາເປັນຕົວຢ່າງຂໍ້ພິສູດຮອບ19 ປີນັ້ນ ທາງຝຣັ່ງຮຽກວ່າ ຮອບຈັນທຣະຄະຕິ (Moon Period) ຄືທຸກໆຮອບ 19 ປີ ວັນຂຶ້ນ 1 ຄ่ำ ແຫ่ງເດືອນ 5 ກໍວຽນມາຄົບວັນທີເດີມແຫ่ງເດືອນ ເມສາ (ສຸຣິຍະຄະຕິ) ອີກເທື່ອນຶ່ງ ເປັນປົກກະຕິ ສະເໝີ ຕົວຢ่າງ ປີ ຈ.ສ. 1282 ເດືອນ 5 ຂຶ້ນຄ่ำ 1 ກົງກັບວັນທີ 8 ເມສາ ຄ.ສ. 1921 ຕ่ໍມາອີກ 19 ປີ ຄືປີ ຈ.ສ. 1301 ເດືອນ 5 ກໍກັບມາ ຂຶ້ນຄ่ำ 1 ກົງກັບວັນທີ 8 ເມສາ ອີກຄັ້ງນຶ່ງໃນປີ ຄ.ສ. 1940 ດັ່ງນີ້ເປັນຕົ້ນ, ຕາມທີ່ຈະສັງເກດໄດ້ໂດຍລະອຽດໃນຕາລາງຕ่ໍໄປນີ້:

ຂໍ້ສັງເກດ

ເມື່ອສັງເກດເບິ່ງຕາລາງຂ້າງເທິງນີ້ ກໍເຫັນໄດ້ວ่າ:

(1) ໃນຮອບ 19 ປີ ນັ້ນມີອະທິກະມາດ 7 ມີອະທິກະວານ 4 ເຊິ່ງເມື່ອນຳເອົາຈຳນວນວັນອະທິ ກະມາດ ກັບ ອະທິກະວານ 214 ວັນມາຕື່ມເຂົ້າກັບຈຳນວນ 6726 ວັນຂອງເດືອນຈັນທຣະຄະຕິ ທຳມະດາ ຈຶ່ງເປັນຈຳນວນ 6940 ວັນ ຖືກຕ້ອງກັບຈຳນວນວັນທາງສຸຣິຍະຄະຕິ.

(2) ສ่ວນຈຳນວນວັນແຫ่ງປີທີ່ໃຊ້ເດືອນຈັນທຣະຄະຕິເຊິ່ງມີ 354, 355 ແລະ 384 ວັນນັ້ນ ທາງ ໂຫຣາສາດບ่ໄດ້ຖືເອົາເປັນກຳໜົດແຫ่ງປີຕາມຈຳນວນນັ້ນໆແຕ่ປະການໃດເລີຍ ຫາກຖືເອົາແຕ่ກຳ ໜົດ 365 ວັນ ຫຼື 366 ວັນເຕັມທ่ໍນັ້ນ ເປັນຫຼັກສຳຫຼັບປະຕິທິນ ຕາມກຳໜົດປີທາງສຸຣິຍະຄະຕິເພາະ ສະນັ້ນວັນຖະເຫຼີງສົກ ຈຶ່ງບ่ໍກົງກັບວັນຂ້າງຂຶ້ນ ຫຼື ຂ້າງແຮມ ວັນໃດວັນນຶ່ງຂອງເດືອນຈັນທຣະຄະ ຕິ ເປັນປົກະຕິໄດ້ ແລະ ຈຶ່ງໄດ້ຍ້າຍໄປ ຍ້າຍມາລະຫວ่າງເດືອນ 5 ຂຶ້ນ 6 ຄ่ຳ ໄປເຖິງເດືອນ 6 ຂຶ້ນ 5 ຄ่ຳ ຢู่ສະເໝີຕາມທີ່ໄດ້ກ่າວມາແລ້ວ.

(3) ວັນສັງຂານຂຶ້ນ (ຖະເຫຼີງສົກ) ກົງກັບວັນທີເດີມຂອງເດືອນສຸຣິຍະຄະຕິສະເໝີ ຄືວັນທີ 15 ເມສາ ສ่ວນປີ ຈ.ສ. 1293-1297 ແລະ 1301 ສັງຂານຂຶ້ນ ໄປກົງກັບວັນທີ 16 ເມສານັ້ນ ເນື່ອງມາ ຈາກປີເຮົາຍາວກວ่າຝຣັ່ງໄປ 23 ນາທີ 24 ວິນາທີນັ້ນເອງ ດັ່ງທີ່ຈະໄດ້ຊາບມູນເຫດໃນຕອນທີ່ກ່ຽວ ກັບປີ.

(4) ເດືອນ 5 ແຫ่ງທ้າຍປີ ຈ.ສ. 1301 ກໍຂຶ້ນ 1 ຄ่ຳ ກົງກັບວັນທີ 8 ເມສາ ດັ່ງດຽວກັນກັບປີ ຈ.ສ. 1283 ທີ່ລ่ວງແລ້ວ ຖືກຕາມຄຳກ่າວຂອງໂຫນຝຣັ່ງ.

ສ. ຊື່ເດືອນຕາມດາວນັກຂັດຕະຣິກ

ນອກຈາກໃຊ້ຊື່ເດືອນຕາມເລກລຳດັບດັ່ງກ່າວມາແລ້ວ ບູຮານຍັງຮຽກເດືອນຈັນທຣະຄະຕິ ຕາມຊື່ດາວນັກຂັດຕະຣິກ ໜ່ວຍທີ່ພະຈັນ ເດີນຜ່ານໃນວັນເພັງນັ້ນອີກຢ່າງນຶ່ງ ມີດັ່ງນີ້:

ຊື່ເດືອນຕາມດາວນັກຂັດຕະຣິກ

ເດືອນທີ	ຊື່ເດືອນ	ຣິກທີ	ຊື່ຣິກ	ດາວປະຈຳຣິກ
5	ຈິດຕະມາດ	14	ຈິດຕະ	ດາວເສືອ
6	ວິສາຂະມາດ	16	ວິສາຂະ	ດາວຄວາຍ
7	ເຊຕຖະມາດ	18	ເຊດຖະ	ດາວແຍ້ແມ່
8	ອຸຕຣາສາລຫະມາດ	20-21	ອຸຕຣາສາລະຫະ	ດາວຣາຊະສີຕົວແມ່
9	ສາວະນະມາດ	22	ສາວະນະ	ດາວອ້ອມແຈ້ງ
10	ພັທມາດ	25-26	ປຸບພາພັດທະ	ດາວແຮດ
11	ອາສາຍຸຊມາດ	1	ອັສວະນີ	ດາວມ້າ
12	ภัดติภามาด	3	ภัดติภา	ดาวไก่น้อย
1	ມິກຄະສິຣະມາດ	5	ມິກຄສິຣະ	ດາວກວາງ
2	ປຸສຍະມາດ	7	ປຸສຍະ	ດາວກຸ້ງ
3	ມາຄະມາດ	10	ມາຄະ	ດາວຫ່ານຄຳ
4	ผักคุนะมาด	11-12	ผักคุนิ	ดาวงิ้วเถิก

ຊ. ເດືອນສຸຣິຍະຄະຕິ

ຕຳຣາໂຫຣາສາດ ໃຊ້ເດືອນອີກຢ່າງນຶ່ງ ຄືເດືອນທາງສຸຣິຍະຄະຕິ ເຊິ່ງຮຽກວ່າ "ຣາສີ" ມີຈຳນວນ 12 ຣາສີ ໂດຍໝາຍເຖິງຊື່ ແລະລຳດັບເລກໄວ້ດັ່ງນີ້:

ເດືອນ ຫຼື ຣາສີ	0	ຊ໋.	ເມດ	ຫຼື	ໄຄ້ (ໝູ)	ມີ	31	ວັນ
ເດືອນ ຫຼື ຣາສີ	1	ຊ໋.	ພຶສພະ	ຫຼື	ໄຈ້ (ໝູ)	ມີ	31	ວັນ
ເດືອນ ຫຼື ຣາສີ	2	ຊ໋.	ມິຖຸນ	ຫຼື	ເປົ້າ (ງົວ)	ມີ	32	ວັນ
ເດືອນ ຫຼື ຣາສີ	3	ຊ໋.	ກໍຣະກົດ	ຫຼື	ຍີ່ (ເສືອ)	ມີ	32	ວັນ
ເດືອນ ຫຼື ຣາສີ	4	ຊ໋.	ສິງ	ຫຼື	ເໝົ້າ (ກະຕ່າຍ)	ມີ	31	ວັນ
ເດືອນ ຫຼື ຣາສີ	5	ຊ໋.	ກັນ	ຫຼື	ສີ່ (ນາກ)	ມີ	30	ວັນ
ເດືອນ ຫຼື ຣາສີ	6	ຊ໋.	ຕຸນ	ຫຼື	ໃສ້ (ງູ)	ມີ	30	ວັນ
ເດືອນ ຫຼື ຣາສີ	7	ຊ໋.	ພຶສຈິກ	ຫຼື	ສະງ້າ (ມ້າ)	ມີ	30	ວັນ
ເດືອນ ຫຼື ຣາສີ	8	ຊ໋.	ທະນູ	ຫຼື	ມົດ (ແພະ/ແບ້)	ມີ	29	ວັນ
ເດືອນ ຫຼື ຣາສີ	9	ຊ໋.	ມັງກອນ	ຫຼື	ສັນ (ລິງ)	ມີ	29	ວັນ
ເດືອນ ຫຼື ຣາສີ	10	ຊ໋.	ກຸມ	ຫຼື	ເຮົ້າ (ໄກ່)	ມີ	30	ວັນ
ເດືອນ ຫຼື ຣາສີ	11	ຊ໋.	ມີນ	ຫຼື	ເສັດ (ໝາ)	ມີ	30	ວັນ
					ໂຮມມີ:		365	ວັນ

ຖ້າເປັນປີອະທິກະສຸຣະທິນ (366) ຕື່ມວັນ 1 ເຂົ້າໃນເດືອນ "ມັງກອນ ໃຫ້ເຕັມ 30 ວັນ.

ເດືອນສຸຣິຍະຄະຕິນີ້ ປະເທດໄທ ໄດ້ເອົາມາໃຊ້ເປັນທາງຣາຊະການແຕ່ປີ ພ.ສ. 2432 (จ.ส 1256) ແລະໃຊ້ຕາມແບບຢ່າງປະຕິທິນຂອງຝຣັ່ງທຸກປະການຄື:

ເດືອນ	ມະກະຣາ/ມັງກອນ	(ເຢັນຍູອາຣີ)	31	ວັນ
ເດືອນ	ກຸມພາ	(ເຟບຣູອາຣີ)	28/29	ວັນ
ເດືອນ	ມີນາ	(ມາກ)	31	ວັນ
ເດືອນ	ເມສາ	(ເອປຣິນ)	30	ວັນ
ເດືອນ	ພຶສພາ/ພຶດສະພາ	(ເມ)	31	ວັນ
ເດືອນ	ມິຖຸນາ	(ຈູນ)	30	ວັນ
ເດືອນ	ກໍຣະກະດາ/ກໍລະກົດ	(ຈູລາຍ)	31	ວັນ
ເດືອນ	ສິງຫາ	(ອໍຄັດ)	31	ວັນ
ເດືອນ	ກັນຍາ	(ເສັບແຕມເບີ)	30	ວັນ
ເດືອນ	ຕຸລາ	(ອັອກໂຕເບີ)	31	ວັນ
ເດືອນ	ພຶສຈິກາ/ພະຈິກ	(ໂນແວມເບີ)	30	ວັນ
ເດືອນ	ທັນວາ	(ດີແຊມເບີ)	31	ວັນ
		ໂຮມ	365	ວັນ

ແບ່ງເດືອນສຸຣິຍະຄະຕິເປັນ 3 ຈຳພວກ

ໂຫນບູຮານໄດ້ແບ່ງເດືອນສຸຣິຍະຄະຕິອອກເປັນ 3 ຈຳພວກຄື:

(1) ຈຳພວກທີ 1 ແມ່ນເດືອນເຊິ່ງເວລາກາງເວັນ ແລະ ກາງຄືນ ມີລະຍະເວລາທ່ຳກັນຄື ເດືອນເມ ສາ ແລະ ຕຸລາ.

(2) ຈຳພວກທີ 2 ແມ່ນເດືອນເຊິ່ງເວລາກາງເວັນ ມີລະຍະຍາວກວ່າກາງຄືນ ຄື ເດືອນ ພຶດສະພາ ມິຖຸນາ ກໍລະກົດ ສິງຫາ ແລະກັນຍາ.

(3) ຈຳພວກທີ 3 ແມ່ນເດືອນ ເຊິ່ງເວລາກາງຄືນມີລະຍະເວລາຍາວກວ່າກາງເວັນ ຄື ເດືອນ ພະ ຈິກ ທັນວາ ມັງກອນ ກຸມພາ ແລະມີນາ.

ຍ. ມະຫານາທີ

ມາດຕາທີ່ໃຊ້ກຳໜົດເວລາຂອງກາງເວັນ ແລະ ກາງຄືນ ຕາມວິທີໂຫຣາສາດບູຮານນັ້ນ ເພີ່ນໃຊ້ "ມະຫານາທີ" ນຶ່ງມະຫານາທີທ່ຳກັບ 4 ບາດ ຫຼື 24 ນາທີ ນາລິກາ (1 ບາດ ມີ 6 ນາທີ ນາລິກາ) ດັ່ງນັ້ນ ວັນນຶ່ງ ຫຼື 24 ຊົ່ວໂມງຈຶ່ງທ່ຳກັບ 60 ມະຫານາທີ.

ສ່ວນວິທີນັບເວລາຂອງກາງເວັນແລະກາງຄືນນັ້ນ ໃຊ້ນັບແຕ່ເວລາທ່ຽງຂອງກາງເວັນໄປ ເຖິງຫົວຄ່ຳ ສຳຫຼັບກາງເວັນ ແລະຕັ້ງແຕ່ທ່ຽງຄືນໄປເຖິງຮຸ່ງ ສຳຫຼັບກາງຄືນ ຄືກຳໜົດເອົາພຽງ ແຕ່ເຄິ່ງມື້ ຫຼື 12 ຊົ່ວໂມງທ່ຳນັ້ນເປັນຫຼັກ ທີ່ຮຽກວ່າ "ພະຫິນາທີ" ຫຼື ນາທີຊັ້ນນອກ (ສ່ວນນາທີຊັ້ນ ໃນນັ້ນຮຽກວ່າ "ອັນໂຕນາທີ").

ຍ້ອນວ່າ "ພະຫິນາທີ" ກຳໜົດເອົາແຕ່ 12 ຊົ່ວໂມງ ຫຼື 30 ມະຫານາທີເປັນຫຼັກ ດັ່ງນັ້ນ ຈຶ່ງ ບໍ່ສະດວກແກ່ການສັງເກດລະຍະເວລາເຕັມກຳໜົດ 24 ຊົ່ວໂມງ ຫຼື 60 ມະຫານາທີຂອງວັນເພາະ ສະນັ້ນສຳຫຼັບການທຽບລະຍະເວລາແຫ່ງກາງເວັນແລະກາງຄືນແຕ່ລະເດືອນໆທີ່ສະເໜີລົງໄປນີ້ ຈຶ່ງໄດ້ທະວີລະຍະເວລາເຊິ່ງ "ພະຫິນາທີ" ກຳໜົດໄວ້ນັ້ນຂຶ້ນເປັນ 2 ທ່ຳ ດັ່ງນີ້:

ເດືອນຫຼືຣາສີ	ກາງເວັນ		ກາງຄືນ	
	ມະຫານາທີ	ຊົ່ວໂມງ ນາທີ	ມະຫານາທີ	ຊົ່ວໂມງ ນາທີ
ເມສາ	30	12 - 00	30	12 - 00
ພຶດສະພາ	32	12 - 48	28	11 - 12
ມິຖຸນາ	34	13 - 36	26	10 - 24
ກໍລະກົດ	36	14 - 24	24	9 - 36
ສິງຫາ	34	13 - 36	26	10 - 24
ກັນຍາ	32	12 - 48	28	11 - 12
ຕຸລາ	30	12 - 00	30	12 - 00
ພະຈິກ	28	11 - 12	32	12 - 48
ທັນວາ	26	10 - 24	34	13 - 36
ມັງກອນ	24	9 - 36	36	14 - 24
ກຸມພາ	26	10 - 24	34	13 - 36
ມີນາ	28	11 - 12	32	12 - 48

ຂໍ້ສັງເກດ: ຕາມທີ່ "ພະຫິນາທີ" ກຳໜົດໄວ້ນີ້ ເວລາກາງເວັນເຊິ່ງມີລະຍະຍາວທີ່ສຸດ ແມ່ນເດືອນ ກໍລະກົດ (ມີເວລາ 36 ມະຫານາທີ ຫຼື 14 ຊົ່ວໂມງ 24 ນາທີ) ແລະເວລາກາງຄືນເຊິ່ງມີລະຍະ ເວລາຍາວທີ່ສຸດແມ່ນ ເດືອນມັງກອນ (ຄືມີເວລາ 36 ມະຫານາທີ ຫຼື 14 ຊົ່ວໂມງ 24 ນາທີ).

ແຕ່ໂຫຣາສາດທາງຝຣັ່ງກ່າວວ່າ ກາງເວັນທີ່ມີເວລາຍາວທີ່ສຸດແມ່ນເດືອນມິຖຸນາ (ໃນ ລະຫວ່າງ ວັນທີ 21 ມິຖຸນາ ອັນເປັນວັນຕັ້ງຕົ້ນຣະດູຮ້ອນ) ແລະກາງຄືນທີ່ມີເວລາຍາວທີ່ສຸດແມ່ນ ເດືອນທັນວາ (ໃນລະຫວ່າງວັນທີ 21 ອັນເປັນວັນຕັ້ງຕົ້ນຣະດູໜາວ).

3. ຣະດູ

ກ. ຣະດູລາວ: ຣະດູຂອງລາວເຮົາມີ 3 ຣະດູ ໆ ໃດກໍມີ 4 ເດືອນດັ່ງນີ້:

(1) ຣະດູຮ້ອນ ຫຼື ຄິມຫັນຕະຣະດູ ມີກຳໜົດຕັ້ງຕົ້ນແຕ່ເດືອນ 3 ແຮມ 1 ຄ່ຳ ໄປເຖິງເດືອນ 8 ເພັ້ງ.

(2) ຣະດູຝົນ ຫຼື ວັດສັນຕະຣະດູ ມີກຳໜົດຕັ້ງຕົ້ນແຕ່ເດືອນ 8 ແຮມຄ່ຳ 1 ໄປເຖິງເດືອນ 12 ເພັ້ງ.

(3) ຣະດູໜາວ ຫຼື ເຫມັນຕະຣະດູ ມີກຳໜົດຕັ້ງຕົ້ນແຕ່ເດືອນ 12 ແຮມຄ່ຳ 1 ໄປເຖິງເດືອນ 4 ເພັ້ງ.

ການທີ່ຣະດູຂອງເຮົາຕັ້ງຕົ້ນຣະດູ ໃນວັນກາງເດືອນນັ້ນ ເຫັນວ່າໃນຄັ້ງພຸດທະການ ເພິ່ນນັບເອົາການລະປັກ ຄືເດືອນຂ້າງແຮມ ເປັນຕົ້ນເດືອນ ແລະສຸກຣະປັກ ຄືເດືອນຂ້າງຂຶ້ນ ເປັນປາຍເດືອນດັ່ງນັ້ນ ວັນຕັ້ງຕົ້ນຣະ ດູຈຶ່ງຕົກຢູ່ໃນວັນແຮມຄ່ຳ 1 ທຸກໆຣະດູ ຕໍ່ມາພາຍຫຼັງ ໃນລະຫວ່າງ ພ,ສ 1200 ທາງ ໂຫຣາສາດ ຈຶ່ງຜ່ຽນນັບສຸກຣະປັກ ເປັນຕົ້ນເດືອນ ແລະ ການລະປັກເປັນປາຍເດືອນ.

ສ່ວນໂຫມບູຮານໄດ້ກຳໜົດໄວ້ແຕ່ 3 ຣະດູນັ້ນ ຈະເນື່ອງມາຈາກຫຼັກຖານປະການໃດ ຂ້າພະເຈົ້າຍັງບໍ່ໄດ້ພົບມູນເຫດອັນແນ່ນນອນແຕ່ຢ່າງໃດ.

ຂ. ຣະດູຝຣັ່ງ: ຣະດູຂອງພວກຝຣັ່ງມີ 4 ຣະດູ ຄືຣະດູໃບບານໃໝ່ ຣະດູຮ້ອນ ຣະດູໃບໄມ້ຫຼົ່ນ ແລະຣະດູໜາວ ຣະດູໃດ ມີ 3 ເດືອນ.

ວັນຕັ້ງຕົ້ນຣະດູແຕ່ລະຣະດູຂອງພວກຝຣັ່ງນີ້ ເຂົ້າຖືເອົາເວລາທີ່ພະອາທິດ (ສົມມຸດເອົາແທນໂລກ) ເດີນຜ່ານຈຸດສຳຄັນທັງ 4 ຈຸດແຫ່ງວິຖີທາງຂອງພະອາທິດເອງ Ecliptic ເປັນຫຼັກກຳໜົດຈຶ່ຣະດູ ແລະ ເປັນຫຼັກຕັ້ງຕົ້ນຂອງຣະດູນັ້ນໆດ້ວຍ ຈຸດທັງ 4 ນັ້ນຄື: (1) ຈຸດທີ 1 ເປັນຫຼັກຕັ້ງຕົ້ນຣະດູບານໃໝ່ ໝາຍເອົາຈຸດບ່ອນຂອງທາງພະອາທິດເດີນຜ່ານເສັ້ນກາງ) ແຫ່ງປະຣິມົນທົນວົງມົນຂອງຂອບຟ້າ(Celestial equator) (ຮູບທີ 3) ໃນເວລາພະອາທິດ ເດີນຈາກວິດຖັນດອນ (Latitude)ຄືຂ້າງໃຕ້ໄປທາງເໜືອ ພະອາທິດເດີນເຖິງຈຸດນີ້ ໃນລະຫວ່າງວັນທີ 21 ມີນາ ໃນຄາວນັ້ນ ກາງເວັນກັບກາງຄືນ ມີລະຍະເວລາ 12 ຊົ່ວໂມງທ່ໍກັນພໍດີ.

ຈຸດທີ 1 ນີ້ຍັງເປັນຫຼັກສຳຄັນອີກຢ່າງນຶ່ງຄື ເປັນຫຼັກຕັ້ງຕົ້ນປີ "ສິເດຣັນ" (Sidereal Year) ເຊິ່ງເປັນປີທາງໂຫຣາສາດຂອງຝຣັ່ງ ປີແບບນີ້ ຖືເອົາເວລາອັນແທ້ຈິງຂອງພະອາທິດ ເດີນວຽນມາຄົບຮອບໃນບ່ອນຈຸດນັ້ນອີກ ອັນເປັນຫຼັກແຫ່ງການກຳໜົດຂວບປີ ດັ່ງນັ້ນຈຸດທີ 1 ນີ້ກໍມີຄວາມໝາຍດັ່ງດຽວກັນກັບຂີດທີ່ຂັ້ນຣາສີມົນແລະຣາສີເມດເຊິ່ງໂຫຣາສາດຝ່າຍລາວຖືເອົາເປັນຫຼັກຕັ້ງຕົ້ນປີ ຂອງເຮົານັ້ນໂດຍກົງ (ຮູບທີ 3)

ຮູບທີ 3

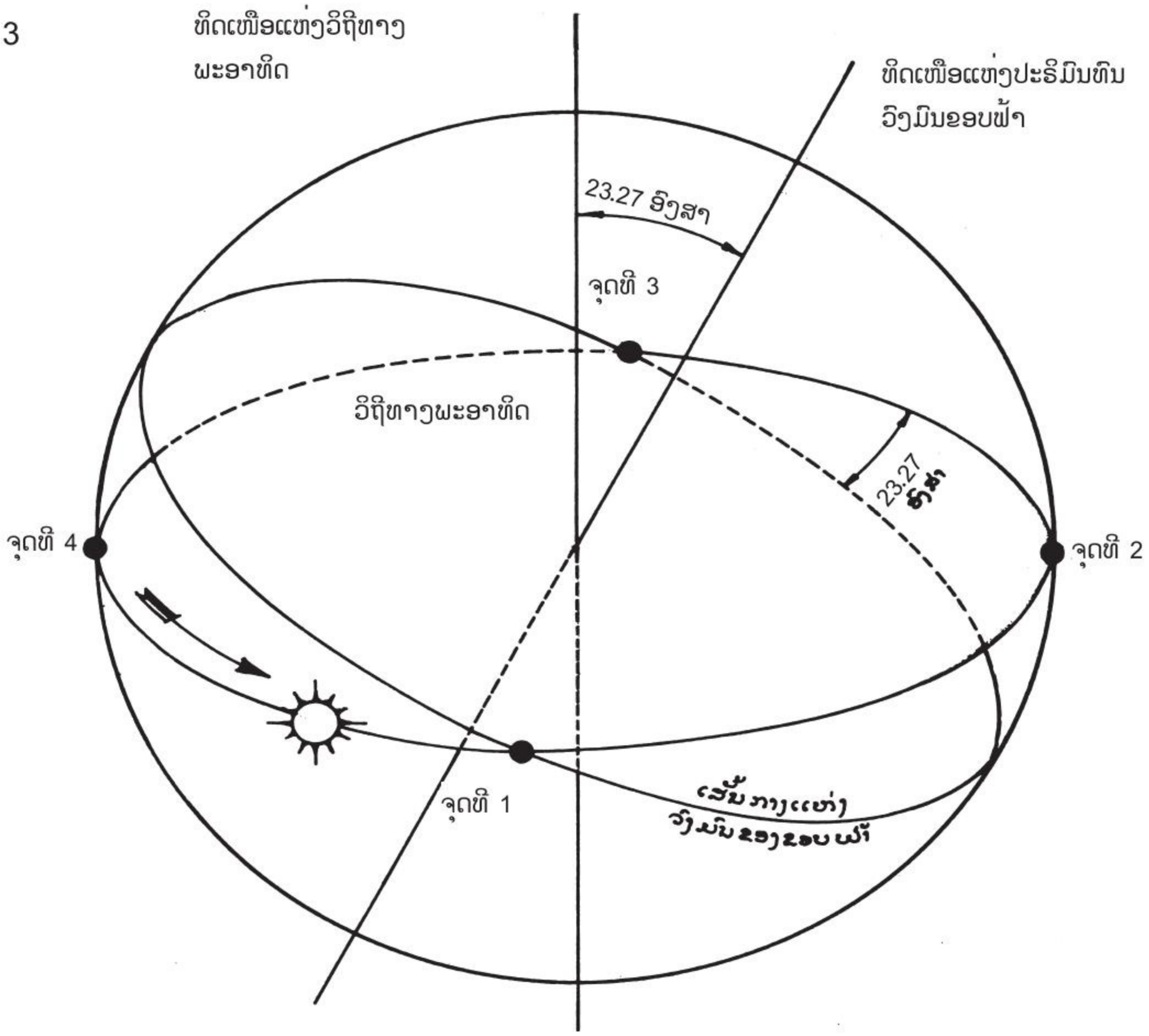

(2) ຈຸດທີ 2 ເປັນຫຼັກຕັ້ງຕົ້ນຣະດູຮ້ອນ (ວັນຕັ້ງຕົ້ນຣະດູຮ້ອນນີ້ກົງກັບວັນທີ 21 ມິຖຸນາ)ຈຸດນີ້ ແມ່ນຈຸດບ່ອນພະອາທິດ ເດີນໄປເຖິງຂີດສູງສຸດຂອງເສັ້ນກາງແທ່ງປະຣິມັນທົນວົງມົນຂອງຂອບຟ້າໃນຄາວ ພະອາທິດ ຢູ່ສູງກວ່າລະດັບເສັ້ນກາງແທ່ງປະຣິມັນທົນວົງມົນຂອງຟ້າຂຶ້ນໄປ 23 ອົງສາກັບ 27 ລິບດາ ພະອາທິດ ເດີນເຖິງຈຸດທີ 2 ນີ້ໃນລະຫວ່າງວັນທີ 21 ມິຖຸນາ ໃນລະຍະນີ້ເວລາກາງເວັນຍາວທີ່ສຸດ ຕົວຢ່າງໃນປະເທດເຮົາ ກາງເວັນມີ 13 ຊົ່ວໂມງເສດ ແລະ ກາງຄືນມີແຕ່ 10 ຊົ່ວໂມງເສດທ່ໍນັ້ນ.

ຈຸດທີ 2 ນີ້ ຕາມຈັກກະຣາສີຂອງຝຣັ່ງ ຢູ່ຣາສີແຄນເຊີຣ໌ (Cancer) ຫຼື ຣາສີກໍຣະກົດ ແລະ ຢູ່ຣະດັບ ເສັ້ນວິດຖັນດອນ (Latitude) ທີ່ຮຽກວ່າ ທຣອບປິກ ອັອຟ ແຄນເຊີຣ໌ (Tropic of cancer)

(3) ຈຸດທີ 3 ເປັນຫຼັກຕັ້ງຕົ້ນຣະດູໃບໄມ້ຫຼົ່ນ (ວັນຕັ້ງຕົ້ນຣະດູນີ້ ກົງກັບວັນທີ 23 ກັນຍາ ຈຸດນີ້ ແມ່ນ ຈຸດບ່ອນ ພະອາທິດ ເດີນຜ່ານເສັ້ນກາງແທ່ງປະຣິມັນທົນວົງມົນຂອງຂອບຟ້າໃນຄາວພະ

ອາທິດເດີນຈາກຈຸດທີ 2 ໄປທາງໃຕ້ ພະອາທິດ ເດີນເຖິງຈຸດນີ້ໃນລະຫວ່າງວັນທີ 23 ກັນຍາ ໃນ ຄາວນັ້ນ ກາງຄືນກັບກາງເວັນມີ ເວລາ 24 ຊົ່ວໂມງທ່ໍກັນ ຄືກັນກັບເວລາພະອາທິດເດີນເຖິງຈຸດທີ 1 ການທີ່ເປັນດັ່ງນີ້ກໍຍ້ອນວ່າ ຈຸດທີ 1 ກັບ ຈຸດທີ 3 ຢູ່ໃນລະດັບດຽວກັນນັ້ນເອງ ຄືຢູ່ຊຶ່ເສັ້ນກາງ ແຫ່ງປະຣິມັນທົນວົງມົນຂອງຟ້ານໍາກັນ ແຕ່ຫາກຢູ່ຫ່າງກັນ 180 ອົງສາ ຫຼືຢູ່ກົງກັນຂ້າມຄົນລະສົ້ນ ຂອງເສັ້ນກາງ.

(4) ຈຸດທີ 4 ເປັນຫຼັກຕັ້ງຕົ້ນຣະດູໜາວ (ວັນຕັ້ງຕົ້ນຣະດູໜາວ ກົງກັບວັນທີ 21 ທັນວາ) ຈຸດນີ້ ແມ່ນຈຸດບ່ອນພະອາທິດ ເດີນເຖິງຂີດຕ່ໍາສຸດໃນຄາວພະອາທິດເດີນຈາກຈຸດທີ 3 ລົງໄປທາງ ໃຕ້ ຂີດຕ່ໍາສຸດແຫ່ງການເດີນຂອງພະອາທິດນັ້ນ ຢູ່ຕ່ໍາກວ່າລະດັບເສັ້ນກາງ ແຫ່ງປະຣິມັນທົນວົງ ມົນຂອງຟ້າລົງໄປ 23 ອົງສາ 27 ລິບດາ ທ່ໍກັນກັບຂະໜາດຂີດສູງສຸດ (ຈຸດທີ 2) ພະອາທິດເດີນ ເຖິງຈຸດທີ 2 ນີ້ ໃນລະຫວ່າງວັນທີ 21 ທັນວາ ໃນຄາວນັ້ນກາງຄືນມີລະຍະເວລາຍາວທີ່ສຸດ ຕົວ ຢ່າງໃນປະເທດເຮົາ ກາງຄືນຍາວເຖິງ 13 ຊົ່ວໂມງເສດ ແລະ ກາງເວັນມີລະຍະເວລາພຽງ 10 ຊົ່ວໂມງເສດທ່ໍນັ້ນ.

ຈຸດທີ 4 ນີ້ ຕາມຈັກກະຣາສີຝຣັ່ງຢູ່ຣາສີແຄັປຣິຄອນ (Capricorn) ຫຼື ຣາສີມັງກອນ ແລະ ຢູ່ລະດັບເສັ້ນ ວິດຖັນດອນ (Latitude) ທີ່ຮຽກວ່າ ທຣອບປິກ ອັອຟ ແຄັປຣິຄອນ (Tropic of capricorn).

ຈຸດທີ 4 ນີ້ຢູ່ຫ່າງໄກຈາກຈຸດທີ 2 ຕາມເສັ້ນວິຖີທາງພະອາທິດໄປ 180 ອົງສາ ຄືຢູ່ກົງກັນ ຂ້າມຄົນລະຂ້າງຂອງວິຖີທາງພະອາທິດ ທັງຢູ່ຄົນລະຂ້າງຂອງເສັ້ນກາງແຫ່ງປະຣິມັນທົນວົງມົນ ຂອງຟ້າອີກດ້ວຍ (ເບິ່ງຮູບທີ ນ)

<u>ຫຼັກຕັ້ງຕົ້ນຣະດູຝຣັ່ງ</u>

ຈຸດທີ 1 ເຊິ່ງເປັນຫຼັກຕັ້ງຕົ້ນຣະດູ"ບານໃໝ່" ນັ້ນ ຢູ່ບ່ອນວິຖີທາງພະອາທິດໄປຜ່ານເສັ້ນ ກາງ ແຫ່ງປະຣິມັນທົນວົງມົນຂອງຂອບຟ້າ ພະອາທິດເດີນເຖິງຈຸດນີ້ໄປລະຫວ່າງວັນທີ 21 ມີ ນາ ຈຸດທີ 1 ນີ້ຍັງເປັນຫຼັກຕັ້ງຕົ້ນ "ປີສີເດຣັນ" ອີກດ້ວຍ.

ຈຸດທີ 2 ເຊິ່ງເປັນຫຼັກຕັ້ງຕົ້ນ "ຣະດູຮ້ອນ" ນັ້ນຢູ່ສູງກວ່າເສັ້ນກາງແຫ່ງ ປະຣິມັນທົນວົງ ມົນຂອງຂອບຟ້າ ຂຶ້ນໄປ 23 ອົງສາ 27 ລິບດາ ພະອາທິດເດີນເຖິງ ຈຸດທີ 2 ນີ້ ລະຫວ່າງວັນທີ 21 ມິຖຸນາ.

ຈຸດທີ 3 ເຊິ່ງເປັນຫຼັກຕັ້ງຕົ້ນ"ຣະດູໃບໄມ້ຫຼົ່ນ" ນັ້ນ ຢູ່ບ່ອນວິຖີທາງພະອາທິດໄປຜ່ານເສັ້ນ ກາງ ແຫ່ງປະຣິມັນທົນວົງມົນຂອບຟ້າ ແລະຢູ່ກົງກັນຂ້າມກັບຈຸດທີ 1 ພະອາທິດ ເດີນເຖິງ ຈຸດທີ 3 ນີ້ລະຫວ່າງ ວັນທີ 23 ກັນຍາ.

ຈຸດທີ 4 ເຊິ່ງເປັນຫຼັກຕັ້ງຕົ້ນ "ຣະດູໜາວ" ນັ້ນຢູ່ຕ່ຳກວ່າເສັ້ນກາງແຫ່ງປະຣິມັນທົນວົງມົນ ຂອງຟ້າລົງໄປ 23 ອົງສາ 27 ລິບດາ ແລະຢູ່ກົງກັນຂ້າມກັບຈຸດທີ 2 ແລະຢູ່ຈຸດລະຂ້າງເສັ້ນກາງ ປະຣິມັນທົນວົງມົນຂອງຂອບຟ້າອີກດ້ວຍ ພະອາທິດເດີນເຖິງຈຸດທີ 4 ນີ້ ໃນລະຫວ່າງວັນທີ 21 ທັນວາ

ຂໍ້ສັງເກດ: ຣະດູຝຣັ່ງມີກຳໜົດເວລາຜິດກັນທຸກໆ ຣະດູ ດັ່ງຈະເຫັນຕໍ່ໄປນີ້:

(1) ຣະດູບານໃໝ່ ແຕ່ວັນທີ 21 ມີນາ ເຖິງ ວັນທີ 20 ມິຖຸນາ ເປັນເວລາ 92 ວັນ ປາຍ 20 ຊົ່ວໂມງ.

(2) ຣະດູຮ້ອນ ແຕ່ວັນທີ 21 ມິຖຸນາ ເຖິງວັນທີ 22 ກັນຍາ ເປັນເວລາ 93 ວັນ ປາຍ 15 ຊົ່ວໂມງ.

(3) ຣະດູໃບໄມ້ຫຼົ່ນ ແຕ່ວັນທີ 23 ກັນຍາ ເຖິງວັນທີ 20 ທັນວາ ເປັນເວລາ 89 ວັນ ປາຍ 19 ຊົ່ວໂມງ.

(4) ຣະດູໜາວ ແຕ່ວັນທີ 21 ທັນວາ ເຖິງວັນທີ 20 ມີນາ ເປັນເວລາ 89 ວັນຖ້ວນ.

ການທີ່ຣະດູຝຣັ່ງມີກຳໜົດເວລາຜິດກັນດັ່ງນີ້ ເປັນຍ້ອນລະຍະແຫ່ງວິຖີທາງພະອາທິດລະຫວ່າງ ຈຸດຕັ້ງຕົ້ນຣະດູທັງ 4 ນັ້ນ ຍາວບໍ່ທ່ຳກັນນັ້ນເອງ.

4. ປີ

ປີລາວຂອງເຮົາເປັນປີສຸຣິຍະຄະຕິຄືກັນ ແຕ່ໃຊ້ເດືອນທາງຈັນທຣະຄະຕິ ດັ່ງທີ່ໄດ້ເຫັນມາແລ້ວນັ້ນ ປີສຸຣິຍະຄະຕິແບບນີ້ ຖືເອົາລະຍະເວລາທີ່ພະອາທິດ ເດີນຣອບໂລກຄົບຣອບນຶ່ງບໍຣິບູນ ເປັນຫຼັກກຳໜົດເວລາ ຂອງຂອບປີຊຶ່ງມີຈຳນວນ 365 ວັນ 6 ຊົ່ວໂມງ 12 ນາທີ 36 ວິນາທີ.

ໃນທີ່ນີ້ໂຫນບູຣານສົມມຸດເອົາພະອາທິດເດີນແທນໂລກ ດັ່ງທີ່ຜ່ານມາກົດແກ່ຕາເຮົາ ຄືເຮົາເຫັນພະອາທິດ ຂຶ້ນຈາກທາງຕາເວັນອອກ ແລ້ວເດີນຜ່ານຫົວເຮົາລັບຫາຍໄປທາງຕາເວັນຕົກ ດ້ວຍເຫດນີ້ ເມື່ອຕຳຣາໂຫຣາສາດ ກ່າວວ່າ ພະອາທິດ ເດີນຄັ້ງໃດ ກໍຕ້ອງເຂົ້າໃຈວ່າ "ແມ່ນໂລກເດີນ" ສະເໝີໄປ.

ພະອາທິດ ຈະເດີນໄວ ຫຼື ຊ້າພໍປານໃດ ແລະລະຍະທາງແຫ່ງຣອບນຶ່ງຂອງພະອາທິດ ຈະມີຂະໜາດຍາວທ່ຳໃດນັ້ນ ໂຫນບູຣານຂອງເຮົາບໍ່ໄດ້ກ່າວເຖິງເລີຍ ແຕ່ຕາມທີ່ໂຫນຝຣັ່ງໄດ້ແທກມາແລ້ວນັ້ນໄດ້ຜົນວ່າ ພະອາທິດ ເດີນໄວເຖິງ 29 ກິໂລແມັດ 745 ແມັດ ຕໍ່ ວິນາທີ ຫຼື 107082 ກິໂລແມັດ ຕໍ່ 1 ຊົ່ວໂມງ ຄືໄວກວ່າເຮືອບິນອາຍພົ່ນແບບປະຈັນບານ ທີ່ໃຊ້ກັນໃນສົງຄາມເກົ້າຫຼີ ຫວ່າງປີ ຄ.ສ. 1946 ແລ້ວມານີ້ ເຖິງ 100 ຕໍ່ແຕ່ມະນຸດເຮົາບໍ່ຮູ້ເມື່ອເລີຍວ່າ ໂລກທີ່ເຮົາຢູ່ນີ້ໄດ້ຜາເຮົາເຫາະວຽນໃນອາກາດໄວເຖິງປານນີ້.

ສ່ວນຂະໜາດຍາວຂອງວິຖີທາງພຣະອາທິດ ນັ້ນມີເຖິງ 938 703 299 ກິໂລແມັດ(ຜົນແຫ່ງ ບົດເລກ 29,745 ຄູນກັບຈຳນວນ ວິນາທີ ຊຶ່ງມີຢູ່ໃນປີຂອງເຮົາ)

ຮູບທີ 4

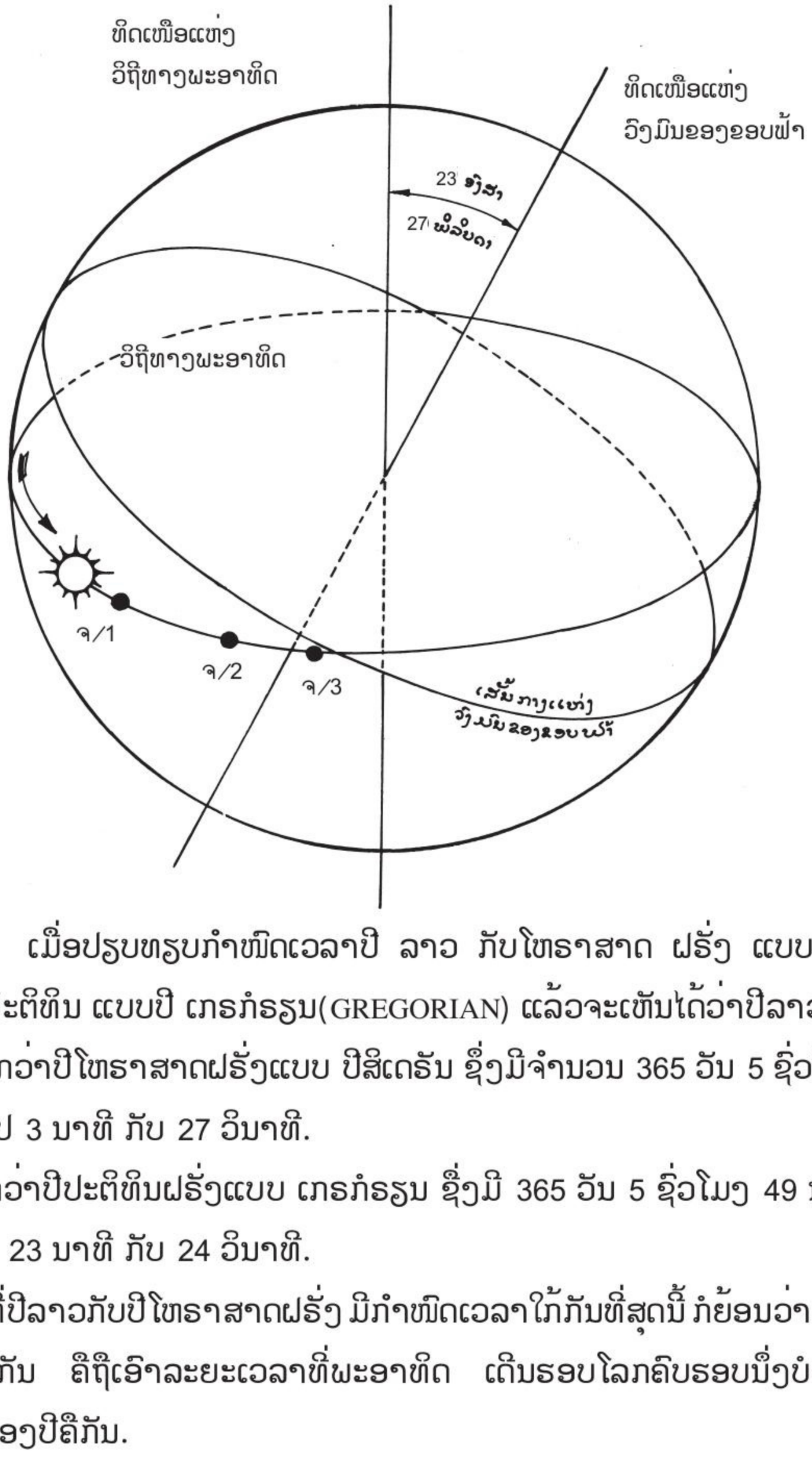

ເມື່ອປຽບທຽບກຳໜົດເວລາປີ ລາວ ກັບໂຫຣາສາດ ຝຣັ່ງ ແບບປີ (ສິເດຣັນ) ແລະ ປີທາງ ປະຕິທິນ ແບບປີ ເກຣກໍຣຽນ(GREGORIAN) ແລ້ວຈະເຫັນໄດ້ວ່າປີລາວ:

(1) ຍາວກວ່າປີໂຫຣາສາດຝຣັ່ງແບບ ປີສິເດຣັນ ຊຶ່ງມີຈຳນວນ 365 ວັນ 5 ຊົ່ວໂມງ 9 ນາທີ 9 ວິນາທີ ນັ້ນໄປ 3 ນາທີ ກັບ 27 ວິນາທີ.

(2) ຍາວກວ່າປີປະຕິທິນຝຣັ່ງແບບ ເກຣກໍຣຽນ ຊຶ່ງມີ 365 ວັນ 5 ຊົ່ວໂມງ 49 ນາທີ ກັບ 12 ວິນາທີ ນັ້ນ ໄປ 23 ນາທີ ກັບ 24 ວິນາທີ.

ການທີ່ປີລາວກັບປີໂຫຣາສາດຝຣັ່ງ ມີກຳໜົດເວລາໃກ້ກັນທີ່ສຸດນີ້ ກໍຍ້ອນວ່າ ເປັນປີສຸຣິຍະຄະຕິແບບດຽວກັນ ຄືຖືເອົາລະຍະເວລາທີ່ພະອາທິດ ເດີນຮອບໂລກຄົບຮອບນຶ່ງບໍຣິບູນເປັນຫຼັກ ກຳໜົດເວລາຂອງປີຄືກັນ.

ສ່ວນປີລາວ ຍາວຫຼືຫຼາຍກວ່າປີທາງປະຕິທິນຂອງຝຣັ່ງໄປ 23 ນາທີເສດນັ້ນ ກໍຍ້ອນວ່າ ປີທາງປະຕິທິນຂອງຝຣັ່ງ ເປັນປີສຸຣິຍະຄະຕິອີກແບບນຶ່ງ ຊຶ່ງຖືເອົາຄວາມເປັນປົກກະຕິ ຂອງຣະດູ ເປັນຫຼັກ ແຫ່ງການກຳໜົດເວລາຂອງປີ ດັ່ງທີ່ໄດ້ກ່າວມາແລ້ວ ແລະ ດັ່ງທີ່ໄດ້ອະທິບາຍໄວ້ໃຕ້ຮູບ ທີ ๔

ก. ปีฝรั่ง (ปีทรอปิก)

ปีทรอปิกของฝรั่ง (ตามรูบที 4) นี้ ถือเอาความเป็นปกกะติของระดูเป็นหลักแห่งการกำหนดอบปี ตำราโหราสาดฝรั่งบอกว่า จุดซึ่งเป็นหลักตั้งต้นของระดู "บานใหม่" หรื จุดอีถีทางพะอาทิด ไปผ่านเส้นกางแห่งปะธิมินทินวิงมิน ของฟ้านั้นเคื่อนที่โดยหันหลังให้การเดินทางของพะอาทิดเลื้อยไป เพาะสะนั้น เมื่อพะอาทิด ตั้งต้นรอบบ่อนจุด จ/๑ เดินรอบ โลกอรูมไปหาต้นทาง จึ่งไปสอบกับจุด จ/1 นั้นที่ จ/2 คือก่อนจะเถิงต้นทางเดินเป็นละยะ 50 ฟิลิบดา ปีลุนมาก็จะไปสอบจุด จ/1 นั้นอยู่ที่ จ/3 ซึ่งห่างจาก จ/2 ไปทางซ้ายอีก 50 ฟิลิบดา และจะเป็นดั่งนี้ไปสะเหมิทุกปี.

เมื่องจากพะอาทิด บ่ได้เดินคบรอบบริบูนแห่งอีถีทางของตัน ก็ไปสอบกับจุดตั้งต้นระดู "บานใหม่" เซึ่งเป็นหลักตั้งต้นแห่งรอบปี ทรอปิกก่อน ดั่งนั้น ปี ทรอปิก จึ่งมีการกำหนิดเวลาแต่พรึง 365 อัน 5 ชั่วโมง กับ 48 นาที 45 วินาที.

ข. ปีลาว

ส่วนปีลาวนั้นถือเอาเวลาอันแท้จิงที่พะอาทิด เดินคบรอบนึ่งบริบูน เป็นหลักแห่งกำหนิดอบปี.

หลักกำหนิดอบปีของลาวเรานี้ โหราสาด ของเราก็กำหนิดเอาบ่อน ฮิดฮั้น ราสีมิน และ ราสีเมด เป็นหลักตั้งต้นรอบแห่งการเดินทางของพะอาทิด และเป็นจุดตั้งต้นปีใหม่นำอีก เมื่อพะอาทิดอรูมมาเถิง ฮิด นั้นในเวลาใด ก็คบบริบูนปีในเวลานั้น แล้วก็ตั้งรอบใหม่ หรื ปีใหม่ต่ไป เพาะสะนั้น ปีลาวจึ่งยาวเถิง 365 อัน 6 ชั่วโมง 12 นาที 36 วินาที คือยาวกว่าปี ทรอปิก 23 นาที 51 วินาที และ ยาวกว่าปีเกรกอรูม ซึ่งถือหลักอันดรอกันกับปี ทรอปิกนั้น 23 นาที 24 วินาที.

วันสังขาน (ปีใหม่ลาว)

(คำว่า "วันสังขาน" นี้แม่นคำดรอกันกับคำว่า "วันสิงกราน" นั้นเอง คือตามหลัก

ການແປງຄຳເວົ້ານັ້ນ ຄຳພາສາຂະເໝນແລະສັນສະກຣິດ ຄຳໃດທີ່ແມ່ນຕົວ ກ ກັບ ຕົວ ຣ ຄວບກັນ ເຮົາ ແປງເປັນຕົວ ຂ ດັ່ງຄຳວ່າ ກຣຽນ ເປັນຂຽນ (ຄືນິກຂຽນ) ກຣາບ ເປັນ ຂາບ ແລະ ສົງກຣານ ເປັນ ສັງຂານ ເປັນຕົ້ນ ສະນັ້ນ ໃນທີ່ນີ້ຈຶ່ງໃຊ້ຄຳວ່າ ວັນສັງຂານຕາມບູຮານ ເຄີຍເວົ້າມາ ຂໍໃຫ້ຜູ້ອ່ານເຂົ້າໃຈຕາມນີ້ດ້ວຍ)

ເມື່ອພະອາທິດ ເດີນມາຄົບຮອບທີ່ ຂີດຂັ້ນຣາສີມີນ ກັບ ຣາສີເມດ ອັນເປັນກຳໜົດຂວບປີ ນຶ່ງນັ້ນ ລາວເຮົາຖືເອົາວັນນັ້ນເປັນວັນສັງຂານ ແປວ່າວັນຂຶ້ນປີໃໝ່ (ສ. ສັງກຣານຕະ ປ. ສັງກັນຕະ ແປວ່າ ກ້າວຂຶ້ນ) ຫຼື ວັນຖະເຫຼີງສົກ.

ໃນຂະນະທີ່ພະອາທິດ ເດີນມາຄົບຮອບທີ່ເຮົາຮຽກວ່າວັນສັງຂານນີ້ ຕຳຣາໂຫຣາສາດໄດ້ ແບ່ງວັນສັງຂານນີ້ອອກເປັນ 3 ວັນ ຄື ວັນສັງຂານໄປ ວັນສັງຂານເນົາ ແລະ ວັນສັງຂານຂຶ້ນ ດັ່ງນີ້:

1 <u>ວັນສັງຂານໄປ</u> ແມ່ນວັນພະອາທິດ ຍ້າຍຈາກຣາສີມີນເຂົ້າສູ່ຣາສີເມດ ຄືເປັນວັນທີ່ ພະອາທິດເດີນມາຄົບຮອບນຶ່ງບໍລິບູນ ແລະ ຕັ້ງແຕ່ຕົ້ນຮອບໃໝ່ ຫຼື ປີໃໝ່ຕໍ່ໄປ ເພາະສະນັ້ນ ສຳຫຼຸດ ພະອາທິດ ໃນວັນສັງຂານໄປຈຶ່ງມີ ຣາສີ 0 ແລະ ອົງສາ 0 ສະເໝີ ແລະ ລາງປີ ກໍມີລິບດາ 0 ອີກ ຊຶ່ງໝາຍຄວາມວ່າ ປີນັ້ນພະອາທິດ ເດີນເຖິງຂີດຂັ້ນຣາສີເມດໃນເວລາທ່ຽງພໍດີ.

2 <u>ວັນເນົາ</u> ແມ່ນວັນທີ່ຢູ່ລະຫວ່າງກາງຂອງວັນສັງຂານໄປແລະສັງຂານຂຶ້ນ (ຕາມປົກ ກະຕິວັນເນົາ ມີແຕ່ວັນດຽວ ແຕ່ເທິງໆ ກໍມີເຖິງ 2 ວັນ ປີທີ່ສັງຂານເນົາ 2 ວັນນັ້ນ ແມ່ນປີທີ່ກຳມັດ ຊະພົນຖະເຫຼີງສົກ ມີຈຳນວນແຕ່ 668 ຂຶ້ນໄປເຖິງ 799 ຫຼັກນີ້ ຂ້າພະເຈົ້າໄດ້ສັງເກດເຫັນເອງແຕ່ ເມື່ອຄັ້ງທຳອັດຕຣາຖະເຫຼີງສົກ ແຕ່ປີ ຈ.ສ. 1250 ຈົນເຖິງ 1650 ໄວ້ນັ້ນ ແລະ ທັງໄດ້ທຳສຳຫຼຸດພະ ອາທິດກວດຄົ້ນຫາຂອບເຂດກຳມັດຊະພົນ ຊຶ່ງທຳໃຫ້ສັງຂານມີເນົາເຖິງ 2 ວັນນັ້ນດ້ວຍ.

3 <u>ວັນສັງຂານຂຶ້ນ</u> ເປັນວັນຂຶ້ນປີໃໝ່ຕາມປະເພນີສືບກັນມາແຕ່ບູຮານ ແຕ່ຖ້າຈະເວົ້າຕາມ ຫຼັກໂຫຣາສາດແລ້ວ ປີໃໝ່ກໍຕ້ອງກົງກັບວັນສັງຂານໄປນັ້ນເອງ ເພາະເປັນວັນຊຶ່ງພະອາທິດເດີນມາ ຄົບຮອບບໍລິບູນ ດັ່ງກ່າວແລ້ວ.

ການທີ່ໂຫນໝາຍເອົາວັນສັງຂານຂຶ້ນ ເປັນຫຼັກຕັ້ງຕົ້ນປີໃໝ່ໃນທາງປະເພນີນັ້ນ ເຫັນຈະ ເປັນຍ້ອນວ່າ ວັນສັງຂານຂຶ້ນເປັນຫຼັກສຳຄັນຢູ່ 2 ປະການຄື:

(1-) ເປັນວັນສຸດທ້າຍແຫ່ງຈຳນວນຫໍຣະຄຸນຖະເຫຼີງສົກ ແລະຫໍຣະຄູນນັ້ນເປັນຈຳນວນວັນ ຊຶ່ງລ່ວງມາແລ້ວ ແຕ່ວັນຕັ້ງຕົ້ນຈຸລະສັກຣາດ ຈົນເຖິງວັນສຸດທ້າຍແຫ່ງປີທີ່ເຮົາຄູນສັງຂານນັ້ນ (ທຳອັດຕາຖະເຫຼີງສົກ) ຖ້າເຮົາຄູນສັງຂານໂດຍໃຊ້ພຸດທະສັກຣາດຫຼືມະຫາສັກຣາດ ແລະ ໃຊ້ເກນ ສຳຫຼັບ 2 ສັກຣາດດັ່ງດຽວກັນກັບຈຸນລະສັກຣາດ

(2-) ເປັນໝາຍເຂດ (0) ແຫ່ງສຸຣະທິນ ຊຶ່ງນັບ 1 ມາແຕ່ວັນທີ່ຢູ່ຫຼັງວັນສັງຂານຂຶ້ນ. ສຸຣະທິນ ແມ່ນຈຳນວນວັນຊຶ່ງມີຢູ່ແຕ່ຫຼັງວັນສັງຂານຂຶ້ນມາ ຈົນເຖິງວັນທີ່ເຮົາຕ້ອງການຈະຄຳນວນມັດທະຍົມ ແລະ ສຳຫຼຸດພະເຄາະດວງໃດໆກໍຕາມ ດ້ວຍເຫດນີ້ ສຸຣະທິນຈຶ່ງເປັນເກນສຳຄັນເກນນຶ່ງ.

ເຖິງແມ່ນວ່າພະອາທິດຈະເດີນເປັນເວລາ 365 ວັນ 6 ຊົ່ວໂມງ 12 ນາທີ 36 ວິນາທີ ຈຶ່ງຄົບຮອບນຶ່ງກໍຕາມ ແຕ່ປະຕິທິນກໍຖືເອົາພຽງແຕ່ຈຳນວນ 365 ວັນເຕັມທ່ໍນັ້ນມາເປັນຫຼັກຂອງຮອບປີ ສ່ວນເສດ 6 ຊົ່ວ ໂມງ 12 ນາທີ 36 ວິນາທີ ນັ້ນຍົກໄວ້.

ຄ. ປີອະທິກະສຸຣະທິນ

ຈຳນວນເສດຂອງປີ 6 ຊົ່ວໂມງ 12 ນາທີ 36 ວິນາທີ ນັ້ນເມື່ອໄດ້ຫຼາຍປີແລະຄົບ24 ຊົ່ວໂມງໃນປີໃດແລ້ວກໍຕື່ມວັນ 1 ເຂົ້າໃນປີນັ້ນ ໃຫ້ມີ 366 ວັນ ປີທີ່ຕື່ມວັນເຂົ້ານີ້ຈຶ່ງຮຽກວ່າ "ປີອະທິກະສຸຣະທິນ".

ປີທີ່ເປັນອະທິກະສຸຣະທິນນັ້ນ ສັງເກດໄດ້ຈາກຈຳນວນ "ກຳມັດຊະພົນຖະເຫຼົ້ງສິກ" ດັ່ງນີ້: ຖ້າປີໃດມີກຳມັດຊະພົນຖະເຫຼົ້ງສິກ ຕັ້ງແຕ່ນຶ່ງຂຶ້ນໄປຈົນເຖິງ 207 ແລ້ວ ປີນັ້ນຕ້ອງເປັນອະທິກະສຸຣະທິນ ເພາະເປັນປີນຶ່ງໃນຈຳນວນ 207 ປີທີ່ເປັນປີອະທິກະສຸຣະທິນ ອັນມີຢູ່ໃນຈຳນວນ 800 ປີ ທີ່ ໂຫນບູຮານຕັ້ງເປັນຫຼັກເກນແຫ່ງ ກຳໜົດເວລາປີຂອງເຮົາ ດັ່ງຈະສະເໜີຕ່ໍໄປນີ້:

(1) - ປະຕິທິນຂອງເຮົາເອົາເກນ 800 ເປັນຫຼັກ ໂດຍແບ່ງໃຫ້ມີ:

ກ- ປີລະ 365 ວັນ ມີຈຳນວນ 593 ປີ ໂຮມເປັນ	216,445	ວັນ
ຂ- ປີລະ 366 ວັນ ມີຈຳນວນ 207 ປີ ໂຮມເປັນ	75,761	ວັນ
800 ປີມີ	292,207	ວັນ

(2) - ປະຕິທິນຝຣັ່ງ ເອົາເກນ 400 ເປັນຫຼັກ ໂດຍແບ່ງໃຫ້ມີ:

ກ- ປີລະ 365 ວັນ ມີຈຳນວນ 303 ປີ ໂຮມເປັນ	110,595	ວັນ
ຂ- ປີລະ 366 ວັນ ມີຈຳນວນ 97 ປີ ໂຮມເປັນ	35,502	ວັນ
400 ປີມີ	146,097	ວັນ

ເມື່ອເອົາ 2 ຄູນເກນ 400 ປີ ຂອງຝຣັ່ງໃຫ້ເປັນ 800 ປີ ທ່ໍກັນກັບເກນຂອງເຮົາແລ້ວ ກໍຈະໄດ້ຜົນແຕ່ 292,194 ວັນ ຊຶ່ງນ້ອຍກວ່າຈຳນວນວັນທາງເກນຂອງເຮົາໄປ 13 ວັນ ເພາະສະນັ້ນ ປີທາງປະຕິທິນຝຣັ່ງສັ້ນ ຫຼື ໜຸດປີລາວ 13 ໃນສ່ວນ 800 (13/800) ຫຼື 0,01625 ຊຶ່ງຄິດເປັນເວລາໄດ້ 23 ນາທີ 24 ວິນາທີ ດັ່ງກ່າວມາແລ້ວ ທັງນີ້ກໍຍ້ອນຕັ້ງເກນຕ່າງກັນນັ້ນເອງ.

ແຕ່ເຖິງດັ່ງນັ້ນປີລາວກໍຍັງບ່ໍຫຼາຍທ່ໍປີຝຣັ່ງອີກແບບນຶ່ງ ຊຶ່ງຮຽກວ່າປີອະໂນມາລິສຕິກ ຊຶ່ງ

ມີຈຳນວນວັນເຖິງ 365 ວັນ 6 ຊົ່ວໂມງ 13 ນາທີ 56 ວິນາທີ.

ຖ້າຈະປຽບທຽບປີສຸຣິຍະຄະຕິລາວ ກັບປີສຸຣິຍະຄະຕິຂອງຝຣັ່ງ ທຸກໆແບບທີ່ເຄີຍໃຊ້ມາແລ້ວ ແລະທີ່ໃຊ້ຢູ່ສະໄໝນີ້ (ປີຝຣັ່ງທີ່ໃຊ້ຢູ່ທຸກວັນນີ້ແມ່ນປີ ເກຣກໍຣຽນ) ກໍຈະເຫັນຜົນດັ່ງຕໍ່ໄປນີ້:

ປີ ອະໂນມາລິສຕິກ (ANOMALISTIC)	365 ວັນ 6 ຊົ່ວໂມງ 13 ນາທີ 56 ວິນາທີ
ປີ ລາວ	365 ວັນ 6 ຊົ່ວໂມງ 12 ນາທີ 36 ວິນາທີ
ປີ ສິເດຣັນ (SIDERAN)	365 ວັນ 6 ຊົ່ວໂມງ 9 ນາທີ 9 ວິນາທີ
ປີ ຈູລຽນ (JULIAN)	365 ວັນ 6 ຊົ່ວໂມງ 0 ນາທີ 0 ວິນາທີ
ປີ ເກຣກໍຣຽນ (GREGORIAN)	365 ວັນ 5 ຊົ່ວໂມງ 49 ນາທີ 12 ວິນາທີ
ປີ ທຣໍປິກ (TROPIC)	365 ວັນ 5 ຊົ່ວໂມງ 48 ນາທີ 45 ວິນາທີ

ການທີ່ປີລາວຂອງເຮົາຫຼາຍກວ່າປີປະຕິທິນ (ເກຣໂຣຽນ) ຂອງຝຣັ່ງໄປ 23 ນາທີ 24 ວິນາທີນັ້ນ ຖ້າຫຼາຍປີໄປທ່ໃດກໍຍິ່ງຜິດເວລາຫຼາຍຂຶ້ນ ຄື ເມື່ອເຖິງ 61 ປີກໍຜິດເວລາກັນເຖິງ 23 ຊົ່ວໂມງ 47 ນາທີ 24 ວິນາທີ.

ເພາະສະນັ້ນເມື່ອນັບແຕ່ວັນຕັ້ງຈຸລະສັກຣາດມາຈົນເຖິງວັນສຸດທ້າຍແຫ່ງປີ ຈ.ສ 1311 ຄື ໃນກຳໜົດ 1311 ປີເຕັມນັ້ນ ປີລາວຈຶ່ງຫຼາຍເກີນປີທາງປະຕິທິນຝຣັ່ງໄປເຖິງ 21 ວັນ 7 ຊົ່ວໂມງ 14 ນາທີ ແລ້ວດ້ວຍເຫດນີ້ເອງ ວັນສັງຂານຂຶ້ນໃນຄາວຕັ້ງຕົ້ນຈຸລະສັກຣາດ ຊຶ່ງກົງກັບວັນທີ 24 ມີນາ (ມາກ) ຄ.ສ 639 ນັ້ນຈຶ່ງເລື່ອນມາຕົກຢູ່ໃນກາງເດືອນເມສາ ແລະ ຈະເລື່ອນໄປຫາທ້າຍເດືອນເມສາ ທຸກໆ 61 ປີເປັນປົກກະຕິສະເໝີ ດັ່ງຈະສັງເກດໄດ້ຕໍ່ໄປນີ້:

ປີ	ຈ.ສ	1201	ສັງຂານຂຶ້ນກົງກັບວັນທີ	14	ເມສາ	ຄ.ສ 1839
ປີ	ຈ.ສ	1262	ສັງຂານຂຶ້ນກົງກັບວັນທີ	15	ເມສາ	ຄ.ສ 1900
ປີ	ຈ.ສ	1323	ສັງຂານຂຶ້ນກົງກັບວັນທີ	15	ເມສາ	ຄ.ສ 1961
ປີ	ຈ.ສ	1324	ສັງຂານຂຶ້ນກົງກັບວັນທີ	16	ເມສາ	ຄ.ສ 1962

ແລະຕໍ່ໆໄປ ວັນສ້າງຂານຂຶ້ນກໍຍ້າຍໄປຕົກວັນທີ 17-18-19 ເມສາເປັນລຳດັບໄປທຸກໆຮອບ 61 ປີສະເໝີ ແລ້ວປີເຮົາກໍຍິ່ງຈະຜິດຈາກຄວາມເປັນປົກກະຕິ ຂອງຣະດູໄປຫຼາຍກວ່າໃນປັດຈຸບັນນີ້ ອີກ.

ໃນຂະນະວັນສັງຂານຂຶ້ນກົງກັບວັນທີ 15 ເມສານີ້ (ຈ.ສ 1311) ປີຂອງເຮົາກໍຜິດຈາກວັນທີ 21 ມີນາ ຊຶ່ງເປັນວັນຕັ້ງຕົ້ນຮອບຣະດູນັ້ນໄປເຖິງ 24 ວັນແລ້ວ ຄື:

(1) ຜິດມາແຕ່ຄາວຕັ້ງຈຸລະສັກຣາດ 3 ວັນແລ້ວ

(2) ນັບແຕ່ ຕັ້ງຈຸລະສັກຣາດ ມາເຖິງຈຸລະສັກຣາດ 1311 ຜິດມາອີກ 21 ວັນເສດ.

ເນື່ອງຈາກປີຂອງເຮົາຜິດຈາກຫຼັກຂອງຣະດູໄປແລ້ວເກືອບຈະເຖິງເດືອນນີ້ເອງ ຊາວໄຮ່ຊາວນາ ຈິ່ງຄາດຄະເນຫາຟ້າຫາຝົນບໍ່ຄ່ອຍຈະຖືກ ແລະ ຈິ່ງບໍ່ໄດ້ຮັບຜົນທໍ່ທຽມກັບສະໄໝບູຮານ ແລ້ວກໍພາກັນຈົ່ມວ່າ "ໃນຄັ້ງບູຮານ ເຂົ້າໃນນາ ປາໃນນ້ຳອຸດົມສົມບູນເປັນປົກກະຕິສະໝີ ແຕ່ມາໃນສະໄໝນີ້ ເຂົ້າກໍໜີນາປາກໍໜີນ້ຳໄປໝົດ" ດັ່ງນັ້ນ, ດ້ວຍເຫດນີ້ຈຶ່ງຄວນປ່ຽນຫຼັກແຫ່ງການກຳໜົດລະຍະເວລາປີລາວ ເສຽໃໝ່.

ງ. ປ່ຽນຫຼັກແຫ່ງການກຳໜົດລະຍະເວລາປີລາວ

ເມື່ອເຫັນປະຈັກວ່າ ປີຂອງເຮົາໄດ້ເຄື່ອນຄາດຈາກຣະດູໄປເປັນເວລາ 24 ວັນແລ້ວ ແລະ ຍິ່ງເທິງນານໄປກໍຍິ່ງຈະຜິດຫຼາຍຕື່ມຂຶ້ນໄປອີກ ຂ້າພະເຈົ້າຈິ່ງເຫັນວ່າ ບໍ່ຄວນຈະປະໄວ້ຈຳຕ້ອງຫາໂອກາດ ແລະ ວິທີແກ້ໄຂ"ຫຼັກແຫ່ງການກຳໜົດເວລາປີລາວ" ຂອງເຮົາເສຽໃໝ່ ເພື່ອຫຼີກເວັ້ນບໍ່ໃຫ້ປະຕິທິນເຄື່ອນຄາດຈາກ ຣະດູ ເກີນໄປກວ່າທີ່ເປັນມາແລ້ວ.

ການແກ້ໄຂປ່ຽນແປງດັ່ງນີ້ ທາງປະຕິທິນຝຣັ່ງກໍໄດ້ເຄີຍແກ້ໄຂມາແລ້ວເທື່ອນຶ່ງ ດັ່ງຈະນຳເລື່ອງແກ້ໄຂນັ້ນມາອ້າງໄວ້ເປັນຫຼັກດັ່ງຕໍ່ໄປນີ້:

(1) ປີຊຶ່ງພວກຝຣັ່ງຊາວໂຣມັນໃຊ້ກັນມາແຕ່ຕົ້ນໆນັ້ນ ປີນຶ່ງມີແຕ່ 10 ເດືອນ ໂຣມເປັນຈຳນວນວັນມີແຕ່ 304 ວັນ ພາຍລຸນມາຈິ່ງປ່ຽນມາໃຊ້ປີແບບໃໝ່ມີ 12 ເດືອນ ໂຣມວັນມີ 355 ວັນ. ຊາວໂຣມັນໃຊ້ປີແບບນີ້ມາຈົນເຖິງປີ 708 ແຫ່ງໂຣມັນສັກຣາດ ຄືຈົນເຖິງ 44 ປີກ່ອນຈະຕັ້ງຄິດຕະສັກຣາດ ຈິ່ງຍົກເລີກ ແລ້ວໃຊ້ປີສຸຣິຍະຄະຕິແທນຕໍ່ມາ ປີສຸຣິຍະຄະຕິນັ້ນ ມີຫຼັກເກນດັ່ງນີ້:

ກ/. ມີກຳໜົດເວລາ 365 ວັນ 6 ຊົ່ວໂມງຖ້ວນ.

ຂ/. ມີປີອະທິກະສຸຣະທິນ 366 ວັນ ເຂົ້າຂັ້ນນຶ່ງເທື່ອທຸກ 4 ປີສະໝີ.

ປີແບບນີ້ ພະເຈົ້າຈັກກະພັດ "ຈູລຽດ ຊີຊາ" (Jules Ceaar 101- 44 ກ່ອນຄິດຕະການ) ແຫ່ງກຣຸງໂຣມໄດ້ອອກພະຣາຊະບັນຍັດໃຫ້ໃຊ້ ເພາະສະນັ້ນ ຈິ່ງວ່າຣຽກວ່າ "ປີຈູລຽນ (Julian)"

(2) ເມື່ອໃຊ້ປີຈູລຽນມາຈົນເຖິງ ຄ.ສ 1582 ບັນດາໂຫນຈິ່ງລົງຄວາມເຫັນວ່າ ປີຈູລຽນມີກຳໜົດເວລາ ຫຼາຍກວ່າກຳໜົດເວລາຣອບຂອງຣະດູ ຄືປີ ທຣໍປົກ ນັ້ນໄປ 11 ນາທີ 15 ວິນາທີ(ປີທຣໍປົກ ນີ້ມີ 365 ວັນ 5 ຊົ່ວໂມງ 48 ນາທີ 45 ວິນາທີ) ຄືຫຼາຍເກີນໄປ 3 ວັນຕໍ່ 400 ປີ ຫຼື 9 ວັນຕໍ່ 1200 ປີ ດ້ວຍເຫດນີ້ ໃນໄລຍະເວລາ 1626 ປີ ທີ່ໃຊ້ ປີ ຈູລຽນ ມານັ້ນ ປະຕິທິນຈິ່ງໄດ້ເຄື່ອນຈາກຣະດູມາໄດ້ 10 ວັນ ແລ້ວ ເພາະສະນັ້ນຈຳຕ້ອງແກ້ໄຂປະຕິທິນ ໂດຍເຫດ 2 ປະການຄື:

(ກ) ແກ້ເວລາທີ່ເຄື່ອນຈາກຣະດູມາແລ້ວ 10 ວັນນັ້ນ ເພື່ອໃຫ້ປະຕິທິນ ກັບມາກົງກັບຣະດູ ອີກຕາມເດີມ.

(ຂ) ແກ້ຫຼັກແຫ່ງການກຳໜົດເວລາຂອງປີ ເພື່ອບໍ່ໃຫ້ເຄື່ອນຄາດຈາກຣະດູໄດ້ອີກໃນອະນາ ຄົດສົມເດັດພະສັງຄະຣາດ (ສັນຕະປາປາ) ເກຣກໍຣີ ທີ 13 ແຫ່ງນິກາຍໂຣມັນຄາທໍລິກ ທົ່ງເຫັນດີ ດ້ວຍ ຈຶ່ງທົ່ງອອກ ພະຣາຊະບັນຍັດ ນະວັນທີ 5 ຕຸລາ ປີ ຄ.ສ 1582 (ພ.ສ 2125) ປາກາດວ່າ:

(1) ວັນຊຶ່ງຢູ່ລຸນວັນທີ 4 ຕຸລາປີ ຄ.ສ 1582 ນັ້ນ ບໍ່ໃຫ້ນັບເປັນວັນທີ 5 ແຕ່ໃຫ້ນັບເປັນວັນທີ 15 ຕຸລາ ໂລດ (ອັນນີ້ເພື່ອແກ້ໄຂປະຕິທິນທີ່ໄດ້ຜິດຈາກຣະດູໄປ 10 ວັນແລ້ວນັ້ນ).

(2) ໃຫ້ເລີກໃຊ້ປີຈູລຽນ ແລະ ໃຫ້ໃຊ້ປີຊຶ່ງມີກຳໜົດເວລາ 365 ວັນ 5 ຊົ່ວໂມງ 49 ນາທີ 12 ວິນາທີ ແທນຕໍ່ໄປ ໂດຍແບ່ງປີລະ 365 ວັນ 3 ປີຕ່ຽງກັນ ແລ້ວຈຶ່ງມີປີອະທິກະສຸຣະທິນ 366 ວັນ ເອ້ົາ ຂັ້ນນຶ່ງປີເປັນປົກກະຕິສະເໝີ ຍົກເວັ້ນປີຖ້ວນຮ້ອຍ ຊຶ່ງເລກຈຳນວນຮ້ອຍຫານດ້ວຍ 4 ບໍ່ມີເສດ ທ່ໍນັ້ນ ໃຫ້ເປັນປີອະທິກະສຸຣະທິນ ຕາມປົກກະຕິ (ດັ່ງປີ 1700, 1800, 1900 ຊຶ່ງຈຳນວນຮ້ອຍຄື 17, 18, 19 ຫານດ້ວຍ 4 ມີ ເສດເປັນຕົ້ນ ຈຶ່ງບໍ່ເປັນປີ ອະທິສຸຣະທິນໄດ້ ເຖິງວ່າປີ 1700, 1800, 1900 ຈະຫານ ດ້ວຍ 4 ບໍ່ມີເສດກໍຕາມ) ເຖິງແມ່ນວ່າປີແບບໃໝ່ຊຶ່ງຣຽກວ່າ "ປີເກຣກໍຣຽນ" ຕາມພະນາມຂອງ ພະສັງຄະຣາດອົງທີ່ບັນຍັດໃຫ້ໃຊ້ນັ້ນ ຍັງຫຼາຍກວ່າປີທຣໍປົກໄປ 27 ວິນາທີກໍດີ ແຕ່ວ່າກວ່າຈະຜິດ ຈາກຣະດູໄປໄດ້ອີກ 1 ວັນ ກໍຕ້ອງກິນເວລາບໍ່ນ້ອຍກວ່າ 3200 ປີ.

ປີເກຣກໍຣຽນນີ້ ຊາວຝຣັ່ງເອີຣົບນິຍົມໃຊ້ກັນທຸກໆປະເທດ ຍົກເວັ້ນແຕ່ປະເທດລັດເຊຍກັບ ປະເທດກຣີກ ຊຶ່ງຍັງໃຊ້ປີ ຈູລຽນຕາມເດີມສະເໝີ ເພາະສະນັ້ນປະຕິທິນຂອງສອງປະເທດນີ້ຈຶ່ງຜິດ ກັບປະຕິທິນຂອງຝຣັ່ງຊາດອື່ນໆໄປ ເປັນເວລາ 13 ວັນ ຄືປີໃໝ່ຂອງລັດເຊຍ ແລະ ກຣີກ ບໍ່ໄດ້ກົງ ກັບວັນທີ 1 ມັງກອນ ແຕ່ໄປກົງກັບ ວັນທີ 13 ມັງກອນ ແຫ່ງປະຕິທິນຂອງຝຣັ່ງທັງຫຼາຍ.

ສ່ວນການຈະແກ້ໄຂຫຼັກແຫ່ງກຳໜົດເວລາປີລາວນັ້ນ ຂ້າພະເຈົ້າບໍ່ໄດ້ໝາຍເຖິງວ່າຈະໃຫ້ ແກ້ໄຂ ການທີ່ປະຕິທິນຂອງເຮົາໄດ້ເຄື່ອນຄາດຈາກຣະດູມາແລ້ວ 24 ວັນ ເໝືອນດັ່ງພວກຝຣັ່ງໄດ້ ກະທຳມາແລ້ວນັ້ນແຕ່ປະການໃດເລີຍ ຂ້າພະເຈົ້າໝາຍເຖິງພຽງແຕ່ຈະແກ້ໄຂຫຼັກແຫ່ງກຳໜົດ ເວລາປີລາວ ເພື່ອບໍ່ໃຫ້ປະຕິທິນຜິດຈາກຣະດູຕື່ມໄປອີກທ່ໍນັ້ນ (ຄືໃຫ້ຜິດທ່ໍທີ່ຜິດມາແລ້ວ 24 ວັນທ່ໍ ນັ້ນ)

ສຳຫຼັບຈະແກ້ໄຂຫຼັກແຫ່ງການກຳໜົດເວລາປີຂອງເຮົາ ເພື່ອໃຫ້ໄດ້ຮັບຜົນຕາມຄວາມປະ ສົງນັ້ນ ຈຳຕ້ອງຖິ້ມເກນບູຣານ 292207 ວັນ ນັ້ນເສຽ ແລະ ໃຊ້ເກນ 292194 ວັນ ແຫ່ງ 2 ຣອບ 400 ປີ ຕາມກຳໜົດເວລາ ປີເກຣກໍຣຽນ ແທນຕໍ່ໄປ ເມື່ອໃຊ້ເກນໃໝ່ດັ່ງນີ້ ກໍຈຳຕ້ອງປ່ຽນເກນບູຣານ ຊຶ່ງ

ຫານລັບ : ຜົນຂອງເລກຫານ, ລັບແປງມາຈາກລັບທະ

ໃຊ້ຄຳນວນອັດຕາຖະເຫຼີ່ງສິກນັ້ນ ອີກລາງເກນ ເພື່ອໃຫ້ອັດຕາຖະເຫຼີ່ງສິກ ທຸກຢ່າງກົງກັບລັກສະນະເດີມຢູ່ສະເໝີ ຄືໃຫ້ຕື່ມ ຫຼື ຫຼຸດຈຳນວນໄປທຸກໆປີ ກົງກັບຫຼັກບູຮານບັນຍັດໄວ້ນັ້ນສະເໝີ.

ຕາມທີ່ຂ້າພະເຈົ້າໄດ້ຄົ້ນຄວ້າຫາເກນໃໝ່ ສຳຫຼັບຈະໃຊ້ແທນເກນຂອງບູຮານ ເພື່ອບໍ່ໃຫ້ປີເຮົາເຄື່ອນຄາດຈາກຣະດູຕື່ມໄປອີກນັ້ນ ເຫັນວ່າໃຊ້ເກນທີ່ສະເໝີຕໍ່ໄປນີ້ຈະມີຫວັງໄດ້ຮັບຜົນສຳເລັດຕາມຄວາມປະສົງ.

ຫຼັກເກນແຫ່ງອັດຕາຖະເຫຼີ່ງສິກ

	ເກນເກົ່າ	ເກນໃໝ່
ຫໍຣະຄຸນ	ຕັ້ງເກນ 292207 ລົງ ເອົາຈຸລະສັກຣາດປີກ່ຽວຂ້ອງນັ້ນຄູນ,ເອົາ 373 ບວກແລ້ວເອົາ 800 ຫານ, ລັບເອົາ 1 ບວກ ເປັນຫໍຣະຄຸນ	ຫໍຣະຄຸນ ຕັ້ງເກນ 292194 ລົງ ເອົາຈຸລະສັກຣາດປີກ່ຽວຂ້ອງນັ້ນຄູນ,ເອົາ 606 ບວກແລ້ວເອົາ 800 ຫານລັບ* ເອົາ 1 ບວກ ເປັນຫໍຣະຄຸນ
ກຳມັດຊະພົນ	ຕັ້ງເກນ 800 ລົງເອົາເສດແຫ່ງບົດຫານຂ້າງເທິງນັ້ນລົບ ເສດເທົ່າໃດເປັນກຳມັດຊະພົນ.	ກຳມັດຊະພົນ ຕັ້ງເກນ800ລົງເອົາເສດແຫ່ງບົດຫານຂ້າງເທິງລົບ ເສດເປັນກຳມັດຊະພົນ.
ອຸດຈະພົນ	ຕັ້ງຫໍຣະຄຸນລົງເອົາເກນ 621 ລົບເອົາເກນ3232 ຫານລັບຖີ້ມເສຍ ເສດເປັນອຸດຈະພົນ	ອຸດຈະພົນ ຕັ້ງຫໍຣະຄຸນລົງ ເອົາເກນ621ລົບເອົາເກນ 3232 ຫານລັບຖີ້ມເສຍ ເສດເປັນອຸດຈະພົນ.
ອະວະມານ	ຕັ້ງຫໍຣະຄຸນລົງ ເອົາ 11 ຄູນເອົາເກນ 650 ບວກແລ້ວເອົາເກນ 692 ຫາກລັບຕຣາໄວ້ເສດ ເປັນອະວະມານ.	ອະວະມານ ຕັ້ງຫໍຣະຄຸນລົງເອົາ 11 ຄູນ ເອົາເກນ 650 ບວກແລ້ວເອົາ 692 ຫານລັບຕຣາໄວ້ເສດເປັນອະວະມານ.
ມາສະເກນ	ຕັ້ງຫໍຣະຄຸນລົງເອົາລັບທີ່ຕຣາໄວ້ຂ້າງເທິງນັ້ນບວກແລ້ວເອົາ 30 ຫານລັບເປັນມາສະເກນ.	ມາສະເກນ ຕັ້ງຫໍຣະຄຸນລົງເອົາລັບທີ່ຕາໄວ້ຂ້າງເທິງນັ້ນ ບວກແລ້ວເອົາ 30 ຫານລັບ ເປັນມາສະເກນ.
ດິຖີ	ເສດແຫ່ງບົດຫານດ້ວຍ 30 ນັ້ນເປັນດິຖີ.	ດິຖີ ເສດແຫ່ງບົດຫານດ້ວຍ 30 ນັ້ນເປັນດິຖີ.
ວາຣະ	ຕັ້ງຫໍຣະຄຸນລົງເອົາ 7 ຫານ ລັບຖີ້ມເສຍ ເສດເປັນ ວາຣະ.	ວາຣະ ຕັ້ງຫໍຣະຄຸນລົງ ເອົາ 7 ຫານລັບຖີ້ມເສຍ ເສດເປັນ ວາຣະ

ເກນໃໝ່ນີ້ຂ້າພະເຈົ້າໄດ້ທຳອັດຕາຖະເຫຼິງສົກແຕ່ປີ ຈ.ສ 1310 ເຖິງປີ 1365 ເບິ່ງແລ້ວເຫັນ ວ່າໄດ້ຜົນສົມປະສົງແນ່ນອນດີ ຄືລະຫວ່າງ 10 ປີແຮກນັ້ນ (1310 - 1319)

1. ຈຳນວນອຸດຈະພົນ, ກະອະມານ, ມາສະເກນ, ດິຖີ ແລະ ວາຣະ ຖະເຫຼິງສົກ ກົງກັບຈຳ ນວນທີ່ຄຳນວນຕາມເດີມນັ້ນ ຊຶ່ງສະແດງວ່າອັດຕາຖະເຫຼິງສົກດັ່ງກ່າວນັ້ນ ຕື່ມ ຫຼື ຫຼຸດຈຳນວນຖືກ ຕ້ອງຕາມກຳໜົດ ທີ່ຕຳລາໂຫຣາສາດ ບູຮານບັນຍັດໄວ້ນັ້ນທຸກປະການ.

2. ຫໍຣະຄຸນມີຈຳນວນນ້ອຍກວ່າຫໍຣະຄຸນທີ່ຄຳນວນໄດ້ຕາມເກນເດີມນັ້ນ 21 ວັນ ຊຶ່ງສະ ແດງວ່າ ຖືກຕ້ອງກັບຈຳນວນ 21 ວັນ ຊຶ່ງປີລາວຫຼາຍກວ່າປີທາງປະຕິທິນຝຣັ່ງໄປໄລຍະເວລາ 1310 ປີ ດັ່ງກ່າວມາແລ້ວນັ້ນ.

3. ກຳມັດຊະພົນກໍຫຼຸດຈຳນວນລົງປີລະ 194 ຕົວ ທໍ່ກັບຈຳນວນ 194 ປີອະທິກະສຸຣະທິນ ຊຶ່ງມີຢູ່ໃນຮອບ 800 ປີແຫ່ງຫຼັກປີທາງປະຕິທິນຝຣັ່ງນັ້ນ.

ຕັ້ງແຕ່ປີຈຸລະສັກຣາດ 1320 ໄປເຖິງ 1365 ນັ້ນ ຈຳນວນອຸດຈະພົນ ດິຖີ ແລະ ວາຣະ ຈຶ່ງ ນ້ອຍກວ່າຈຳນວນທີ່ຄຳນວນໄດ້ຕາມເກນເດີມນັ້ນ 1 ວັນ ຊຶ່ງສະແດງວ່າວັນສັງຂານຂຶ້ນ (ວັນຖະ ເຫຼິງສົກ) ຕົກຢູ່ກົງກັບ ວັນທີ 15 ເມສາ ແຕ່ວັນຖະເຫຼິງສົກ ທີ່ຄຳນວນໄດ້ຕາມເກນເດີມນັ້ນ ໄປກົງກັບ ວັນທີ 16 ເມສາ.

ການຈະຜ່ຽນໃຊ້ເກນໃໝ່ນີ້ ຂ້າພະເຈົ້າຫວັງວ່າເວລາໃດໂອກາດຫາກອຳນວຍ ຈະຂໍໃຫ້ ເອົາມາໃຊ້ເປັນທາງລາຊະການຕໍ່ໄປ ສຳຫຼັບປະຕິທິນລາວ ດັ່ງນັ້ນ ປະຕິທິນຂອງເຮົາ ຈຶ່ງຈະບໍ່ຜິດ ຈາກຣະດູຕື່ມໄປອີກ ແລະ ວັນປີໃໝ່ກໍຈະບໍ່ເຄື່ອນຄາດຈາກວັນທີ 15 ເມສາໄປໄດ້.

ແຕ່ສຳຫຼັບຈະຄຳນວນຫາມັດທະຍົມແລະສຳຜຸດນັ້ນ ຕ້ອງໃຊ້ເກນເດີມຂອງບູຮານຕໍ່ໄປສະ ເໝີ ເພາະເກນເດີມນັ້ນ ເອົາລະຍະເວລາແຫ່ງການເດີນຂອງໂລກມາເປັນຫຼັກໂດຍກົງ ດັ່ງດຽວກັນ ກັບທາງຝຣັ່ງໃຊ້ປີ ແລະ ວັນ "ສີເດຣັນ" ສຳຫຼັບຄຳນວນຫາການເດີນຂອງພະເຄາະ ແຕ່ຖືເອົາຣະ ດູເປັນຫຼັກແຫ່ງປີ ສຳຫຼັບປະຕິທິນ ດັ່ງກ່າວມາແລ້ວນັ້ນ.

<u>ໝາຍເຫດ</u> <u>ຄວາມເຫັນຂອງຜູ້ແປ ແລະ ຮຽບຮຽງ</u> (ມະຫາ ສິລາ) ກ/. ເກນໃໝ່ຕາມທີ່ສົມ ເດັດເຈົ້າເພັຊຣະຣາຊ ທົງກ່າວໄວ້ນີ້ ຂ້າພະເຈົ້າ ໄດ້ທົດລອງຄຳນວນເບິ່ງແລ້ວໃນຕອນທຳຫໍຣະຄຸນອັດ ຕາເມື່ອເອົາຈຳນວນ 800 ຫານແລ້ວເອົາ 1 ບວກເຂົ້າ ຜົນຮັບເປັນຫໍຣະຄຸນອັດຕານັ້ນ ເຫັນວ່າໃຊ້ ເກນ 22 ບວກເຂົ້າ ຜົນຮັບໃຫ້ເປັນຫໍຣະຄຸນອັດຕາໂລດ ເປັນການຖືກຕ້ອງແນ່ນອນດີ ຕາມວິທີນີ້ຈຳ ນວນ ເລກຫໍຣະຄຸນໃໝ່ຈະຫຼຸດຈາກຫໍຣະຄຸນເກົ່າລົງ 1 ວັນທຸກໆປີ ຕໍ່ຈາກນັ້ນໄປກໍຄຳນວນຕາມເກນ ເກົ່າ ແລ້ວຈຳນວນດິຖີແລະວາຣະກໍຈະຫຼຸດລົງ 1 ຕົວຄືກັນ ແລະດ້ວຍເຫດນີ້ວັນສັງຂານຈຶ່ງຈະບໍ່ ຍ້າຍໄປໄດ້ອີກ.

ເກນເລກ 22 ຕົວນັ້ນແມ່ນຈຳນວນວັນ 21 ວັນ ທີ່ປະຕິທິນເຮົາຜິດຈາກຣະດູມາແຕ່ວັນຕັ້ງຈຸລະສັກຣາດນັ້ນເອງ ເມື່ອເອົາຈຳນວນ 1 ທີ່ສຳຫຼັບບວກຕື່ມຫໍຣະຄຸນນັ້ນມາບວກກັບຈຳນວນ 21 ວັນແລ້ວ ຈຶ່ງເປັນເກນ 22 ວັນ.

ຂ. ຫຼັກການເຄື່ອນຍ້າຍນັ້ນມີລະຍະເວລາ 61 ປີ ເຄື່ອນຍ້າຍວັນ 1 ດັ່ງກ່າວມາແລ້ວ ສະນັ້ນຈຶ່ງເຫັນໄດ້ວ່າ ແຕ່ວັນຕັ້ງຈຸລະສັກຣາດ 1 ມານັ້ນ ວັນສັງຂານຂຶ້ນຕົກຢູ່ວັນທີ 24 ມີນາ. ປັດຈຸບັນນີ້ນັບແຕ່ຈຸລະສັກຣາດ 1325 ເປັນຕົ້ນມາ ວັນສັງຂານໄປໄດ້ມາຕົກຢູ່ວັນທີ 13 ຫຼື 14 ເມສາ ແລະ ວັນສັງຂານຂຶ້ນ ຕົກຢູ່ໃນ ວັນທີ 15 ຫຼື 16 ເມສາ ແລ້ວ ການທີ່ວັນສັງຂານໄປຕົກຢູ່ໃນວັນທີ 13 ກັບ 14 ເມສາ ແລະ ວັນສັງຂານຂຶ້ນຕົກຢູ່ໃນວັນທີ 15 ກັບ 16 ເມສານີ້ ໄດ້ຕັ້ງຕົ້ນມາແຕ່ປີຈຸລະສັກຣາດ 1325 ກົງກັບ ຄ.ສ 1963 ແລະ ຈະເປັນດັ່ງນີ້ໄປອີກຈົນເຖິງ ຈຸລະສັກຣາດ 1386 (ຄ.ສ 2024) ເຖິງ ຈ.ສ 1387 (ຄ.ສ 2025) ວັນສັງຂານໄປ ຈະຍ້າຍໄປຕົກວັນທີ 14 ກັບ 15 ເມສາ ແລະ ວັນສັງຂານຂຶ້ນຈະໄປຕົກໃນວັນທີ 16 ກັບ 17 ເມສາຕໍ່ໆໄປ ຈົນຄົບ 61 ປີ ແລ້ວກໍຍ້າຍອີກ ຖ້າຫາກບໍ່ມີການຄຳນວນໃຫ້ມັນຢຸດໄວ້.

ສະນັ້ນຖ້າຫາກໃຊ້ເກນໃໝ່ຄຳນວນຫໍຣະຄຸນອັດຕາຕັ້ງແຕ່ນີ້ໄປແລ້ວ ວັນສັງຂານໄປຈຶ່ງຈະບໍ່ເຄື່ອນໄປຈາກວັນທີ 13 ກັບ 14 ເມສາ ແລະ ວັນສັງຂານຂຶ້ນ ກໍຈະບໍ່ກາຍວັນທີ 15 ກັບ 16 ໄປໄດ້.

ຈ. ແຜນປີນັກສັດ

ກາບ	ຮັບ	ຮວາຍ	ເມິ່ງ	ເປີກ	ກັດ	ກົດ	ຮ້ອງ	ເຕົ່າ	ກາ
ໃຈ້	ເປ້ົາ	ຍີ່	ເໝ້ົາ	ສີ່	ໃສ້	ສະງ້ຳ	ມົດ	ສັນ	ເຮ້ົາ
ກາບ	ຮັບ	ຮວາຍ	ເມິງ	ເປີກ	ກັດ	ກົດ	ຮ້ອງ	ເຕົ່າ	ກາ
ເສັດ	ໃຄ້	ໃຈ້	ເປ້ົາ	ຍີ່	ເໝ້ົາ	ສີ່	ໃສ້	ສະງ້ຳ	ມົດ
ກາບ	ຮັບ	ຮວາຍ	ເມິງ	ເປີກ	ກັດ	ກົດ	ຮ້ອງ	ເຕົ່າ	ກາ
ສັນ	ເຮ້ົາ	ເສັດ	ໃຄ້	ໃຈ້	ເປ້ົາ	ຍີ່	ເໝ້ົາ	ສີ່	ໃສ້
ກາບ	ຮັບ	ຮວາຍ	ເມິງ	ເປີກ	ກັດ	ກົດ	ຮ້ອງ	ເຕົ່າ	ກາ
ສະງ້ຳ	ມົດ	ສັນ	ເຮ້ົາ	ເສັດ	ໃຄ້	ໃຈ້	ເປ້ົາ	ຍີ່	ເໝ້ົາ
ກາບ	ຮັບ	ຮວາຍ	ເມິງ	ເປີກ	ກັດ	ກົດ	ຮວງ	ເຕົ່າ	ກາ
ສີ່	ໃສ້	ສະງ້ຳ	ມົດ	ສັນ	ເຮ້ົາ	ເສັດ	ໃຄ້	ໃຈ້	ເປ້ົາ
ກາບ	ຮັບ	ຮວາຍ	ເມິງ	ເປີກ	ກັດ	ກົດ	ຮວງ	ເຕົ່າ	ກາ
ຍີ່	ເໝ້ົາ	ສີ່	ໃສ້	ສະງ້ຳ	ມົດ	ສັນ	ເຮ້ົາ	ເຮັດ	ໃຄ້

ຕາມຈາຣຶກແລະຄຳພີເກົ່າແກ່ ຜາກົດວ່າບູຮານເພິ່ນລົງສັກຣາດພ້ອມກັບນາມປະຈຳປີ ເປັນປົກກະຕິສະເໝີ ຕົວຢ່າງ ປີເຕົ່າໃຈ້ 1274, ປີກາເປົ້າ 1275 ເປັນຕົ້ນ.

ນາມປະຈຳປີມີຈຳນວນ 60 ນາມຄືກັບທີ່ມີຢູ່ໃນແຜນມື້ດ້ວຍ ແຕ່ສຳຫຼັບແຜນປີນັ້ນ ຄຳວ່າ ກາບ ຮັບ ຮວາຍ ໆລໆ ຮຽກວ່າ ແມ່ປີ ແລະ ຄຳວ່າ ໃຈ້ ເປົ້າ ຍີ່ ເໝົ້າ ໆລໆ ຮຽກວ່າ ລູກປີ.

ວິທີນັບປີຕາມນາມປີຊຶ່ງລຳດັບໄວ້ໃນແຜນປີນັ້ນ ຕ່າງຈາກວິທີນັບຂອງໄທ ແລະ ຂະໝນ ຊຶ່ງນັບຕາມຕົວທ້າຍຂອງຈຸລະສັກຣາດແຕ່ 1 ເຖິງ 10 ຄືແຕ່ເອກສົກໄປເຖິງສຳລິດທິສົກ, ວິທີນັບເກນ ນີ້ພໍເປັນແຕ່ໝາຍປີທ້າຍຈຸລະສັກຣາດທ່ໍນັ້ນ. ສ່ວນແຜນປີບູຮານຂອງເຮົາ ກຳໜົດເອົາຕາມນາມປີ ຊຶ່ງມີຢູ່ໃນຮອບ 60 ປີນັ້ນບ່ໍໄດ້ຖືເອົາຈຸລະສັກຣາດເປັນປະມານແຕ່ປະການໃດເລີຍ ເພາະສະນັ້ນຈະຖືເອົານາມປະຈຳປີໄປທຽບກັບຄຳວ່າ ເອກສົກ-ໂທສົກ ນັ້ນບ່ໍໄດ້ ເພາະຄວາມໝາຍຕ່າງກັນດັ່ງກ່າວມາແລ້ວ.

ແຜນປີນີ້ມີປະໂຫຍດຫຼາຍ ໃນການໃຊ້ກວດເບິ່ງສັກຣາດທີ່ມີຢູ່ຕາມຄຳພີ ແລະ ຈາຣຶກເກົ່າແກ່ ເພື່ອໃຫ້ຮູ້ຄັກແນ່ວ່າສັກຣາດນັ້ນ ຈະຜິດ ຫຼື ຖືກປະການໃດ ເພາະຈາຣຶກ ຫຼື ຄຳພີເຫຼົ່ານັ້ນ ບູຮານລົງສັກຣາດເປັນຕົວເລກໄວ້ ທັງລົງນາມປີພ້ອມເປັນປົກກະຕິສະເໝີ ເມື່ອກວດເຫັນວ່າສັກຣາດທີ່ລົງໄວ້ນັ້ນບ່ໍຖືກຕ້ອງກັບນາມປີ ຊຶ່ງປະກອບຢູ່ນຳແລ້ວ ກໍຄັກແນ່ວ່າລົງເລກສັກຣາດຜິດໄປ.

ຕາມທີ່ຂ້າພະເຈົ້າໄດ້ກວດຕາມສັກຣາດໃນຄຳພີຕ່າງໆມາແລ້ວຫຼາຍເຫຼັ້ມ ໃນລະຫວ່າງ 35 ປີມານັ້ນ ຜາກົດວ່າ ຜູ້ກ່າຍມາຈາກສະບັບເດີມ ມັກຈະກ່າຍເລກສັກຣາດຜິດສະເໝີ ໂດຍບ່ໍລະມັດລະວັງ ແຕ່ນາມປີນັ້ນບ່ໍສູ້ຈະຫຼົງເລີຍ ດ້ວຍເຫດນີ້ໂດຍອາໄສ "ແຜນ" ປີນັ້ນເອງ ຈຶ່ງສາມາດແກ້ເລກສັກຣາດທີ່ຜິດນັ້ນໃຫ້ຖືກຕ້ອງກັບປີຊຶ່ງ ມີນາມປະກອບຢູ່ນັ້ນໄດ້ສະເໝີ.

5. ສັກຣາດ

ສັກຣາດທີ່ໃຊ້ມາແຕ່ບູຮານນັ້ນ ມີ 3 ຢ່າງຄື: ພຸດທະສັກຣາດ ມະຫາສັກຣາດ ແລະ ຈຸລະສັກຣາດ.

ກ. ພຸດທະສັກຣາດ

ພຸດທະສັກຣາດໄດ້ຕັ້ງຂຶ້ນເມື່ອພະພຸດທະເຈົ້າດັບຂັນທະປະຣິນິບພານໄປ. ຕາມຕຳນານໂຫຣາສາດຂະໝນ ຊຶ່ງທ່ານ ຟາໂຮ ຣຽບຮຽງເປັນພາສາຝຣັ່ງນັ້ນກ່າວວ່າ ວັນຕັ້ງຕົ້ນພຸດທະສັກຣາດ ຫຼື ວັນສັງຂານຂຶ້ນ ກົງກັບ ວັນພະຫັດ ເດືອນ 5 ຂຶ້ນ 11 ຄ່ຳ ປີມະເສັງ (ເມິງໃສ້).

ພຸດທະສັກຣາດນີ້ ແຕ່ກ່ອນມາພວກລາວບ່ໍຄ່ອຍນິຍົມໃຊ້ ຍັງໃຊ້ເປັນປົກກະຕິຢູ່ແຕ່ຝ່າຍສົງ

ທ່ໍນັ້ນ ແຕ່ຝ່າຍໄທໄດ້ເອົາມາໃຊ້ເປັນສັກຣາດທາງຣາຊະການມາ ແຕ່ປີ ພ.ສ 2456 (ຈ.ສ 1275 ຄ.ສ 1913).

ຂ. ມະຫາສັກຣາດ

ມະຫາສັກຣາດໄດ້ຕັ້ງຂຶ້ນເມື່ອພຸດທະສັກຣາດໄດ້ 622.

ທ່ານ ຟາໂຮ ໄດ້ກ່າວໄວ້ໃນຕຳຣາໂຫຣາສາດ ຂະເໝນ ວ່າ ວັນຖະເຫຼີງສິກແຫ່ງມະຫາສັກຣາດ ນີ້ກົງກັບ ວັນພຸດ ເດືອນ 5 ແຮມ 11 ຄ່ຳ ປີເຖາະ (ປີກັດເໝ້ົາ).

ມະຫາສັກຣາດນີ້ ບໍ່ຜາກົດເຫັນໃຊ້ກັນມາເທິງແລ້ວ ເຫັນມີຢູ່ຕາມຄຳພີເກົ່າແກ່ ແລະຕາມສີລາຈາຣຶກທ່ໍນັ້ນ.

<u>ຄວາມເຫັນກ່ຽວກັບປີຕັ້ງຕົ້ນມະຫາສັກຣາດ</u>

ຕຳນານຕ່າງໆ ທີ່ຂ້າພະເຈົ້າໄດ້ເຫັນມາ ກ່າວຖືກຕ້ອງກັນວ່າ ມະຫາສັກຣາດ ໄດ້ຕັ້ງຕົ້ນເມື່ອປີເຖາະນັ້ນ ກົງກັບ ພຸດທະສັກຣາດ 621 ກໍມີ 622 ກໍມີ ແລະ 623 ກໍມີ ດັ່ງຈະນຳຫຼັກຖານມາສະເໜີຕ່ໍໄປນີ້:

(1) ຕຳນານລາວກ່າວວ່າ ປີເຖາະນັ້ນກົງກັບພຸດທະສັກຣາດ 623

(2) ຕຳນານຂະເໝນກ່າວວ່າ ປີເຖາະກົງກັບພຸດທະສັກຣາດ 622

(3) ປະຕິທິນໂຫຣາສາດ ຂອງຫຼວງອັດຖວາທີທັມມະປະຫວັດ (ວິຊຽນ ຈັນທອມ) ກ່າວໄວ້ໃນໜ້າ 84 ວ່າ: "ມະຫາສັກຣາດນັບ 1 ແຕ່ປີພະເຈົ້າສາລິວາໜະຣາດສາມຍະວົງທົງມີມະຫາໄຊຕ່ໍຣາຊະສັດຕູ" ໃນປີເຖາະ ພະພຸດທະສັກຣາດ 622 ກລິຍຸກສັກຣາດໄດ້ 3179 ປີ ມະຫາສັກຣາດນັ້ນ ໃຊ້ຄຳນວນຕາມສຸຣິຍະຄະຕິ "ຂຶ້ນປີໃໝ່ເມື່ອພະອາທິດ ຂຶ້ນສູ່ຣາສີເມດ"

(4) ພົງສາວະດານໂຍນົກ ຂອງພະຍາປະຊາກິຈກອນຈັກ (ແຊ່ມ ບຸນນາກ) ກ່າວໄວ້ໃນໜ້າ 107 ວ່າ "ລຸພຸດທະສັກຣາດ 621 ວັດສາ ມີພະຣາຊາສາມຍະຣາດອົງໜຶ່ງ ທົງນາມສາລິວາໜະຣາດ ມີເດຊານຸພາບ ຜາບແຜ້ ປະເທດອິນເດຍຝ່າຍໃຕ້ ຈຶ່ງຕັ້ງສັກຣາດໃໝ່ ຣຽກວ່າ ສັກກະສະລິໜະສຳວັດ ບ້າງ ສັກສັມວັດ ບ້າງ ສັກຣາດນີ້ແມ່ນມະຫາສັກຣາດທີ່ ປາກົດໃຊ້ໃນປະເທດນີ້ ສັກຣາດນີ້ຕັ້ງຂຶ້ນເມື່ອສົງການແຫ່ງປີກາລິຍຸກໄດ້ 3180 ຄຣິຕສັກຣາດໄດ້ 79 ປີ ແຕ່ໃຊ້ 78 ເປັນເກນລົບແລະບວກ ມະຫາສັກຣາດນີ້ລົບມາແຕ່ກາລິຍຸກ ສັກຣາດໃຊ້ ໃນທາງຄຳນວນ ໂຫຣາສາດໄດ້ດ້ວຍ

ເມື່ອຂ້າພະເຈົ້າໄດ້ເຫັນຕຳນານຕ່າງໆກ່າວບ່ໍຖືກຕ້ອງກັນດັ່ງນັ້ນ ຈຶ່ງໄດ້ຄົ້ນຄວ້າໃນເລື່ອງນີ້ເພື່ອຢາກຮູ້ແນ່ນອນວ່າ ມະຫາສັກຣາດໄດ້ຕັ້ງຂຶ້ນກົງກັບພຸດທະສັກຣາດປີໃດແທ້ ສຳຫຼັບຈະຊອກ

ຫາຄວາມຈິງໃນເລື່ອງນີ້ ຈຶ່ງຖືເອົາຫຼັກ 2 ປະການຄື:

ປີກັດເໝົ້າ(ເຖາະ)ເຊິ່ງທຸກຕຳນານເວົ້າຖືກຕ້ອງກັນວ່າ ເປັນປີຕັ້ງຕົ້ນມະຫາສັກຣາດ ແລະ ອັດຕາຖະເຫຼົ້ງສົກ ແຫ່ງປີມະຫາສັກຣາດທີ 1 ມາທຽບກັບອັດຕາຖະເຫຼົ້ງສົກແຫ່ງປີ ພຸດທະສັກຣາດ 621, 622 ແລະ 623 ເຊິ່ງຕ່າງຕຳນານ ອ້າງວ່າເປັນປີຕັ້ງຕົ້ນມະຫາສັກກະຣາດນັ້ນ.

1. <u>ປີເຖາະເປັນຫຼັກ</u> ເພື່ອຊອກຫາຫຼັກຖານໂດຍອາໄສນາມປະຈຳປີນີ້ ຂ້າພະເຈົ້າເອົາ ຣອບ 60 ປີ ແຫ່ງແຜນປີເປັນເກນ ແລ້ວກວດເບິ່ງໃນສະໄໝນີ້ວ່າ ປີພຸດທະສັກຣາດໃດກົງກັບປີກັດ ເໝົ້າ (ເຖາະ) ແດ? ໄດ້ຜົນວ່າ ປີ ພ.ສ 2482 ເປັນປີກັດເໝົ້າ (ເຖາະ) ດັ່ງນັ້ນຈຶ່ງຕັ້ງ 2482 ລົງແລ້ວ ເອົາ ພ.ສ 623, 622, 621 ເຊິ່ງຕ່າງ ຕຳນານກ່າວວ່າເປັນປີຕັ້ງຕົ້ນມະຫາສັກຣາດນັ້ນມາລົບຄື:

2482 - 623 = 1859

2482 - 622 = 1860

2482 - 621 = 1861

ຕັ້ງເສດ 3 ຈຳນວນນັ້ນລົງເອົາເກນ 60 ປີແຫ່ງຣອບນຶ່ງຂອງແຜນປີມາຫານເບິ່ງຄື:

$\frac{1859}{60}$ = 30 ຣອບ ເສດ 59

$\frac{1860}{60}$ = 31 ຣອບຖ້ວນ

$\frac{1861}{60}$ = 31 ຣອບ ເສດ 1 ປີ

ຜົນແຫ່ງການຄຳນວນ ສະແດງໃຫ້ເຫັນວ່າ ມະຫາສັກຣາດໄດ້ຕັ້ງຂຶ້ນກົງກັບປີ ພ.ສ 622 ຍ້ອນວ່າ 1860/60 ໄດ້ຜົນລັບຄົບ 30 ຣອບ ອັນເປັນປີກັດເໝົ້າພໍດີ (ເຖາະ) ສ່ວນປົດທີ່ກ່ຽວກັບ ພ.ສ 623 ເຊິ່ງຜົນລັບເປັນ 30 ຣອບເສດ 59 ປີນັ້ນ ເປັນປີ ເປີກສີ (ປີຂານ) ແລະປົດທີ່ກ່ຽວກັບ ພ.ສ 621 ເຊິ່ງ ລັບເປັນ 31 ຣອບແລະເສດ 1 ປີ ນັ້ນເປັນປີ ກົດສີ (ປີມະໂຣງ) ສະນັ້ນຕາມຫຼັກຖານແຫ່ງນາມ ປະຈຳ ປີ, ມະຫາສັກຣາດໄດ້ຕັ້ງຕົ້ນເມື່ອ ພ.ສ 622 ການທີ່ກ່າວວ່າ ໄດ້ຕັ້ງຂຶ້ນກົງກັບ ພ.ສ 623 ແລະ ພ.ສ 621 ນັ້ນບໍ່ກົງກັບປີເຖາະ (ກັດເໝົ້າ).

2. <u>ອັດຕາຖະເຫຼົ້ງສົກເປັນຫຼັກ</u> ສຳຫຼັບຈະຊອກຫາຫຼັກຖານໂດຍອາໄສອັດຕາຖະເຫຼົ້ງສົກ ນັ້ນ, ຈຳຕ້ອງຄຳນວນອັດຕາຖະເຫຼົ້ງສົກແຫ່ງມະຫາສັກຣາດ ປີທີ 1 ແລະ ທີ 2 ທັງຕ້ອງຄຳນວນອັດ ຕາຖະເຫຼົ້ງສົກ ແຫ່ງ ປີ ພ.ສ 621-622 ແລະ 623 ເຊິ່ງ ຕຳນານຕ່າງກັນອ້າງວ່າ ເປັນປີຕັ້ງຕົ້ນມະ

ຫາສັກຣາດນັ້ນ ແລ້ວເບິ່ງອັດຕາຖະເຫຼີງສົກ ແຫ່ງມະຫາສັກຣາດປີທີ 1 ຈະມີຈຳນວນຖືກຕ້ອງກັບ ອັດຕາຖະເຫຼີງສົກແຫ່ງພຸດທະສັກຣາດປີໃດແທ້ໃນຈຳນວນ 3 ປີນັ້ນ.

ຜົນແຫ່ງການຄຳນວນມີດັ່ງທີ່ສະເໜີຕໍ່ໄປນີ້:

ອັດຕາຖະເຫຼີງສົກ	ພ.ສ 621	ພ.ສ 622	ພ.ສ 623	ພ.ສ 624
ທໍຣະຄຸນ	226830	227195	227460	227921
ກຳມັດຊະພົນ	554	374	140	733
ອຸດຈະພົນ	1318	1683	2084	2414
ອະວະມານ	495	358	221	95
ມາສະເກນ	7682	7694	7706	7719
ດິຖີ	4	15	26	8
ວາຣະ	2	3	4	0
ອັຕຕາເຫຼີງສົກ	ມ.ສ	ມ.ສ	ມ.ສ.1	ມ.ສ.2
ທໍຣະຄຸນ			368	734
ກຳມັດຊະພົນ			140	733
ອຸດຈະພົນ			2084	1414
ອະວະມານ			221	95
ມາສະເກນ			12	2
ດິຖີ			26	3
ວາຣະ			4	6

ຈຳນວນກຳມັດຊະພົນ ອຸດຈະພົນ ອະວະມານ ດິຖີ ແລະ ວາຣະ ແຫ່ງອັດຕາຖະເຫຼີງສົກ ມະຫາສັກຣາດ ປີທີ 1 ກົງກັບອັດຕາຖະເຫຼີງສົກແຫ່ງພຸດທະສັກຣາດປີ 623 ບໍ່ໄດ້ກົງກັບປີ ພ.ສ 622 ດັ່ງຫຼັກຖານນາມປະຈຳປີ ສະແດງໄວ້ນັ້ນ ການທີ່ບໍ່ຖືກຕ້ອງກັນນີ້, ອາດຈະເນື່ອງມາຈາກເຫດທີ່ຫຼຸດ ກຳໜົດລົງ 1 ປີ ຕາມທີ່ກ່າວໄວ້ໃນຜົງສາອະດານນັ້ນກໍເປັນໄດ້ ຄືກ່າວວ່າ "ມະຫາສັກຣາດຕັ້ງເມື່ອ ຄຣິຕສັກຣາດໄດ້ 79 ປີ ແຕ່ໃຊ້ 78 ປີເປັນເກນ ລົບແລະບວກ". (78+/_ 1)

ຄ. ຈຸລະສັກຣາດ

ຕຳນານລາວກ່າວວ່າ ຈຸລະສັກຣາດໄດ້ຕັ້ງຂຶ້ນເມື່ອປີ "ກັດໄຄ້" (ປີກຸນ) ພ.ສ 1181 (ຄ.ສ

638) ວັນສິງການຂຶ້ນ ກົງກັບວັນຈັນ ເດືອນ 5 ຂຶ້ນ 12 ຄ່ຳ.

ເລື່ອງຕັ້ງຕົ້ນຈຸລະສັກຣາດນີ້ ຕຳນານທີ່ກ່າວເຖິງບໍ່ຄ່ອຍຈະຖືກຕ້ອງກັນ ຕ່າງຕຳນານກໍອ້າງຜູ່ຕັ້ງຈຸລະສັກຣາດນັ້ນຕ່າງກັນ ຈົນຮອດລົງວັນ ແລະປັກຂ້າງຂຶ້ນຂ້າງແຮມກໍຕ່າງກັນໄປນຳ ດັ່ງຈະເຫັນຕໍ່ໄປນີ້:

(1) ຕຳຣາ ໂຫຣາສາດ ຂະເໝນຂອງທ່ານ ຟາ ໂຣ (F.G Faraut) ກ່າວວ່າ ຈຸລະສັກຣາດໄດ້ຕັ້ງຂຶ້ນເມື່ອ ປີ ພ.ສ 1181 ແລະ ມະຫາສັກກະຣາດ 561 ວັນຖະເຫຼີງສິກົງກັບວັນຈັນ ເດືອນ 5 ຂຶ້ນ 12 ຄ່ຳ ປີກຸນ (ກັດໄຄ້) ແລະ ກົງກັບວັນຈັນ ທີ 22 ມີນາ ຄ.ສ 639.

(2) ປະຕິທິນ ໂຫຣາສາດ ຂອງຫຼວງອັດຖະອາທິທັມມະປະຫວັດ (ວິຊຽນຈັນຫອມ) ກ່າວ ໃນໜ້າ 84 ວ່າ "ຈຸລະສັກກະຣາດ ພະເຈົ້າແຜ່ນດິນພະມ້າອົງນຶ່ງ ຄື ສັງຄະຣາດບຸພ ໂສທັນ ເຊິ່ງສິກ ອອກ ຊີງເອົາລາຊະສົມບັດ ໃນປະເທດພະມ້າ ເປັນຜູ້ຕັ້ງຂຶ້ນ ເມື່ອກາລັຍຸກໄດ້ 3739 ປີ ໜ້ອຍກວ່າ ມະຫາສັກກະຣາດ 560 ປີ" ຈຸລະສັກກະຣາດນີ້ ປ່ຽນເມື່ອວັນຖະເຫຼີງສິກ.

(3) ສະໝຸດ ສະຫຍາມ* ຂອງທ່ານເກຣແຮມ (W.A. Graham) ກ່າວວ່າເລື່ອງການໃຊ້ ສັກຣາດນັ້ນ ກໍຍັງບໍ່ແນ່ແທ້ວ່າແມ່ນໃຜຄິດຂຶ້ນ ພະເຈົ້າແຜ່ນດິນຂະເໝນ ແລະ ພະມ້າ ຕ່າງກໍອ້າງ ວ່າໄດ້ທົ່ງຄິດຂຶ້ນ ຄືກັນກັບທີ່ວ່າພະອະຮຸນຣາດຣ່ວງ ເປັນຜູ້ຄິດຂຶ້ນຄືກັນ ຫຼັກຖານທີ່ວ່າຈຸລະສັກ ກະຣາດໄດ້ໃຊ້ທົ່ວໄປໃນອິນເດຽນັ້ນ ກໍບໍ່ຜ່ານກົດຄັກແນ່ວ່າແມ່ນຜູ້ໃດ ແລະ ຢູ່ບ່ອນໃດໄດ້ໃຊ້ມາກ່ອນ ສິລາຈາຣຶກທີ່ຄົ້ນພົບຢູ່ ເມືອງສຸໂຂໄທ ແລະ ສະຫວັນຄະໂລກ ໂດຍສ່ວນຫຼາຍຜ່ານກົດວັນຈາຣຶກຢູ່ໃນ ລະຫວ່າງພຸດທະສັກກະຣາດ 2043 ຫຼື ຈຸລະສັກກະຣາດ 800 ກໍຈິງ ແຕ່ເປັນພຸດທະສັກກະຣາດທັງ ໝົດ ຈາກຫຼັກຖານຂໍ້ນີ້ ຄືຈັ່ງວ່າຖ້າແມ່ນພະອະຮຸນຣາດຣ່ວງ ທົ່ງຄິດຂຶ້ນແທ້ ທັງພະອົງເອງແລະ ຜູ້ສືບສັນຕະຕິວົງ ກໍຄົງບໍ່ນິຍົມໃຊ້ ແຕ່ປາກົດຄວາມຈາກພົງສາວະດານ ພະມ້າ ແລະ ເລື່ອງທີ່ເລົ່າ ກັນສືບຕໍ່ມາ ໃນເມືອງລາວວ່າ ຈຸລະສັກຣາດນີ້ແຮກໃຊ້ຂຶ້ນໃນເມືອງລາວກ່ອນ ໃນສະໄໝເມື່ອມອນ ໄດ້ໄຊຊະນະຍົກກອງທັບເຂົ້າຄອບຄອງເມືອງລາວແລ້ວຈຶ່ງໄດ້ນຳມາໃຊ້ໃນເມືອງສຸໂຂໄທ*ສະຫວັນ ຄະໂລກ ແລະ ສະຫຍາມ ໃນລະຫວ່າງນັ້ນ ເຖິງວ່າ ມອນ ແລະ ພະມ້າ ໄດ້ໃຊ້ຈຸລະສັກຣາດແຜ່ຫຼາຍ ແລ້ວກໍຈິງ ແຕ່ໃນປະເທດສະຫຍາມຍັງບໍ່ທັນມີຜູ້ໃຊ້ເທື່ອບາດວ່າພະມ້າໄດ້ທຳສົງຄາມ ລະຫວ່າງ ພ.ສ 2140 ມີໄຊຊະນະ ເຮັດໃຫ້ສະຫຍາມ ກັບພະມ້າມີ ການຕິດຕໍ່ໃກ້ຊິດກັນ ຈຶ່ງໄດ້ນຳມາໃຊ້.

(4) ພົງສາວະດານໂຍນົກຂອງພະຍາປະຊາກິຈກອນຈັກ (ແຊ່ມ ບຸນນາກ) ກ່າວໄວ້ດັ່ງນີ້: ກ. (ໜ້າ 110) "ຈຸລະສັກຣາດເຊິ່ງໃຊ້ມາຈົນເຖິງປັດຈຸບັນນີ້ນັ້ນ ເປັນສັກຣາດໂຫຣາ ເຊິ່ງຕັດ ອອກມາຈາກປີກາລັຍຸກ ເມື່ອລ່ວງໄດ້ 2339 ແລ້ວ ຈຶ່ງຕັດໄວ້ເປັນເກນສຳຫຼັບລົບບວກ ຮຽກວ່າ ນະ ວະຕິສັນຕິ ສັກຣາດນີ້ໄດ້ຕັ້ງຂຶ້ນໃນປະເທດພຸກາມ (ນາມເກົ່າປະເທດພະມ້າ) ເມື່ອສັງຄະຣາດບຸພະ

ໂສຫັນ ປะธีวัดจากเผดซี ออกซิงลาซะสิมบัด เป็นกะสัดลำดับที่ 19 ในอิง สะพุดธิดที่เมื่อพะพุดทะสาสะบากามล่วงได้ 1182 วัดสา แต่ทูดลิงปีนึ่งเป็น เกบ กะทัมปายา 1181 ไว้สำหับลิบบวกจุละสักธาดกับ พุดทะกาบ.

ข. (หน้า 161) "ขุนสุดที่เถิงแก่กำ ขุนสุขะได้ครองเมืองต่ไปจินเถิงพุดทะสักธาด 559 ปีจໍโธม 15 ชื่อเจ้าเมืองๆ ตั้งแต่พุดทะกาบล่วงได้ 1110 วัดสามาจินเถิงพุดทะกาบได้ 1181 วัดสา โธมเป็นเวลาที่ขุบ แต่งเมืองๆ ทู ปะหาบาทีบ่ดีในอรุงปีกสามาบานได้ 93 ปี จึ่งเถิงสะไพมากานที่ พะเจ้ากุงพุกาบ ผู้ทิงบามอะบุธุดทำมิกธาดตั้งจุละสักธาดเอกสักข็นใพ่ในปีภุบ อันอาทิดเดือบ 5 แธม 13 ค่ำ ข้อความในตำบาบ สิงทะนะวัด ภ์ยุติแต่พรุงนี้"

ค. (หน้า 223) พะเจ้าอะบุธุทะทำมิกธาด ภ์ลิบสักธาดอันพะยาตธิจักขุ ตั้งไว้นั้น แต่ในตำบานซรุงใพ่อ่า พะยาพันทุมัด กุงลังกาตั้งไว้ได้ 560 ปีนั้นเสธ ตั้งจุละสักธาดใพ่ในปี ภัดใถ้ ถี ปีภุบ ยามธุ่งแจ้ง อันจันเดือบ 5 ข็น 2 ค่ำเป็นภำพิด.

เมื่อเห็นตำบานบ่ถือกต้องกันดั่งนี้ ภ์เป็นหน้าสินใจหูาย เพาะฮาดหูักถานที่พ์จะชี้ให้เห็นคัก ว่าจุละสักธาด นี้แม่นใผเป็นผู้ตั้งข็นแท้ และ ได้ใช้ในปะเทดใดมาก่อน.

แต่เมื่อได้สังเกดเบิ่งนามผู้ที่อ้างว่าได้เป็นผู้ตั้งจุละสักธาดเหล่านั้นแล้ว ข้าพะเจ้าเอ๊าใจว่า ผู้ที่ตั้งจุละสักธาดนั้นเห็นว่าจะเป็นพะสังคะธาดบุพะโสหัน หรือ ขุนสุกขะหูายกว่าที่จะเป็น พะอะธุนธาดธ่วง แห่งสุโขไท หรือ พะอะบุธุดทำมิกธาด และ จุละสักธาด นี้เห็นจะได้ใช้กันมาในปะเทดพะม้าก่อน แล้วจึ่งนำมาใช้ในปะเทดลาว ลุนมาจึ่งนำมาใช้ในปะเทดไท ตามที่ท่านเกธแธม ก่าวไว้นั้น.

แต่ส่วนตำบานต่างๆ ใส่ปีวัน และ ปัก ตั้งต้นจุละสักธาดผิดพาดกันไปนั้นพ์จะนำหูักถานมาชี้แจงได้แม่นอนว่า ตำบานใดถือกต้องๆ และ ตำบานใดผิดในเลื่องนี้.

สำหูับจะซอกหาปีพุดทะสักธาด เซิ่งก็งกับปีตั้งต้นจุละสักธาด ภ์ต้องอาไสบาม ปะจำปีของๆ แผนปี ดั่งดรอกันกับกานซอกหาปีที่ตั้งต้นมะหาสักธาดนั้น ถีต้องถือเอ็าปีภัดใถ้ (ปีภุบ) เป็นหูัก และ สังเกดเบิ่ง ว่าปีภัดใถ้ในสะไพมนั้น ก็งกับปีพุดทะสักธาดห่ใดแล้วจุละสักธาดภ์ได้ตั้งข็น ในปีพุดทะสักธาดนั้นโดยก็งแท้.

เพื่อซอกหาหูักถานโดยอาไสบามปะจำปีนั้น ข้าพะเจ้าเอ็าธอบ 60 ปีแห่งแผนปีเป็นเกบ แล้วกวดเบิ่งในสะไพนี้ว่า ปีภัดใถ้ (ปีภุบ) เป็นบามปะจำปีแห่งพุดทะสักธาด ปีที่ห่ใดผินแห่งกานกวดนั้นเห็นว่า ปีพุดทะสักธาด 2502 เป็นปีภัดใถ้ (ปีภุบ) สะนั้นตั้ง

2502 ລົ້ງເອົາ 1181 (ພ.ສ ທີ່ຕຳນານອ້າງ ວ່າເປັນປີຕັ້ງຈຸລະສັກຣາດ) ລົບຄື 2502 - 1181 = 1321 ແລ້ວ ຕັ້ງເສດ 1321 ລົ້ງເອົາເກນ 60 ປີແຫ່ງຣອບຂອງປີກັດໃຄ້ຫານຄື = 22 ຣອບເສດ 1 ປີ.

ເສດ 1 ປີນັ້ນສະແດງວ່າ ພ.ສ 1181 ຢູ່ກ່ອນປີກັດໃຄ້ໄປນຶ່ງປີ ຄືເປັນປີເປີກເສັດ (ປີຈໍ) ດັ່ງນັ້ນຕາມຫຼັກຖານຂອງນາມປະຈຳ ຈຸລະສັກຣາດ ໄດ້ຕັ້ງຕົ້ນເມື່ອປີພຸດທະສັກຣາດ 1182 ເຊິ່ງເປັນປີກັດໃຄ້ (ປີກຸນ ຖືກຕາມພົງສາວະດານໂຍນົກ ຂອງພະຍາປະຊາກິຈະກອນຈັກ ທີ່ກ່າວໄວ້ໃນໜ້າ 110 ດັ່ງກ່າວແລ້ວ).

ເພື່ອຈະຮູ້ໄດ້ວ່າປາງຕັ້ງຕົ້ນຈຸລະສັກຣາດກົງກັບວັນໃດ ແລະ ຂ້າງຂຶ້ນ ຫຼື ຂ້າງແຮມຈັກຄ່ຳນັ້ນຈຳຕ້ອງທຳອັດຕາຖະເຫຼົ້ງສົກ (ຄູນສົງການ) ແຫ່ງປີຈຸລະສັກຣາດທີ 1 ນັ້ນເບິ່ງ ເມື່ອອັດຕາຖະເຫຼົ້ງສົກມີດີຖີ ແລະ ວາຣະ ເປັນຈຳນວນທ່ໃດ ວັນຕັ້ງຕົ້ນແຫ່ງຈຸລະສັກຣາດ ກໍຕ້ອງເປັນວັນ ແລະ ຂ້າງຂຶ້ນ ຫຼື ຂ້າງແຮມ ນັ້ນໂດຍແນ່ນອນ.

ຜົນແຫ່ງການຄຳນວນຫາ ອັດຕາຖະເຫຼົ້ງສົກປີຈຸລະສັກຣາດທີ 1 ຈຳນວນດັ່ງນີ້:

ທໍຣະຄຸນ	366	ວັນ
ກຳມັດຊະພົນ	220	
ອຸດຈະພົນ	2977	
ອະວະມານ	524	
ມາສະເກນ	12	
ດີຖີ	12	(ເດືອນ 5 ຂຶ້ນ 12 ຄ່ຳ)
ວາຣະ	1	(ວັນຖະເຫຼົ້ງສົກ ຫຼື ວັນສົງການຂຶ້ນເປັນວັນຈັນ)

ຕາມຫຼັກຖານຂ້າງເທິງນີ້, ຈຸລະສັກຣາດໄດ້ຕັ້ງຕົ້ນກົງກັບວັນຈັນເດືອນ 5 ຂຶ້ນ 12 ຄ່ຳໂດຍແນ່ນອນ ສ່ວນລາງຕຳນານກ່າວວ່າ ວັນຕັ້ງຕົ້ນຈຸລະສັກຣາດກົງກັບເດືອນ 5 ແຮມ 13 ຄ່ຳວັນອາທິດ ແລະ ກ່າວວ່າກົງກັບເດືອນ 5 ຂຶ້ນ 2 ຄ່ຳ ນັ້ນຜິດຢ່າງແນ່ນອນ ເພາະບ່ຖືກຕ້ອງກັບ ດີຖີ 12 ແລະ ວາຣະ 2 ແຫ່ງອັດຕາຖະເຫຼົ້ງສົກປີ ຈ.ສ ທີ 1 ນັ້ນ ໂດຍສະເພາະຢ່າງຍິ່ງຕຳນານທີ່ກ່າວວ່າ ວັນຖະເຫຼົ້ງສົກກົງກັບ ເດືອນ 5 ຂຶ້ນ 2 ຄ່ຳນັ້ນຍັງຜິດກັບຫຼັກແຫ່ງຕຳຣາໂຫຣາສາດອີກຊ້ຳ ເພາະວັນຖະເຫຼົ້ງສົກນັ້ນຢູ່ນອກ ຂອບເຂດເດືອນ 5 ຂຶ້ນ 6 ຄ່ຳ ແລະ ເດືອນ 6 ຂຶ້ນ 5 ຄ່ຳ.

<u>ວັນຕັ້ງຕົ້ນຈຸລະສັກຣາດຈະກົງກັບວັນທີ່ທ່ໃດແທ້ແຫ່ງເດືອນສຸຣິຍະຄະຕິ</u>

ເລື່ອງນີ້ ທ່ານ ຟາໂຮ ກ່າວໄວ້ໃນຕຳຣາໂຫຣາສາດຂະໜນ (ໜ້າ 19) ວ່າ "ວັນຕັ້ງຕົ້ນຈຸລະສັກຣາດຄື ວັນຈັນ ເດືອນ 5 ຂຶ້ນ 12 ຄ่ຳນັ້ນ ກົງກັບວັນທີ່ 22 ມີນາ (ມາກ) ປີ ຄ.ສ 639".

ເມື່ອຂ້າພະເຈົ້າຄຳນວນເລກຊອກເບິ່ງແລ້ວ ຜາກົດວ่າວັນຕັ້ງຕົ້ນຈຸລະສັກຣາດນັ້ນ ກົງກັບວັນທີ 24 ມີນາ ບ่ແມ่ນກົງກັບວັນທີ 22 ຕາມທີ່ ທ่ານ ຟາໂຮ ກ่າວໄວ້ນັ້ນເລີຍ.

ການຄຳນວນເລກກ่ຽວກັບເລື່ອງນີ້ ຂ້າພະເຈົ້າໄດ້ຕັ້ງເກນດັ່ງຈະສະເໜີต่ໄປນີ້:

(1) ປີລາວມີກຳນົດເວລາ 365 ວັນ 6 ຊົ่ວໂມງ 12 ນາທີ 36 ວິນາທີ
ປີປะຕິທິນຝรั่ງເວລາ 365 ວັນ 5 ຊົ่ວໂມງ 49 ນາທີ 12 ວິນາທີ
ປີລາວຍາວກว่າປີຝรั่ງ 23 ນາທີ 24 ວິນາທີ

(2) ດັ່ງນັ້ນຖ้ານັບຕັ້ງແต่ຕົ້ນຈຸລະສັກຣາດມາຈົນເຖິງວັນສຸດท้ายແห่ງປີ ຈ.ส 1310 ຄືໃນໄລยะ 1310 ປີທີ่ล่ວงมาแล้ວนั้น ปีลาวกำยาวกว่าปีฝรั่งไป 1310 ต่ ท่ กับ 1404 วินาทีหรือ:
1310 × 1404 = 1849220 ວິນาที หรือ 510 ชั่วโมง 54 นาที.
ເมื่ອคิดเป็นวันกำมีจำนวน 21 วัน 6 ชั่วโมง 54 นาที (510 : 24 = 21 เศด 6 ชั่ว โมง)

ວັนสุดท้ายแห่งปี จ.ส 1310 นั้นกงกับวันที 14 เมสา ปี ค.ส 1949 ถ้าเอาจำนวน วัน 21 วัน 6 ชั่วโมง 54 นาทีเชิ่งปีลาวยาวเกินปีฝรั่งไปแล้วนั้นลบกับวันที 14 เมสา กำเห็นปะจักว่าวันตั้งต้น จุละสักราด (วันสงกานขึ้น หรือ ถะเหลิงสก) นั้นกงกับวันที 14 มิ นา บ่แม่นกงกับวันที 22 มีนา ดั่งท่าน ฟาโร กล่าวไว้นั้นเลย.

หมายเหตุ ก่ยวเถิงเลื่องตั้งจุละสักราดนี้ เมื่อเดือน มังกอน 2500 ข้าพะเจ้าได้ถาม ความเห็น จากท้าวหองเจือ อ่างแก้ว ลงความเห็นดั่งนี้:

จุละสักราดตั้งขึ้นโดยพะเจ้าบุพะโสหันกะสัดพะม้า เมื่อปีจ่ากะลิยุกสักราด3739 ปีตั้งต้น เป็นปีจุละสักราด 0 กงกับวันอาทิดขึ้น 1 ค่ำเดือน 5 วันที 22 มีนา ค.ส 638 ผีน คำนวนถะเหลิงสก มีดั่งนี้:

จุละสักราด	0	กำมัดจะผีน	427
มาสะเกน	0	อุดจะผีน	2612
อะวะมาน	661	ดิถี	1
หัสะคุน	1	วาระ	1

ผีนของการคำนวนเป็นการพิสูดความถูกต้องคือวาระ 1 เป็นวันอาทิด ดิถี 1เป็น

ວັນຂຶ້ນ 1 ຄ່ຳ ມາສະເກນ 0 ເປັນເດືອນ 5 ທໍຣະຄຸນ 1 ເປັນວັນທີ 1 ແຫ່ງຈຸລະສັກຣາດ ແລະ ວັນນີ້ ກົງກັບວັນທີ 22 ມີນາ ຄ.ສ 638.

ອັດຕາຖະເຫຼີງສິກທັງ 8 ແຫ່ງປີຈຸລະສັກຣາດ 0 ຂ້າງເທິງນີ້ ສາມາດຄຳນວນໄດ້ຕາມຫຼັກ ໂຫຣາສາດ ຈຳເພາະແຕ່ທໍລະຄຸນ 1, ກຳມັດຊະພົນ 427, ມາສະເກນ 0, ດິຖີ 1 ແລະ ວາຣະ 1 ທ່ໍນັ້ນ ສ່ວນອະວະມານ 661 ແລະ ອຸດຈະພົນ 2612 ນັ້ນ ຈຳຕ້ອງຄຳນວນຈາກຈຳນວນອະວະມານ ແລະ ອຸດຈະພົນແຫ່ງອັດຕາຖະເຫຼີງສິກ ປີຈຸລະສັກຣາດ 1 ໂດຍອາໄສຫຼັກທີ່:

ກ/. ອະວະມານຫຼຸດຈຳນວນລົງປີລະ 137 ຕົວ ສຳຫຼັບປີປົກກະຕິສຸຣິທິນ ຄື ອະວະມານຖະ ເຫຼີງສິກ ແຫ່ງປີ ຈຸລະສັກຣາດ 1 ເປັນ 524 ຕົວ. ດັ່ງນັ້ນອະວະມານຖະເຫຼີງສິກແຫ່ງປີຈຸລະສັກຣາດ 0 ກໍຕ້ອງເປັນ ຈຳນວນ 661 ຕົວ ຄືຫຼາຍກວ່າອະວະມານຖະເລິງສິກປີຈຸລະສັກຣາດໄປ 137 ຕົວ.

ຂ/. ອຸດຈະພົນທະວີຈຳນວນຂຶ້ນຫຼາຍກວ່າປີທີ່ຢູ່ກ່ອນໃນອັດຕາວັນລະຕົວ ດັ່ງນັ້ນເມື່ອວັນ ຖະເຫຼີງສິກ ແຫ່ງປີ ຈຸລະສັກຣາດ 1 ເປັນຈຳນວນ 2977 ຕົວ ຈຳນວນອຸດຈະພົນຖະເຫຼີງສິກແຫ່ງປີ ຈຸລະສັກຣາດ 0 ເຊ່ິງມີ 365 ວັນກໍຕ້ອງໜ້ອຍກວ່າ 365 ຕົວ ຄື ມີພຽງ 2612 ຕົວທ່ໍນັ້ນເອງ.

ແຕ່ເຖິງຢ່າງໃດກໍຕາມ ການທີ່ວັນຖະເຫຼີງສິກແຫ່ງປີຈຸລະສັກຣາດ 0 ຕົກວັນຂຶ້ນ 1 ຄ່ຳແຫ່ງ ເດືອນ 5 ນັ້ນເຖິງ ແມ່ນວ່າຈະກົງກັບຜົນແຫ່ງການຄຳນວນເລກກໍດີ ແຕ່ຜິດກັບຫຼັກຂອງຕຳຣາໂຫ ຣາສາດຊ່ຶງບັນຍັດໄວ້ວ່າ "ວັນຖະເຫຼີງສິກຕົກຢູ່ແຕ່ລະຫວ່າງວັນຂຶ້ນ 6 ຄ່ຳເດືອນ 5 ກັບວັນຂຶ້ນ 5 ຄ່ຳເດືອນ 6 ທ່ໍນັ້ນ".

ตอนที่สอง

ตำนานดาว

ตำนานดาวบูธานก่าวอ่า ພูเຂົາพะสุเมนยู่ทีมะพาน ที่ปะเทดอินเดยเป้นใจภาๆ ขอๆโลภ ถือเป้นสูนภาๆแห่งอ๊งมิน เซิ่งเป้นเส้นทาๆขอๆดอๆดาวทังหลาย ที่เดินอยุนธอบโลภ.

ส่วนดาวนั้นบูธานแบ่งออกเป้นสอๆจำพวกถือ:จำพวกนึ่งได้แก่ดาวเซิ่งเดินตามวิถีขอๆตินเอๆ ได้ธยุกว่า "พะเคาะ" และอีกจำพวกนึ่งได้แก่ดาวเซิ่งเดินตามบ่ได้ ยู่ปะจำบ่อนในพื้นฟ้าธยุก อ่า "นักฮัตธึก" หรื "ดาวธึก".

ตำธาฝรั่งก็แบ่งดาวออกเป้นสอๆจำพวกถือกันและก่าวอีกว่าพะเคาะต่าๆจาก ดาวธึก โดยลักสะนะสำคัน 3 ปะการดั่งนี้:

(1) พะเคาะบ่มีแสงยิบๆ ถือดั่งแสงดาวธึก.

(2) เมื่อเบิ่งดาวพะเคาะ ด้วยก้อๆโทธะทัด จะเห็นเป้นอะหฆาดใหย่พ่อัดแทกได้ แต่ถ้าใช้ก้อๆนั้น เบิ่งดาวธึก จะเห็นพ่แต่เป้นจุดสะหว่าๆตามอะหฆาดเดิมยู่สะเหมี.

(3) พะเคาะ เคื่อนที่ไปในพื้นฟ้าโดยสังเกดได้ด้วยตาเธ็าเอๆ แต่ดาวธึกนั้นจะเห็นยู่ปะจำบ่อนสะเหมี แม่นจะใช้ก้อๆโทธะทัด อะหฆาดใหย่ท่ำใดเบิ่ง และ จะเบิ่งยู่เป้นเอลาเหิงนานท่ำใด ก็จะบ่เห็นเคื่อนที่ หรื ย้ายบ่อนจักหน้อยเลีย.

1. ตำนานดาวพะเคาะ

ตำนานบูธานขอๆเธ็าก่าวอ่า พะเคาะ มี 9 หน่วยถือ: พะอาทิด, พะจัน, พะอ๊งคาน, พะพุด, พะธีทัด, พะสุก. พะธาหู, พะเสิา และ พะเกด.

ทาๆโทธาสาดสิมมุดเอิาพะอาทิดแทนโลภ ดั่งที่ผาภิดแก่ตาเธ็าที่เห็นพะอาทิดขึ้นจาก ทิดตาเอันออก แล้วเดินผ่านหัวเธ็าสูนหายไปทาๆทิดตาเอันตกก เพาะสะนั้น พะอาทิด (มัดทะยิม และ สิมผุด) จิ่งมี ธาสี, อ๊งสา และ ลิบดา ถือกันกับ พะเคาะ ทัๆหลาย.

ส่วนพะธาหูกับพะเกดนั้น บ่ได้เป้นดาวหรือหน่วยถือดั่งพะเคาะอื่นๆ หากเป้นแต่จุดสิมมุดแห่งเส้นวิถีทาๆพะจัน และ เส้นวิถีทาๆพะอาทิดผ่านกันท่ำนั้น พะจันเดินผ่านเส้นวิถีทาๆพะอาทิด (ecliptic) จากวิดถันดอน (latitude) ข้าๆเหือไปข้าๆใต้ และ จากข้าๆ

ໃຕ້ໄປຂ້າງເໜືອເດືອນລະສອງເທື່ອທຸກໆເດືອນ ຈຸດສົມມຸດທີ່ພະຈັນ ເດີນຜ່ານວິຖີທາງພະອາທິດ ຈາກຂ້າງເໜືອໄປຂ້າງໃຕ້ຮຽກວ່າ "ຣາຫູ" ແລະ ຈຸດສົມມຸດທີ່ພະຈັນ ເດີນຜ່ານວິຖີທາງພະອາທິດ ຈາກຂ້າງໃຕ້ໄປຂ້າງເໜືອຮຽກວ່າ "ເກດ".

ຈຸດສົມມຸດທັງສອງນີ້ (ຣາຫູ ແລະ ເກດ) ເປັນຫຼັກສຳຄັນທີ່ສຸດໃນທາງຄຳນວນເລກສຳຫຼັບ ຫາວັນ ແລະ ເວລາ ທີ່ຈະມີສຸຣິຍະຄາດ ແລະ ຈັນທະຄາດ (ອາຄາດສູນຕາເວັນແລະກົບກິນເດືອນ) ແລະ ສຳຫຼັບຜູກດວງຊາຕາ ໂດຍເຫດນີ້ ໂຫຣາສາດຈຶ່ງສົມມຸດໃຫ້ ຣາຫູ ແລະ ເກດເປັນດາວເຊິ່ງ ເດີນໄດ້ຄືພະເຄາະໜ່ວຍອື່ນໆ ແຕ່ຣາຫູ ແລະ ເກດເດີນຈາກຂວາໄປຊ້າຍ ສ່ວນພະເຄາະໜ່ວຍອື່ນ ນັ້ນເດີນຈາກຊ້າຍໄປຂວາ ທຸກໆໜ່ວຍ.

ຮູບທີ 5 ວົງມົນສະແດງຕຳແໜ່ງຂອງພະເຄາະ

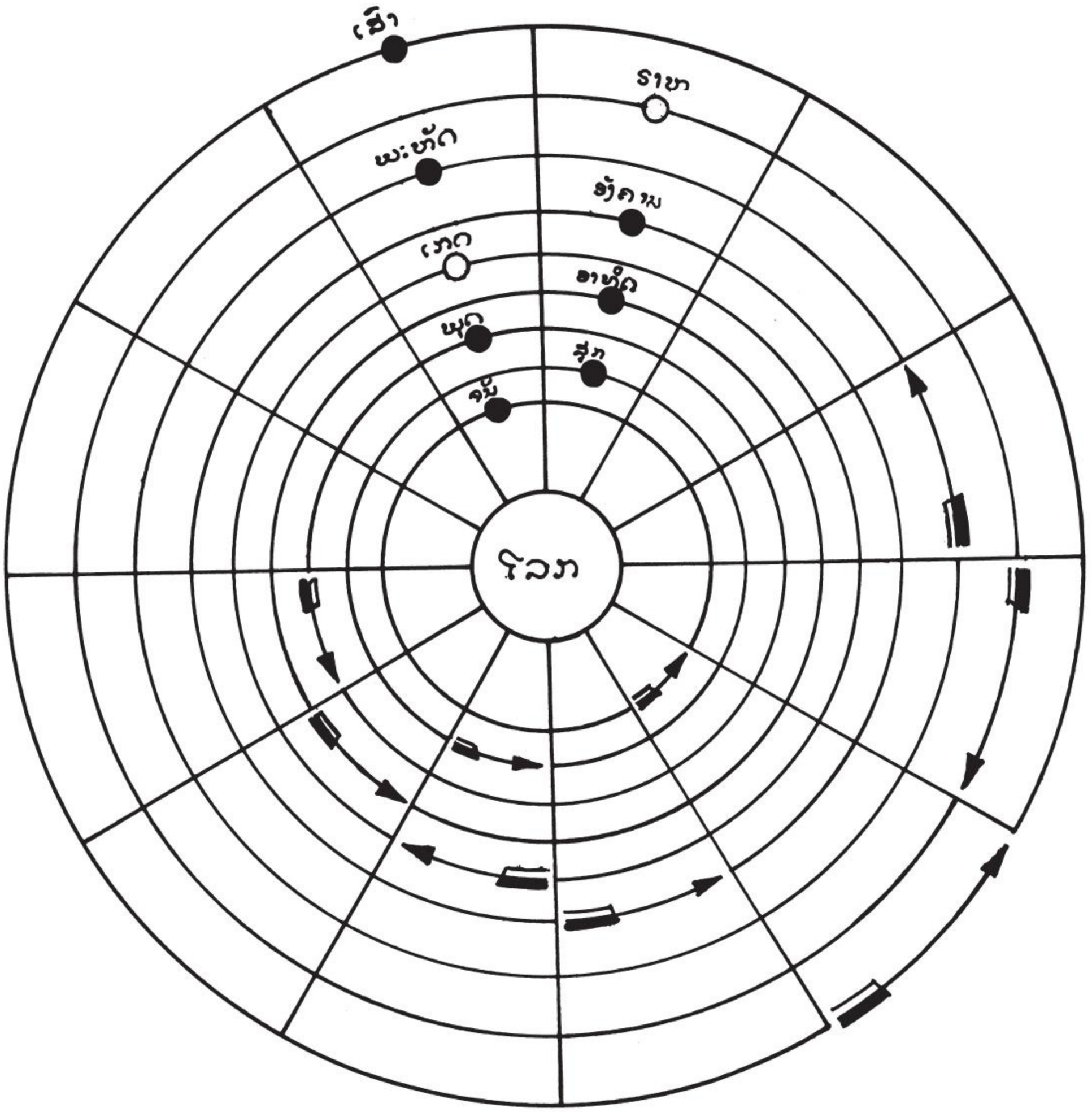

ຕຳນານດາວກ່າວອີກວ່າ ພະເຄາະ ທັງຫຼາຍຢູ່ຫ່າງໄກຈາກໂລກ ແລະ ເດີນຮອບວິຖີທາງ ຂອງຕົນຕາມລຳດັບ ແລະ ກຳໜົດເວລາດັ່ງຕໍ່ໄປນີ້:

ພະເຄາະ	ຢູ່ຫ່າງຈາກໂລກ		ເດີນຄົບຮອບ	ແທນ
	ໂຍດ	ກິໂລແມັດ	ໃນກຳໜົດ	ພະເຄາະ
ຈັນ	ໃກ້ໆໂລກ		27 ວັນ	27
ສຸກ	14.000	224000	224,7 ວັນ × 10 =	2247
ພຸດ	28.000	448.000	87,97 ວັນ × 100=	8797
ອາທິດ	42.000	672.000		
ເກດ			68 ຖ້ວນ	679
ອັງຄານ			2.332 ວັນ × 3 =	687
ພະຫັດ				12.997
ຣາຫູ	(ໄກຈາກເກດ	8.400.134.400)	10766 ວັນ	10.766
ເສົາ				

ຕຳນານບູຣານກ່າວອີກວ່າ ພະເສົາເປັນພະເຄາະທີ່ຢູ່ສູງກວ່າພະເຄາະທັງຫຼາຍ ແລະສູງ ກວ່າພະເສົາ ຂຶ້ນໄປນັ້ນ ມີແຕ່ດາວປະຈຳບ່ອນ ຫຼື ດາວຣິກ ທັງມວນ.

ກ. ພະເຄາະທາງຝຣັ່ງ

ທາງຝຣັ່ງມີພະເຄາະ 10 ໜ່ວຍໂດຍບໍ່ນັບ ຣາຫູ ແລະ ເກດ. ພະເຄາະ 10 ໜ່ວຍນັ້ນຢູ່ຫ່າງ ຈາກພະອາທິດ ເຊິ່ງເປັນສູນກາງຕາມລຳດັບກັນຕໍ່ໄປນີ້: ພຸດ, ສຸກ, ໂລກ , ຈັນ , ອັງຄານ, ພະຣິຫັດ, ເສົາ, ອຸຣິເນັສ, ເນັບຈູນ ແລະ ປລູຕັນ. (ຮູບທີ 6) ພະເຄາະ 3 ໜ່ວຍຫຼັງນີ້ ໂທນຝຣັ່ງຫາກໍໄດ້ພົ້ປະ ມານຮ້ອຍກວ່າປີລຸນມານີ້ເອງຄື:

(1) ອຸຣິເນັສ (Uranus) ພົ້ເມື່ອວັນທີ 31 ພຶດສະພາ ຄ.ສ 1781 (ພ.ສ 2324 ຈ.ສ 1183)

(2) ເນັບຈູນ (Neptune) ພົ້ເມື່ອວັນທີ 30 ຕຸລາ ປີ ຄ.ສ 1842 (ພ.ສ 2385 ຈ.ສ 1204)

(3) ປລູຕັນ (Pluton) ພົ້ເມື່ອວັນທີ 14 ມີນາ ຄ.ສ 1930 (ພ.ສ 2473 ຈ.ສ 1292)

ຮູບທີ 6 ວົງມົນສະແດງຕຳແໜ່ງພະເຄາະຕ່າງໆ

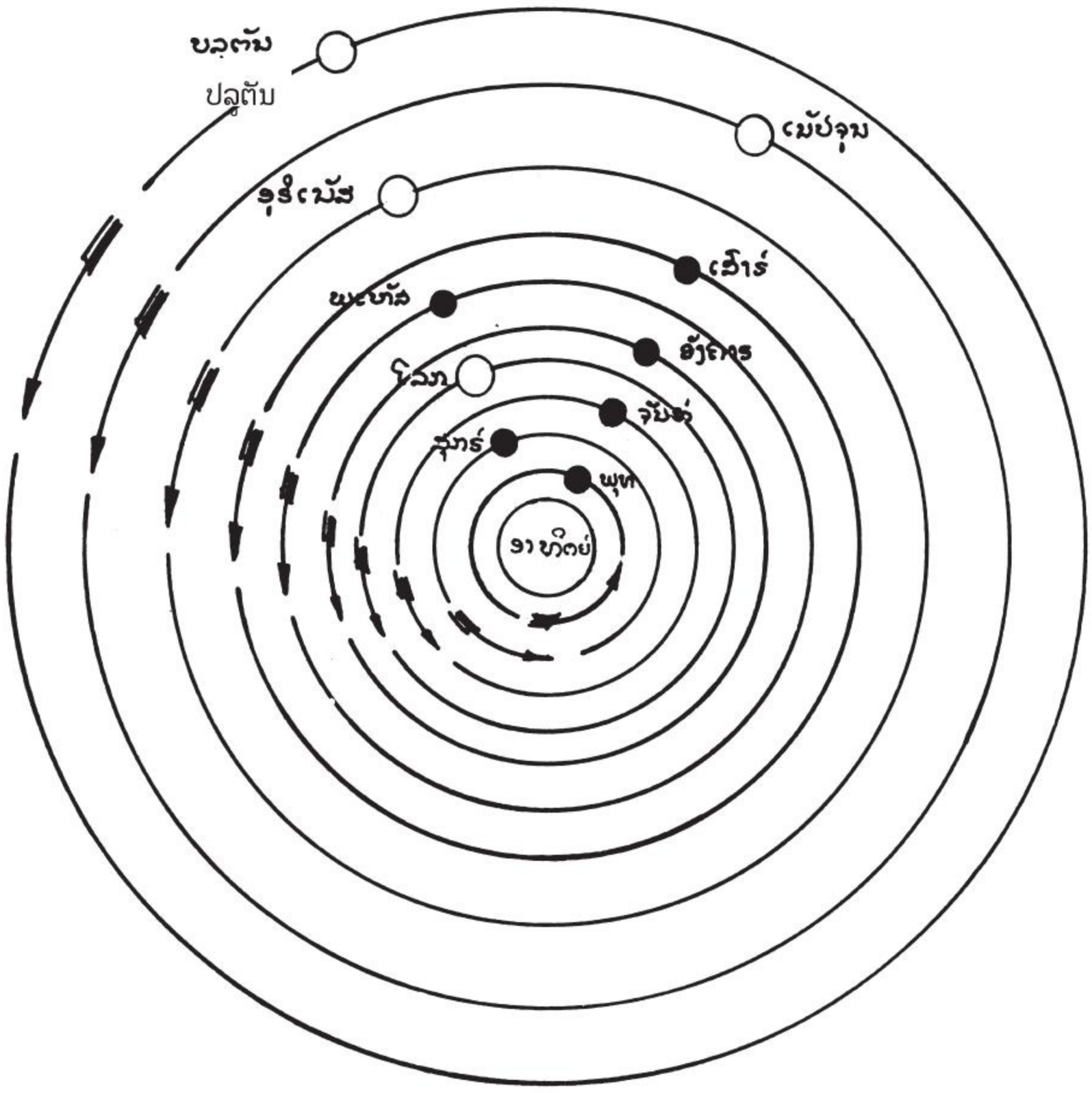

ຕາມສາສະດາຈານຝຣັ່ງໄດ້ຈົດໄວ້ນັ້ນ ຂະໜາດກວ້າງ ຄວາມໄວ. ກຳໜົດເວລາແຫ່ງຮອບ (ຫຼືປີ) ຂອງພະເຄາະ ແລະ ລະຍະຫ່າງຈາກພະອາທິດມີສະເໜີໄວ້ໃນຕາລາງດັ່ງຕໍ່ໄປນີ້:

ພະເຄາະ	ເສັ້ນຜ່າສູນກາງ (ກິໂລແມັດ)	ຄວາມໄວ (ກິໂລແມັດ)	ເດີນຄົບຮອບໃນ ກຳໜົດເວລາ	ຫ່າງຈາກພະອາທິດ (ກິໂລແມັດ)
ຈັນ	3,480		27 ວັນ	(ຈາກໂລກ)384,378
ພຸດ	4,500	47,800	88 ວັນ	57,823,500
ອັງຄານ	6,800	24,085	687 ວັນ	227,637,500
ສຸກ	12,240	34,956	224 ວັນ	108,065,550
ໂລກ	12,752	29,774	365 ວັນ	149,400,000
ພະຫັດ	143,500	13,404	11 ປີ 315 ວັນ	777,261,860

ເສົາ	123,200	9,503	29 ປີ 167 ວັນ	1,427,480,000
ອາທິດ	1,390,656	ປະຈຳທີ່		
ອຸຣິເມັສ	49,600		84 ປີ 7 ວັນ	2,871,190,000
ເມັປຈູນ	53,000	ຍັງບໍ່ຮູ້	164 ປີ280 ວັນ	4,498,370,000
ປລູຕັນ	1,384,820			ຍັງກຳນົດບໍ່ໄດ້

ສ່ວນຣາຫູ ແລະ ເກດນັ້ນ ໂຫຣາສາດຝຣັ່ງກໍມີຄືກັນ ແລະມີຄວາມໝາຍດັ່ງດຽວກັນກັບຕຳຣາໂຫຣາສາດລາວ ຝຣັ່ງຮຽກ ຣາຫູ ວ່າ ເນີ ເດັສຊັ້ງດັ້ງ (noeud descendant) ເຊິ່ງແປວ່າ "ທາງລົ່ງ" ຄື ຈຸດສົມມຸດທີ່ພະຈັນເດີນຜ່ານວິຖີທາງພະອາທິດ ເມື່ອເດີນຈາກທາງເໜືອລົ່ງໄປຂ້າງໃຕ້ ແລະ ຮຽກ "ເກດ"ວ່າ ເນີ ອັສຊັ້ງດັ້ງ (noeud ascendant) ເຊິ່ງແປວ່າ "ຈຸດທາງຂຶ້ນ"ຄືຈຸດສົມມຸດທີ່ພະຈັນເດີນຜ່ານວິຖີທາງພະອາທິດ ເມື່ອເດີນຈາກຂ້າງໃຕ້ໄປຂ້າງເໜືອ (ຮູບທີ 7) ແລະກ່າວອີກວ່າຈຸດທັ້ງສອງນັ້ນ ເຄື່ອນທີ່ຕາມວິຖີທາງພະອາທິດ ຈາກຂວາໄປຊ້າຍສະເໝີແລະເມື່ອເຖິງກຳໜົດເວລາ 18 ປີເສດແລ້ວກໍຈະຈອດວິຖີທາງນັ້ນ 1 ຮອບບໍລິບູນ.

ຮູບທີ 7

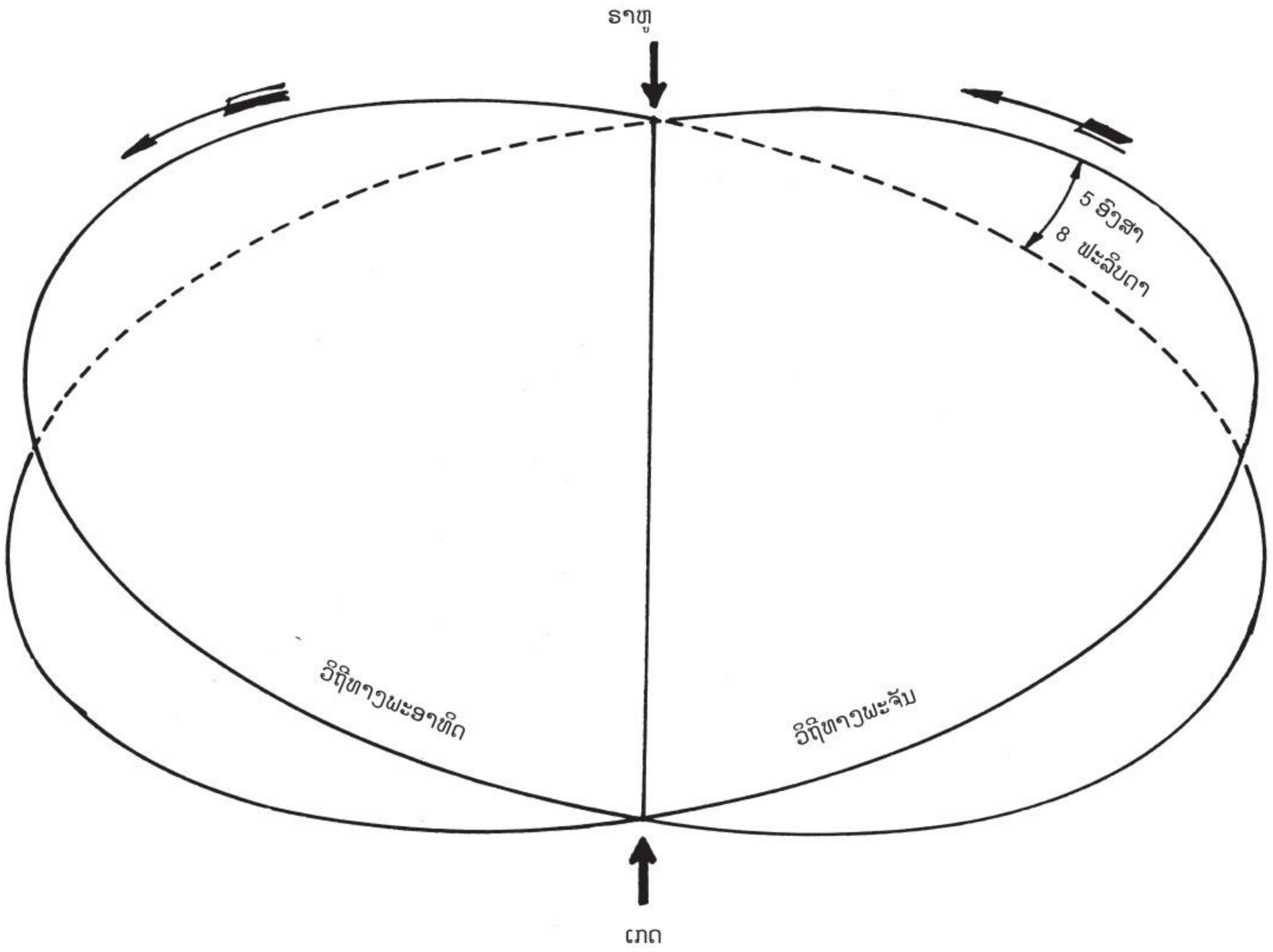

ນອກຈາກພະເຄາະ ທີ່ກ່າວມາແລ້ວນັ້ນ ໂຫມຝຣັ່ງວ່າຍັງມີພະເຄາະອີກ 1,100 ໜ່ວຍແຕ່ເປັນຂະໜາດນ້ອຍໆ ແລະບໍ່ມີຄວາມສຳຄັນຢ່າງໃດ.

ເມື່ອປຽບທຽບຕຳຣາຝຣັ່ງກັບຕຳຣາບູຮານເຮົາແລ້ວ ກໍຈະເຫັນໄດ້ວ່າກຳໜົດເວລາເຊິ່ງພະເຄາະເດີນຄົບຮອບນຶ່ງ ແຫ່ງວິຖີທາງຂອງແຕ່ລະໜ່ວຍນັ້ນໂດຍສ່ວນຫຼາຍກໍຖືກຕ້ອງກັນ ດັ່ງກຳໜົດເວລາຂອງພະເຄາະຕໍ່ລົງໄປນີ້:

ກຳໜົດເວລາເຊິ່ງເດີນຈອດຮອບນຶ່ງ

ພະເຄາະ	ຕາມຕຳຣາຝຣັ່ງ	ຕາມຕຳຣາລາວ
ຈັນ	27 ວັນ	27 ວັນ (27ຣຶກ)
ອັງຄານ	687 ວັນ	687 ວັນ
ພຸດ	88 ວັນ	88 ວັນ
ພະຫັດ	11 ປີ 345 ວັນ 4332	4332 ວັນ
ສຸກ	ວັນ	224 ວັນ
ເສົາ	224 ວັນ	10757 ວັນ
	29 ປີ 162 ວັນ ຫຼື	
	10757 ວັນ	

ສຳຫຼັບຈະໃຊ້ໃນທາງພະຍາກອນ ຕຳຣາໂຫຣາສາດລາວ ໄດ້ວາງກຳໜົດກຳລັງ ແລະກຳໜົດອາຍຸ ພະເຄາະ ໄວ້ດັ່ງຕໍ່ໄປນີ້:

ພະເຄາະ	ກຳລັງ	ທຽບທ່ໍກັບກຳລັງ		ອາຍຸ
ອາທິດ	6	ຣາຊະສີ	6 ຕົວ	12
ຈັນ	15	ນາງຟ້າ	15 ນາງ	30
ອັງຄານ	8	ຄວາຍ	8 ຕົວ	16
ພຸດ	17	ຊ້າງ	17 ຕົວ	34
ພະຫັດ	19	ພະລືສີ	19 ອົງ	38
ສຸກ	21	ງົວ	21 ຕົວ	42
ເສົາ	10	ເສືອ	10 ຕົວ	20
ລາຫູ	12	ຜີ	12 ຫົວ	24
ເກດ	9			
ໂຮມກຳລັງ	117			

ສຳລັບໃຊ້ໃນທາງພະຍາກອນ ຕຳຣາຖືເອົາແຕ່ຈຳນວນ 108 ຄືຍົກກຳລັງ 9 ຂອງພະເກດ ອອກ ເພາະພະເກດ ບໍ່ສະເໜີຍອາຍຸບຸກຄົນ, ຣາຫູໃນທີ່ນີ້ແມ່ນເວລາກາງຄືນວັນພຸດ.

ຂ. ຣາສີ

ສຳຫຼັບຈະໃຫ້ສັງເກດການເດີນຂອງພະເຄາະ ໄດ້ທຸກເວລາທີ່ຕ້ອງການນັ້ນ ໂຫນສົມມຸດໃຫ້ ວິຖີທາງພະອາທິດເປັນວົງມົນ ຄືຂອບຄົ້ງ ມີຂະໜາດ 360 ອົງສາຕາມຂະໜາດຂອງວົງມົນທັງ ຫຼາຍ ແລະ ຮຽກວົງມົນນັ້ນວ່າ "ຈັກກະຣາສີ" ຫຼື "ທວາທະສະມົນທົນ" ແລ້ວແບ່ງຈັກກະຣາສີເປັນ 12 ສ່ວນ ຫຼື 12 ຣາສີ ມີຂະໜາດຣາສີລະ 30 ອົງສາ.

ຣາສີທັງ 12 ນັ້ນ ໝາຍດ້ວຍເລກລະດັບແຕ່ 0 ເຖິງ 11 ທັງໝາຍດ້ວຍຊື່ຈຳພວກດາວທີ່ປະຈຳຣາສີນັ້ນໆ ອີກນຳຄື:

ເລກລຳດັບ	ຊື່ຣາສີ	ດາວປະຈຳຣາສີ	ເລກລຳດັບ	ຊື່ຣາສີ	ດາວປະຈຳຣາສີ
0	ເມສາ	ດາວແພ້	6	ຕຸນ	ດາວຊັ່ງ
1	ພຶດສະພະ	ດາວງົວເຖິກ	7	ພຶດສະຈິກ	ດາວແມງງອດ
2	ເມຖຸນ	ດາວຄົນຜົວເມຍ	8	ທະນູ	ດາວທະນູ
3	ກໍລະກົດ	ດາວກະປູ	9	ມັງກອນ	ດາວລອງ
4	ສິງ	ດາວຣາຊະສີ	10	ກຸມ	ດາວໝໍ້
5	ກັນ	ດາວສາວນ້ອຍ	11	ມີນ	ດາວປາ

ການລຽນຣາສີໄປຕາມວົງຈັກກະຣາສີນັ້ນເອົາຣາສີເມດ(ທີ0)ໄວ້ເທິງແລ້ວລຽນຕາມເລກລຳດັບໄປທາງຊ້າຍ ມີຣາສີຕຸນ (ທີ6) ຢູ່ທາງລຸ່ມແລ້ວອຽນຂຶ້ນໄປຫາຣາສີເມດ(ເບິ່ງຮູບທີ8)

ຮູບທີ 8 ຈັກກະຣາສີ ແລະດາວປະຈຳຣາສີ

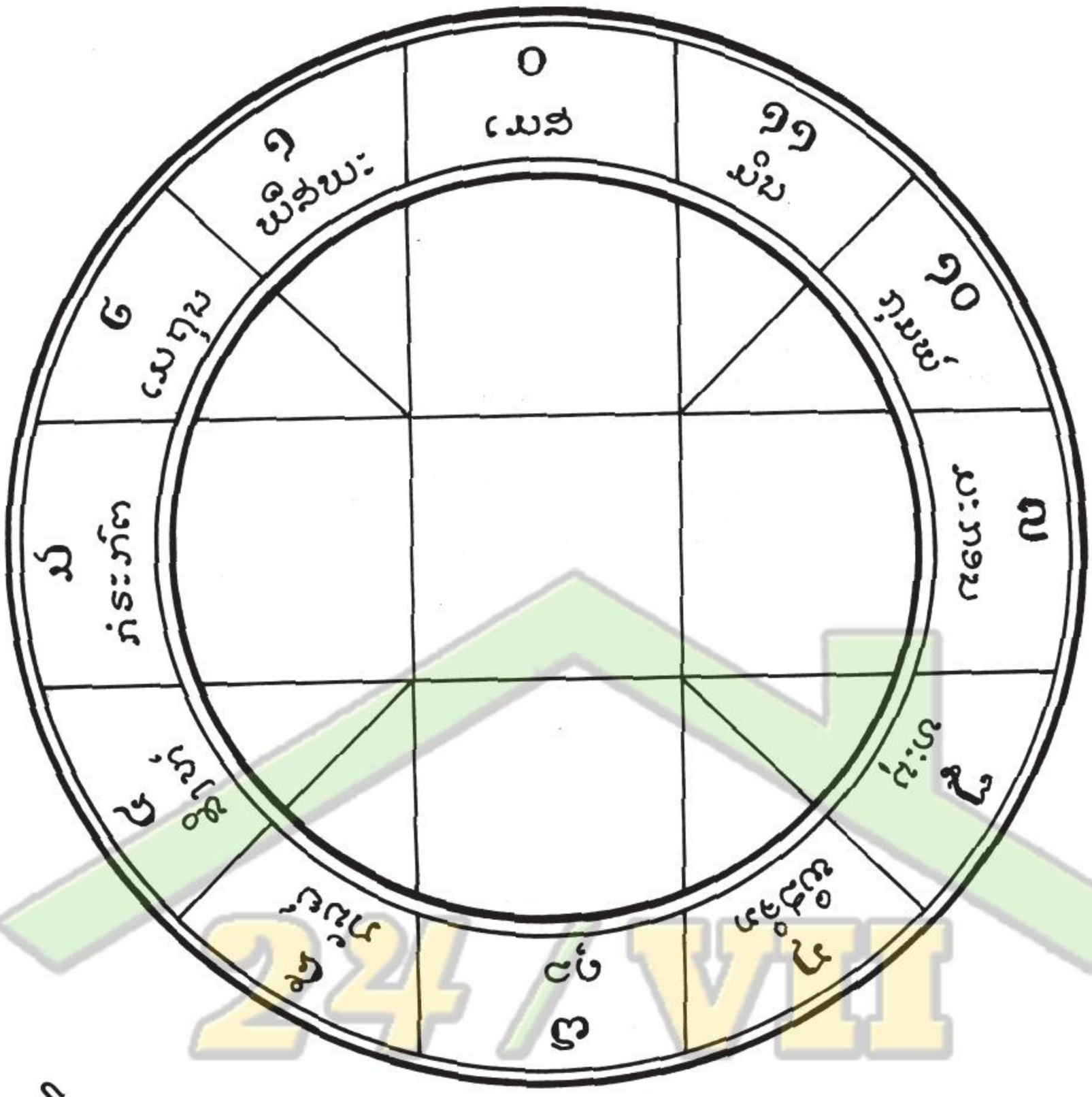

ມາດຕາໂຫນ

(1) ມາດຕາລະຍະທາງ (ຈັກກະຣາສີ)

1	ຈັກກະຣາສີ	(360 ອົງສາ)	ມີ	2	ອັດທະຈັກ
1	ອັດທະຈັກ	(180 ອົງສາ)	ມີ	2	ຕຣີຈັກ
1	ຕຣີຈັກ	(90 ອົງສາ)	ມີ	3	ຣາສີ
1	ຣາສີ	(30 ອົງສາ)	ມີ	2	ອັນ
1	ອັນ		ມີ	15	ອົງສາ
1	ອົງສາ		ມີ	60	ລິບດາ
1	ລິບດາ		ມີ	60	ຟີລິບດາ

(2) ມາດຕາເວລາ

60	ມະຫານາທີ	ຫຼື 60	ນາຕິກາ	ເປັນ 1	ວັນ	(24 ຊົ່ວໂມງ)
1	ມະຫານາທີ	ຫຼື 1	ນາຕິກາ	ເປັນ 4	ບາດ	(24 ນາທີນາລິກາ)

1 ມະຫານາທີ ຫຼື 1 ມາຕິກາ ເປັນ 60 ວິມະຫານາທີ 60 ວິມາຕິກາ
1 ບາດ ເປັນ 6 ນາທິນາລິກາ
1 ວິມະຫານາທີ ຫຼື 1 ວິມາຕິກາ ເປັນ 22 ວິນາທິນາລິກາ
1 ນາທິນາລິກາ ເປັນ 60 ວິນາທິນາລິກາ

ຄ. ຣາສີແບບຝຣັ່ງ

ຝຣັ່ງກໍສົມມຸດໃຫ້ວິຖີທາງພະອາທິດ ເປັນວົງມົນດັ່ງດຽວກັນກັບທາງເຮົາ ແລະ ຮຽກຈັກກະຣາສີນັ້ນວ່າ "ໂຊດຽກ" (zodiac) ແລະ ແບ່ງໂຊດຽກນັ້ນ ອອກເປັນ 12 ສ່ວນຄືກັນ ແລະຮຽກວ່າ "ຊາຍ"(sign) ຫຼື ຣາສີກໍໝາຍດ້ວຍຊື່ດາວ ຈຳພວກດຽວກັນກັບທາງເຮົາທັງໝົດ (ເບິ່ງຮູບທີ 10)

ແຜນທີ່ດາວ

(ກ່າຍມາຈາກຕຳຣາໂຫຣາສາດ ຝຣັ່ງ)

ຮູບທີ 9

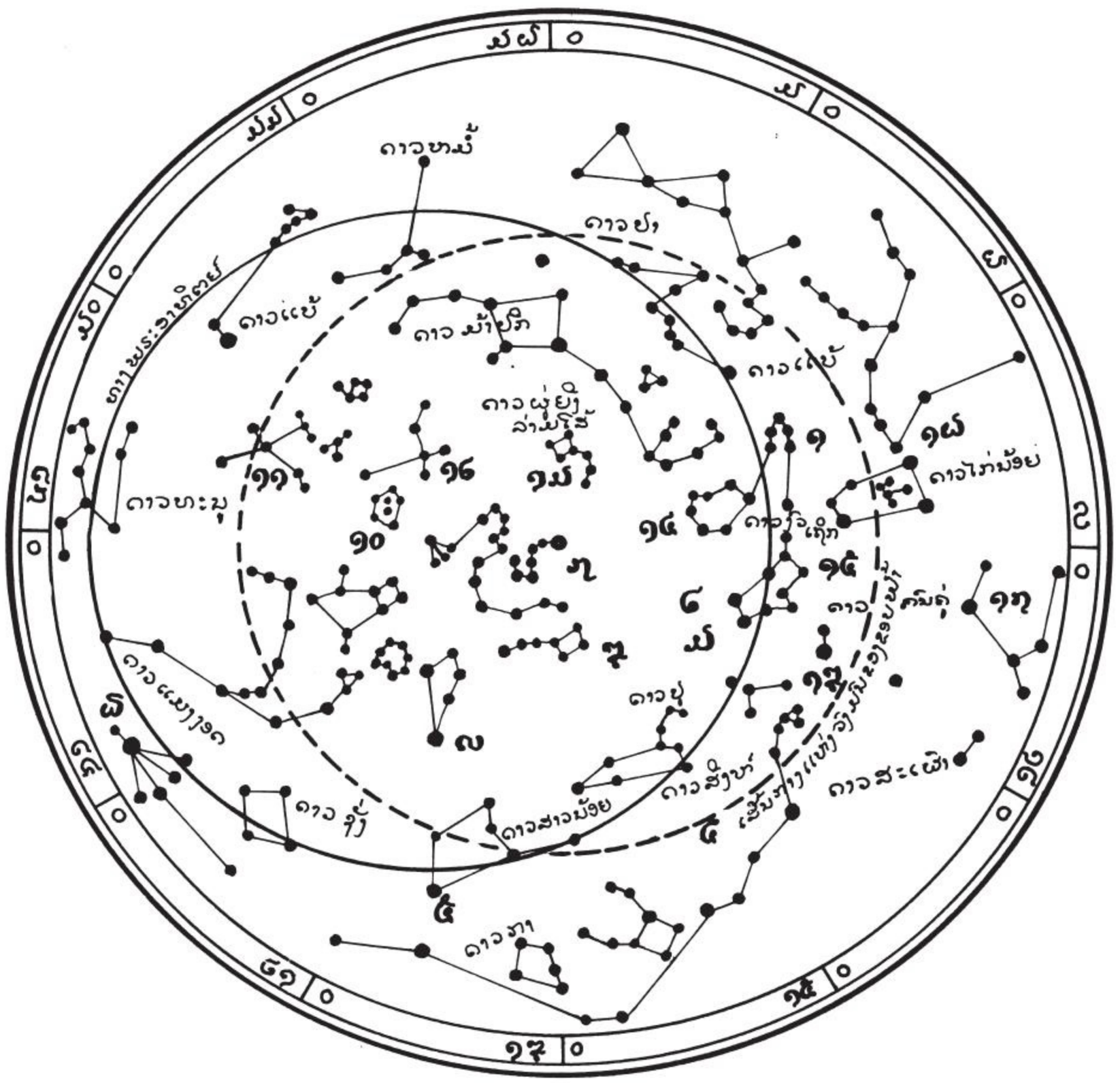

ດາວໜ່ວຍສຳຄັນໃນຈຳພວກດາວປະຈຳຣາສີ

1-	ອັນເດບາຣອງ	"	ໂຕຣ໌ດ	(ພຶດສະພາ)
2-	ภัสตำ	"	ເອມິນິ	(ເມຖຸນ)
3-	ໂປນລຸດ	"	ເອມິນິ	(ເມຖຸນ)
4-	ເຣກຸຣູ	"	ເລໂອ	(ສິງ)
5-	ເອບິ (ຣວງເຂົ້າ)	"	ວີຣະໂຄ	(ກັນ)
6-	ອອງຕາເຣດ	"	ສະກໍປິໂອ	(ພຶດສະຈິກະ)

ดาวหน่วยสำคัญ ห จำพวกสำคัญอื่นๆ

7-	ໂປເລ (ທິດເໜືອ)	ใบจำพวกดาวอูบชามิน	(หมีน้อย)
8-		ใบจำพวกดาวอูบชานาย์	(หมีใหย่)
9-	ອານຕຸຣູດ	ใบจำพวกดาว ขูวิเย	(ค็นล้ฯงว็อ)
10-	ເວກາ	ใบจำพวกดาวลิธา	(ผิน)
11-	ອັນຕາອິຣະ	ใบจำพวกดาว อากิลา	(นิกอินฮี)
12-	ເດເນບ	ใบจำพวกดาว ฮิกนุด	(หาน)
13-		ใบจำพวกดาว ภัดสีโอเป	(ผู้ยิงนั่งตั่งอี้)
14-	ภาเปนลา	ใบจำพวกดาวโภเซ	(เว็าธิภา ค็นฮับธ์ถ)
15-	แบแตนเฮ็ด	ใบจำพวกดาว โอฮี้อ็ง	(นายพาน)
16-	ธิแฮน	ใบจำพวกดาว โอฮี้อ็ง	(นายพาน)
17-	ສີธิยุด	ใบจำพวกดาว ดานิสมายย์	(หมาใหย่)
18-	ໂปรสีออง	ใบจำพวกดาว ภานิสมินำ	(หมาน้อย)

ภานลฯนธาสีไปตามอ็ง "โฮดฯภ" ห จักภะธาสีนั้นภ์เอ็าธาสีที 1 (เออธีอิด=เมด) ไว้ทาฯเหิฯ และ เอ็าธาสีตาฉั่ฯ (ลายบธา=ตุน) ไว้ทาฯลุ่มถืภันภับทาฯเธ็า แต่ฝธั่ฯหาภ ใช้อิทีลฯนธาสี จาภทาฯเหิฯมาทาฯขอา ภ็ฯภันข้ามภับอิทีโหนลาอ เฮ็ฯลฯนจาภทาฯ เหิฯไปทาฯซ้าย. (เบิ่งฐูบ 10)

ຮູບທີ 10 ຈັກກະຣາສີຝຣັ່ງ

ການທີ່ໃຊ້ວິທີລຽນຣາສີຕ່າງກັນຢ່າງນີ້ ເຫັນຈະເປັນຍ້ອນໂຫນບູຣານຂອງເຮົາ ແລະໂຫນຝຣັ່ງ ໃຊ້ແບບທຳແຜນທີ່ດາວໃນພື້ນຟ້າຕ່າງກັນນັ້ນເອງ ດັ່ງຫຼວງວິສາລຄະຄຸນກອນ (ອັ້ນ ສາຣິກບຸດ) ກ່າວໄວ້ໃນຕຳຣາໂຫຣາສາດຂອງທ່ານ (ເຫຼັ້ມນຶ່ງໜ້າ 58) ນັ້ນວ່າ:

"ແຜນທີ່ດາວຢ່າງໄທ ແລະ ຢ່າງລາຕິນ (ຝຣັ່ງ) ນັ້ນຂຽນຮູບດາວປີ້ນກັນ ຄືຢ່າງໄທ ຂຽນຈຳລອງ"ໜ່ວຍດາວລົງມາໃນເຈ້ຽກົງໆ ຄືກັບວ່າດາວນັ້ນໄດ້ຕົກລົງມາຢູ່ໃນແຜນເຈ້ຽ ແຕ່ແບບລາຕິນນັ້ນ "ຂຽນຮູບດາວຢູ່ໃນພື້ນຟ້າ ດັ່ງນັ້ນ ເມື່ອເບິ່ງແຜນທີ່ດາວແບບໄທ ວາງເຈ້ຽລົງໃຫ້ຊື່ທິດຕາເວັນອອກ ຕາເວັນຕົກແລ້ວ ແລະເບິ່ງຮູບດາວແຕ່ທາງຕາເວັນຕົກໄປຫາທາງຕາເວັນອອກກໍກົງກັບຮູບດາວໃນພື້ນຟ້າໂລດ ບໍ່ຕ້ອງແຫງນໜ້າເບິ່ງໃນພື້ນຟ້າອີກ ແຕ່ແຜນທີ່ດາວຢ່າງລາຕິນນັ້ນຕ້ອງຍົກເຈ້ຽຂຶ້ນ ໃຫ້ສູງກາຍຫົວແລ້ວຂວ້ຳຮູບດາວລົງຫາແຜ່ນດິນ ແລ້ວແລະເບິ่งแต่ทิดตาเวัน

ຕົກໄປຫາຕາເວັນອອກ ຈຶ່ງຈະກົງກັບຮູບດາວໃນພື້ນຟ້າ".

ມາດຕາໂຫນຝຣັ່ງ

ສຳຫຼັບຄຳນວນຫາການເດີນຂອງພະເຄາະ ຝຣັ່ງກໍໃຊ້ ຣາສີ, ອົງສາ, ລິບດາ, ແລະ ພິລິບດາ ກົງກັບມາດຕາ ໂຫນບູຮານຂອງເຮົາຄື:

ໂຊດຽກ	(ວົງຈັກກະຣາສີ)	ມີ	360	ເດີເກຣ (360 ອົງສາ)
ໂຊດຽກ	(ວົງຈັກກະຣາສີ)	ມີ	12	ຊາຍ (12 ລາສີ)
1 ຊາຍ	(1 ລາສີ)	ມີ	30	ເດີເກຣ (30 ອົງສາ)
1 ເດີເກຣ	(1 ອົງສາ)	ມີ	60	ມີນຸດ (60 ລິບດາ)
1 ມີນຸດ	(1 ລິບດາ)	ມີ	60	ແຊກັນ (60 ຟີລິບດາ)

ສ່ວນມາດຕາເວລານັ້ນໂຫນຝຣັ່ງໃຊ້ເວລາຂອງປີ "ສິເດຣັນ" (sideral year) ຫຼື ເວລາສິດາຣັນ (sideral time) ເຊິ່ງມີກຳໜົດດັ່ງນີ້:

1 ຊົ່ວໂມງສິເດຣັນ	ທ່ໍກັບ	56	ນາທີແລະ	4 ວິນາທີນາລິກາ
1 ນາທີສິເດຣັນ	ທ່ໍກັບ	56,04	ວິນາທີນາລິກາ	

ດັ່ງນັ້ນ ວັນ ສິເດຣັນ ກໍມີກຳໜົດເວລາພຽງແຕ່ 23 ຊົ່ວໂມງ 56 ນາທີ 4 ວິນາທີທ່ໍນັ້ນເອງ.

2. ນັກຂັດຕະຣິກ

ເພື່ອຈະໃຫ້ຮູ້ໄດ້ວ່າໃນເວລາໃດເວລານຶ່ງ ພະເຄາະໜ່ວຍໃດຈະເດີນໄປເຖິງບ່ອນໃດໃນພື້ນຟ້ານັ້ນ ໂຫນບູຮານໄດ້ແບ່ງເສັ້ນວິຖີທາງພະອາທິດ ຫຼື ຈັກກະຣາສີເປັນ 27 ສ່ວນເຊິ່ງຮຽກວ່າ "ນັກຂັຕຣິກ" ຫຼື "ຣິກ" ໄວ້ເປັນຫຼັກສັງເກດແລ້ວຈຶ່ງແບ່ງ "ຣິກ" ນັ້ນອອກເປັນ 60 ສ່ວນອີກ ເຊິ່ງຮຽກວ່າ "ນາທີຣິກ".

ດັ່ງນັ້ນ ຣິກນຶ່ງຈຶ່ງມີຂະໜາດ 13 ອົງສາ 20 ລິບດາ ແລະ ນາທີຣິກ ຈຶ່ງມີຂະໜາດ 13 ລິບດາ 20 ຟີລິບດາ (360/27 = 13 ອົງສາ 20 ລິບດາ 13.20×60/60 = 13 ລິບດາ 20 ຟີລິບດາ)

ການທີ່ໂຫນບູຮານຂອງເຮົາແບ່ງວິຖີທາງພະອາທິດອອກເປັນ 27 ຣິກ ນັ້ນ ບ່ໍໄດ້ແຈ້ງມູນເຫດໄວ້ແຕ່ຢ່າງໃດເລີຍ ຄັນຂ້າພະເຈົ້າໄດ້ສັງເກດເບິ່ງຕຳນານດາວຂອງຝຣັ່ງ ແລະ ໄດ້ເຫັນວ່າພະຈັນເດີນອ້ອມໂລກຄົບຮອບນຶ່ງບ່ໍລິບູນ ໃນກຳນົດເວລາ 27 ວັນ 7 ຊົ່ວໂມງ 43 ນາທີ 12 ວິນາທີ (ປີຂອງພະຈັນ) ດັ່ງນັ້ນຈຶ່ງເຂົ້າໃຈໄດ້ວ່າໂຫນບູຮານຂອງເຮົາຖືເອົາກຳນົດເວລາ 27 ວັນເຕັມແຫ່ງປີ

ພະຈັນນີ້ເອງ ເປັນຫຼັກຕັ້ງຈຳນວນຣິກ 27 ນັ້ນ. ສະນັ້ນຣິກນຶ່ງກໍໝາຍເຖິງລະຍະທາງ ຂອງພະຈັນ ໃນເວລາ 1 ວັນໂດຍກົງ (ເບິ່ງຮູບທີ 11).

ໃນການເດີນຂອງພະຈັນນັ້ນ ພະຈັນ ກໍເດີນຜ່ານດາວຣິກ ທັງ 27 ນັ້ນໄປເປັນລຳດັບຈົນຄົບ ຮອບຖ້ວນ ແລ້ວກໍຕັ້ງໃໝ່ຕໍ່ໄປດັ່ງນັ້ນເປັນປົກຕິສະໝໍ. ດ້ວຍເຫດນີ້ ເມື່ອພະຈັນ ເດີນໄປກົງກັບດາວ ໜ່ວຍໃດໃນມື້ເພັ້ງແລ້ວ ໂຫນຈຶ່ງເອົາຊື່ຂອງດາວໜ່ວຍນັ້ນມາເປັນຊື່ຂອງຣິກນັ້ນໆ ໂດຍຕັ້ງຕົ້ນແຕ່ ດາວ "ອັດສະວະນີ" ຫຼື ດາວມ້າ ເປັນຣິກ ລຳດັບທີ 1 ແລ້ວວຽນໄປຕາມເສັ້ນວິຖີທາງຂອງພະອາ ທິດ ຈົນສ້ຽງສຸດລົງກັບດາວ "ເຣວະຕີ" ຫຼື ດາວກ້ານສວຍ ເຊິ່ງເປັນຣິກ ລຳດັບທີ 27 ດັ່ງຮູບທີ່ສະໝໍ ໄວ້ໃຫ້ເຫັນຕໍ່ໄປນີ້:

<u>ຮູບທີ 11 ດາວນັກຂັດຕະຣິກ</u>

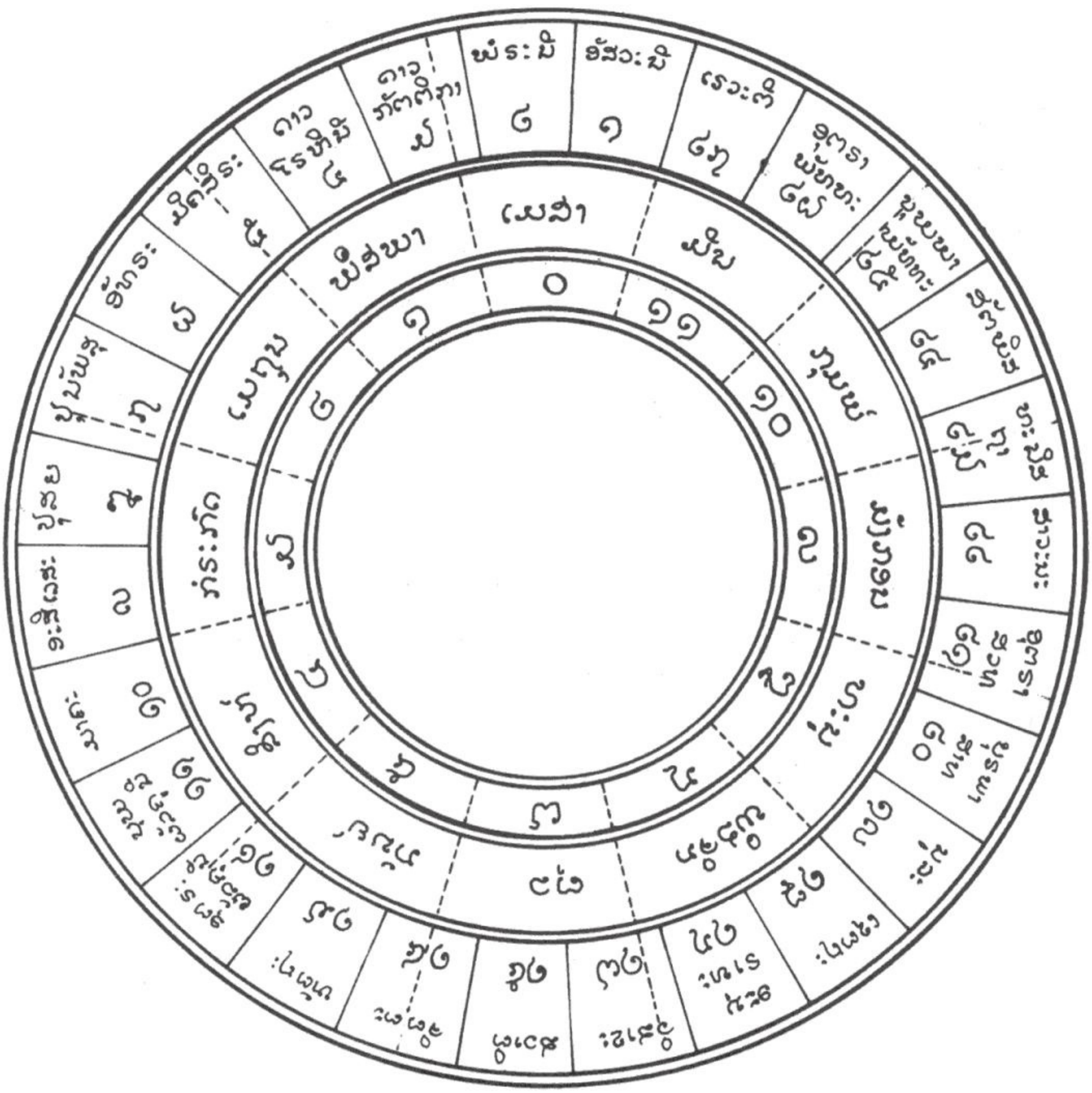

ຣາສີທີ	ຊື່ຣາສີ	ດາວລາງຈຳພວກທີ່ມີຢູ່ໃນຣາສີ		ຣາສີ ກົງກັບ ຣາສີ
1	ອັດສະວະນີ	ດາວມ້າ		ເມດ
2	ພໍຣະນີ	ດາວຄົນໄຖນາ,	ດາວກ້ອນເສົ້າ	ເມດ
3	ກັດຕິກາ	ດາວໄກ່ນ້ອຍ,	ດາວທຸງ	ເມດ ແລະ ພຶດສະພາ
4	ໂຣຫິນີ	ດາວປາຄູ່,	ໄມ້ຄ້ຳກວຽນ	ພຶດສະພາ
5	ມິຄສິຣະ	ດາວກວາງ,	ດາວຫົວເນື້ອ	ພຶດສະພາແລະເມຖຸນ
6	ອັດທະຣະ	ດາວເຕົ່າ,	ດາວເພັກ	ເມຖຸນ
7	ປຸນັບພະສຸ	ດາວສະເພົ້າ,		ເມຖຸນ ແລະ ກໍລະກົດ
8	ປຸສະຍາ	ດາວກຸ້ງ,	ດາວໂລງ	ກໍລະກົດ
9	ອະສິເລສາ	ດາວອວນ,	ດາວແຂນຄູ້	ກໍລະກົດ
10	ມາຄະ	ດາວທ່ານຄຳ,	ດາວງ້ອນໄຖ	ສິງ
11	ບຸຄພະຜັກຄຸນີ	ດາວງົວເຖິກ,	ດາວພິດານ	ສິງ
12	ອຸຄຕະຣະຜັກຄຸນີ	ດາວງົວແມ່,	ດາວພິດານ	ສິງ ແລະ ກັນ
13	ຫັດຖະ	ດາວຊ້າງ,	ດາວຝ່າມື	ກັນ
14	ຈິຄຕະ	ດາວເສືອ,	ດາວທອນໄຟ	ກັນ ແລະ ຕຸນ
15	ສວາຄີ	ດາວງູ,	ດາວໜ່ວຍແກ້ວ	ຕຸນ
16	ວິສາຂະ	ດາວຄວາຍ,	ດາວແຂນນາງ	ຕຸນ ແລະ ພະຈິກ
17	ອະນຸຣາທະ	ດາວນົກຍູງ,	ດາວໜ້າໄມ້	ພະຈິກ
18	ເຊຄຖະ	ດາວແບ້ແມ່,	ດາວຄໍນາກ	ພະຈິກ
19	ນຸລະ	ດາວແມວ	ດາວຊ້າງນ້ອຍ	ທະນູ
20	ບຸບພາສານທະ	ດາວສີເຖິກ,	ດາວປາກນົກ	ທະນູ
21	ອຸຄຕຣາສານທະ	ດາວສີແມ່,	ດາວຄຸດ	ທະນູ ແລະ ມັງກອນ
22	ສາວະນະ	ດາວຮຸ່ງ,	ດາວຫຼັກໄຊ	ມັງກອນ
23	ທະນິຄຖາ	ດາວເສຄຖີ	ດາວໄຊ	ມັງກອນ ແລະ ກຸມ
24	ສັຄຕະພິຄ	ດາວຍັກ,	ດາວພິມຄຳ	ກຸມ
25	ບຸບພາພັຄທະ	ດາວແຮຄຜູ້,	ດາວພິດານ	ກຸມ ແລະ ມີນ
26	ອຸຄຕຣາພັຄທະ	ດາວແຮຄແມ່,	ດາວພິດານ	ມີນ
27	ເຣວະຕິ	ດາວກ້ານສວຍ,	ດາວປາ	ມີນ

ຣຶກ ມີຄວາມໝາຍສຳຄັນຫຼາຍໃນທາງໂຫຣາສາດ ແລະ ໃນທາງພະຍາກອນເພື່ອຈະຄຳນວນຫາຣຶກດີມີໂຊກສຳຫຼັບຈະທຳພິທີມຸງຄຸນຕ່າງໆເປັນຕົ້ນ.

ວິທີຄຳນວນຫາຣຶກ

ເພື່ອຈະຄຳນວນຫາຣຶກ ສຳຫຼັບວັນໃດວັນໜຶ່ງກໍດີ ໃນຂັ້ນຕົ້ນຕ້ອງຄຳນວນຫາ ມັດທະຍົມ ແລະ ສຳຜຸດພະຈັນ ຂອງວັນນັ້ນເສຍກ່ອນແລ້ວຈຶ່ງ:

(1) ຕັ້ງຈຳນວນຣາສີໃນສຳຜຸດນັ້ນລົງ ເອົາ 30 ຄູນເປັນອົງສາແລ້ວເອົາຈຳນວນອົງສາໃນສຳຜຸດສົມ.

(2) ຕັ້ງອົງສາທີ່ຄຳນວນໄດ້ນັ້ນລົງ ເອົາ 60 ຄູນເປັນລິບດາ ແລ້ວເອົາຈຳນວນລິບດາໃນສຳຜຸດສົມ.

(3) ຕັ້ງຈຳນວນລິບດາທີ່ຄຳນວນໄດ້ນັ້ນລົງເອົາ 800 ຫານໄດ້ຮັບເປັນ ຣຶກ (ເພາະຕົວຫານ 800 ນັ້ນ ເປັນຈຳນວນລິບດາເຊິ່ງມີຢູ່ໃນຣຶກ 1) ຖ້າບົດຫານມີເສດເອົາ 13 ຫານເສດນັ້ນໄດ້ຮັບເປັນ ນາທີຣຶກ (ເພາະຕົວຫານ 13 ນັ້ນເປັນຈຳນວນລິບດາເຊິ່ງມີຢູ່ໃນນາທີຣຶກ 1)

ຕົວຢ່າງ: ຄຳນວນຫາຣຶກ ສຳຫຼັບວັນທີ 8 ພຶດສະພາ ພ.ສ 2477 ເຊິ່ງກົງກັບວັນອັງຄານ ເດືອນ ມີນາ ແຮມ 10 ຄ่ຳ ປີກາບເສັດ (ປີຈໍ) ຈ.ສ 1297 ເຊິ່ງສຳຜຸດພະຈັນເປັນຣາສີ 10 ອົງສາ 26 ລິບດາ 11

(1) 10 ຣາສີ × 30 = 300 ອົງສາ, 300 + 26 = 326

(2) 326 × 60 = 19560 ລິບດາ, 19560 + 11 = 19571 ລິບດາ

(3) 19571/800 = 24 ຣຶກ ເສດ 371, 371/13 = 24 ນາທີຣຶກ ເສດ 9 ຖີ້ມ.

3. ອຸປະຣາຄາ

ໄດ້ກ່າວມາແລ້ວວ່າ ພະອາທິດ ພະຈັນ ພະອັງຄານ ພະພຸດ ພະຣິຫັດ ພະສຸກ ແລະ ພະເສົາ ເດີນຈາກຊ້າຍໄປຂວາ ແຕ່ພະຣາຫູ ແລະພະເກດ ເດີນຈາກຂວາໄປຊ້າຍ. ເພາະສະນັ້ນພະຣາຫູກັບພະເກດຈຶ່ງສວນທາງກັນກັບພະເຄາະຫ່ວຍອື່ນໆເປັນປົກກະຕິສະເໝີ.

ຕາມຄວາມເຊື່ອຖືທີ່ສືບກັນມາແຕ່ບູຣານກ່າວວ່າ ເມື່ອຣາຫູສວນທາງກັບພະອາທິດແລະພະຈັນໃນຄາວໃດແລ້ວ ຣາຫູກໍຄຸບກືນກິນພະອາທິດ ຫຼື ພະຈັນ ໃນຄາວນັ້ນທຸກໆເທື່ອຈຶ່ງບັນດານມີອຸປະຣາຄາຂຶ້ນ (ສຸຣິຍຸປະຣາຄາ ແລະ ຈັນທຣຸປະຣາຄາ) ເພາະສະນັ້ນເມື່ອໃດເກີດມີ ອຸປະຣາຄາຂຶ້ນ

ຄວາມເຊື່ອຖືກັນດັ່ງນັ້ນ ບູຣານຈະຖືສືບກັນມາຈາກຊາດໃດກໍບໍ່ຮູ້ໄດ້ແນ່ນອນ, ຕາມທີ່ຂ້າພະເຈົ້າໄດ້ເຫັນນິທານຣາຫູໃນຄຳພີ ມານະວະທຳມະສາດ (Manawa - Dhamma - Satra) ທີ່

ປະຊາຊົນຈຶ່ງຕີຄອງຍິງປືນເມື່ອງນັນຂຶ້ນ ເພື່ອໃຫ້ຣາຫູຕົກໃຈຢ້ານແລ້ວຄາຍພະອາທິດ ຫຼືພະຈັນ ອອກຈາກປາກໄປ.

ຮູບທີ 12 ຣາຫູອົມຈັນ

ທ່ານ ລວາເຊີເລີ ເດ ລອງຊອງ (Loiseleur - Deslongchamps) ແປເປັນພາສາຝຣັ່ງໄວ້ນັ້ນ ເຂົ້າໃຈວ່າຄວາມເຊື່ອຖືກ່ຽວກັບຣາຫູເປັນສັດຕູກັບພະອາທິດ ແລະ ພະຈັນນັ້ນ ເຫັນວ່າຈະສືບກັນມາຈາກປະເທດອິນເດຽ.

ນິທານຣາຫູ

ຕາມນິທານທີ່ມີຢູ່ໃນຄຳພີເຫຼັ້ມນັ້ນກ່າວວ່າ: ຣາຫູເປັນຍັກ ແຕ່ໃນຄາວທີ່ເທວະດາທັງຫຼາຍພ້ອມກັນໄປທຳພິທີກວນນ້ຳມະຫາສະໝຸດ ເພື່ອເຮັດນ້ຳ "ອະມະຣິດ" ອັນສັກສິດສຳຫຼັບຮັກສາຊີວິດໄວ້ຕະຫຼອດອະສິງໄຂ ພົ້ນຈາກມໍຣະນະກຳໄດ້ໂດຍເດັດຂາດນັ້ນ ຣາຫູ ໄດ້ປອມໂຕເຂົ້າໄປປົນຢູ່ນຳພວກເທວະດາທັງຫຼາຍ ແລ້ວກໍເລີຍໄດ້ຮັບນ້ຳອະມະຣິດນັ້ນ ຈາກການແບ່ງປັນຄື ກັບເທວະດາອື່ນໆ

ທຸກອົງ ແຕ່ເມື່ອຣາຫູຍົກຂັນນ້ຳອະມະຣິດນັ້ນຂຶ້ນໃສ່ປາກ ພໍດີພະອາທິດ ກັບ ພະຈັນຫຼຽວເຫັນຣາຫູ ຈຶ່ງພ້ອມກັນຊີ້ຕົວໃຫ້ພະອີສວນເບິ່ງ ພະອີສວນຫຼຽວເຫັນເປັນຈິງ ດັ່ງນັ້ນຈຶ່ງຄວ່າງກົ່ງຈັກໄປໃສ່ຣາຫູ ໃນທັນທີ ກົ່ງຈັກໄປຖືກຄໍຣາຫູຂາດ ແຕ່ຣາຫູໄດ້ດື່ມນ້ຳອະມະຣິດນັ້ນເຂົ້າໄປແລ້ວ ເຖິງແມ່ນວ່າຄໍໄດ້ຂາດຈາກຕົວໄປແລ້ວກໍດີ ແຕ່ຫົວ ແລະ ຕົວກໍບໍ່ໄດ້ຕາຍ ຈຶ່ງໄດ້ວົນວຽນຢູ່ໃນພື້ນຟ້າສະເໝີ ແລະ ເນື່ອງຈາກຄວາມຄຽດແຄ້ນໃຫ້ພະອາທິດແລະພະຈັນ ແຕ່ວິນາທີນັ້ນມາບໍ່ລືມໄດ້ ເມື່ອໃດທ່ອນຫົວ ຂອງຣາຫູມີໂອກາດພໍ້ພະອາທິດ ຫຼື ພະຈັນເຂົ້າແລ້ວ ກໍຕ້ອງຄຸບກືນທັນທີທັນໃດໂລດ ຈຶ່ງເປັນອຸປະ ຣາຄາຂຶ້ນ ຊາວອິນເດຽເຊື່ອຖືວ່າອຸປະຣາຄາມີເຫດຜົນຕົ້ນປາຍມາຢ່າງນີ້.

ທ່ານ ລວາເຊີເລ ເດລອງຊອງ ກ່າວອີກວ່າ: ຣາຫູ ຫຼື ຫົວມັງກອນນັ້ນແມ່ນຈຸດສົມມຸດທີ່ ພະຈັນເດີນຜ່ານວິຖີທາງພະອາທິດ ໃນຄາວເດີນຈາກວິດຖັນດອນຂ້າງເໜືອໄປຂ້າງໃຕ້.

ສ່ວນທ່ອນຄີງຂອງຣາຫູທີ່ຮຽກກວ່າພະເກດ ຫຼືທາງມັງກອນນັ້ນ ແມ່ນຈຸດສົມມຸດທີ່ພະຈັນ ເດີນຜ່ານ ວິຖີທາງຂອງພະອາທິດ ໃນຄາວເດີນຈາກວິດຖັນດອນຂ້າງໃຕ້ໄປຂ້າງເໜືອ.

ເຖິງແມ່ນປະຊາຊົນຈະເຊື່ອກັນວ່າອຸປະຣາຄາໄດ້ເກີດຂຶ້ນເພາະຄວາມຜູກພະຍາບາດຂອງ ຣາຫູກໍດີ ແຕ່ທາງໂຫຣາສາດນັ້ນ ບັນດານັກປາດ ໄດ້ຊາບມາແຕ່ການກ່ອນແລ້ວວ່າ:

(1) ສຸຣິຍຸປະຣາຄາ (ອາຄາດສູນຕາເວັນ) ນັ້ນແມ່ນເງົາຂອງພະຈັນ ພຸ່ງມາເຖິງໂລກເຮົາ ໃນເວລາທີ ພະຈັນ ເດີນຜານລະຫວາງກາງພະອາທິດກັບໂລກ.

(2) ຈັນທະຣຸປະຣາຄາ (ກົບກືນເດືອນ) ນັ້ນແມ່ນເງົາຂອງໂລກເຮົາ ພຸ່ງໄປເຖິງພະຈັນ ໃນເວລາທີ່ໂລກ ເດີນຜ່ານລະຫວ່າງກາງພະອາທິດກັບພະຈັນ (ເບິ່ງຮູບທີ 13).

ຮູບທີ 13

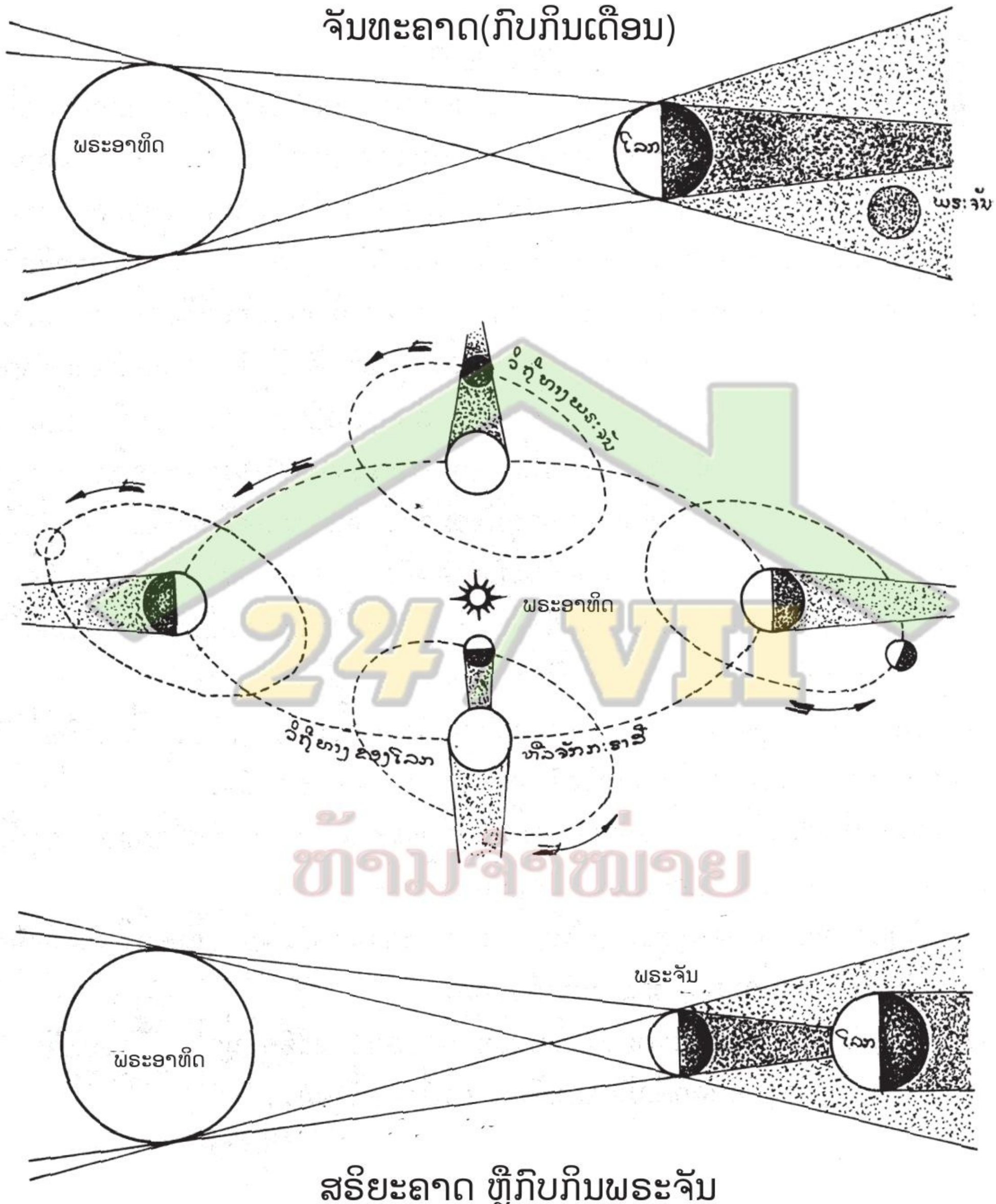

24/VII
ห้ามจำหน่าย

ເພາະສະນັ້ນຕຳຣາໂຫຣາສາດ ຈຶ່ງບັນຍັດກົດເກນແລະວິທີເລກໄວ້ເພື່ອຄຳນວນຫາວັນ ແລະເວລາ ເຊິ່ງຈະມີອຸປະຣາຄານັ້ນ. ກົດເກນແລະວິທີຄຳນວນນັ້ນ ໂຫນຍັງໃຊ້ເປັນປົກກະຕິຢູ່ສະເໝີ ແລະເຊື່ອໄດ້ວ່າບໍ່ມີການຜິດພາດເລີຍ.

ຕຳຣາໂຫຣາສາດເຮົາກ່າວອີກວ່າ:

(1) ສຸຣິຍຸປະຣາຄາ ເກີດຂຶ້ນໄດ້ແຕ່ໃນລະຫວ່າງເດືອນແຮມ 14-15 ຄ่ຳແລະວັນຂຶ້ນ 1 ຄ่ຳ ທ่ໍນັ້ນ

(2) ຈັນທະຣຸປະຣາຄາເກີດຂຶ້ນໄດ້ແຕ່ໃນລະຫວ່າງເດືອນອອກໃໝ่ 14-15 ຄ่ຳແລະແຮມ 1 ຄ่ຳທ่ໍນັ້ນ.

ດ້ວຍເຫດນີ້ເມື່ອຈະຄຳນວນຫາວັນເຊິ່ງອາດຈະມີອຸປະຣາຄາແລ້ວຈຶ່ງຄຳນວນຫາສຳຜຸດ ພະອາທິດ ພະຈັນ ແລະ ພະຣາຫູ ໂດຍຈຳເພາະແຕ่ວັນຂຶ້ນ ຫຼື ແຮມດັ່ງກ່າວມານັ້ນ ບໍ່ກ່ຽວກັບວັນ ອື່ນໆ ແລ້ວຈຶ່ງສັງເກດເບິ່ງຈຳນວນຣາສີອົງສາໃນສຳຜຸດທັງ 3 ຢ่າງນັ້ນຖ້າເຫັນວ่າ:

ກ/. ພະອາທິດຢ่ູຣາສີດຽວກັບຣາຫູ ຫຼື ຣາຫູຢ่ູຣາສີດຽວກັບພະຈັນ ແລະ ພະເຄາະห่ວຍ ທີ່ບໍ່ຢ่ູຮ่ວມກັບຣາຫູນັ້ນ ຫາກຢ่ູห่างจากຣາຫູໄປ 6 ຣາສີ ແລະໂດຍມີຈຳນວນອົງສາເກືອບຈະທ่ໍກັນທັງໃນ 3 ສຳຜຸດນັ້ນແລ้ວ ກໍອາດຈະມີຈັນທະຣຸປະຣາຄາ (ກົບກິນເດືອນ) ໃນວັນນັ້ນໄດ้.

ຂ/.ພະອາທິດຢູ່ຣວມຣາສີກັບພະຈັນແຕ່ຣາຫູຢ่ູຫางไป 6 ຣາສີ ແລະ ໂດຍມີຈຳນວນອົງສາເກືອບຈະທ่ໍກັນທັງໃນ 3 ສຳຜຸດນັ້ນແລ้ວກໍອາດຈະມີສຸຣິຍຸປະຣາຄາ (ອາຄາດສູນຕາເວັນ) ໃນວັນນັ້ນໄດ้.

ເມື່ອໂຫນສັງເກດເຫັນວ่າສຳຜຸດแห่งพะเຄาะทัง 3 ห่ວย ເປັນດັ່ງນັ້ນແລ้ວ ຈຶ่ງດຳເນີນການຄຳນວນ ເລກເພື່ອຫາເວລາເຊິ່ງຈะเกิดอุปะราคานั้นต่ไป.

ตำนานดาวฝรั่งก่าวว่า ตามทำมะดาในปีนึ่งมีสุริยุปะราคาหลายกว่าจันทะรุปะราคา แต่ สุริยุปะราคานั้น ปะสบแต่ส่วนน้อยของโลก ทังนี้เนื่องจากงำของพะจันมีขะหนาดน้อยนั้นเองส่วน จันทะรุปะราคานั้น หลอเห็นกันตะหลอดถึงเถิงโลกทุกๆเที่อ. โดยเหตนี้ ในบ่อนใดบ่อนนึ่งของโลกก็ดี จึ่งผากิดว่ามีจันทะรุปะราคาหลายกว่าสุริยุปะราคาสะเหมิ.

ตามปกกะตินั้น ในปีนึ่งต้องมีอุปะราคาย่างน้อย 2 เที่อ และ ย่างหลาย 7 เที่อท่ นั้น และวันที่มีอุปะราคานั้นย้ายไปทุกๆปี เมื่อถึง 18 ปี กับ10 วัน หรือ 11 วันแล้ว (คับ 223 เดือนจันทระคะติ) กับคืนมามีอุปะราคาคับรอบนึ่งในกำหนดเวลา223 เดือน แล้ว ตั้งรอบใหม่อีก.

ກຳໜົດ 223 ເດືອນ ຈັນທຣະຄະຕິນັ້ນ ເປັນເວລາທີ່ຣາຫູ ແລະ ເກດ ເຄື່ອນທີ່ໄປຕາມວິຖີ ທາງພະອາທິດ ຄົບຮອບນຶ່ງ ຄືວຽນມາເຖິງຈຸດເດີມແຫ່ງຕົ້ນທາງອີກນັ້ນເອງ.

ตอนทีสาม

ปะติทิน

ปะติทินลาวเป็นแบบจันทะระคะติกับสุริยะคะติปะกอบกัน ดั่งจะชี้แจงให้ซาบต่ำไปนี้:

(1) ได้กำอมาแล้วอ่า ปะติทินเรำถืเอำเดือนทางจันทะระคะติเป็นหลักอางฮูบ คือถืเอำละยะเวลาที่พะจัน เดินอ้อมโลกคบฮอบนึ่งเป็นหลัก โดยกำหมดเอำฮอบนึ่งเป็น 1 เดือน แต่ฮอบ 1 ของพะจันนั้น มีกำหมดเวลา 29 วัน 12 ซั่วโมง 44 นาที 2,39 วินาที และ เพื่อความสะดวก โหนบูราน ได้บันยัดให้เดือนนึ่งมี 30 วันเต็ม และ เดือนนึ่งมี 29 วันขั้นกันตะหลอดทัง 12 เดือนแห่งของปี.

(2) แต่ส่วนปีถืเอำกำหมดเวลาพะอาทิด (สิมมุดเอำแทนโลก) เดินฮอบโลก (ฮอบพะอาทิด) คบฮอบนึ่งเป็นหลัก โดยกำหมดเอำฮอบนึ่งเป็นปีนึ่ง แต่ฮอบนึ่งของพะอาทิดนั้น มีกำหมดเวลา 365 วันกับ 6 ซั่วโมง 12 นาที 36 วินาที และ เพื่อความสะดวกโหนบูราน ได้บันยัด ให้ถืเอำแต่จำนวน 365 วันเต็มเป็นของปี ส่วนเสดวันของฮอบพะอาทิดนั้นให้ยกไว้และเมื่อใดเถิง 24 ซั่วโมง หื 1 วัน เต็มในปีใดแล้วให้เอำติ่มเข้ำในปีนั้นจึ่งเป็นปีพิเสดฮูกว่า "ปีอะทิกะสุระทิน" มีจำนวน 366 วัน.

ปะติทินฮูบจันทะระคะติ และ สุริยะคะติปะกอบกันนี้ สืบมาจากปะเทดอินเดฮ และ ต่างจากปะติทินซาวฝรั่ง เซิ่งถืเอำปี และ เดือนสุริยะคะติเป็นหลักอางฮูบ.

ปะติทินแบบที่เรำใช้กันนี้ ผากถ่าซาวนะคอน "อาแทน" (ปะเทดเมอัก) ใช้กันยู่แล้วแต่คาวก่อนพุดทะกาน ในสะไหมนี้กผากถ่าซาวม่างโกน, ซาวจีน และ ซาวหอฮูตนามกยังใช้ปะติทินแบบนี้ยู่ แต่หากอางละบฮบผิดกับเรำไปแด่เลักน้อย ดั่งเดือนแห่งต้นปีใหม่ และ หลักกำหมดปี อะทิกะมาด และ ปีอะทิกะวานเป็นต้น.

เมื่องจากปะติทินเรำเป็นแบบจันทะระคะติ และ สุริยะคะติ ปะกอบกันสะนั้น กาน คูนสังขาน (ทำอัดตาถะเหลิงสิก) จึ่งหยุ้งยากและยืดยาวหลาย เพาะจำต้องคำนวนเลกหลายสิบบ็ดจึ่งจะสำเลัดและรู้ได้โดยแน่นอนว่าปีที่ก่ฮวข้องนั้น:

(1) จะเป็นย่างใดแน่ คือจะเป็นปี ปักกะติสุระทินมี 365 วัน หื จะเป็นปีอะทิกะมาด มี13 เดือน หื เป็นปีอะทิกะวาน มีเดือน 7 เต็ม 30 วัน

(2) วันสังขานขึ้น (วันถะเหลิงสิก) จะก้งกับวันใด และจะเป็นข้างขึ้นหื้อข้างแรม

ຈັກຄ່ຳ? ເພື່ອຈະຄຳນວນອັດຕາຖະເຫຼົ້ງສົກ ເຊິ່ງເປັນຫຼັກກຳໜົດລັກສະນະຕ່າງໆຂອງປີນັ້ນ ຕຳຣາໂຫຣາສາດໄດ້ວາງກົດເກນແລະວິທີຄຳນວນໄວ້ດັ່ງຈະນຳມາສະເໜີຕໍ່ໄປນີ້:

1. ຄູນສັ້ງຂານ (ທຳອັດຕາຖະເຫຼົ້ງສົກ)

ສຳຫຼັບການຄູນສັ້ງຂານນັ້ນ ຕຳຣາໂຫຣາສາດບັນຍັດໄວ້ວ່າ:

"ສິດທິການິຍະ ຖ້າຈະຄູນສັ້ງຂານ ໃຫ້ຕັ້ງເກນ 292207 ລົ້ງ ເອົາຈຸລະສັກຣາດປີທີ່ຕ້ອງການຈະຄຳນວນນັ້ນຄູນ ເອົາ 373 ສົມ ແລ້ວເອົາ 800 ຫານ ໄດ້ລັບທ່ໃດເອົາ 1 ສົມ ສຳເລັດເປັນ "ຫໍຣະຄຸນອັດຕາ"

"ໃຫ້ຕັ້ງ 800 ລົ້ງ ເອົາເສດທີ່ເຫຼືອຈາກບົດຫານນັ້ນໄປລົບ ເສດທ່ໃດເປັນ "ກຳມັດຊະພົນອັດຕາ"

"ເອົາ "ຫໍຣະຄຸນອັດຕາ" ຕັ້ງລົ້ງ ເອົາ 11 ຄູນ ເອົາ 650 ສົມ ແລ້ວເອົາ 692 ຫານ ເສດເປັນ "ອະວະມານອັດຕາ" ສ່ວນລັບນັ້ນ ເອົາສົມຫໍຣະຄຸນອັດຕາອີກ ແລ້ວເອົາ30 ຫານ ລັບເປັນ"ມາສະເກນອັດຕາ" ເສດເປັນ "ດິຖິອັດຕາ" ໃຫ້ຕັ້ງຫໍຣະຄຸນອັດຕາລົ້ງ ເອົາ 621 ລົບ ແລ້ວເອົາ 3232 ຫານ ລັບຖິ້ມເສຍເສດເປັນ "ອຸດຈະພົນອັດຕາ".

"ໃຫ້ຕັ້ງຫໍຣະຄຸນລົ້ງ ເອົາ 7 ຫານ ລັບຖິ້ມເສຍ ເສດເປັນວາຣະຖະເຫຼົ້ງສົກ ຄືຖ້າເສດ 1 ເປັນວັນອາທິດ, ເສດ 2 ເປັນວັນຈັນ, ເສດ 3 ເປັນວັນອັ້ງຄານ, ເສດ 4 ເປັນວັນພຸດ ແລະ ຕ່ໆໄປຈົນເຖິງເສດ 0 ເປັນວັນເສົາ ແລ້ວ ໃຫ້ພິຈາລະນາຕ່ໄປວ່າ ອັດຕາດິຖິເປັນເລກໃດ ຄືຖ້າເປັນ 0, 1, 2, 3, 4, 5 ດັ່ງນີ້ ວັນສັ້ງຂານຂົ້ນ (ວັນຖະເຫຼົ້ງສົກ) ຕ້ອງຕົກຢູ່ເດືອນ 6, ຖ້າເປັນເລກ 6-8-9 ຂົ້ນໄປຈົນເຖິງ 29 ແລ້ວ ວັນສັ້ງຂານຂົ້ນຕ້ອງຕົກຢູ່ເດືອນ 5 ແລະ ຖ້າຕ້ອງການຮູ້ວ່າຈະຕົກຢູ່ຂ້າງແຮມໃຫ້ຕັ້ງ ດິຖິ ອັດຕາຖະເຫຼົ້ງສົກລົ້ງ ເອົາ 15 ລົບໄດ້ເສດ ເປັນ 0 ວັນສັ້ງຂານຂົ້ນ ຕົກຢູ່ຂ້າງຂົ້ນ ຖ້າໄດ້ເສດເປັນເລກອື່ນ ວັນສັ້ງຂານຂົ້ນຕົກຢູ່ຂ້າງແຮມ ແລະ ເສດເປັນຈຳນວນທ່ໃດວັນສັ້ງຂານຂົ້ນ ກໍເປັນແຮມທ່ນັ້ນຄ່ຳ, ຖ້າດິຖິອັດຕາໜ້ອຍກວ່າ 15 ລົບບ່ໄດ້ ແລະ ເປັນຈຳນວນທ່ໃດແລ້ວກໍໃຫ້ຖືເອົາຈຳນວນອັດຕານັ້ນເປັນກຳໜົດ ວັນຂ້າງຂົ້ນທ່ນັ້ນຄ່ຳຫັ້ນແລ"

ຕຳຣາໂຫຣາສາດໄດ້ວາງຫຼັກໄວ້ດັ່ງນີ້ແລ້ວ ໝໍໂຫນກໍຄຳນວນເລກໄປຕາມກົດເກນ ແລະ ວິທີຂອງບູຮານນັ້ນ ໂດຍບ່ເຂ້ົາໃຈຕົ້ນປາຍສາຍເຫດແຕ່ປະການໃດເລີຍ.

ຕາມທີ່ຂ້າພະເຈົ້າໄດ້ສັງເກດເປັນເວລາເຫິງກວ່າ 20 ປີມາແລ້ວນັ້ນ ຍັງບ່ເຫັນໝໍໂຫນລາວຄົນໃດຈະເຂ້ົາໃຈໄດ້ວ່າ:

(1) ເກນຕ່າງໆນັ້ນເອົາມາຈາກສິ່ງໃດ ແລະເກນໃດຈະມີຄວາມໝາຍຢ່າງໃດ?

(2) ເພາະເຫດໃດຈຶ່ງໃຫ້ສົມ, ລົບ/ລົບ, ຄູນ ຫຼື ຫານເກນນັ້ນກັບເກນນີ້?

ເບື້ອງຕົ້ນ ຂ້າພະເຈົ້າເອງກໍບໍ່ເຂົ້າໃຈຢ່າງໃດຄືກັນ ແຕ່ເມື່ອໄດ້ຄູນສັງຂານມາເປັນເວລາຫຼາຍປີ ແລະດ້ວຍຄວາມສົນໃຈພາກພຽນພິຈາຣະນາ ຊອກຄົ້ນຫາເຄົ້າມູນແຫ່ງເກນເຫຼົ່ານັ້ນ ແລະ ທັງໄດ້ຄຶດຄົ້ນຊອກສະແຫວງຫາເຫດຜົນຕົ້ນປາຍແຫ່ງວິທີຄຳນວນເລກຂອງໂຫນບູຮານນັ້ນ ຈຶ່ງ ຄ່ອຍກະຈ່າງແຈ້ງຂຶ້ນແດ່ ແລະ ເມື່ອໄດ້ຊັນນະສູດເປັນເວລາເຫິງກວ່າ 15 ປີແລ້ວ ກໍມາບັນລຸເຖິງ ເຄົ້າມູນແຫ່ງເກນເຫຼົ່ານັ້ນໄດ້ເປັນສ່ວນຫຼາຍ ທັງເຂົ້າໃຈຢ່າງແຈ່ມແຈ້ງເຖິງວິທີຄຳນວນເລກເຊິ່ງ ຕຳຣາໂຫຣາສາດ ບັນຍັດໄວ້ນັ້ນຫຼາຍວິທີອີກດ້ວຍ.

ແຕ່ຄວາມຮູ້ສ່ວນນີ້ ຂ້າພະເຈົ້າຈະນຳມາຂະຫຍາຍໃນຕອນຫຼັງ ສ່ວນໃນຕອນນີ້ຈະໄດ້ດຳເນີນການຄຳນວນອັດຕາຖະເຫຼິງສົກຕາມຂໍ້ບັນຍັດຂອງຕຳຣາໂຫຣາສາດທີ່ກ່າວມາແລ້ວນັ້ນພໍເປັນຕົວຢ່າງໄວ້ກ່ອນ ແລະ ຕົວຢ່າງນັ້ນກໍແມ່ນການຄູນສັງຂານ (ທຳອັດຕາຖະເຫຼິງສົກ) ສຳຫຼັບປະຕິທິນປີ ຈ.ສ 1312.

<u>ອັດຕາຖະເຫຼິງສົກປີຈຸລະສັກຣາດ 1312 (ພ.ສ 2493)</u>

(1) ຫໍຣະຄຸນ ຕັ້ງເກນ 292207 ລົງ ເອົາຈຸລະສັກກຣາດປີທີ່ຕ້ອງການຄຳນວນນັ້ນ ຄູນ ເອົາ 373 ສົມ ແລ້ວເອົາ 800 ຫານ ໄດ້ລັບທໍ່ໃດເອົາ 1 ສົມສຳເລັດເປັນ <u>ຫໍຣະຄຸນອັດຕາ</u>

292207 × 1312 = 383375584

383375584 + 373 = 383375957

383375957 / 800 = 479219 ເສດ 757

479219 + 1 = 479220 <u>ເປັນ ຫໍຣະຄຸນອັດຕາ</u>

(2) <u>ກຳມັດຊະພົນ</u> ຕັ້ງ 800 ລົງ ເອົາເສດແຫ່ງບົດຫານລົບຍັງເຫຼືອທໍ່ໃດ ເປັນກຳມັດຊະພົນອັດຕາ.

800 - 757 = 43 <u>ເປັນ ກຳມັດຊະພົນອັດຕາ</u>

(3) <u>ອະວະມານ</u> ຕັ້ງຫໍຣະຄຸນລົງ ເອົາ 11 ຄູນ ເອົາ 650 ສົມ ແລ້ວເອົາ 692 ຫານ ລັບຕາໄວ້ ເສດເປັນ <u>ອະວະມານອັດຕາ</u>

479220 × 11 = 5271420

5271420 + 650 = 5272070

5272070 / 692 = 7618 ເສດ 414 ເປັນ <u>ອະວະມານອັດຕາ</u>

(4) ມາສະເກນ ຕັ້ງຫໍຣະຄຸນລົງ ເອົາລັບແຫ່ງບົດຫານຂ້າງເທິງນັ້ນສົມ ແລ້ວເອົາ 30 ຫານ ໄດ້ລັບທ່ໃດ ເປັນມາສະເກນອັດຕາ

479220 + 7618 = 486838

486838 / 30 = 16227 ເປັນ ມາສະເກນອັດຕາ ເສດ 28

(5) ດິຖິ ເສດແຫ່ງບົດ ຫານດ້ວຍ 30 ນັ້ນເປັນ ດິຖິອັດຕາ ໃນທ່ນີ້ ດິຖິອັດຕາ ເປັນ 28 ຈ່ຶງເປັນວັນແຣມ 13 ຄ່ຳເດືອນ 5

(6) ອຸດຈະພົນ ຕັ້ງຫໍຣະຄຸນລົງ ເອົາ 621 ລົບແລ້ວເອົາ 3232 ຫານ ໄດ້ລັບທ່ໃດຖິ້ມເສຍ ເສດເປັນ ອຸດຈະພົນອັດຕາ:

479220 - 621 = 478599

478599 / 3232 = 148 ເສດ 263 ເປັນ ອຸຈພົນອັດຕາ

(7) ວາຣະ ຕັ້ງຫໍຣະຄຸນລົງ ເອົາ 7 ຫານ ລັບຖິ້ມເສຍ ເສດເປັນ ວາຣະອັດຕາ:

479220 / 7 = 68460 ເສດ 0 ເປັນ ວາຣະອັດຕາ ຄືວັນເສົາ

ຕາມຜົນແຫ່ງການຄຳນວນນີ້ ອັດຕາຖະເຫຼ່ຶງສົກ ປີຈຸລະສັກຣາດ 1312 ມີດັ່ງນີ້ຄື:

1/. ຫໍຣະຄຸນ	279220
2/. ກຳມັດຊຸະພົນ	43
3/. ອະວະມານ	414
4/. ມາສະເກນ	16227
5/. ດິຖິ	28
6/. ອຸດຈະພົນ	263
7/. ວາຣະ	0

ເມ່ືອເຮົາພິຈາລະນາຕາມຄຳຊ້ີແຈ້ງໃນຕອນທ້າຍແຫ່ງຂໍ້ບັນຍັດຂອງຕຳຣາໂຫຣາສາດ ທ່ີກ່າວໄວ້ຂ້າງເທິງນັ້ນແລ້ວ ກໍຈະຮູ້ໄດ້ແຕ່ພຽງ 2 ປະການຄ ືອັນສັ້ງຂານຂ ຶ້ນ (ອັນຖະເຫຼ່ຶງສົກ) ກ ົ້ງ ກັບເດືອນ 5 ແຣມ 13 ຄ່ຳ (ດິຖິ 28) ແລະກ ົ້ງກັບວັນເສົາ (ວາຣະ 0) ແຕ່ປ ີ ຈ.ສ 1312 ນັ້ນຈະມ ີ 365 ຫ ຼ ື 366 ວັນຈະມ ີ 12 ຫ ຼ ື 13 ເດ ືອນ ຈະມ ີເດ ືອນ 7 ເຕ ັມ 30 ວັນ ຫ ຼ ື 29 ວັນ ຕຳຣາໂຫຣາສາດຕອນທ ີ່ກ ່າວ ມານ ັ້ນ ກ ໍ ບ ່ ໄ ດ ້ ຊ ້ ີ ແ ຈ ້ ງ ຢ ່ າ ງ ໃ ດ ໄ ວ ້ ພ ໍ ທ ີ ່ ຈ ະ ເ ອ ົ າ ມ າ ພ ິ ຈ າ ລ ະ ນ າ ກ ່ ຽ ວ ກ ັ ບ ສ ິ ່ ງ ເ ຫ ຼ ົ ່ າ ນ ີ ້ .

ເພ ື ່ ອ ແ ກ ້ ຄ ວ າ ມ ສ ົ ນ ໃ ຈ ໃ ນ ເ ລ ື ່ ອ ງ ນ ີ ້ ກ ໍ ຕ ້ ອ ງ ຄ ູ ນ ສ ັ ້ ງ ຂ ານ ສ ຳ ຫ ັ ບ ປ ີ ທ ີ ່ ລ ່ ວ ງ ໄ ປ ແ ລ ້ ວ (ຈ.ສ1311) ແລະ ປ ີ ທ ີ ່ ຈ ະ ມ າ ເ ຖ ິ ງ (ຈ.ສ 1313) ນ ັ ້ ນ ເ ສ ຍ ກ ່ ອ ນ ແ ລ ້ ວ ຈ ່ ຶ ງ ທ ຽ ບ ອ ັ ດ ຕ າ ຖ ະ ເ ຫ ຼ ົ ່ ງ ສ ົ ກ ທ ັ ້ ງ ສ າ ມ ປ ີ ນ ັ ້ ນ ໃ ສ ່ ກ ັ ນ ແ ລ ະ ພ ິ ຈ າ ລ ະ ນ າ ໄ ປ ນ ຳ ຈ ່ ຶ ງ ຈ ະ ພ ໍ ຮ ູ ້ ໄ ດ ້ . ການຄຳນວນອັດຕາຖະເຫຼ່ຶງສົກສຳຫັບປ ີ 1311 ແລະ

1313 ນັ້ນກໍເປັນໄປດັ່ງດຽວກັນກັບທີ່ໄດ້ຄຳນວນເປັນແນວທາງແຫ່ງການສຶກສາມາແລ້ວນັ້ນທຸກປະການ ແລະ ໄດ້ຜົນດັ່ງນີ້:

ອັດຕາຖະເຫຼິງສົກ	ຈ.ສ 1311	ຈ.ສ1312	ຈ.ສ1313
ຫໍຣະຄຸນ	478855	479220	479586
ກຳມັດຊະພົນ	250	43	636
ອຸດຈະພົນ	3130	263	629
ອະວະມານ	551	414	288
ມາສະເກນ	16215	16227	16240
ດິຖິ	17	28	10
ວາຣະ	6	0	2

ເມື່ອຊັນນະສຸດອັດຕາຖະເຫຼິງສົກຂ້າງເທິງນີ້ແລ້ວ ກໍຈະເຫັນໄດ້ວ່າປີ ຈ.ສ 1312 ເຊິ່ງເຮົາຄູນສັງຂານ ສຳຫຼັບເຮັດປະຕິທິນນັ້ນ.

(1) ເປັນປີ ອະທິກະສຸຣະທິນມີ 366 ວັນ ເພາະຫໍຣະຄຸນມີຈຳນວນຕ່ຳກວ່າຫໍຣະຄຸນແຫ່ງປີ 1313 ນັ້ນ 479586 - 479220 = 366 ວັນ

(2) ເປັນປີອະທິກະມາດມີ 13 ເດືອນ ເພາະຈຳນວນມາສະເກນຕຳກວາມາສະເກນແຫ່ງປີ ຈ.ສ 1313 ນັ້ນ 16240 - 16227 = 13 ເດືອນ.

ເຖິງແມ່ນວ່າຮູ້ດັ່ງນັ້ນແລ້ວກໍດີ ເພື່ອຈະໃຫ້ເປັນການຄັກແນ່ ຈຳຕ້ອງສອບເບິ່ງຈຳນວນຂອງປີຈ.ສ.1312 ນັ້ນ ໂດຍນັບແຕ່ວັນສັງຂານຂຶ້ນ(ວັນຖະເຫຼິງສົກ)ຄືແຕ່ເດືອນ 5 ແຮມ 13 ຄ່ຳ ປີ 1312 ໄປຈົນເຖິງເດືອນ 5 ຂຶ້ນ 9 ຄ່ຳ ຄືຈົນຮອດວັນເນົ້າແຫ່ງສັງຂານປີ 1313 (ວັນເດືອນ 5 ຂຶ້ນ10 ຄ่ำເປັນ ສ່ວນຂອງປີ 1313) :

ເດືອນ 5 ແຮມ 13 ຄ่ำແລະ 14 ຄ่ำ	2 ວັນ	ເດືອນ 11	29 ວັນ
ເດືອນ 6	30 ວັນ	ເດືອນ 12	30 ວັນ
ເດືອນ 7	29 ວັນ	ເດືອນອ້າຍ	29 ວັນ
ເດືອນ 8 ທີ 1	30 ວັນ	ເດືອນຍີ່	30 ວັນ
ເດືອນ 8 ທີ 2	30 ວັນ	ເດືອນສາມ	29 ວັນ
ເດືອນ 9	29 ວັນ	ເດືອນສີ່	30 ວັນ
ເດືອນ 10	30 ວັນ	ເດືອນຫ້າ ເຖິງວັນຂຶ້ນ 9 ຄ่ำ	9 ວັນ
		ໂຮມ	366 ວັນ

ປີ ຈ.ສ 1312 ມີຈຳນວນວັນ 366 ວັນ ກົງກັບຈຳນວນເຊິ່ງຫໍຣະຄຸນນ້ອຍກວ່າຫໍຣະຄຸນ ແຫ່ງປີ 1313 ດັ່ງອັດຕາຖະເຫຼົ້ງສົກກຳໜົດໄວ້ນັ້ນແທ້.

ບາດນີ້ຕ້ອງກວດເບິ່ງວ່າວັນສັງຂານຂຶ້ນ (ວັນຖະເຫຼົ້ງສົກ) ແຫ່ງປີ 1313 ເຊິ່ງວາຣະເປັນ 2 ໝາຍຄວາມວ່າກົງກັບວັນຈັນນັ້ນ ຈະກົງກັບເດືອນ 5 ຂຶ້ນ 10 ຄ່ຳ ຕາມທີ່ດີຖີຖະເຫຼົ້ງສົກ (10) ກຳໜົດໄວ້ນັ້ນແທ້ບໍ່?

ສຳຫຼັບຈະກວດໃນເລື່ອງນີ້ ຕັ້ງຈຳນວນ 366 ວັນ ແຫ່ງປີ 1312 ລົງ ເອົາ 7 ຫານໄດ້ລັບເປັນ ສັບດາ ແລະເສດເປັນວັນແຫ່ງສັບປະດາ 366/7 = 52 ເສດ 2 ເປັນວັນຈັນ ກົງກັບວາຣະ 2 ແຫ່ງອັດ ຕາຖະເຫຼົ້ງສົກ ທີ່ຄຳນວນໄດ້ນັ້ນແທ້.

ເມື່ອສອບເຫັນວ່າເປັນການຖືກຕ້ອງດັ່ງນັ້ນແລ້ວ ຈຶ່ງແນ່ໃຈໄດ້ວ່າການຄູນສັງຂານທີ່ດຳ ເນີນມານັ້ນ ບໍ່ຜິດພາດແຕ່ປະການໃດເລີຍ ແລ້ວຈຶ່ງນຳເອົາຜົນແຫ່ງການຄຳນວນນັ້ນເຮັດປະຕິທິນ ຂຶ້ນໄດ້ຄື:

ປີຈຸລະສັກຣາດ 1312 (ກົດຍີ - ຂານໂທສົກ) ນັ້ນສັງຂານຂຶ້ນເດືອນ 5 ແຮມ 13 ຄ່ຳວັນເສົາ ເປັນປີອະທິກະສຸຣະທິນ (366 ວັນ) ແລະເປັນປີອະທິກະມາດ (ເດືອນ 8 ສອງຫົນ) ອີກ ແລ້ວສ້ຽງ ສຸດລົງນະວັນອາທິດ ເດືອນ 5 ຂຶ້ນ 9 ຄ່ຳເຊິ່ງເປັນວັນເນົາແຫ່ງສັງຂານປີ 1313 (ຣ້ວງເໝົ້າ-ເຖาะ ຕຣີສົກ).

ຕາມປະເພນີທີ່ຖືສືບມາແຕ່ບູຣານນັ້ນ ເມື່ອຄຳນວນອັດຕາຖະເຫຼົ້ງສົກຣຽບຮ້ອຍແລ້ວກໍ ອາໄສຜົນແຫ່ງການຄຳນວນນັ້ນ ດັ່ງດີຖີແລະວາຣະຖະເຫຼົ້ງສົກເປັນຕົ້ນ ມາເປັນຫຼັກສຳຫຼັບດຳເນີນ ການພະຍາກອນ ເພື່ອຈະຊາບວ່າປີທີ່ກ່ຽວຂ້ອງນັ້ນຈະໃຫ້ຜົນຮ້າຍ ຫຼື ຜົນດີຢ່າງໃດແດ່ ແຕ່ເພື່ອຈະ ໃຫ້ຮູ້ຜົນແຫ່ງການທວາຍໄດ້ໂດຍຖ້ວນຖີ່ ກໍຕ້ອງຄຳນວນຫາເວລາສັງຂານຂຶ້ນ (ເວລາຖະເຫຼົ້ງສົກ) ແລະເວລາສັງຂານໄປ ຄືເວລາທີ່ພະອາທິດ ເດີນມາຄົບຣອບນັ້ນດ້ວຍຕາມວິທີຄຳນວນເຊິ່ງຈະນຳ ມາສະເໜີຕໍ່ໄປນີ້:

2. ຫາເວລາສັງຂານຂຶ້ນ(ເວລາຖະເຫຼົ້ງສົກ)

ຕຳຣາບັນຍັດວ່າ "ໃຫ້ຕັ້ງເກນຣິກຈັນ ຄື 800 ນັ້ນລົງ ເອົາກຳມັດຊະພົນອັດຕາ ລົບເຫຼືອ ທໍ່ໃດເອົາ 24 ຄູນ ແລ້ວເອົາ 800 ຫານ ລັບເປັນໂມງຕາໄວ້ ສ່ວນເສດນັ້ນເອົາ 60 ຄູນແລ້ວເອົາ 800 ຫານ ລັບເປັນນາທີຕາໄວ້ ຖ້າມີເສດອີກໃຫ້ເອົາ 60 ຄູນ ແລ້ວເອົາ 800 ຫານ ລັບເປັນວິນາທີຕາ ໄວ້"

ຕົວຢ່າງ ກຳມັດຊະພົນປີ 1312 ເປັນ 43

(1) 800 - 43 = 757

(2) 757 x 24 = 18168

(3) 18168 / 800 = 22 ໂມງ ເສດ 568

(4) 568 x 60 = 34080

(5) 34080/800 = 42 ນາທີ ເສດ 480

(6) 480 x 60 = 28800

(7) 28800 / 800 = 36 ວິນາທີ

ລັບເປັນ 22 ໂມງ 42 ນາທີ 36 ວິນາທີ ຕາໄວ້.

ຕຳຣາກ່າວອີກວ່າ "ເມື່ອຄຳນວນແລ້ວໃຫ້ພິຈາລະນາເບິ່ງສຳຜຸດພະອາທິດໃນວັນເຊິ່ງມີ ຣາສີ 0 ແລະ ອົງສາ 1 ແລ້ວໃຫ້ນັບ 1 ແຕ່ນຶ່ງນາລິກາແຫ່ງວັນໃໝ່ໄປຈົນເຖິງຊົ່ວໂມງ ນາທີ ແລະ ວິນາທີທີ່ຕາໄວ້ນັ້ນ ເຊິ່ງມັກຈະຕົກຢູ່ໃນວັນທີ່ມີຣາສີ 0 ແລະ ອົງສາ 2"

ດັ່ງນັ້ນ ຈຳຕ້ອງຄຳນວນຫາສຳຜຸດພະອາທິດໃນວັນເນົາ ແລະ ວັນສັງຂານຂຶ້ນ ເຊິ່ງມັກຈະ ມີຣາສີ 0 ແລະອົງສາ 2 ນັ້ນສາກ່ອນ ສ່ວນວັນສັງຂານໄປນັ້ນ ບໍ່ຕ້ອງສົນໃຈ ເພາະເປັນວັນເຊິ່ງສຳ ຜຸດພະອາທິດມີຣາສີ ແລະ 0 ອົງສາ 0 ເປັນ ປົກກະຕິຢູ່ສະເໝີ ດັ່ງກ່າວມາແລ້ວນັ້ນ.

ວິທີຄຳນວນຫາສຳຜຸດພະອາທິດ

ເພື່ອຄຳນວນຫາສຳຜຸດພະອາທິດນັ້ນ ໃນຂັ້ນຕົ້ນຕ້ອງນັບຈຳນວນ "ສຸຣະທິນ" ສຳຫຼັບຈະທຳ ສຳຜຸດນັ້ນກ່ອນ ສຸຣະທິນ ນັ້ນນັບ 1 ແຕ່ວັນເຊິ່ງຢູ່ຫຼັງວັນສັງຂານຂຶ້ນໄປຈົນເຖິງວັນຈະທຳສຳຜຸດ ດັ່ງນັ້ນ ສຸຣະທິນສຳຫຼັບວັນເນົາແລະວັນສັງຂານຂຶ້ນແຫ່ງປີ ຈ.ສ 1312 ກໍຕ້ອງນັບ 1 ແຕ່ວັນທີ່ຢູ່ຫຼັງ ວັນສັງຂານຂຶ້ນ ແຫ່ງປີ ຈ.ສ 1311 ມາຈົນເຖິງວັນເນົາແລະວັນສັງຂານຂຶ້ນແຫ່ງປີ ຈ.ສ 1312 ນັ້ນ ເອງ.

ປີ ຈ.ສ 1311 ນັ້ນ ດິຖິຖະເຫຼີງສົກເປັນ 17 ເຊິ່ງໝາຍຄວາມວ່າ ສັງຂານຂຶ້ນເດືອນ 5 ແຣມ 2 ຄ່ຳ ດັ່ງນັ້ນຕ້ອງນັບສຸຣະທິນ 1 ແຕ່ວັນແຣມ 3 ຄ່ຳເດືອນ 5 ໄປ ດັ່ງນີ້:

ເດືອນ	5	ແຣມ	3	ຄ່ຳເຖິງ	14	ຄ່ຳໄດ້	12	ວັນ	ເດືອນ	12	ໄດ້ 30 ວັນ
ເດືອນ	6					ໄດ້	30	ວັນ	ເດືອນອ້າຍ		ໄດ້ 29 ວັນ
ເດືອນ	7					ໄດ້	29	ວັນ	ເດືອນຍີ່		ໄດ້ 30 ວັນ
ເດືອນ	8					ໄດ້	30	ວັນ	ເດືອນສາມ		ໄດ້ 29 ວັນ

ເດືອນ 9	ໄດ້ 29 ວັນ	ເດືອນສີ່ ໄດ້ 30 ວັນ
ເດືອນ 10	ໄດ້ 30 ວັນ	ເດືອນຫ້າ ແຮມ 12 ຄ່ຳ ໄດ້ 27 ວັນ
ເດືອນ 11	ໄດ້ 29 ວັນ	

ໂຮມຈຳນວນສຸຣະທິນເຖິງວັນເນົ້າແຫ່ງສັງຂານປີ 1312 ໄດ້ 364 ວັນ

ການຄຳນວນຫາສຳຜຸດພະອາທິດນີ້ ຈະຄຳນວນຈຳເພາະແຕ່ສຸຣະທິນ 364 ວັນ ເຊິ່ງນັບມາແລ້ວນັ້ນ ພໍເປັນຕົວຢ່າງ ແລະ ກ່ອນແຕ່ຈະຫາສຳຜຸດພະອາທິດໄດ້ ກໍຕ້ອງຫາມັດທະຍົມພະອາທິດສາກ່ອນ ດັ່ງຕ່ໄປນີ້:

ມັດທະຍົມພະອາທິດ

(1) ຕັ້ງສຸຣະທິນລົງເອົາ 800 ຄູນ ເອົາກຳມັດຊະພົນແຫ່ງປີທີ່ນັບສຸຣະທິນນັ້ນບວກ ແລ້ວເອົາ 24350 ຫານ ລັບເປັນ ຣາສີ:

364 × 800 = 291200

291200 + 250 = 291450

291450 / 24350 = 11 ຣາສີ ເສດ 23600

(2) ຕັ້ງເສດນັ້ນລົງ ເອົາ 811 ຫານ ລັບເປັນອົງສາ

23600 / 811 = 29 ອົງສາ ເສດ 81

(3) ຕັ້ງເສດນັ້ນລົງເອົາ 14 ຫານ ລັບເປັນ ລິບດາ

81 / 14 = 5 ລິບດາ ເສດ 11

(4) ຕັ້ງລິບດາລົງເອົາ 3 ລົບ : 5 - 3 = 2 ລິບດາ

ມັດທະຍົມພະອາທິດໃນວັນເນົ້າແຫ່ງສັງຂານປີ 1312 ເປັນ 11 ຣາສີ 29 ອົງສາ 2 ລິບ ດາ.

ຂໍ້ບັນຍັດສຳຫຼັບເກນ

ເພື່ອຈະທຳສຳຜຸດພະອາທິດ (ຫຼືພະເຄາະໜ່ວຍອື່ນໆ) ຕຳຣາໂຫຣາສາດບັນຍັດໄວ້ດັ່ງນີ້:

ໃຫ້ຕັ້ງມັດທະຍົມລົງ ເອົາ 2 ລົບຣາສີ ແລະ ເອົາ 20 ລົບອົງສາ ເຫຼືອທ່ໃດ ໃຫ້ສັງເກດເບິ່ງຈຳນວນຣາສີ ທີ່ເປັນເກນນັ້ນ:

ຖ້າຣາສີເປັນ 0, 1, 2 ເອົາ 2 ຄູນເກນນັ້ນ ໄດ້ລັບເປັນຂັນຕາໄວ້.

ຖ້າຣາສີເປັນ 3, 4, 5, ເອົາໄປລົບອັດທະຈັກ (6 ຣາສີ) ເຫຼືອທ່ໃດຈຶ່ງເອົາ 2 ຄູນຈຳນວນຣາສີນັ້ນ ໄດ້ລັບເປັນ ຂັນຕາໄວ້.

ຖ້າຣາສີເປັນ 6, 7, 8, ເອົາ 6 ຣາສີລົບເຫຼືອທ່ໃດຈຶ່ງເອົາ 2 ຄູນຣາສີນັ້ນ ໄດ້ລັບເປັນ ຂັນ ຕາໄວ້.

ຖ້າຣາສີເປັນ 9, 10 , 11 ເອົາໄປລົບທວາທະສະມົນທົນ(12 ຣາສີ) ເຫຼືອທ່ໃດຈຶ່ງເອົາ 2 ຄູນຈຳນວນຣາສີນັ້ນໄດ້ ລັບເປັນ ຂັນ ຕາໄວ້.

"ແລ້ວໃຫ້ພິຈາຣະນາເບິ່ງອົງສາ ຖ້າອົງສາມີເຖິງ 15 ໃຫ້ເອົາ 15 ຫານ ເສດທ່ໃດຕາໄວ້ ສ່ວນລັບ ແຫ່ງບົດເລກຫານນັ້ນ ໃຫ້ເອົາບວກເຂົ້າກັບຂັນ ແລ້ວເອົາ 60 ຄູນອົງສາ ທີ່ເສດຈາກບົດ ຫານນັ້ນ ແລະບວກລິບດາເຂົ້ານຳໂຮມເປັນພຸຊະລິບ ຕາໄວ້".

ຕັ້ງພຸຊະລິບລົງ ແລ້ວເບິ່ງຂັນວ່າເປັນຂັນທີ່ທ່ໃດ ຈຶ່ງທຳຕ່ໄປດັ່ງນີ້:

ສາຍາພະອາທິດ

ຖ້າຂັນເປັນ 0 ເອົາ 35 ຄູນ ພຸຊະລິບ ແລ້ວເອົາ 900 ຫານ ໄດ້ລັບເປັນອົງສາ ເສດເປັນລິບ ດາ ລັບແລະ ເສດນີ້ຮຽກວ່າ ຣະວິພຸຊະຜົນ.

ຖ້າຂັນເປັນ 1 ເອົາ 32 ຄູນພຸຊະລິບ ແລ້ວເອົາ 900 ຫານ ລັບເອົາໄປບວກກັບ 35 ແລ້ວເອົາ 60 ຫານ ໄດ້ລັບເປັນອົງສາ ເສດເປັນລິບດາ ລັບແລະເສດ ຮຽກວ່າ ຣະວິພຸຊະຜົນ.

ຖ້າຂັນເປັນ 2 ເອົາ 27 ຄູນພຸຊະລິບ ແລ້ວເອົາ 900 ຫານລັບນັ້ນເອົາໄປບວກກັບ 67 ແລ້ວ ເອົາ 60 ຫານໄດ້ລັບເປັນອົງ ສາເສດເປັນລິບດາ ລັບແລະເສດ ຮຽກວ່າ ຣະວິສຸຊະຜົນ.

ຖ້າຂັນເປັນ 3 ເອົາ 22 ຄູນພຸຊະລິບແລ້ວເອົາ 900 ຫານ ລັບນັ້ນເອົາໄປບວກກັບ 94 ແລ້ວ ເອົາ 60 ຫານ ໄດ້ລັບເປັນອົງສາ ເສດເປັນລິບດາ ລັບແລະເສດ ຮຽກວ່າ ຣະວິພຸຊະຜົນ.

ຖ້າຂັນເປັນ 4 ເອົາ 13 ຄູນພຸຊະລິບແລ້ວເອົາ 900 ຫານ ລັບນັ້ນເອົາໄປບວກກັບ 116ແລ້ວ ເອົາ 60 ຫານ ລັບເປັນອົງສາ ເສດເປັນລິບດາ ລັບແລະເສດຮຽກວ່າ ຣະວິພຸຊະຜົນ.

ຖ້າຂັນເປັນ 5 ເອົາ 5 ຄູນພຸຊະລິບແລ້ວເອົາ 900 ຫານ ລັບເອົາໄປບວກກັບ 129 ແລ້ວເອົາ 60 ຫານ ລັບເປັນອົງສາ ເສດເປັນລິບດາ ລັບແລະເສດຮຽກວ່າ ຣະວິພຸຊະຜົນ.

ແລ້ວລົງເລກ 0 ເປັນຣາສີແລ້ວຈຶ່ງລົງຈຳນວນອົງສາ ລິບດາ ຕາມທີ່ຄຳນວນໄດ້ຈາກ ຂັນ ນັ້ນເຊິ່ງຮຽກວ່າ ຣະວິພຸຊະຜົນ ຫຼື ຜົນ.

ເມື່ອສຳເລັດດັ່ງນີ້ແລ້ວ ຈຶ່ງພິຈາຣະນາເບິ່ງທີ່ທຳມາແຕ່ຕົ້ນ ຄືຕັ້ງແຕ່ບົດເລກທີ່ເອົາ 2 ລົບ ຣາສີ ແລະ 20 ລົບອົງສາແຫ່ງມັດທະຍົມພະອາທິດນັ້ນມາວ່າເປັນເກນທ່ໃດ ຖ້າເກນແຕ່ 0 ເຖິງ 5 ເປັນເກນລົບ ຖ້າ ເກນເປັນ 6 ຂຶ້ນໄປເປັນເກນບວກ ເມື່ອຣະວິພຸຊະຜົນຢູ່ໃນເກນລົບກໍໃຫ້ລົບຖ້າຢູ່ໃນ ເກນບວກ ກໍໃຫ້ບວກກັບມັດທະຍົມ ພະອາທິດໄດ້ ລັບເປັນ "ສຳຜຸດພະອາທິດແລ"

<u>ເກນ</u>

ມັດທະຍົມພະອາທິດ (ສຳຫຼັບປີ ຈ.ສ1312 ສຸຣະທິນ 364) ທີ່ຄຳນວນມາແລ້ວນີ້ ເປັນ 11 ຣາສີ 29 ອົງສາແລະ 2 ລິບດາ ສະນັ້ນສຳຫຼັບຈະຄຳນວນຫາເກນກໍຕ້ອງລົບມັດທະຍົມພະອາທິດນັ້ນອອກ 2 ຣາສີ ແລະ 20 ອົງສາຄື:

ມັດທະຍົມພະອາທິດ	11	ຣາສີ	29	ອົງສາ	2	ລິບດາ
<u>ເອົາ</u>	<u>2</u>	<u>ຣາສີ</u>	<u>20</u>	<u>ອົງສາ</u>	<u>ລົບອອກ</u>	
ເສດເປັນເກນ	9	ຣາສີ	9	ອົງສາ	2	ລິບດາ

<u>ໝາຍເຫດ</u> ຕາມທີ່ໂຫຣາສາດບັນຍັດໄວ້ຂ້າງເທິງນີ້ ເປັນທີ່ເຂົ້າໃຈຍາກທີ່ສຸດ ເພາະສະນັ້ນສຳຫຼັບຈະຄຳນວນຫາສຳຜຸດພະອາທິດຕໍ່ໄປນີ້ ຂ້າພະເຈົ້າຈະທຳເປັນຕອນໆໄປ ໂດຍຄວາມຫວັງຈະໃຫ້ເຂົ້າໃຈວິທີໄດ້ງ່າຍຂຶ້ນ ສ່ວນ ສາຍາພະອາທິດນັ້ນ ເມື່ອຂ້າພະເຈົ້າໄດ້ພິຈາຣະນາເບິ່ງແລ້ວ ເຫັນວ່າຖ້າຂຽນສາຍານັ້ນ (ໃໝ່ຕາມແບບ) ດັ່ງສະເໜີຕໍ່ໄປນີ້ຈະເປັນທີ່ແຈ່ມແຈ້ງດີຄື:

<u>ຂັນ</u>	<u>ເກນ</u>	<u>ມູນແຫ່ງເກນຄູນ</u>		<u>ເກນຄູນ</u>
0				35
1	35	67 - 35		32
2	67	94 - 67	=	27
3	94	116 - 94	=	22
4	116	129 - 116	=	13
5	129	134 - 129	=	5

ຂໍ້ບັນຍັດຂອງເກນບອກວ່າ ຖ້າເກນເປັນ:

ລາສີ	ເປັນ	0-1-2	ໃຫ້ເອົາຕາມນັ້ນ
ລາສີ	ເປັນ	3-4-5	ໃຫ້ເອົາລົບອັທຈັກ ຫຼື 6 ຣາສີ
ລາສີ	ເປັນ	6-7-8	ໃຫ້ລົບອອກ 6 ຣາສີ
ລາສີ	ເປັນ	9-10-11	ໃຫ້ເອົາໄປລົບທວາທະສະມົນທົນ ຫຼື 12 ຣາສີ

ຫຼື 11 ຣາສີ 29 ອົງສາ 60 ລິບດາ.

ເກນທີ່ຄຳນວນໄດ້ເປັນ 9 ຣາສີ ກໍຕ້ອງເອົາໄປລົບທະວາທະສະມົນທົນຄື:

	11	ຣາສີ	29	ອົງສາ	60	ລິບດາ
-						
	9	ຣາສີ	9	ອົງສາ	2	ລິບດາ
ເອົາເກນລົບເສດເປັນ	2	ຣາສີ	20	ອົງສາ	58	ລິບດາ

ຂັນ

ຕັ້ງຣາສີແຫ່ງເສດລົງເອົາ 2 ຄູນ ໄດ້ລັບທ່ໃດຕາໄວ້ຄື: 2 × 2 = 4 ຕາໄວ້

ຕັ້ງອົງສາເອົາ 15 ຫານ ໄດ້ລັບນັ້ນໄປບວກເຂົ້າກັບລັບແຫ່ງບົດທີ່ເອົາຣາສີຄູນດ້ວຍ 2 ນັ້ນ ໄດ້ຈຳນວນ ທ່ໃດເປັນ ຂັນ ຄື:

ອົງສາ 20 / 15 = 1 ເສດ 5

ບົດຄູນຣາສີເປັນ 4 + 1 = 5 ເປັນຂັນ

ພຸຊະລິບ

ສ່ວນຈຳນວນອົງສາທີ່ເສດຈາກບົດຫານດ້ວຍ 15 ນັ້ນ ໃຫ້ເອົາ 60 ຄູນ ໄດ້ລັບທ່ໃດ ເອົາ ບວກເຂົ້າກັບຈຳນວນລິບດາ ໂຮມເປັນພຸຊະລິບ ຄື:

ເສດຈາກບົດຫານດ້ວຍ 15 ເປັນ 5 × 60 = 300

ລິບດາ 58 + 300 = 358

ຈຳນວນ 358 ເປັນພຸຊະລິບ

ຣະວິພຸຊະຜົນ

ຂັນທີ່ຄຳນວນໄດ້ເປັນ 5 ສະນັ້ນຕ້ອງເອົາ 5 ຄູນພຸຊະລິບຄື: 358 × 5 = 1790

ແລ້ວຫານດ້ວຍ 900 ຄື: 1790 / 900 = 1 ເສດ 890 ຖິ້ມເສຍ

ຕ້ອງເອົາຮັບ 1 ໄປບວກກັບ 129 + 1 = 130

ຕ້ອງເອົາເກນ 60 ຫານຄື: 130 / 60 = 2 ເສດ 10

ໄດ້ລັບເປັນຣະວິພຸຊະຜົນ ຄື: 2 ອົງສາ 10 ລິບດາ

ສຳຜຸດພະອາທິດ

ເກນເດີນເປັນ ຣາສີ 9 ດັ່ງນັ້ນກໍຕ້ອງເອົາຣະວິພຸຊະຜົນ ບວກເຂົ້າກັບມັດທະຍົມພະອາທິດ ຄື:

ມັດທະຍົມພະອາທິດ	11	ຣາສີ	29	ອົງສາ	2	ລິບດາ
ຣະວິພຸຊະຜົນເປັນ	+		2	"	10	ລິບດາ
ສຳຜຸດພະອາທິດ	11	ຣາສີ	31	ອົງສາ	12	ລິບດາ

ສຳຜຸດນັ້ນມີຈຳນວນອົງສາເກີນໄປ 1 ຣາສີ (ຫຼື ອົງສານັ້ນໄດ້ 1 ຣາສີກັບເສດ 1 ອົງສາຈຶ່ງເອົາ 1 ລາສີທີ່ເກີນຈາກອົງສານັ້ນມາບວກເຂົ້າກັບ 11 ຣາສີ) ສຳຜຸດພະອາທິດຈຶ່ງເປັນ 12 ຣາສີ 1 ອົງສາ 12 ລິບດາ ຈຳນວນຣາສີໄດ້ 12 ຣາສີນັ້ນສະແດງວ່າສຳຜຸດສະຄົບຮອບຈັກກະຣາສີ ຫຼືທະວາທະສະມົນທົນແລ້ວ ຈຶ່ງຕ້ອງລົບອອກເສຍ.

ສະນັ້ນສຳຜຸດພະອາທິດໃນວັນເນົາແຫ່ງປີ ຈ.ສ 1312 ຈຶ່ງເປັນ 0 ຣາສີ 1 ອົງສາ 12 ລິບດາ

ອົງສາຂອງສຳຜຸດພະອາທິດໃນວັນເນົາເປັນຈຳນວນ 1 ຕາມທີ່ຕ້ອງການສຳຫຼັບຫາເວລາສັງຂານຂຶ້ນດັ່ງນັ້ນແລ້ວ ກໍບໍ່ຕ້ອງການຈະຄຳນວນຫາສຳຜຸດພະອາທິດໃນວັນສັງຂານຂຶ້ນນັ້ນອີກ.

ຕຳຣາບັນຍັດວ່າ ໃຫ້ພິຈາລະນາເບິ່ງສຳຜຸດພະອາທິດຈຳເພາະໃນວັນເຊິ່ງມີຣາສີ 0 ອົງສາ 1 ແລ້ວ ໃຫ້ນັບ 1 ແຕ່ນຶ່ງນາລິກາແຫ່ງວັນໃໝ່ໄປຈົນເຖິງຊົ່ວໂມງ ນາທີ ແລະ ວິນາທີ ທີ່ຕຣາໄວ້ນັ້ນ.

ເວລາຖະເຫຼີງສິກ ຫຼື ເວລາສັງຂານຂຶ້ນເຊິ່ງຄຳນວນມາແຕ່ກ່ອນແລ້ວນັ້ນມີ 22 ຊົ່ວໂມງ 42 ນາທີ ກັບ 36 ວິນາທີ ດັ່ງນັ້ນເວລາຂຶ້ນປີໃໝ່ກໍແມ່ນເວລາ 22 ໂມງ 42 ນາທີ 36 ວິນາທີຫຼືເວລາ 4 ທຸ້ມ 42 ນາທີ 36 ວິນາທີ ແຫ່ງວັນສັງຂານຂຶ້ນນັ້ນເອງ.

3. ຫາເວລາສັງຂານໄປ ຫຼື ສັງຂານລ່ວງ

ເວລາສັງຂານໄປ ເປັນຫຼັກສຳຄັນອີກຢ່າງນຶ່ງ ສຳຫຼັບການທວາຍຫາຜົນຮ້າຍແລະດີກ່ຽວກັບປີໃໝ່ ເພື່ອຈະຄຳນວນຫາເວລາສັງຂານໄປນັ້ນ ໃນຂັ້ນຕົ້ນຕ້ອງທຳສັມຜຸດພະອາທິດແຫ່ງວັນສັງຂານໄປນັ້ນກ່ອນ ແລ້ວຈຶ່ງທຽບຈຳນວນ "ລິບດາ" ໃນສຳຜຸດນັ້ນກັບ "ລິບດາ" ໃນຕາລາງທີ່ບູຣານທຳໄວ້ໂດຍສະເພາະ ຄັ້ນເຫັນວ່າຈຳນວນລິບດາກົງກັນໃນບ່ອນໃດແລ້ວ ໃຫ້ສັງເກດເບິ່ງວ່າກົງກັບ

"ບາດ" ທີ່ທ່ໃດອີກນຳ ແລ້ວຈຶ່ງເອົາຈຳນວນ "ບາດ" ນັ້ນມາຄຳນວນເປັນໂມງແລະນາທີ ແລະເມື່ອຄຳນວນແລ້ວ ໃຫ້ພິຈາລະນາເບິ່ງວ່າຈຳນວນບາດນັ້ນຢູ່ໃນຕອນໃດຂອງຕາລາງ ແລ້ວຈຶ່ງລົງເວລາສັງຂານໄປຕາມທີ່ໝາຍໄວ້ໃນຕາລາງນັ້ນ.

ການຄຳນວນຫາສຳຜຸດພະອາທິດໃນວັນສັງຂານໄປ ຕ້ອງຄຳນວນດ້ວຍ ສຸຣະທິນ 363 ວັນ ສະເໝີ ແລະ ດຳເນີນການຄຳນວນຫາສຳຜຸດພະອາທິດໃນວັນສັງຂານໄປປີ ຈ.ສ 1312 ນັ້ນມີ 0 ຣາສີ 0 ອົງສາ 14 ລິບດາ.

ສ່ວນຕາລາງສຳຫຼັບຫາເວລາສັງຂານໄປ ເຊິ່ງບູຮານເຮັດໄວ້ນັ້ນເປັນຮູບວົງມົນມີ 2 ຂອບ (ເບິ່ງຮູບ 14) ຄື:

(1) ຂອບຢູ່ໃນ ລົງຈຳນວນລິບດາເປັນລຳດັບໄປແຕ່ 0 ເຖິງ 59 ໂດຍຕັ້ງ 0 ລິບດາໃນເວລາທ່ຽງຄືນ <u>ແລ້ວລຽນກັນໄປທາງຊ້າຍ</u> ຕາມຂອບວົງມົນ ແລະ ວຽນມາຄົບຮອບທີ 0 ຫຼື 60 ລິບດາ ເປັນກຳໜົດເວລາ 24 ຊົ່ວໂມງພໍດີ.

(2) ຂອບຢູ່ນອກ ລົງຈຳນວນບາດໄວ້ເປັນ 4 ຕອນ ແຕ່ລະຕອນມີຈຳນວນບາດ ແຕ່ 0 ເຖິງ 60 ເປັນລຳດັບກັນໄປທຸກ 4 ບາດ <u>ແລະລຽນກັນໄປທາງຂວາ</u> ກົງກັບຂ້າມກັບການລຽນລິບດາ ເພາະສະນັ້ນ ຈຳນວນບາດແຕ່ລະຕອນ ຈຶ່ງຢູ່ກົງກັບຈຳນວນລິບດາ ດັ່ງນີ້:

(1)	ຕອນທີ	1	ກົງກັບ	0	ລິບດາໄປເຖິງ	45	ລິບດາ (ທ່ຽງຄືນໄປເຖິງ 6 ໂມງເຊົ້າ)
(2)	"	2	"	45	"	30	" (6 ໂມງເຊົ້າໄປເຖິງທ່ຽງວັນ)
(3)	"	3	"	30	"	15	" (ທ່ຽງວັນໄປເຖິງ 18 ໂມງ)
(4)	"	4	"	15	"	0	" (18 ໂມງໄປເຖິງທ່ຽງຄືນ)

ຮູບທີ 14

ຕາລາງສະແດງ ວັນເວລາສັງຂານໄປ

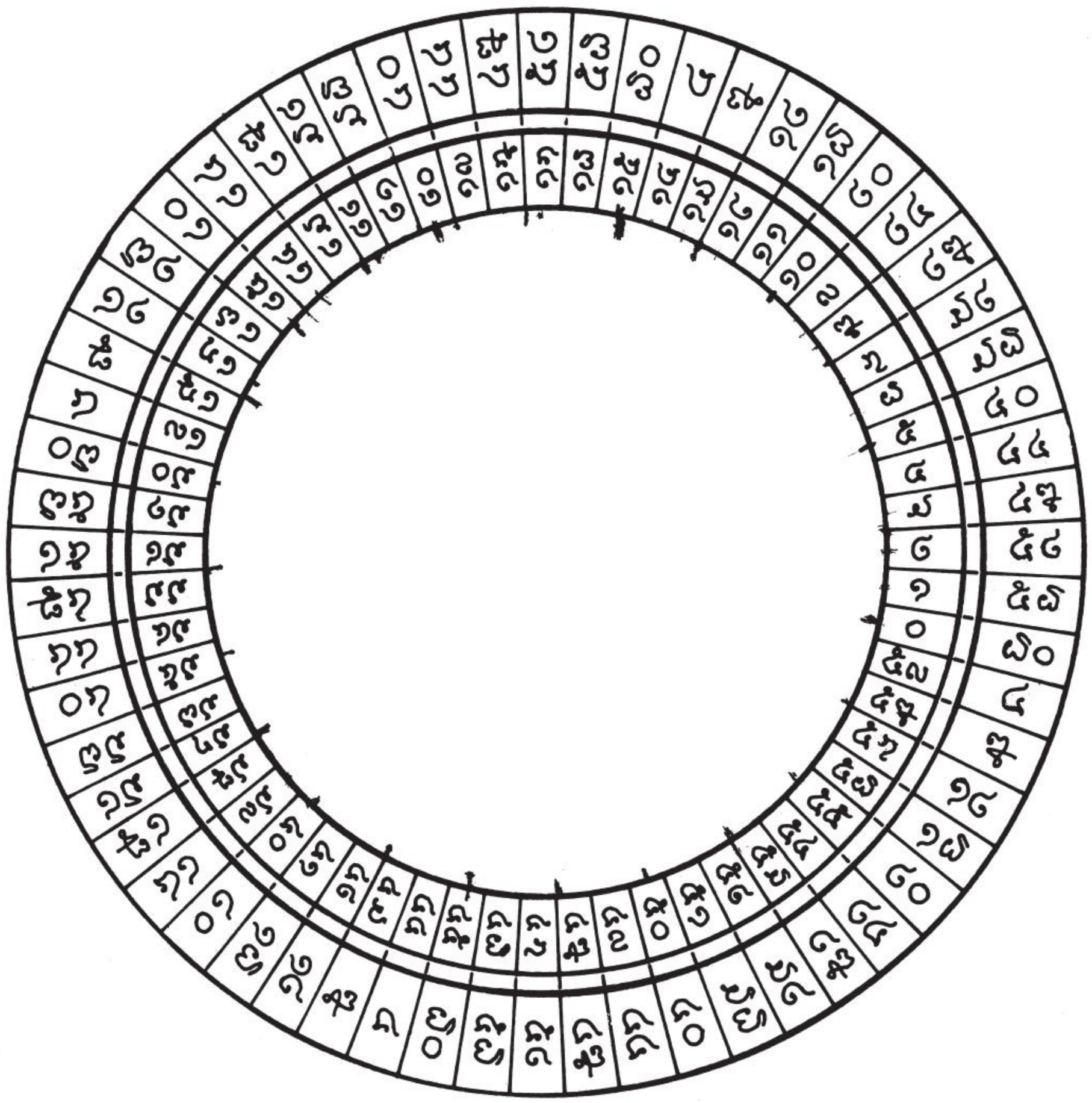

ສຳຫຼັບຈະຫາເວລາສັງຂານໄປ ໃຫ້ສັງເກດເບິ່ງລິບດາໃນສຳຜຸດທີ່ຄຳນວນໄວ້ນັ້ນ ວ່າກົງກັບລິບດາໃດໃນຕາລາງຂອງ ບູຮານນັ້ນແລ້ວ ໃຫ້ເອົາຈຳນວນ "ບາດ" ເຊິ່ງຢູ່ໃນຂີດດຽວກັບທີ່ກ່ຽວຂ້ອງນັ້ນຕັ້ງລົງ ເອົາ 6 ນາທີຄູນ ແລະເອົາ 60 ຫານ ໄດ້ລັບເປັນຊົ່ວໂມງ ເສດເປັນນາທີຕາໄວ້. ດັ່ງນັ້ນແລ້ວໃຫ້ພິຈາຣະນາເບິ່ງວ່າ ຈຳນວນ"ບາດ" ທີ່ກ່ຽວຂ້ອງນັ້ນຢູ່ໃນຕອນໃດ ແລ້ວກໍລົງເວລາສັງຂານໄປຕາມກຳໜົດໂມງແລະນາທີ ທີ່ຕາໄວ້ນັ້ນ ໂດຍນັບແຕ່ຕອນຕົ້ນໄປສະເໝີ ດັ່ງຈະທຳຕົວຢ່າງໄວ້ຕ່ຳໄປນີ້:

ຕົວຢ່າງ: ວັນເສົາສັງຂານໄປ ປີ ຈ ສ. 1312 ສຳຜຸດພະອາທິດເປັນ 0 ຣາສີ 0 ອົງສາ 14 ລິບດາ ສັງຂານໄປ ຈະກົງກັບເວລາໃດ?

ເມື່ອກວດເບິ່ງຕາລາງຂອງ ບູຮານ ກໍເຫັນວ່າຈຳນວນ 14 ລິບດາຢູ່ຂີດຣ່ວມກັບ 4 ບາດ ຕັ້ງ 4 ບາດລົງ ເອົາ 6 ນາທີຄູນ ໄດ້ລັບເປັນ 24 ນາທີ (ຖ້າເປັນຈຳນວນສູງກວ່າ 60 ນາທີໃຫ້ເອົາ 60 ຫານ ລັບເປັນຊົ່ວໂມງເສດເປັນນາທີ) ເມື່ອກວດເບິ່ງຕາລາງນັ້ນອີກ ກໍເຫັນວ່າຈຳນວນ 4 ບາດ ທີ່ກ່ຽວຂ້ອງນັ້ນຢູ່ໃນຕອນທີ 4 ເຊິ່ງກົງກັບເວລາແຕ່ 18 ເຖິງ 24 ນາລິກາ ສະນັ້ນຕ້ອງນັບຕັ້ງແຕ່ 18 ນາລິ ກາໄປ 24 ນາທີ ຈຶ່ງເປັນເວລາສັງຂານໄປ ຄືກົງກັບເວລາ 18 ນາລິກາ 24 ນາທີ.

ເພື່ອຈະໃຫ້ເຂົ້າໃຈວິທີຫາເວລາສັງຂານໄປແບບສະດວກຂຶ້ນ ຂ້າພະເຈົ້າຈະເອົາສຳຜຸດພະອາທິດ ແຫ່ງວັນສັງຂານໄປແຕ່ປີ ຈ.ສ 1289 ເຖິງ 1295 ມາເປັນຕົວຢ່າງໄວ້ຕໍ່ໄປນີ້:

ຂໍ້ສັງເກດ ເມື່ອຊັນນະສູດເບິ່ງຕົວຢ່າງຂ້າງເທິງນີ້ແລ້ວກໍຈະສັງເກດເຫັນວ່າ ເຖິງແມ່ນວ່າ ຈຳນວນລິບດາໃນສຳຜຸດຈະຕ່າງກັນໄປທຸກໆປີກໍດີ ແຕ່ສ່ວນຈຳນວນບາດນັ້ນກໍຫໍ່ກັນ ສຳຫຼັບຫຼາຍໆ ປີຕິດໆກັນໄປ ອີກປະການນຶ່ງຈຳນວນຣ່ວຂອງບາດນັ້ນ ເຖິງວ່າຈະມີກຳໜົດຫໍ່ກັນກໍຕາມ ແຕ່ຫາກ ໝາຍເຖິງເວລາແຫ່ງວັນຕ່າງໆກັນ ທຸກຈຳນວນເຊິ່ງພາໃຫ້ເກີດຄວາມສົນໃຈເປັນອັນມາກ ການທີ່ ເປັນໄປດັ່ງນັ້ນກໍຍ້ອນ ບູຮານແບ່ງກຳໜົດເວລາ 24 ຊົ່ວໂມງແຫ່ງວັນນຶ່ງອອກເປັນ 4 ຕອນນັ້ນເອງ

ປີ	ສຳຜຸດພະອາທິດ			ຈຳນວນ	ຢູ່ໃນຕອນ	ຈຳນວນ		ເວລາສັງຂານໄປ
ຈ.ສ	ລາສີ	ອົງສາ	ລິບດາ	ບາດ		ໂມງ	ນາທີ	
1289	0	0	11	16	ຫົວຄ່ຳ	1	36	19ນ.36 (1 ທຸ້ມ 36)
1290	0	0	54	24	ຫຼັງທ່ຽງຄືນ	2	24	2ນ.24 (8ທຸ້ມ 24)
1291	0	0	39	24	ເຊົ້າ	2	24	8ນ. 24 (2 ໂມງ24)
1292	0	0	24	24	ບ່າຍ	2	24	14ນ.24(2ໂມງ24ແລງ)
1293	0	0	9	24	ຫົວຄ່ຳ	2	24	20ນ.24(2ທຸ້ມ24)
1294	0	0	52	32	ຫຼັງທ່ຽງຄືນ	3	12	3ນ. 12(9 ທຸ້ມ 12)
1295	0	0	37	32	ເຊົ້າ	3	12	9ນ.12 (3ໂມງ12ເຊົ້າ)

ເມື່ອແຕ່ລະຕອນມີກຳໜົດ ເວລາ 6 ຊົ່ວໂມງ (60 ບາດ) ທ່ໍກັນ ດັ່ງນັ້ນຈຳນວນໃດຈຳນວນນຶ່ງຂອງ ບາດ ກໍຕ້ອງມີທ່ົວໄປທັງໃນ 4 ຕອນນັ້ນຄືກັນ ແຕ່ຈະຄວນໃຊ້ໃນຕອນໃດນັ້ນ ແລ້ວແຕ່ຈຳນວນລິບດາ ໃນສຳຜຸດຈະຢູ່ໃນຕອນນັ້ນເປັນປະມານ ດັ່ງນັ້ນ ຈຳນວນດຽວຂອງບາດ ດັ່ງ 24 ໃນຕົວຢ່າງທີ່ກ່າວ ມານີ້ຈ່ຶງໝາຍເຖິງ 3 ເວລາແຕກຕ່າງກັນໄປ ດ້ວຍເຫດນີ້ ການຫາເວລາສັງຂານໄປຕາມຕາລາງ ຂອງບູຮານຈ່ຶງເປັນທີ່ເຂ້ົາໃຈຍາກຫຼາຍ.

ເມື່ອຂ້າພະເຈ້ົາໄດ້ປະສົບຄວາມຫຍຸ້ງຍາກດັ່ງນີ້ມາຫຼາຍໆເທ່ືອແລ້ວ ຈ່ຶງໄດ້ຄິດແກ້ໄຂຕາ ລາງນັ້ນໃຫ້ເຂ້ົາໃຈງ່າຍຂ້ຶນ ໂດຍໃຊ້ຊ່ົວໂມງ ແລະ ນາທີແທນ "ບາດ" ຂອງບູຮານ ແລະໂດຍລຽນ ໂມງແລະນາທີເປັນງວດດຽວຕະຫຼອດໄປຈົນຄົບ 24 ຊ່ົວໂມງ ດັ່ງດຽວກັນກັບວິທີລຽນລິບດາຂອງບູ ຮານນັ້ນ ທັງຕ້ັງຕົ້ນ 0 ນາລິກາ ກົງກັບຍິດ 0 ລິບດາດ້ວຍ. (ເບ່ິງຮູບທີ 15)

ຮູບທີ 15:

ตาลางบอกเวลาสังขานไปเป็น โมง-นาที

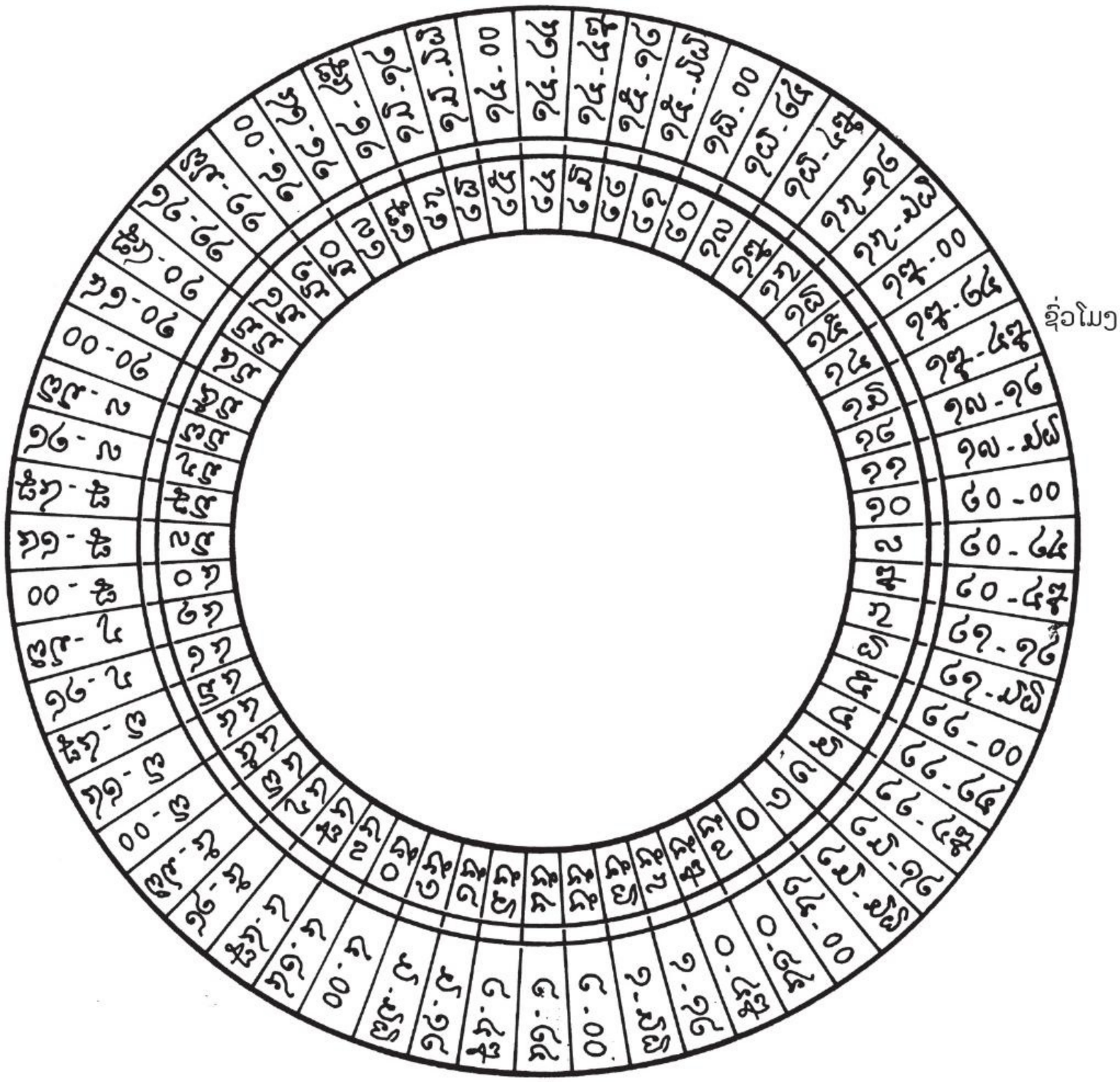

ວິທີຄູນສັງຂານ (ທຳອັດຕາຖະເຫຼົ້ງສິກ) ສຳຫຼັບເຮັດປະຕິທິນຂຶ້ນ ເພື່ອໃຊ້ເບິ່ງວັນປັກຂ້າງ ຂຶ້ນ ຫຼື ຂ້າງແຮມ ແລະ ເດືອນນັ້ນ ຂໍຍຸຕິໄວ້ແຕ່ພຽງນີ້ກ່ອນ.

ຂ້າພະເຈົ້າຫວັງວ່າ ການທີ່ຄຳນວນເປັນຕົວຢ່າງໄວ້ນັ້ນ ອາດນຳຄວາມສະດວກໃຫ້ຜູ້ທີ່ສົນໃຈໃນການຄູນສັງຂານ ສ່ວນຂໍ້ຄວາມລະອຽດກ່ຽວກັບວັນຖະເຫຼົ້ງສິກ ແລະ ປະຕິທິນນັ້ນ ຈະເອົາມາສະເໜີໃນພາກຕໍ່ໄປນີ້.

ອີກປະການນຶ່ງ ຕາມທຳນຽມເຮົາ ປະຕິທິນບໍ່ໄດ້ໃຊ້ສຳຫຼັບໝາຍແຕ່ວັນ ແລະ ເດືອນທໍ່ນັ້ນ ຍັງອາໄສວັນແລະເວລາສັງຂານປີໃໝ່ ເພື່ອທວາຍຫາຟ້າຝົນຈະມີມາກຫຼືໜ້ອຍ ເຂົ້າປາຈະຂາດເຂີນຫຼືອຸດົມສົມບູນພຽງໃດ ທັງສິ່ງຈຳເປັນອື່ນໆອີກຫຼາຍຢ່າງດ້ວຍ.

ຄຳທວາຍເຫຼົ່ານັ້ນ ຕ້ອງກະທຳຂຶ້ນໂດຍການຄຳນວນເລກຕາມທີ່ຕຳຣາບັນຍັດໄວ້ນັ້ນທຸກປະການ ແລະເມື່ອຄຳນວນເສັດແລ້ວ ກໍເອົາຄຳທວາຍຕາມຜົນຄຳນວນນັ້ນລົງໄວ້ຂ້າງເທິງປະຕິທິນ ກ່ອນຈະລົງຕາລາງລຳດັບວັນແລະເດືອນນັ້ນສະເໜີ.

ສຳຫຼັບຈະໃຫ້ເປັນທີ່ສະດວກແກ່ຜູ້ສົນໃຈໃນເລື່ອງນີ້ ຂ້າພະເຈົ້າໄດ້ນຳເອົາຕຳຣາທີ່ກ່ຽວກັບການທວາຍມາໂຮມໄວ້ໃນຕອນທີ 6 ທັງໄດ້ຕັ້ງຄຳນວນເລກເປັນຕົວຢ່າງໄວ້ທຸກໆບົດດ້ວຍ.

ຕອນທີ່ສີ່

ຄວາມເຫັນກ່ຽວກັບມູນແຫ່ງເກນຕ່າງໆ ແລະແຫ່ງວິທີຄູນສັງຂານ

ທ່ານເຫັນມາແລ້ວວ່າ ສຳຫຼັບການທຳສັງຂານ (ທຳອັດຕາຖະເຫຼີ່ງສົກ) ນັ້ນ ຕຳຣາໂຫຣາ ສາດໃຊ້ເກນໃດແດ່ ແລະ ດຳເນີນການຄຳນວນເລກຢ່າງໃດ ແຕ່ຕຳຣານັ້ນບໍ່ໄດ້ຊີ້ແຈງເລີຍວ່າກົດ ເກນຕົວໃດເປັນອັນໃດ ມາຈາກໃສ ແລະຍ້ອນເຫດຜົນປະການໃດ ຈຶ່ງບັນຍັດໃຫ້ເອົາເກນເຫຼົ່ານັ້ນ ສົມ, ລົບ/ລົບ,ຄູນ ຫຼື ຫານກັນ ເພາະດັ່ງນັ້ນ ຜູ້ທີ່ທຳອັດຕາຖະເຫຼີ່ງສົກຈຶ່ງສາມາດຮູ້ໄດ້ພຽງແຕ່ຄຳ ນວນເລກໄປຕາມຂໍ້ບັນຍັດເທົ່ານັ້ນ ແຕ່ບໍ່ອາດຈະເຂົ້າໃຈເຖິງມູນຖານ ແຫ່ງບົດເລກຕ່າງໆ ເຊິ່ງ ຕົນຄຳນວນນັ້ນແຕ່ປະການໃດເລີຍ ດັ່ງຂ້າພະເຈົ້າໄດ້ປະສົບດ້ວຍຕົນເອງມາແລ້ວ.

ເນື່ອງຈາກຄວາມສົນໃຈໃນເລື່ອງນີ້ຂ້າພະເຈົ້າຈຶ່ງໄດ້ພາກພຽນຊອກຄົ້ນຫາມູນແຫ່ງເກນ ຕ່າງໆ ແລະແຫ່ງວິທີເລກທີ່ຕຳຣາໂຫຣາສາດບັນຍັດໄວ້ນັ້ນ ເມື່ອໄດ້ຊັນນະສູດເປັນເວລາເກືອບຈະ ເຖິງ 20 ປີແລ້ວ ຈຶ່ງບັນລຸເຖິງຕົ້ນປາຍສາເຫດແຫ່ງເກນເຫຼົ່ານັ້ນເປັນສ່ວນຫຼາຍ ທັງເຂົ້າໃຈໂດຍ ແຈ່ມແຈ້ງໃນວິທີຄຳນວນຂອງບູຣານຫຼາຍປະການອີກ ດ້ວຍຄວາມຮູ້ສ່ວນນີ້ຂ້າພະເຈົ້າຈະເອົາມາ ສະເໜີໃຫ້ທ່ານຊາບດັ່ງຕໍ່ໄປນີ້.

ກ່ອນທີ່ຈະສະເໜີຄວາມຮູ້ຂອງຂ້າພະເຈົ້ານັ້ນ ຂ້າພະເຈົ້າເຂົ້າໃຈວ່າ ຄວນນຳເອົາຄວາມ ເຫັນແລະຄວາມອະທິບາຍຂອງໂຫນຜູ້ທີ່ໄດ້ຮ່ຳຮຽນຕຳຣາໂຫຣາສາດມາກ່ອນຂ້າພະເຈົ້າ ມາສະ ເໜີໃຫ້ທ່ານຮູ້ໄວ້ກ່ອນ ໂດຍຄວາມເຄົາລົບ ຜູ່ທີ່ໄດ້ສົນໃຈໃນວິຊາຊໍ່ນີ້ມາແຕ່ເທິງແລ້ວ ທັງມີຄວາມ ຮູ້ຫຼາຍກວ່າຂ້າພະເຈົ້າດ້ວຍ.

ຄວາມເຫັນ ແລະ ຄຳອາທິບາຍຂອງໂຫນເຊິ່ງຈະນຳມາສະເໜີນະບັດນີ້ ຂ້າພະເຈົ້າຫາກໍ ໄດ້ພົບພໍ້ທີ່ກຸງເທບ ເມື່ອ ພ.ສ 2490 ແລະ 2491 ນີ້ເອງ (ຄ.ສ 1947 - 48).

1. ຄວາມເຫັນຂອງໂຫນໄທ

(1) ຕຳຣາໂຫຣາສາດ ຂອງ ຣ. ຕ ທອງຄຳ ຍີ້ມຄຳພູ (ໜ້າ 3) ກ່າວວ່າ:

ຕາມຕຳຣາບູຣານ ມີຈຳນວນເລກຈຳນວນນຶ່ງ ຄື 292207 ອັນເປັນເກນສຳຄັນໃນການ ທຳອັດຕາ "ຖະເຫຼີ່ງສົກ" ເມື່ອຊາບວ່າ ເລກຈຳນວນນີ້ເປັນອັນໃດ ມາຈາກໃສແລ້ວ ກໍພາໃຫ້ເຂົ້າໃຈ ໃນທາງຄຳນວນຕຳຣາສຸລິຍະຍາດ ໄດ້ດີຕາມມະຕິຂອງຂ້າພະເຈົ້າເຂົ້າໃຈວ່າ ໂຫນສະໄໝບູຣານ

ທີ່ຮຽບຮຽງຕຳຣານີ້ໄດ້ສັງເກດເຫັນວ່າ ພະອາທິດໂຄຈອນຮອບຈັກກະຣາສີຄັ້ງນຶ່ງ (ແຕ່ສະໄໝນີ້ ເຂົ້າໃຈວ່າ ໂລກໂຄຈອນຮອບໜ່ວຍອາທິດ) ເປັນເວລາ 365 ວັນ 6 ນາລິກາ (6 ຊົ່ວໂມງ) 12 ນາທີ 36 ວິນາທີ ຖ້າພະອາທິດໂຄຈອນໄປໄດ້ 800 ຮອບ ຫຼື 292207 ວັນ ດາວພະເຄາະຍ່ອມໂຄຈອນໄປຢູ່ໃນບ່ອນດຽວ ຄືຄັ້ງນຶ່ງ (ຄິດຕາມທາງຄຳນວນ) ເພາະສະນັ້ນ ເພິ່ນຈຶ່ງຕັ້ງໃຫ້ພະອາທິດວັນນຶ່ງ ມີກຳລັງ 800 (ທີ່ເປັນຕົວຫານ) ເມື່ອໂຄຈອນໄປຮອບນຶ່ງແລ້ວຈະມີກຳລັງ 29207 ນັ້ນເອງແຕ່ປີນຶ່ງໃຊ້ກັນທ່ໍກັບ 292000 ຫຼື 365 ວັນທ່ໍນັ້ນ ສ່ວນເສດ 207 ນັ້ນ ກໍບ່ໍໄດ້ຖິ້ມເສຍ ໂຮມໄວ້ ເມື່ອຄົບ 800 ຄື 1 ວັນ ໃນປີໃດກໍຕື່ມປີນັ້ນເຂົ້າ 1 ວັນ ຮຽກວ່າ ອະທິກະສຸຣະທິນ ປີນັ້ນກໍມີເປັນ 366 ວັນ ພໍເປັນຫົນທາງພິສູດໄດ້ທ່ໍນີ້".

(2) ໂຫຣາສາດຂອງ ຫຼວງອັຖວາທີທັມມະປະຫວັດ (ວິຊຽນ ຈັນທອມ) ກ່າວໄວ້ໃນໜ້າ 1,2, ແລະ 3 ວ່າ: ຈຳນວນຫຼັກເກນຕ່າງໆຄື 292207 ກໍດີ 800 ກໍດີມາຈາກໃສ? ເພິ່ນເອົາອັນໃດມາເປັນເກນ? ເມື່ອເອົາ 800 ລອງຫານ 292207 ເບິ່ງດັ່ງນີ້ຈະເຫັນໄດ້ວ່າເກນ 292207 ນັ້ນ ກໍຄືຈຳນວນວັນໃນ 800 ປີນັ້ນເອງ ແລະ ຖ້າເຮົາເອົາ 800 ຫານ 373 ເບິ່ງດັ່ງນີ້ກໍຜາກົດຜິນວ່າ 46625 ເປັນເກນສົມໃນປີນຶ່ງໆ ສະນັ້ນຖ້າເຮົາຈະທຳອັດຕາຖະເຫຼີງສົກ ຈະເຊົ້າໃຊ້ເກນ 292207 ເປັນຈຳນວນຕັ້ງເພື່ອເອົາຈຸລະສັກຣາດປີທີ່ຕ້ອງການຄູນ ແລະເອົາ 373 ສົມ ເອົາ 800 ຫານ ກັບເອົາ 1 ສົມເສຍກໍໄດ້ໂດຍໃຊ້ວິທີດັ່ງຕ່ໍໄປນີ້ ຄືໃຫ້ຕັ້ງເກນ 365,25875 (ວັນໃນປີນຶ່ງ)ລົງແລ້ວເອົາຈຸລະສັກຣາດ ປີທີ່ຕ້ອງການຄູນ ເອົາເກນ 1,466 25 ສົມ ເສດຖິ້ມເສຍ ເອົາແຕ່ຈຳນວນເຕັມ ຄົງສຳເລັດຮູບເປັນ "ຫໍຣະຄຸນອັດຕາ" ໄດ້ດັ່ງດຽວກັນ ແຕ່ນັ້ນຈຶ່ງດຳເນີນຕາມຫຼັກເກນໃນຄຳພີສຸຣິຍະຍາດຕ່ໍໄປ.

ໂຫນທັງສອງນີ້ເຂົ້າໃຈມູນແຫ່ງເກນ ແລະ ແຫ່ງວິທີຄຳນວນຕ່າງກັນໄປຄົນລະຢ່າງ ແລະ ກໍຕ່າງຈາກຄວາມເຫັນຂອງຂ້າພະເຈົ້າອີກດ້ວຍ.

2. ຄວາມເຫັນຂອງຂ້າພະເຈົ້າ

ເພື່ອຈະໃຫ້ເຂົ້າໃຈໄດ້ງ່າຍໃນຄວາມເຫັນຂອງຂ້າພະເຈົ້ານັ້ນ ຈະໄດ້ທຳອັດຕາຖະເຫຼີງສົກ ປີ 1312 ອີກເທື່ອນຶ່ງ ສຳຫຼັບເປັນຫຼັກພິຈາລະນາຫາມູນເຫດແຫ່ງເກນ ແລະແຫ່ງວິທີເລກຂອງບູຣານຄື:

ກ. ຫໍຣະຄຸນ_

ຕຳຣາບັນຍັດວ່າ: ໃຫ້ຕັ້ງເກນ 292207 ລົງ ເອົາຈຸລະສັກຣາດປີທີ່ຕ້ອງການນັ້ນຄູນ ເອົາ 373 ສົມ ແລ້ວເອົາ 800 ຫານ ໄດ້ລັບທ່ໃດເອົາ 1 ສົມ ສຳເລັດເປັນ ຫໍຣະຄຸນ

292207 × 1312 = 383375584

383375584 + 373 = 383375957

383375957 / 800 = 479219 ເສດ 757

479219 + 1 = 479220 ເປັນ ຫໍຣະຄຸນ

ຄວາມເຫັນ ຫໍຣະຄຸນ ໝາຍເຖິງສອງປະການຄື:

1. ໝາຍເຖິງຈຳນວນວັນ ເຊິ່ງລ່ວງມາແລ້ວ ແຕ່ວັນຕັ້ງຕົ້ນຈຸລະສັກຣາດ ຈົນເຖິງວັນສັງຂານຂຶ້ນ (ວັນຖະເຫຼີງສົກ) ແຫ່ງປີທີ່ເຮົາທຳອັດຕາຖະເຫຼີງສົກນັ້ນ ດັ່ງວິທີຄຳນວນຫາ "ອາຣະ"ເປັນຫຼັກຖານໄວ້ຄື ເພື່ອຈະຮູ້ໄດ້ວ່າວັນສັງຂານຂຶ້ນ ຈະກົງກັບວັນໃດຂອງສັບປະດາແລ້ວ ຕຳຣາບອກໃຫ້ເອົາເກນ 7 ວັນແຫ່ງສັບປະດາ 1 ໄປຫານກັບຫໍຣະຄຸນ ໄດ້ລັບເປັນຈຳນວນສັບປະດາທີ່ລ່ວງມາແລ້ວ ແລະເສດເປັນວັນໃນສັບປະດາກົງກັບ ວັນສັງຂານຂຶ້ນ.

2. ໝາຍເຖິງຈຳນວນວັນຂອງປີທີ່ເຮົາທຳອັດຕາຖະເຫຼີງສົກນັ້ນ ດັ່ງປີ ຈ.ສ ທີ 1 ຫໍຣະຄຸນ ມີຈຳນວນ 366 ວັນປີ ຈ.ສ ທີ 2 ຫໍຣະຄຸນ ມີຈຳນວນ 731 ວັນ ຄືຫຼາຍກວ່າປີທີ່ລ່ວງມາແລ້ວ 365 ວັນ ດັ່ງນີ້ເປັນຕົ້ນ.

ສ່ວນ ຫໍຣະຄຸນຈຳນວນ 479220 ວັນ ແຫ່ງຜົນຄຳນວນຂ້າງເທິງນີ້ ກໍໝາຍເຖິງຈຳນວນວັນເຊິ່ງລ່ວງມາແລ້ວ ແຕ່ວັນຕັ້ງຕົ້ນຈຸລະສັກຣາດ ຈົນເຖິງວັນສັງຂານຂຶ້ນແຫ່ງປີ ຈ.ສ 1312 ນັ້ນເອງ.

ເກນ 292207 ໄດ້ອະທິບາຍມາແລ້ວວ່າ ເກນຕົວນີ້ເປັນຈຳນວນວັນເຊິ່ງມີຢູ່ໃນຣອບ 800 ປີ ທີ່ບູຣານເອົາເປັນຫຼັກໂດຍແບ່ງໃຫ້:

ປີປົກຕິສຸຣະທິນ (365 ວັນ) 593 ປີ: 593 × 365 = 216445 ວັນ

ປີອະທິກະສຸຣະທິນ (366 ວັນ) 207 ປີ: 207 × 366 = 75762 ວັນ

ໂຮມ 800 ປີ 292207 ວັນ

ເພາະສະນັ້ນຖ້າເອົາ 800 ປີ ຫານເກນ 292207 ລັບ ແລະ ເສດກໍເປັນລະຍະເວລາແຫ່ງປີນຶ່ງຄື 292207 / 800 = 365 ວັນເສດ 207 / 800 = ຫຼື 0 ວັນ 25875 ຫຼື 22356 ວິນາທີ ຄື 6 ຊົ່ວ ໂມງ 12 ນາທີ 36 ວິນາທີ.

ປະຕິທິນຖືເອົາແຕ່ຈຳນວນ 365 ວັນເຕັມເປັນກຳໜົດປີນຶ່ງ ສ່ວນເສດວັນນັ້ນຍົກໄວ້ທຸກໆປີ ແລະເມື່ອຄົບກຳໜົດວັນເຕັມໃນປີໃດກໍຕື່ມປີນັ້ນອີກ 1 ວັນເປັນ 366 ວັນເຊິ່ງຮຽກວ່າ ປີອະທິກະສຸຣະທິນ.

ຕາມຈຳນວນເສດວັນ 207 / 800 ທຸກໆ ປີນັ້ນເຖິງກຳໜົດ 4 ປີຈຶ່ງຄົບເວລາ 1 ວັນເຕັມ

ຄື: (207 + 207 + 207 + 207) ⁄ 800 = 828 ⁄ 800 ຫຼື 1 ວັນປາຍ 28 ⁄ 800 ຫຼື 50 ນາທີ ກັບ 24 ວິນາທີ

ສ່ວນຂໍ້ບັນຍັດໃຫ້ຕັ້ງເກນ 292207 ລົງແລ້ວເອົາຈຸລະສັກຣາດຄູນນັ້ນ ມີຄວາມໝາຍຈະທະວີຈຳນວນວັນ ເຊິ່ງລ່ວງມາແລ້ວ ແຕ່ວັນຕັ້ງຕົ້ນຈຸລະສັກຣາດນັ້ນໃຫ້ສູງຂຶ້ນ 800 ຕໍ່ ເພື່ອໃຫ້ເປັນຂະໜາດດຽວກັນກັບເກນ 373 ເຊິ່ງສົມເຂົ້ານັ້ນ ເພາະຖ້າຫາກບໍ່ເປັນຂະໜາດດຽວກັນ ກໍສົມກັນບໍ່ໄດ້.

ເກນ 373 ເກນຕົວນີ້ເປັນເສດວັນ ຄື 373 ⁄ 800 ຫຼື 0 ວັນ 46625 ຫຼື 40274 ວິນາທີ (11 ຊົ່ວໂມງ 11 ນາທີ 24 ວິນາທີ).

ເມື່ອຄູນຈຳນວນວັນດັ່ງກ່າວຂຶ້ນ 800 ຕໍ່ແລ້ວ ເກນ 373 ⁄ 800 ກໍກາຍເປັນຈຳນວນຕົວເລກເຕັມ 373 ຂະໜາດດຽວກັບ 383375584 ແຫ່ງ 292207 × 1312 ນັ້ນ ແລະເມື່ອສົມເຂົ້າກັນແລ້ວຈຶ່ງເປັນ 383375957

ການທີ່ຕຳຣາໃຫ້ເອົາເກນ 800 ປີ ຫານລັບຂ້າງເທິງນີ້ກໍເພື່ອໃຫ້ຈຳນວນວັນເຊິ່ງຄູນຂຶ້ນ 800 ຕໍ່ ແລະ ສົມເກນ 373 ເຂົ້າແລ້ວນັ້ນ ກັບມາເປັນຈຳນວນວັນເຕັມອີກ ເພາະສະນັ້ນ ລັບ 479219 ຈຶ່ງເປັນຈຳນວນວັນເຕັມ ແຕ່ເສດ 757 ນັ້ນເປັນສ່ວນຂອງວັນ ຄື 757 ⁄ 800 = 0,97625 ຫຼື 22 ຊົ່ວໂມງ 42 ນາທີ 36 ວິນາທີ.

ເກນ 373 ຕົວນີ້ ຂ້າພະເຈົ້າເຂົ້າໃຈວ່າ ຈະເປັນລະຍະເວລາ ເຊິ່ງພະອາທິດລ່ວງເກີນຂີດທີ່ຂັ້ນລາສີມິນ ແລະລາສີເມດ (ຈຸດຕັ້ງຕົ້ນຮອບແຫ່ງການເດີນຂອງພະອາທິດ) ໄປໃນຄາວຕັ້ງຈຸລະສັກຣາດນັ້ນເອງ ການທີ່ເອົາເກນ 373 ສົມເຂົ້ານັ້ນ ກໍເພື່ອໃຫ້ແກ້ໄຂຄວາມໄວຂອງພະອາທິດໃຫ້ພະອາທິດຕັ້ງແຣກຕົ້ນຮອບບ່ອນຂີດເຊິ່ງຂັ້ນຣາສີມິນ ແລະ ຣາສີເມດ ນັ້ນໂດຍກົງ ເກນຢ່າງດຽວກັນກັບເກນ 373 ນັ້ນໃນຕຳຣາທຳອັດຕາຖະເຫຼີງສົກ ໂດຍໃຊ້ພຸດທະສັກຣາດແລະມະຫາສັກຣາດກໍມີຄືກັນ ແຕ່ຫາກເປັນຈຳນວນຕ່າງກັນຕາມກຳນົດເວລາ ເຊິ່ງພະອາທິດລ່ວງເກີນຂີດດັ່ງກ່າວໃນຄາວຕັ້ງຕົ້ນແຕ່ລະສັກຣາດນັ້ນ.

ຖ້າເຮົາສັງເກດໃຫ້ລະອຽດໄປອີກ ກໍຈະເຫັນໄດ້ວ່າ ເຖິງແມ່ນວ່າຈະແກ້ໄຂໂດຍສົມເກນ 373 ເຂົ້າດັ່ງນັ້ນແລ້ວກໍດີ ແຕ່ຍັງບໍ່ພຽງພໍຈະໃຫ້ລັບແຫ່ງປົດຫານດ້ວຍ 800 ນັ້ນ ມີຈຳນວນວັນເຕັມຕາມກຳໜົດວັນຂອງຫຣະຄຸນເລີຍຄື 292207 ⁄ 800 = 365 ວັນ ເສດ 207 ⁄ 800 ຫຼື 6 ຊົ່ວໂມງ 12 ນາທີ 36 ວິນາທີ ຄັນເອົາເກນ 373 ⁄ 800 ຫຼື 11 ຊົ່ວໂມງ 11 ນາທີ 24 ວິນາທີ ສົມເຂົ້າອີກ ລັບກໍເປັນແຕ່ (207 + 373) ⁄ 800 = 580 ⁄ 800 ຫຼື 17 ຊົ່ວໂມງ 24 ນາທີຄືຍັງຂາດອີກ 6 ຊົ່ວໂມງ 36 ນາທີ ຈຶ່ງຈະເຖິງກຳໜົດ 366 ວັນ ແຫ່ງຈຳນວນວັນຂອງປີ 1312 ເຊິ່ງເປັນປີອະທິກະສຸຣະທິນ ດັ່ງກຳ

ມັດຊະພົນ 43 ເຊິ່ງໜ້ອຍກວ່າ 207 ໝາຍໄວ້ນັ້ນ ອີກປະການນຶ່ງ ຖ້າເຮົາເອົາຈຳນວນ 7 ວັນແຫ່ງ ສັບປະດາໄປຫານລັບ 479219 ວັນ ແຫ່ງບົດ 383375957 / 800 ກໍຈະໄດ້ລັບເປັນ 67459 ສັບ ປະດາ ແລະ ເສດ 6 ຄືຈະໄດ້ອາຣະຖະເຫຼົ້ງສົກເປັນວັນສຸກເຊິ່ງ ຜິດກັບອັດຕາຖະເຫຼົ້ງສົກແຫ່ງປີ 1313 ເຊິ່ງອາຣະຖະເຫຼົ້ງສົກເປັນ 7 (ວັນເສົາ) ນັ້ນໄປ 1 ວັນ.

ເກນ 1 ເພາະສະນັ້ນຕຳຣາຈຶ່ງບັນຍັດໃຫ້ເອົາເກນ 1 ວັນ ສົມກັບຜົນລັບແຫ່ງບົດທີ່ຫານ ດ້ວຍ 800 ນັ້ນ ສຳເລັດເປັນຫໍຣະຄຸນ ຄື: 479219 + 1 = 479220 ເປັນຫຣະຄຸນ.

ເມື່ອຕື່ມເກນ 1 ເຂົ້າດັ່ງນັ້ນແລ້ວ ຫຣະຄຸນກໍຕ້ອງເກີນກຳໜົດວັນເຕັມໄປ 580 / 800 ຫຼື 17 ຊົ່ວໂມງ 24 ນາທີຕາມທີ່ເປັນມາແລ້ວນັ້ນ ເສດວັນທີ່ເກີນໄປນັ້ນຕຳຣາໃຫ້ຄຶດເປັນສ່ວນປີທີ່ລ່ວງໄປ ແລ້ວສະເໝີ ຄືໃນທີ່ນີ້ ກໍເປັນສ່ວນປີ 1311 ຕາມທີ່ໄດ້ເປັນມາແລ້ວໃນການຄຳນວນຫາເວລາຖະເຫຼົ້ງ ສົກນັ້ນ ໂດຍມີຂໍ້ບັນຍັດທີ່ກ່າວວ່າ ເມື່ອຄຳນວນແລ້ວໃຫ້ພິຈາລະນາເບິ່ງສຳຜຸດພະອາທິດຈຳເພາະ ວັນ ເຊິ່ງພະອາທິດມີຣາສີ 0 ແລະ ອົງສາ 1 ແລະ ໃຫ້ນັບ 1 ແຕ່ 1 ນາລິກາແຫ່ງວັນໃໝ່ໄປຈົນເຖິງ ຊົ່ວໂມງນາທີ ແລະ ວິນາທີ ທີ່ຕາໄວ້ນັ້ນເຊິ່ງມັກຈະ ຕົກຢູ່ໃນວັນທີ່ມີຣາສີ 0 ແລະ ອົງສາ 2.

ສ່ວນປີ 1313 ທີ່ຄຳນວນເປັນຕົວຢ່າງແຫ່ງການພິຈາລະນານັ້ນ ເສດດັ່ງກ່າວມີ 757 ຫຼື 22 ຊົ່ວໂມງ 42 ນາທີ 36 ວິນາທີ ເພາະສະນັ້ນເວລາສັງຂານຂຶ້ນຈຶ່ງໄປກົງກັບ 22 ນາລິກາ 42 ນາທີ 36 ວິນາທີ ແຫ່ງວັນຖະເຫຼົ້ງສົກ ບໍ່ໄດ້ກົງກັບ 0 ນາລິກາ ເຊິ່ງເປັນເວລາຕັ້ງຕົ້ນຂອງວັນນັ້ນ ເລີຍ.

ໝາຍເຫດ ຫໍຣະຄຸນຕື່ມຈຳນວນຂຶ້ນປີລະ 365 ວັນ ໃນປີປົກຕິສຸຣະທິນ ແລະ 366 ວັນໃນ ປີອະທິກະສຸຣະທິນ ດ້ວຍເຫດນີ້ເມື່ອເຮົາຄຳນວນຫໍຣະຄຸນປີໃດແລ້ວ ຄວນສັງເກດເບິ່ງວ່າຫໍຣະຄຸນ ນັ້ນຈະຫຼາຍກວ່າຫໍຣະຄຸນແຫ່ງປີທີ່ລ່ວງໄປແລ້ວນັ້ນ 365 ວັນ ຫຼື 366 ວັນບໍ? ຖ້າຫາກບໍ່ຫຼາຍກວ່າ ຈຳນວນດັ່ງກ່າວນີ້ ແລ້ວກໍແນ່ໃຈໄດ້ວ່າບໍ່ມີການຜິດພາດເລີຍ.

ຂ. ກຳມັດຊະພົນ

ຕຳຣາບັນຍັດວ່າໃຫ້ຕັ້ງເກນ 800 ລົງ ເອົາເສດແຫ່ງບົດທີ່ຫານດ້ວຍ 800 ນັ້ນລົບ ຍັງເຫຼືອ ທໍ່ໃດເປັນ ກຳມັດຊະພົນ.

ສຳຫຼັບປີ 1312 ເສດດັ່ງກ່າວນີ້ເປັນ 757 ສະນັ້ນ 800 - 757 = 43 ເປັນ ກຳມັດຊະພົນ.

ຄວາມເຫັນ ກຳມັດຊະພົນ ໝາຍເຖິງເສດວັນ ເຊິ່ງເກີນກຳໜົດວັນເຕັມແຫ່ງຈຳນວນຫໍຣະ ຄຸນໄປ.

<u>ເກນ 800</u> ໄດ້ອະທິບາຍມາແລ້ວວ່າ ເກນຕົວນີ້ແມ່ນຈຳນວນ 800 ປີເຊິ່ງມີ 292207 ວັນຄືປີ

1 ມີກຳ ໝົດ 365 ວັນ 6 ຊົ່ວໂມງ 12 ນາທີ 36 ວິນາທີ ສະນັ້ນຈະຣຽກເກນ 800 ວ່າເປັນກຳໝົດ 1 ວັນເຕັມກໍໄດ້.

ໝາຍເຫດ ກຳມັດຊະພົນ ຫຼຸດຈຳນວນລົງປີລະ 207 ຕົວ ເປັນປົກກະຕິສະເໝີ ດັ່ງຈະສັງເກດໄດ້ຕາມຈຳນວນກຳມັດຊະພົນແຫ່ງປີ 1311, 1312, ແລະ 1313 ທີ່ຄຳນວນມາແລ້ວນັ້ນຄື:

ຈ.ສ 1311 ກຳມັດຊະພົນ ເປັນ - 250

ຈ.ສ 1312 ກຳມັດຊະພົນ ເປັນ - 43 (250 - 207 = 43)

ຈ.ສ 1313 ກຳມັດຊະພົນ ເປັນ - 636 (800 + 43 = 843. 843 - 207 = 636)

ເນື່ອງຈາກກຳມັດຊະພົນ ຫຼຸດຈຳນວນລົງປີລະ 207 ຕົວດັ່ງນັ້ນເມື່ອເຮົາທຳອັດຕາຖະເຫຼິງສົກເທື່ອໃດ ກໍຄວນສັງເກດເບິ່ງວ່າ ຜົນແຫ່ງການຄຳນວນນັ້ນຈະຕ່ຳກວ່າຈຳນວນ ກຳມັດຊະພົນແຫ່ງປີທີ່ລ່ວງມາແລ້ວນັ້ນ 207 ຕົວ ຫຼື ບໍ່ ? ຖ້າຫາກຕ່ຳກວ່າ 207 ຕົວແລ້ວ ກໍແນ່ໃຈວ່າການຄຳນວນນັ້ນຖືກຕ້ອງແລ້ວ ອີກປະການນຶ່ງກຳມັດຊະພົນແຫ່ງປີຖະເຫຼິງສົກໃດໆກໍດີ ໃຊ້ຄຳນວນມັດທະຍົມ ແລະ ສົມຜຸດພະອາທິດໄດ້ສຳຫຼັບທຸກໆວັນເຊິ່ງມີຢູ່ໃນປີນັ້ນໆ.

ກຳມັດຊະພົນເປັນຫຼັກສຳຄັນ 3 ປະການຄື:

(1) ເປັນເກນບອກກັບສຸຣະທິນ ສຳຫຼັບຄຳນວນມັດທະຍົມ ແລະ ສຳຜຸດພະອາທິດ.

(2) ເປັນຫຼັກກຳໝົດປີອະທິກະສຸຣະທິນ(366 ວັນ) ຄືປີໃດກຳມັດຊະພົນຖະເຫຼິງສົກ ບໍ່ເກີນ 207 ຕົວ ແລ້ວກໍໝາຍວ່າ ປີນັ້ນຢູ່ໃນຈຳພວກປີອະທິກະສຸຣະທິນ 207 ປີແຫ່ງຮອບ 800 ເຊິ່ງບູຮານເອົາເປັນຫຼັກຕາມທີ່ໄດ້ກ່າວມາແລ້ວນັ້ນ.

(3) ເປັນຫຼັກກຳໝົດສັງຂານເນົາ 2 ວັນ ຄືຖ້າປີໃດກຳມັດຊະພົນຖະເຫຼິງສົກມີຈຳນວນແຕ່ 668 ຂຶ້ນໄປເຖິງ 799 ແລ້ວ ສັງຂານປີນັ້ນກໍຕ້ອງເນົາ 2 ວັນສະເໝີ ຫຼັກນີ້ຕາມທີ່ໄດ້ກ່າວມາແລ້ວ ຂ້າພະເຈົ້າໄດ້ຄົ້ນຄິດເຫັນເອງເມື່ອຄາວທຳອັດຕາຖະເຫຼິງສົກແຕ່ປີ ຈ.ສ 1250 ເຖິງ 1650 ນັ້ນ ແລະທັງໄດ້ທຳສຳຜຸດພະອາທິດ ກວດຄົ້ນຫາຂອບເຂດກຳມັດຊະພົນເຊິ່ງທຳໃຫ້ສັງຂານມີວັນເນົາເຖິງ 2 ວັນນັ້ນດ້ວຍ.

ຄ. ວິທີຄຳນວນຫໍຣະຄຸນ ແລະ ກຳມັດຊະພົນ ອີກແບບນຶ່ງ

ລາງຕຳຣາໃຊ້ຄຳນວນຫໍຣະຄຸນ ແລະ ກຳມັດຊະພົນ ໂດຍຕັ້ງຈຸລະສັກຣາດປີທີ່ກ່ຽວຂ້ອງນັ້ນລົງ ເອົາ 365,25,875 ຄູນ ເອົາ 1,46,625 ສົມ ຈຳນວນເລກຕົວເຕັມແຫ່ງຜົນຄຳນວນເປັນຫໍຣະຄຸນຄື:

1312 × 365,25,875	=	479,219,48,000
	+	1,46,625
		479,220,94,625

ຈຳນວນຕົວເລກເຕັມ 479220 ເປັນຫໍຣະຄຸນ.

ສ່ວນກຳມັດຊະພົນນັ້ນ ຕຳຣາບັນຍັດວ່າ ໃຫ້ຕັ້ງຈຳນວນເສດວັນຂ້າງເທິງນັ້ນລົງ ເອົາ 800 ຄູນ ແລ້ວເອົາຈຳນວນເລກເຕັມແຫ່ງຜົນຄຳນວນນັ້ນໄປລົບ 800 ເສດທ່ໃດເປັນ ກຳມັດຊະພົນ ຄື:

0,94626 × 800 = 757,00000

800 - 757 = 43 ເປັນ ກຳມັດຊະພົນ.

ຄວາມເຫັນ ວິທີຄຳນວນຫໍຣະຄຸນ ແລະ ກຳມັດຊະພົນແບບນີ້ກໍໃຊ້ເກນດຽວກັນກັບວິທີຄຳນວນແບບກ່ອນນັ້ນທຸກໆເກນ ແຕ່ຫາກດຳເນີນການຄຳນວນຕ່າງກັນທ່ໍນັ້ນ ດັ່ງຈະສະເໜີຕ່ໍໄປນີ້:

(1) ວິທີຄຳນວນແບບກ່ອນນັ້ນ ເອົາເກນຕ່າງໆຄູນແລະສົມກັນ ເສັດແລ້ວຈຶ່ງເອົາເກນ 800 ຫານທີລຸນ ຕ່ໍໄປຈຶ່ງເອົາເກນ 1 ສົມເປັນຫໍຣະຄຸນ ສ່ວນກຳມັດຊະພົນນັ້ນ ເອົາຈຳນວນເສດວັນໄປລົບ 800 ໂລດເຫຼືອທ່ໍໃດເປັນກຳມັດຊະພົນ.

(2) ແຕ່ວິທີຄຳນວນແບບລຸນນີ້ເອົາເກນ 800 ຫານເກນ 292207 ແລະ ເກນ 373 ເສຍກ່ອນ ເສັດແລ້ວຈຶ່ງເອົາຜົນລັບ ແລະ ເສດແຫ່ງບົດຫານເຫຼົ່ານັ້ນຄູນ ແລະ ສົມກັນທີລຸນຄື:

ເກນ 365,25875 ນັ້ນກໍເປັນຜົນລັບແຫ່ງບົດເລກ 292207 / 800 ນັ້ນເອງ.

ເກນ 1,46,625 ນັ້ນເມື່ອແຍກຈຳນວນ 1 ທີ່ເປັນວັນເຕັມອອກແລ້ວເສດ 46,625 ກໍແມ່ນຜົນລັບແຫ່ງບົດເລກ 373 / 800 ນັ້ນເອງ ບ່ໄດ້ແມ່ນເກນຕົວໃໝ່ແຕ່ຢ່າງໃດເລີຍ ເພາະສະນັ້ນ ເມື່ອເຮົາສົມ 0,46,625 ກົງກັບຜົນແຫ່ງການຄຳນວນຂອງວິທີກ່ອນນັ້ນ ແລະ ເມື່ອເອົາເກນ 1 ວັນ ເຊິ່ງແຍກອອກໄວ້ນັ້ນ ສົມເຂ້ົາອີກ ຈຶ່ງໄດ້ຜົນເປັນຈຳນວນ 479220 ທ່ໍກັບຫໍຣະຄຸນທີ່ຄຳນວນໄດ້ຕາມແບບກ່ອນນັ້ນໂດຍກົງ.

ສ່ວນການຄຳນວນໂດຍເອົາເສດວັນ 0,94625 ຄູນ 800 ນັ້ນກໍເພາະເສດນັ້ນ ເປັນລັບແຫ່ງ 757/800 ນັ້ນເອງ ເພາະສະນັ້ນເມື່ອເອົາ 800 ຄູນແລ້ວຈຶ່ງເປັນ 757 ກົງກັບຜົນແຫ່ງການຄຳນວນຕາມວິທີກ່ອນນັ້ນ ແລ້ວຈຶ່ງເອົາໄປລົບເກນ 800 ໄດ້ເສດ 43 ເປັນກຳມັດຊະພົນ ທ່ໍກັນກັບຈຳນວນກຳມັດຊະພົນຂອງແບບກ່ອນນັ້ນ

ๅ. ອະວະມານ

ຕຳຣາບັນຍັດວ່າ: ໃຫ້ຕັ້ງຫໍຣະຄຸນລົງເອົາເກນ 11 ຄູນ ເອົາເກນ 650 ສົມ ແລ້ວເອົາ 692 ຫານລັບຕາໄວ້ ເສດເປັນອະວະມານ.

ຫໍຣະຄຸນ 479220 × 11 = 5271420

5271420 + 650 = 5272070

5272070 / 692 = 7618 ເສດ 414 ເປັນ ອະວະມານ

ຄວາມເຫັນ ອະວະມານ ໝາຍເຖິງຈຳນວນລິບດາແຫ່ງການເດີນຂອງພະຈັນໃນວັນທີ່ເຮົາຄຳນວນນັ້ນ ອະວະມານຖະເຫຼີງສົກກໍໝາຍເຖິງກຳໜົດລິບດາຂອງພະຈັນ ໃນວັນຖະເຫຼີງສົກນັ້ນເອງ.

ອະວະມານ ເປັນເກນສຳຫຼັບໃຊ້ຄຳນວນມັດທະຍົມ ແລະ ສຳຜຸດພະຈັນ.

ເກນ 11 ຕາມທີ່ໄດ້ຄຳນວນມັດທະຍົມ ແລະ ສຳຜຸດພະອາທິດ ແລະ ພະຈັນມາແລ້ວນັ້ນ ໄດ້ສັງເກດເຫັນວ່າ ດາວພະເຄາະທັງສອງ ເມື່ອເດີນຈາກຈຸດດຽວໄປພ້ອມກັນ ດັ່ງນັ້ນ ໃນເວລາ 1 ວັນ ພະຈັນກໍເດີນໄວເລີຍ ພະອາທິດໄປໄດ້ 11 / 692 ຫຼື ຈະເວົ້າວ່າໃນເວລາ 692 ວັນ ພະຈັນເດີນໄວເກີນພະອາທິດໄປເປັນເວລາ 11 ພໍດີກໍໄດ້ ສະນັ້ນເກນ 11 ທີ່ເປັນຕົວຄູນນັ້ນເປັນຈຳນວນວັນເຊິ່ງພະຈັນລ່ວງ ເກີນພະອາທິດໄປໃນກຳໜົດເວລາ 692 ວັນແຫ່ງການເດີນຂອງພະເຄາະທັງສອງໜ່ວຍນັ້ນ ແລະ ການທີ່ເອົາ 11 ຄູນຫໍຣະຄຸນນັ້ນກໍເພື່ອຄວາມໝາຍຈະທະວີຫໍຣະຄຸນຂຶ້ນ 11 ຕໍ່ ໃຫ້ເປັນຂະໜາດດຽວກັນກັບເກນ 650 ເຊິ່ງຈະເອົາສົມເຂົ້ານັ້ນ.

ເກນ 650 ເພາະເກນຕົວນີ້ມີຂະໜາດ 650 / 11 ແຫ່ງວັນເຕັມ ຫຼື 59 ວັນ 2 ຊົ່ວໂມງ 10 ນາທີ 54 ວິ ນາທີ ສ່ວນໂຮມຂອງເກນ 650 ນັ້ນ ຂ້າພະເຈົ້າເຂົ້າໃຈ ວ່າເປັນລະຍະເວລາເຊິ່ງພະຈັນລ່ວງເລີຍຂີດທີ່ຂັ້ນຣາສີມິນ ແລະ ຣາສີເມດໄປໃນຄາວຕັ້ງຕົ້ນຈຸລະສັກຣາດຄື ກັນກັບເກນ 373 ອັນໝາຍລະຍະເວລາ ເຊິ່ງພະອາທິດລ່ວງເລີຍຂີດດັ່ງກ່າວນັ້ນ. ຈະເວົ້າວ່າເກນ 650 ນັ້ນ ເປັນລະຍະເວລາທີ່ພະອາທິດບໍ່ທັນພະຈັນໃນຄາວຕັ້ງຕົ້ນຈຸລະສັກຣາດກໍໄດ້ຄືກັນ. ເພື່ອຈະແກ້ໄຂໃຫ້ພະເຄາະທັງສອງເດີນຈາກຂີດທີ່ຂັ້ນຣາສີມິນ ແລະ ຣາສີເມດ ໃນເວລາດຽວກັນ ຈຶ່ງເອົາເກນ 650 ສົມເຂົ້າກັບລັບແຫ່ງປົດເລກ 11 ຄູນຫໍຣະຄຸນກ່ອນ ຈະເອົາເກນ 692 ຫານ.

ເກນ 692 ໄດ້ກ່າວມາຂ້າງເທິງນີ້ແລ້ວວ່າ ເກນຕົວນີ້ເປັນຈຳນວນວັນເຕັມ ເຊິ່ງພະຈັນເດີນໄປໄວກວ່າ ພະອາທິດໄດ້ 11 ວັນພໍດີ ດັ່ງນັ້ນຈະຮຽກເກນ 692 ນັ້ນວ່າເປັນກຳໜົດແຫ່ງຮອບນຶ່ງຂອງອະວະມານກໍໄດ້.

ພະຈັນເດີນໄວກວ່າພະອາທິດໄປ 11 ວັນໃນລະຍະເວລາ 692 ວັນ ດັ່ງນັ້ນຖ້າຈະໃຫ້ໄວກວ່າພະອາທິດໄປພຽງແຕ່ 1 ວັນ ກໍຕ້ອງກິນເວລາໜ້ອຍກວ່າ 692 ວັນນັ້ນໄປ 11 ຕໍ່ ຫຼື 692 / 11 ສ່ວນ

ໂດຍເຫດນີ້ ເມື່ອເອົາເກນ 692 ຫານ ລັບ (527 + 2070) ຈຶ່ງໄດ້ 7618 ເຊິ່ງເປັນຈຳນວນຮອບລະ 692 ວັນ ແຫ່ງອະວະມານ ຄື 7624 ຮອບເຊິ່ງພະຈັນເດີນໄວເກີນພະອາທິດໄປຮອບລະ 11 ວັນສ່ວນ ເສດ 414 ເຊິ່ງເປັນອະວະມານນັ້ນເປັນສ່ວນນຶ່ງຂອງຮອບ 692 ວັນນັ້ນ.

ຂໍ້ສັງເກດ ອະວະມານຖະເຫຼີງສົກແຫ່ງປີໃດ ກໍດີມີຈຳນວນຫຼາຍກວ່າ ອະວະມານຂອງປີທີ່ ຈະມາເຖິງນັ້ນ ຕາມກຳໜົດຕໍ່ໄປນີ້:

ກ/. ຖ້າເປັນປີປົກກະຕິສຸຣະທິນ ອະວະມານ ເປັນຈຳນວນຫຼາຍກວ່າ ອະວະມານ ແຫ່ງປີທີ່ ຈະມາເຖິງນັ້ນ 137 ຕົວ.

ຂ/. ຖ້າເປັນປີອະທິກະສຸຣະທິນ ອະວະມານເປັນຈຳນວນຫຼາຍກວ່າ ອະວະມານແຫ່ງປີທີ່ ຈະມາເຖິງນັ້ນ 126 ຕົວ ດັ່ງຕົວຢ່າງ:

ປີ	1311		1312	1312		1313
ອະວະມານ	551	(-1357) =	414	414	(- 288) =	126

ດັ່ງນີ້ເປັນຕົ້ນ.

ການທີ່ອະວະມານຫຼຸດຈຳນວນລົງປີລະ 137 ຫຼື 126 ເປັນປົກກະຕິດັ່ງນີ້ເປັນຫຼັກສຳຄັນ ຢ່າງນຶ່ງ ຄືເປັນຫຼັກສຳຫຼັບສັງເກດເບິ່ງປີຈະເປັນ ອະທິກະວານ (ເດືອນ 7 ເຕັມ 30 ວັນ) ຄື:

ປີປົກກະຕິສຸຣະທິນໃດ ເຊິ່ງມີອະວະມານຖະເຫຼີງສົກເປັນແຕ່ 1 ຂຶ້ນໄປເຖິງ 137 ແລະປີອະທິ ກະສຸຣະທິນໃດ ເຊິ່ງມີອະວະມານຖະເຫຼີງສົກເປັນຈຳນວນແຕ່ 1 ຂຶ້ນໄປເຖິງ 126 ແລ້ວ ປີນັ້ນຕ້ອງ ເປັນອະທິກະວານໂດຍແນ່ນອນ.

ຫຼັກນີ້ ຂ້າພະເຈົ້າໄດ້ສັງເກດເອງ ແຕ່ໂຫນໄທ ບໍ່ຖືເອົາຈຳນວນອະວະມານດັ່ງກ່າວນີ້ເປັນ ຫຼັກສຳຫຼັບວາງ ປີອະທິກະວານເລີຍ ໄປຖືເອົາຣຶກແຫ່ງວັນເຂົ້າພັນສາເປັນຫຼັກແຫ່ງການວາງປີອະ ທິກະວານ ດັ່ງຈະໄດ້ສະເໜີໃນຕອນທີ່ກ່ຽວກັບ "ປີອະທິກະວານ" ນັ້ນ.

ອີກປະການນຶ່ງ ຂ້າພະເຈົ້າໄດ້ສັງເກດເຫັນວ່າ ເມື່ອປີໃດມີອະວະມານຖະເຫຼີງສົກເປັນແຕ່ 1 ຂຶ້ນໄປເຖິງ 137 ແລ້ວ ອະວະມານຖະເຫຼີງສົກແຫ່ງປີຈະມາເຖິງກໍມີຈຳນວນຫຼາຍຂຶ້ນຕາມກຳ ໜົດດັ່ງນີ້ຄື:

ຖ້າເປັນປີປົກກະຕິສຸຣະທິນ ປີຈະມາເຖິງກໍມີຈຳນວນອະວະມານສູງກວ່າ 555 ຕົວສະເໜີ.

ຖ້າເປັນປີອະທິກະສຸຣະທິນ ປີຈະມາເຖິງກໍມີຈຳນວນອະວະມານສູງກວ່າ 566 ຕົວ. ດັ່ງ:

ປີ	1300		1299	1305		1304
ອະວະມານ	641	(- 86) =	555	670	(- 104) =	566

ດັ່ງນີ້ເປັນຕົວຢ່າງ.

ຄວນສັງເກດເບິ່ງອີກວ່າ ເມື່ອຈຳນວນອະວະມານແຫ່ງປີປົກກະຕິສຸຣະທິນ ແລະ ແຫ່ງປີອະທິກະສຸຣະທິນ ຄາດເຄື່ອນກັນໄປ 11 ຕົວເປັນປົກຕິສະເໝີດັ່ງນີ້ ສະແດງໃຫ້ເຫັນໄດ້ວ່າ ເມື່ອຈຳນວນວັນແຫ່ງປີຜິດກັນໄປ 1 ວັນ ກໍທຳໃຫ້ຈຳນວນອະວະມານ ຜິດຈາກກັນໄປ 11 ຕົວ ດັ່ງຈຳນວນອະວະມານ 137 ແລະ 126 ຫຼື ອະວະມານຈຳນວນ 555 ແລະ 566 ສັນນັ້ນ.

ຈ. ມາສະເກນ

ເມື່ອເຮົາຄຳນວນອະວະມານໂດຍຫານດ້ວຍເກນ 692 ໄດ້ລັບຕາໄວ້ ແລະ ເສດເປັນອະວະມານແລ້ວ ຕຳຣາບັນຍັດວ່າ: ສ່ວນລັບທີ່ຕາໄວ້ນັ້ນໃຫ້ເອົາສົມທໍຣະຄຸນແລ້ວເອົາ 30 ຫານໄດ້ລັບເປັນມາສະເກນ ແລະ ເສດເປັນ ດິຖິ ຄື: 7618 + 479,220 = 486838

486838 / 30 = 16227 ເສດ 28

ລັບ 16227 ເປັນມາສະເກນເສດ 28 ເປັນດິຖິ.

ຄວາມເຫັນ ມາສະເກນໝາຍເຖິງຈຳນວນເດືອນຈັນທຣະຄະຕິ ເຊິ່ງລ່ວງມາແລ້ວແຕ່ວັນຕັ້ງຕົ້ນຈຸລະສັກຣາດຈົນເຖິງເດືອນທີ່ທຳອັດຕາຖະເຫຼົ່ງສົກນັ້ນ ດັ່ງປີ ຈ.ສ 1 ມາສະເກນເປັນ 12 ເດືອນ ແລະ ປີ ຈ.ສ 2 ມາສະເກນເປັນ 24 ເດືອນ ສັນນັ້ນ.

ເດືອນຈັນທຣະຄະຕິມີລະຍະເວລາ 29 ວັນເສດ ບໍ່ເຖິງ 30 ວັນເຕັມ ຕາມທີ່ເຫັນມາແລ້ວນັ້ນ ຖ້າເອົາ 30 ວັນໄປຫານຈຳນວນທໍຣະຄຸນ ລັບກໍຈຳຕ້ອງເປັນຈຳນວນເດືອນ ຈັນທຣະຄະຕິ ໜ້ອຍກວ່າຈຳນວນອັນແທ້ຈິງຂອງເດືອນທຣະຄະຕິ ທີ່ລ່ວງມາແລ້ວໂດຍແນ່ນອນ.

ສຳຫຼັບຈະແກ້ໄຂເລື່ອງນີ້ ໂຫນບູຣານຈຶ່ງເອົາລັບແຫ່ງບົດເລກເຊິ່ງຫານດ້ວຍ 692 ສົມເອົ້າກັບທໍຣະຄຸນເສຍກ່ອນ ແລ້ວຈຶ່ງເອົາເກນ 30 ວັນຫານ ສ່ວນລັບແຫ່ງບົດເລກເຊິ່ງຫານດ້ວຍ 692 ນັ້ນ ເຮົາເຫັນມາແລ້ວ ວ່າເປັນຈຳນວນຮອບລະ 692 ວັນແຫ່ງອະວະມານ ຄືເປັນຈຳນວນຮອບເຊິ່ງພະຈັນເດີນໄວເກີນພະອາທິດຄັ້ງລະ 11 ວັນພໍດີ ດ້ວຍເຫດນີ້ ລັບດັ່ງກ່າວຈຶ່ງເປັນຈຳນວນວັນ ເຊິ່ງຮູບເດືອນຈັນທຣະຄະຕິຂາດຈາກຈຳນວນວັນແຫ່ງເດືອນເຊິ່ງມີກຳໜົດ 30 ວັນ ໂດຍນັບຕັ້ງຕົ້ນແຕ່ຕັ້ງຈຸລະສັກຣາດມາຈົນເຖິງວັນສຸດທ້າຍແຫ່ງປີທີ່ຄຳນວນອັດຕາຖະເຫຼົ່ງສົກນັ້ນ ເພາະສະນັ້ນເມື່ອເອົາລັບດັ່ງກ່າວສົມກັບທໍຣະຄຸນແລ້ວ ຄັນເອົາເກນ 30 ວັນຫານຈຶ່ງໄດ້ລັບເປັນຈຳນວນເດືອນຈັນທຣະຄະຕິ ເຊິ່ງລ່ວງມາແລ້ວນັ້ນໂດຍກົງໄດ້ ເພື່ອຈະໃຫ້ເຂົ້າໃຈວິທີຄຳນວນຂອງບູຣານໄດ້ງ່າຍ ໃຫ້ຕັ້ງເລກດັ່ງນີ້ເບິ່ງ:

ທໍຣະຄຸນຫານດ້ວຍເກນ 30 ວັນຄື : 479220 / 30 = 15974 ເສດ 0

ລັບ 7618 ຫານດ້ວຍ 30 " : 7618 / 30 = 253 ເສດ 28

ໂຮມເປັນ 16227 ເສດ 28

ຈຳນວນລັບ ແລະ ເສດກໍກົງກັບຜົນແຫ່ງການຄຳນວນມາແລ້ວນັ້ນ ແຕ່ການຕັ້ງເລກໂດຍແຍກເປັນ 2 ບົດດັ່ງນີ້ ສະແດງໃຫ້ເຫັນປະຈັກກວ່າວິທີເດີມວ່າ ລັບຈຳນວນ 7618 ນັ້ນເປັນຈຳນວນວັນຄືກັນກັບຫໍຣະຄຸນ ແລະ ເປັນຈຳນວນວັນເຊິ່ງເດືອນຈັນທຣະຄະຕິມີໜ້ອຍກວ່າຈຳນວນວັນແຫ່ງເດືອນເຊິ່ງມີ 30 ວັນເຕັມ ທີ່ເປັນຕົວທານນັ້ນ.

ໝາຍເຫດ ມາສະເໜມທະວີຈຳນວນຂຶ້ນ 12 ເດືອນທຸກໆປີທີ່ບໍ່ເປັນອະທິກະມາດ ຖ້າເປັນປີອະທິກະມາດ ເໜມກໍທະວີຈຳນວນຂຶ້ນ 13 ເດືອນ ແຕ່ມາສະເໜມແຫ່ງປີອະທິກະມາດທະວີຈຳນວນຂຶ້ນ 13 ເດືອນນັ້ນ ເປັນໄປໄດ້ໂດຍ 2 ຢ່າງຄື:

ກ/. ຖ້າປີອະທິກະມາດໃດ ສັງຂານຂຶ້ນໃນເດືອນ 5 (ດິຖີ ແຕ່ 25 ເຖິງ 29) ແລ້ວມາສະເໜມແຫ່ງປີນັ້ນກໍທະວີຂຶ້ນ 13 ເດືອນ ຕົວຢ່າງປີ 1310 (12 ເດືອນ) ມາສະເໜມເປັນ 16203 ສູງກວ່າມາສະເໜມ 16190 ແຫ່ງປີ 1309 ເຊິ່ງເປັນອະທິກະມາດ (ດິຖີ 26) ໄປ 13 ເດືອນ ເຊິ່ງສະແດງວ່າປີອະທິກະມາດ 1309 ມີ 13 ເດືອນ.

ຂ/. ຖ້າປີອະທິກະມາດໃດ ສັງຂານຂຶ້ນໃນເດືອນ 6 (0 ເຖິງ 5) ແລ້ວມາສະເໜມແຫ່ງປີນັ້ນກໍທະວີຈຳນວນຂຶ້ນແຕ່ 12 ເດືອນຕາມປົກຕິຂອງປີທຳມະດາ ແຕ່ປີທີ່ລ່ວງໄປແລ້ວນັ້ນ (ເຊິ່ງບໍ່ເປັນອະທິກະມາດ) ມີ 13 ເດືອນ ດັ່ງຕົວຢ່າງຕໍ່ໄປນີ້:

ປີອະທິກະມາດ ຈ.ສ 1307 (ດິຖີ 3) ມາສະເໜມເປັນ 16166 ສູງກວ່າມາສະເໜມ 16153 ແຫ່ງ ປີ ຈ.ສ 1306 (ເຊິ່ງບໍ່ເປັນອະທິກະມາດ) ໄປ 13 ເດືອນເຊິ່ງສະແດງວ່າປີ ຈ.ສ 1306 ນັ້ນມີ 13 ເດືອນ ສ່ວນມາສະເໜມແຫ່ງປີອະທິກະມາດ 1307 ນັ້ນໜ້ອຍກວ່າມາດເໜມ ທີ່ສັງຂານຂຶ້ນໃນເດືອນ 5 ເຊິ່ງມາສະເໜມໜ້ອຍກວ່າມາສະເໜມແຫ່ງປີຈະມາເຖິງ 13 ເດືອນແຕ່ຫຼາຍກວ່າມາສະເໜມແຫ່ງປີທີ່ລ່ວງໄປແລ້ວນັ້ນ 12 ເດືອນ.

ເນື່ອງຈາກມາສະເໜມທະວີຈຳນວນຂຶ້ນປີລະ 12 ເດືອນ ຫຼື 13 ເດືອນ ດັ່ງນັ້ນເມື່ອເຮົາທຳອັດຕາຖະເຫຼິງສົກກໍຄວນສັງເກດເບິ່ງວ່າຜົນແຫ່ງການຄຳນວນມາສະເໜມຈະເປັນຈຳນວນສູງກວ່າມາສະເໜມແຫ່ງປີທີ່ລ່ວງໄປແລ້ວນັ້ນ 12 ເດືອນ ຫຼື 13 ເດືອນແທ້ບໍ່? ອີກປະການນຶ່ງຄວນສັງເກດເບິ່ງວ່າ ປີເຊິ່ງເຮົາຄຳນວນອັດຕາຖະເຫຼິງສົກນັ້ນ ສັງຂານຂຶ້ນໃນເດືອນ 5 ຫຼື ເດືອນ 6 ເພື່ອເປັນຫຼັກພິຈາຣະນາກ່ຽວກັບຈຳນວນ 12 ຫຼື 13 ເດືອນເຊິ່ງທະວີຈຳນວນຂຶ້ນນັ້ນ.

ສ. ດິຖີ

ຕຳຣາກ່າວວ່າ: ລັບແຫ່ງປົດເລກເຊິ່ງຫານດ້ວຍ 30 ນັ້ນເປັນມາສະເກນແລະເສດເປັນດິຖີ ດັ່ງນັ້ນເສດ 28 ແຫ່ງປົດຫານດ້ວຍ 30 ເຊິ່ງລັບຈຳນວນ 16227 ເປັນມາສະເກນນັ້ນ ກໍເປັນດິຖີຖະເຫຼົ້ງສົກແຫ່ງປີ 1312 ແລະ ດິຖີກໍໝາຍເຖິງຈຳນວນວັນເຊິ່ງເຫຼືອຈາກເດືອນເຕັມແຫ່ງມາສະເກນນັ້ນເອງ ທັງໝາຍວັນຂ້າງຂຶ້ນ ຫຼື ຂ້າງແຮມ ແຫ່ງວັນຕັ້ງຕົ້ນປີໃໝ່ຕາມປະເພນີສົບມາແຕ່ບູຣານ (ວັນສັງຂານຂຶ້ນ).

ດ້ວຍເຫດວ່າວັນຖະເຫຼົ້ງສົກ (ວັນສັງຂານຂຶ້ນ) ຕົກຢູ່ໃນຂອບເຂດແຕ່ເດືອນ 5 ຂຶ້ນ 6 ຄ່ຳໄປເຖິງເດືອນ 6 ຂຶ້ນ 5 ຄ່ຳທ່ໍນັ້ນ ເມື່ອດິຖີຖະເຫຼົ້ງສົກເປັນຈຳນວນແຕ່ 6 ຂຶ້ນໄປເຖິງ 29 ກໍໝາຍຄວາມວ່າສັງຂານຂຶ້ນເດືອນ 5 ແລະເມື່ອດິຖີຖະເຫຼົ້ງສົກເປັນຈຳນວນແຕ່ 0 ຂຶ້ນໄປເຖິງ 5 ກໍໝາຍຄວາມວ່າສັງຂານຂຶ້ນເດືອນ 6

ດັ່ງນັ້ນສັງຂານ ຈ່ຶງຂຶ້ນເດືອນ 6 ກົງກັບວັນຂຶ້ນ 1 ຄ່ຳ ດັ່ງດຽວກັນກັບດິຖີ 1.

ອີກປະການນຶ່ງເມື່ອດິຖີຖະເຫຼົ້ງສົກເປັນຈຳນວນແຕ່ 0 ໄປເຖິງ 5 ຫຼືແຕ່ 25 ໄປເຖິງ 29 ກໍໝາຍຄວາມວ່າ ປີທີ່ກ່ຽວຂ້ອງນັ້ນເປັນອະທິກະມາດ (ເດືອນແປດສອງຫົນ) ດັ່ງໄດ້ກ່າວມາແລ້ວ.

ດິຖີຖະເຫຼົ້ງສົກບ່ໍເປັນຫຼັກແນ່ນອນໄດ້ສຳຫຼັບກຳໜົດຂ້າງຂຶ້ນຫຼືຂ້າງແຮມແຫ່ງວັນຕັ້ງຕົ້ນປີໃໝ່ ຫຼື ວັນສັງຂານຂຶ້ນ ເພາະລາງປີດິຖີຖະເຫຼົ້ງສົກອ່ອນໄປ 1 ຄ່ຳ ຄືຜິດຈາກລຳດັບວັນເຊິ່ງວາຣະຖະເຫຼົ້ງສົກກຳໜົດໄວ້ນັ້ນໄປ 1 ຄ່ຳ ເມື່ອດິຖີຖະເຫຼົ້ງສົກບ່ໍຖືກຕ້ອງກັບວາຣະຖະເຫຼົ້ງສົກ ດັ່ງນັ້ນຕຳຣາໂຫຣາສາດ ບັນຍັດໃຫ້ຖືເອົາ ວາຣະຖະເຫຼົ້ງສົກເປັນຫຼັກສະເໝີແລະໃຫ້ຕື່ມດິຖີຖະເຫຼົ້ງສົກຂຶ້ນ 1 ຄ່ຳ ເປັນປົກກະຕິສະເໝີ.

ຊ. ອຸດຈະພົນ

ຕຳຣາບັນຍັດວ່າ: ຕັ້ງຫໍຣະຄຸນລົງ ເອົາເກນ 621 ລົບແລ້ວເອົາເກນ 3232 ຫານລັບຖິ້ມເສຍ ເສດເປັນ ອຸດຈະພົນ.

479220 - 621 = 478599

478599 / 3232 = 148 ເສດ 263 ເປັນ ອຸດຈະພົນ.

ຄວາມເຫັນ ອຸດຈະພົນໝາຍເຖິງຈຸດແຫ່ງວິຖີທາງຂອງພະຈັນໃນຄາວທີ່ພະຈັນຢູ່ຫ່າງໄກທີ່ສຸດຈາກພະອາທິດ, ທາງໂຫຣາສາດຝຣັ່ງຣຽກວ່າ "ອາພົດເຊ" (apogée) ດັ່ງນັ້ນ ອຸດຈະພົນກໍໝາຍເຖິງການເດີນຂອງພະຈັນ ແຕ່ຕຳຣາບູຣານເຮົາ ສັງເກດການເດີນຂອງພະຈັນ ຕາມຄວາມເຄື່ອນຍ້າຍຂອງອຸດຈະພົນ ແລະ ອຸດຈະພົນເຄື່ອນທີ່ໄປ 3232 ວັນ ຈ່ຶງວຽນຮອບ 12 ຣາສີ ຫຼື ວິຖີທາງຂອງພະຈັນຄົບຮອບນຶ່ງ (8 ປີ 312 ວັນ)

ເກນ 621 ເກນຕົວນີ້ຂ້າພະເຈົ້າເຂົ້າໃຈວ່າຈະເປັນຈຳນວນອັນເຊິ່ງອຸດຈະພົນ ຍັງບໍ່ທັນເຖິງຂີດທີ່ຂັ້ນຣາສີມົນ ແລະ ເມດ ເຊິ່ງເປັນຕົ້ນທາງແຫ່ງຣອບເດີນຂອງພະເຄາະໃນຄາວຕັ້ງຕົ້ນຈຸລະສັກຣາດນັ້ນ ການທີ່ເອົາຈຳນວນ 621 ອັນໄປລົບຫໍຣະຄຸນນັ້ນ ກໍເພື່ອຈະແກ້ໄຂໃຫ້ອຸດຈະພົນຕັ້ງຣອບທີ່ຕົ້ນທາງດັ່ງກ່າວໃນເວລາດຽວກັນກັບພະອາທິດ ແລະ ພະຈັນ.

ຍ. ວິທີຄຳນວນ ອຸດຈະພົນ ແບບຂະໜົນ

ຕຳຣາໂຫຣາສາດ ຂະໜົນ ບັນຍັດໃຫ້ຕັ້ງຫໍຣະຄຸນລົງ ເອົາ 2611 ສົມແລ້ວເອົາເກນ 3232 ຫານ ລັບຖິ້ມເສຍ ເສດເປັນອຸດຈະພົນຖະເລິງສົກຄື:

479220 + 2611 = 481831

481831 / 3232 = 149 ເສດ 263 ເປັນອຸດຈະພົນ

ເສດ 263 ອັນໃນທີ່ນີ້ກໍກົງກັບຈຳນວນອຸດຈະພົນເຊິ່ງຄຳນວນໄດ້ຕາມວິທີກ່ອນນັ້ນ.

ເກນ 2611 ເກນຕົວນີ້ເປັນເສດແຫ່ງບົດເລກ 3232 - 621 = 2611 ນັ້ນເອງ ດັ່ງນັ້ນເກນ 2611 ກໍເປັນ ຈຳນວນອັນເຊິ່ງ ອຸດຈະພົນ ໄດ້ລ່ວງເລີຍຂີດທີ່ຂັ້ນຣາສີມົນ ແລະ ເມດໄປໃນຄາວຕັ້ງຕົ້ນຈຸລະສັກຣາດນັ້ນ ຄືກົງກັນຂ້າມກັບເກນ 621 ເຊິ່ງໝາຍເຖິງເວລາທີ່ ອຸດຈະພົນຍັງບໍ່ທັນເຖິງຂີດດັ່ງກ່າວນັ້ນ.

ໝາຍເຫດ ອຸດຈະພົນ ທະວີຈຳນວນຂຶ້ນຫໍ່ກັບຫໍຣະຄຸນທຸກໆປີເປັນປົກກະຕິສະເໝີ ຄືທະວີຂຶ້ນ 365 ຫຼື 366 ວັນແຕ່ເມື່ອ ອຸດຈະພົນທະວີຂຶ້ນເຖິງ 3232 ແລ້ວກໍຕັ້ງຣອບໃໝ່ໄປອີກ ດັ່ງຕົວຢ່າງຕໍ່ໄປນີ້:

ປີ 1311 ອຸດຈະພົນ ເປັນ 3130

ປີ 1312 ອຸດຈະພົນ ເປັນ 263

ຄື 3130 + 365 = 3495

3495 - 3232 = 263

ດ. ວາຣະ

ຕຳຣາບັນຍັດວ່າ: ຕັ້ງຫໍຣະຄຸນລົງ ເອົາ 7 ຫານ ລັບຖິ້ມເສຍ ເສດເປັນວາຣະຖະເຫຼົ້ງສົກ:

479220 / 7 = 68460 ເສດ 0 ຄືວັນເສົາ ເປັນວັນຖະເຫຼົ້ງສົກ.

ສ່ວນລັບ 68460 ນັ້ນເປັນຈຳນວນສັບດາ ແລະ ເສດເປັນວັນແຫ່ງສັບດາທີ່ສັ້ງຂາມ ຈະຖະເຫຼົ້ງສົກ.

ໝາຍເຫດ ເມື່ອເຮົານັບວັນຕາມຂ້າງຂຶ້ນ ແລະ ຂ້າງແຮມໃນປີໃດປີນຶ່ງສຳຫຼັບຈະທຳປະຕິທິນນັ້ນ ຖ້າເຫັນວ່າ ດິຖິຖະເຫຼິງສົກບໍ່ກົງກັບວັນແຫ່ງສັບປະດາ ເຊິ່ງວາຣະຖະເລິງສົກກຳໜົດໄວ້ ຕ້ອງເຂົ້າໃຈວ່າ ດິຖິນັ້ນອ່ອນໄປ 1 ຄ່ຳສະເໝີ ແລະຕ້ອງແກ້ໄຂໂດຍຕື່ມດິຖິຂຶ້ນ 1 ຄ່ຳ ເພື່ອໃຫ້ກົງກັບລຳດັບ ວັນເຊິ່ງວາຣະຖະເຫຼິງສົກກຳໜົດໄວ້ນັ້ນ ຕາມຕຳຣາບັນຍັດໄວ້ວ່າ ຕ້ອງຖືເອົາວາຣະຖະເຫຼິງສົກເປັນຫຼັກສະເໝີ ດັ່ງຈະນຳເອົາຕົວຢ່າງມາສະເໜີຕໍ່ໄປນີ້:

ປີ ຈ.ສ 1310 ດິຖິຖະເຫຼິງສົກເປັນ 6 ຄ່ຳແລະວາຣະຖະເຫຼິງສົກເປັນ 5 ຄືວັນພະຫັດ ເຊິ່ງສະແດງວ່າ ສັງຂານຖະເຫຼິງສົກເດືອນ 5 ຂຶ້ນ 6 ຄ່ຳ ວັນພະຫັດ ແຕ່ເມື່ອເຮົານັບຈຳນວນວັນຕາມຂ້າງຂຶ້ນ ແລະ ຂ້າງແຮມ ທັງນັບລຳດັບວັນແຫ່ງສັບປະດານຳແລ້ວ ໂດຍຕັ້ງຕົ້ນແຕ່ວັນຖະເຫຼິງສົກແຫ່ງປີ 1309 ໄປຈົນເຖິງວັນຖະເຫຼິງສົກແຫ່ງປີ 1310 ກໍເຫັນວ່າ ວັນພະຫັດ ແຫ່ງສັງຂານຖະເຫຼິງສົກແຫ່ງປີ 1310 ນັ້ນ ກົງກັບເດືອນ 5 ຂຶ້ນ 7 ຄ່ຳ ບໍ່ກົງກັບວັນຂຶ້ນ 6 ຄ່ຳ ດັ່ງດິຖິຖະເຫຼິງສົກກຳໜົດໄວ້ນັ້ນເລີຍ ດັ່ງນັ້ນຈຶ່ງຕ້ອງຕື່ມດິຖິຖະເຫຼິງສົກອີກ 1 ຄ່ຳ ເພື່ອເລື່ອນດິຖິໃຫ້ເປັນວັນຂຶ້ນ 7 ຄ່ຳ ຈຶ່ງຈະຖືກຕ້ອງກັນກັບວັນພະຫັດ. ເມື່ອເຮົາແກ້ໄຂດັ່ງນັ້ນແລ້ວ ຈຳນວນແຫ່ງປີ 1309 ຈຶ່ງຄົບ 365 ວັນ ຕາມກຳໜົດວັນຂອງປີນັ້ນ ເຊິ່ງເປັນປີປົກກະຕິສຸຣະທິນ ຖ້າຫາກບໍ່ຕື່ມດິຖິຖະເລິງສົກຂຶ້ນອີກ 1 ຄ່ຳ ປີ 1309 ກໍຈະມີແຕ່ 364 ທ່ໍນັ້ນ ຄືຈະຂາດກຳໜົດໄປ 1 ວັນ.

3. ຄວາມເຫັນກ່ຽວກັບວິທີຄຳນວນຫາເວລາຖະເຫຼິງສົກ

ເຮົາເຫັນມາແລ້ວໃນຄາວຄຳນວນຫາເວລາຖະເຫຼິງສົກແຫ່ງປີ 1312 ວ່າຕຳຣາບັນຍັດໄວ້ ດັ່ງນີ້:

ຕັ້ງເກນຣຶກ ຈັນ 800 ລົງເອົາກຳມັດຊະພົນຖະເຫຼິງສັກລົບ ເຫຼືອທ່ໍໃດເອົາ 24 ຄູນ ແລ້ວເອົາ 800 ຫານ ລັບເປັນຊົ່ວໂມງຕາໄວ້ ຖ້າມີເສດອີກເອົາ 60 ຄູນແລ້ວເອົາ 800 ຫານ ລັບເປັນນາທີ ຕາໄວ້ຖ້າມີເສດອີກ ເອົາ 60 ຄູນ ແລ້ວເອົາ 800 ຫານ ລັບເປັນວິນາທີຕາໄວ້.

ເພື່ອປະຕິບັດຕາມຂໍ້ບັນຍັດນີ້ຈະເອົາກຳມັດຊະພົນ 43 ແຫ່ງປີ 1312 ມາຄຳນວນເປັນຕົວຢ່າງ ອີກເທື່ອນຶ່ງຄື:

(1) 800 - 43 = 757

(2) 757 × 24 = 18168

(3) 18168 / 800 = 22 ຊົ່ວໂມງ ເສດ 586

(4) 586 × 60 / 800 = 42 ນາທີ ເສດ 480

(5) 480 × 60 / 800 = 36 ວິນາທີ ເສດ 000

ຜົນແຫ່ງການຄຳນວນເປັນ 22 ຊົ່ວໂມງ 42 ນາທີ 36 ວິນາທີ.

ຄວາມເຫັນ ກ່ຽວກັບເກນ 800 ນັ້ນໄດ້ອະທິບາຍມູນເຫດມາແລ້ວ ການທີ່ເອົາກຳມັດຊະພົນຖະເຫຼີງສົກໄປລົບເກນ 800 ນັ້ນກໍເພື່ອຄຳນວນຫາລະຍະເວລາເຊິ່ງຫໍຣະຄຸນລ່ວງເລີຍຈຳນວນເຕັມວັນນັ້ນໄປ ເມື່ອເຮົາສັງເກດເບິ່ງຈຳນວນເສດ 757 ນັ້ນແລ້ວ ກໍເຫັນວ່າເປັນຈຳນວນດຽວກັນກັບເສດແຫ່ງປົດເລກເຊິ່ງຫານດ້ວຍ 800 ໃນຄັ້ງຄຳນວນຫໍຣະຄຸນນັ້ນເອງ ສ່ວນຈຳນວນເສດ 757 ຫຼື 22 ຊົ່ວໂມງ 42 ນາທີ 36 ວິນາທີນັ້ນ ເຮົາກໍເຫັນມາແລ້ວວ່າເປັນລະຍະເວລາເຊິ່ງເກີນວັນເຕັມແຫ່ງຫໍຣະຄຸນປີ 1311 ນັ້ນໄປ ແລະ ເຊິ່ງຄວບເຂົ້າໄປໃນວັນຖະເຫຼີງສົກແຫ່ງປີ 1312.

ເມື່ອຄຳນວນຫາລະຍະເວລາດັ່ງກ່າວນັ້ນແລ້ວ ຕຳຣາບັນຍັດວ່າ: ໃຫ້ພິຈາຣະນາເບິ່ງສຳຜຸດພະອາທິດ ໃນວັນທີ່ພະອາທິດມີຣາສີ 0 ແລະ ອົງສາ 1 ແລ້ວໃຫ້ນັບ 1 ແຕ່ 1 ນາລິກາແຫ່ງວັນໃໝ່ໄປທ່ໍກັບໂມງ ນາທີ ແລະ ວິນາທີທີ່ຕາໄວ້ນັ້ນ ເຊິ່ງມັກຈະຕົກຢູ່ໃນວັນທີ່ພະອາທິດມີຣາສີ 0 ແລະອົງສາ 2.

ສຳຜຸດພະອາທິດໃນລະຫວ່າງປີໃໝ່ ມີຣາສີ 0 ເປັນປົກກະຕິສະເໝີ ແລະສ່ວນວັນສັງຂານໄປນັ້ນຍັງມີອົງສາເປັນ 0 ດ້ວຍ ແລະ ລາງປີກໍມີລິບດາເປັນ 0 ອີກຊ້ຳ ຕາມທີ່ໄດ້ກ່າວມາແລ້ວ ແລະ ດັ່ງຈະໄດ້ສັງເກດເຫັນ ໃນຕາລາງຕໍ່ໄປນີ້:

ปี	ສັມຜຸດພະອາທິດ											
จ.ส	ວັນສັງຂານໄປ			ວັນເນົາທີ 1			ວັນເນົາທີ 2			ວັນສັງຂານຂຶ້ນ		
	ธาสี	อิงสา	ลิบดา	ธาสี	อิงสา	ลิบดา	ธาสี	อิงสา	ลิบดา	ธาสี	อิงสา	ลิบดา
1251	0	0	0	0	0	59	0	0	57	0	2	52
1288	0	0	26	0	1	24				0	2	22
1289	0	0	11	0	1	11				0	2	7
1290	0	0	54	0	1	52				0	2	49
1291	0	0	39	0	1	37				0	2	34
1292	0	0	24	0	1	22				0	2	20
1293	0	0	9	0	1	9	0	2	7	0	3	2
1294	0	0	52	0	1	50				0	2	47
1295	0	0	37	0	1	35				0	2	32
1296	0	0	22	0	1	20				0	2	18
1297	0	0	5	0	1	4	0	2	3	0	2	00

ເມື່ອສັງເກດເບິ່ງສຳຜຸດພະອາທິດຂ້າງເທິງນີ້ແລ້ວ ກໍເຫັນໄດ້ວ່າ ວັນເຊິ່ງພະອາທິດມີຣາສີ 0 ແລະ ອົງສາ 1 ທີ່ຕຳຣາບັນຍັດໃຫ້ນັບເວລາຖະເຫຼີງສົກ ໂດຍຕັ້ງຕົ້ນ 1 ແຕ່ 1 ນາລິກາແຫ່ງວັນໃໝ່ໄປນັ້ນ ຕາມປົກຕິຢູ່ໃນວັນເນົາ ແຕ່ລາງປີ ເມື່ອສັງຂານມີວັນເນົາເຖິງ 2 ວັນກໍໄປຕົກຢູ່ໃນວັນເນົາທີ 2 ດັ່ງປີ 1251 ນັ້ນ.

ດັ່ງນັ້ນ ສຳຫຼັບຈະຫາເວລາຖະເຫຼີງສົກແຫ່ງປີໃດປີນຶ່ງກໍດີ ຄວນສັງເກດເບິ່ງວ່າ ສັງຂານເນົາຈັກວັນແທ້ ຖ້າສັງຂານຫາກເນົາແຕ່ວັນດຽວ ກໍທຳສຳຜຸດຈຳເພາະແຕ່ວັນເນົານັ້ນມາພິຈາລະນາ ແຕ່ຖ້າສັງຂານຫາກເນົາເຖິງ 2 ວັນ ຈຳຕ້ອງທຳສຳຜຸດພະອາທິດແຫ່ງວັນເນົາທັງ 2 ວັນນັ້ນດ້ວຍຈຶ່ງຈະຮູ້ວ່າສຳຜຸດເຊິ່ງມີ ຣາສີ 0 ແລະ ອົງສາ 1 ນັ້ນຈະຕົກຢູ່ໃນວັນເນົາໃດແທ້ ແລ້ວຈຶ່ງນັບເວລາແຕ່ທ່ຽງຄືນແຫ່ງວັນນັ້ນໄປຕາມທີ່ຕຳຣາບັນຍັດໄວ້ນັ້ນ.

4. ຄວາມເຫັນກ່ຽວກັບເກນແລະວິທີຄຳນວນມັດທະຍົມແລະສຳຜຸດພະອາທິດ

ສຳຫຼັບຈະທຳສຳຜຸດ ພະເຄາະໜ່ວຍໃດກໍດີ ຂັ້ນຕົ້ນຕ້ອງທຳມັທະຍົມພະເຄາະໜ່ວຍນັ້ນສາກ່ອນແລ້ວ ຈຶ່ງຄຳນວນຫາ "ຜົນ" ແລ້ວຈຶ່ງເອົາ "ຜົນ" ນັ້ນໄປລົບ ຫຼື ສົມມັດທະຍົມ ເອົາແຕ່ຈຳນວນ "ເກນ" ເປັນປະມານ ຕາມທີ່ເຫັນມາແລ້ວນັ້ນ ເສດ ຫຼື ລັບເປັນ "ສຳຜຸດ"

ມັດທະຍົມ ແລະ ສຳຜຸດ ມີຄວາມໝາຍຕ່າງກັນດັ່ງນີ້ຄື ມັດທະຍົມໝາຍເຖິງລະຍະທາງທີ່ພະເຄາະ ສາມາດເດີນໄປໄດ້ຕາມອັດຕາແຫ່ງຄວາມໄວຜ່ານກາງຂອງພະເຄາະໜ່ວຍນັ້ນໆ ໃນກຳໜົດເວລາທີ່ເຮົາເອົາມາຄຳນວນນັ້ນ.

ສ່ວນສຳຜຸດໝາຍເຖິງລະຍະທາງອັນແທ້ຈິ່ງທີ່ພະເຄາະ ເດີນເຖິງໄດ້ໃນກຳໜົດເວລາດຽວກັນນັ້ນ ດ້ວຍເຫດນີ້ເມື່ອຄຳນວນມັດທະຍົມສຳເລັດແລ້ວຈຶ່ງເອົາ "ຜົນ" ໄປລົບ ຫຼື ສົມມັດທະຍົມແລ້ວແຕ່ຈຳນວນເກນເປັນ ປະມານເສດ ຫຼື ລັບຈຶ່ງເປັນສຳຜຸດ.

ຕຳຣາໂຫຣາສາດຝຣັ່ງກໍມີມັດທະຍົມ ແລະ ສົມຜຸດຄືກັນເຊິ່ງເອົາຣຽກວ່າ "ມິດຽມອະໂນມາລີ" ສຳຫຼັບມັດທະຍົມແລະ "ທຣູອະໂນມາລີ" ສຳຫຼັບສຳຜຸດ.

ກ. ມັດທະຍົມພະອາທິດ

ສະນັ້ນມັດທະຍົມພະອາທິດໃນວັນເນົາແຫ່ງສັງຂານ ປີ 1312 ເຊິ່ງຄຳນວນມານັ້ນກໍໝາຍເຖິງລະຍະທາງຜ່ານກາງຂອງພະອາທິດໃນກຳໜົດເວລາ 365 ວັນແຫ່ງການເດີນຂອງພະອາທິດ ໂດຍນັບແຕ່ວັນເຊິ່ງຢູ່ຫຼັງວັນຖະເຫຼີງສົກແຫ່ງປີ 1311 ໄປຈົນເຖິງວັນເຊິ່ງຢູ່ກ່ອນໜ້າແຫ່ງວັນຖະ

ເຫຼົ້ງສົກປີ 1312 ນັ້ນ.

ສ່ວນວິທີຄຳນວນມັດທະຍົມພະອາທິດນັ້ນເຮົາເຫັນມາແລ້ວວ່າ ຕຳຣາບັນຍັດໄວ້ວ່າ: ຕັ້ງສຸຣະທິນລົ້ງ ເອົາ 800 ຄູນ ເອົາກຳມັດຊະພົນຖະເຫຼົ້ງສົກແຫ່ງປີທີ່ເຮົານັບສຸຣະທິນນັ້ນສົມ ແລ້ວເອົາ 24350 ຫານ ໄດ້ລັບ ເປັນຣາສີ ສ່ວນເສດນັ້ນເອົາ 811 ຫານລັບເປັນອົ້ງສາ ຖ້າມີເສດອີກເອົາ 14 ຫານ ໄດ້ລັບເປັນລິບດາ ເສດຖິ້ມເສຍ ແລ້ວຈຶ່ງຕັ້ງລິບດາລົ້ງ ເອົາ 3 ລົບເຫຼືອເສດທ່ໃດເປັນລິບດາ ໃນມັດທະຍົມຈຳນວນຣາສີອົ້ງສາ ແລະ ລິບດາ ທີ່ ຄຳນວນໄດ້ມານັ້ນເປັນມັດທະຍົມພະອາທິດ.

ເພື່ອຈະໃຫ້ເຂົ້າໃຈຄວາມເຫັນຂອງຂ້າພະເຈົ້າໄດ້ງ່າຍ ຈະໄດ້ຄຳນວນມັດທະຍົມພະອາທິດ ໃນວັນເນົາແຫ່ງສັງຂານປີ 1312 ນັ້ນອີກເທື່ອນຶ່ງສຳຫຼັບເປັນຫຼັກພິຈາລະນາຫາມູນແຫ່ງເກນແລະ ວິທີຄຳນວນຂອງບູຣານ.

ສຸຣະທິນແຫ່ງວັນເນົາດັ່ງກ່າວເປັນ 364 ວັນແລະກຳມັດຊະພົນແຫ່ງປີ 1311 ເຊິ່ງເຮົານັບ ສຸຣະທິນນັ້ນເປັນ 250 ດັ່ງນັ້ນການຄຳນວນກໍຕ້ອງດຳເນີນດັ່ງຈະສະເໜີຕໍ່ໄປນີ້:

364 × 800 = 291200

291200 + 250 = 291450

291450 / 24350 = 11 ຣາສີ ເສດ 23600

23600 / 811 = 29 ອົ້ງສາ ເສດ 81

81 / 14 = 5 ລິບດາ ເສດຖິ້ມ

5 - 3 = 2 ລິບດາ

ມັດທະຍົມພະອາທິດເປັນ 11 ຣາສີ 29 ອົ້ງສາ 2 ລິບດາ

<u>ຄວາມເຫັນ</u> ການຄຳນວນມັດທະຍົມພະອາທິດນັ້ນໃຊ້ເກນໃໝ່ 4 ຕົວ ຄື 24350, 811, 14 ເຊິ່ງເປັນຕົວຫານ ແລະເກນ 3 ເຊິ່ງເປັນຕົວລົບ ເມື່ອເຮົາຮູ້ວ່າເກນເຫຼົ່ານັ້ນເປັນອັນໃດ ແລະເອົາມາ ຈາກອັນໃດແລ້ວ ກໍຈະເຂົ້າໃຈວິທີຄຳນວນມັດທະຍົມພະອາທິດງ່າຍຂຶ້ນ.

<u>ເກນ 24350</u> ຂ້າພະເຈົ້າໄດ້ຂອກຄົ້ນຫາມູນແຫ່ງເກນຕົວນີ້ໂດຍຊັນນະສູດວ່າ ເພາະເຫດໃດເມື່ອຄູນຈຳນວນວັນແຫ່ງສຸຣະທິນຂຶ້ນ 800 ຕໍ່ ແລະ ເອົາກຳມັດຊະພົນສົມແລ້ວຄັນເອົາ 24350 ຫານ ລັບຈຶ່ງກາຍມາເປັນຣາສີໄດ້ ເມື່ອເຫັນລັບເປັນຢ່າງນັ້ນຈຶ່ງຄຶດອອກເອົາຈຳນວນ 12 ຣາສີ ຫຼື ວິຖີທາງພະອາທິດໄປຫານຈຳນວນ 292207 ວັນແຫ່ງຣອບ 800 ປົລອງເບິ່ງ ຄື:

292207 / 12 = 24350 ເສດ 7 / 12 ຫຼື 0,58

ຄັນເຫັນລັບເປັນຈຳນວນຄຽງກັບເກນ 24350 ດັ່ງນັ້ນກໍເຂົ້າໃຈໄດ້ແນ່ນອນວ່າ ເກນຕົວນີ້ ເປັນລະຍະເວລາ (ເຊິ່ງຄູນຂຶ້ນ 800 ຕໍ່) ທີ່ພະອາທິດເດີນຜ່ານຣາສີ 1 ແລະລະຍະເວລານັ້ນທ່ກັບກຳ

ໜົດ 30 ວັນ 10 ຊົ່ວ ໂມງ 30 ນາທີ ແລະ 0 ວິນາທີ ຄື: 24350 / 800 = 30 ວັນເສດ 350 / 800 ຫຼື 10 ຊົ່ວໂມງ 24 ນາທີ 20 ວິນາທີ.

ເກນ 811 ເມື່ອຮູ້ມູນແຫ່ງເກນ 24350 ຂ້າງເທິງນີ້ແລ້ວ ການພິຈາລະນາຫາມູນແຫ່ງເກນ 811 ແລະ ເກນ 14 ກໍສະດວກຂຶ້ນ. ກ່ຽວກັບເກນ 811 ນັ້ນຕຳຣາບັນຍັດວ່າ: ຕັ້ງເສດແຫ່ງບົດເລກ ເຊິ່ງຫານດ້ວຍ 24350 ນັ້ນລົງເອົາ 811 ຫານ ໄດ້ລັບເປັນອົງສາ. ເມື່ອຮູ້ແລ້ວວ່າເສດດັ່ງກ່າວເປັນ ສ່ວນ 1 ຂອງຣາສີກໍເຂົ້າໃຈໄດ້ວ່າ ເກນ 811 ນັ້ນເປັນລະຍະເວລາ ເຊິ່ງຄູນຂຶ້ນ 800 ຕໍ່ ທີ່ພະອາທິດ ເດີນຜ່ານອົງສາ 1 ນັ້ນເອງ ຄື :

24350 / 30 = 811 ເສດ 20 / 30 ຫຼື 0,66

(ຕົວຫານ 30 ແມ່ນຈຳນວນ 30 ອົງສາ)

ເກນ 811 ນັ້ນທ່ໍກັບກຳໜົດເວລາ 1 ວັນ 19 ນາທີ 48 ວິນາທີ ຄື:

811 / 800 = 1 ວັນ, ເສດ 11 / 800 ຫຼື 19 ນາທີ 48 ວິນາທີ

ເກນ 14 ສຳລັບເກນຕົວນີ້ ຕຳຣາບັນຍັດວ່າ: ຕັ້ງເສດແຫ່ງບົດເລກ ເຊິ່ງຫານດ້ວຍ 811ລົງ ເອົາ 14 ຫານ ໄດ້ລັບເປັນລິບດາ. ເມື່ອເຮົາຮູ້ວ່າເສດດັ່ງກ່າວເປັນສ່ວນນຶ່ງຂອງອົງສາ (ເຊິ່ງມີ 60 ລິບດາ) ດັ່ງນັ້ນກໍເຂົ້າໃຈໄດ້ວ່າເກນ 14 ນັ້ນເປັນລະຍະເວລາ (ເຊິ່ງຄູນຂຶ້ນ 800 ຕໍ່) ທີ່ພະອາທິດເດີນ ຜ່ານ 1 ລິບດານັ້ນເອງ ຄື:

811 / 60 = 13 ເສດ 31 / 60 ຫຼື 0,51

ຕຳຣາຕື່ມ 1 ເຂົ້າ ລັບໄດ້ເປັນເກນ 14 ເຊິ່ງທ່ໍກັບກຳໜົດເວລາ 25 ນາທີ 12 ວິນາທີ ຄື:

14 / 800 = 0,0175 ແຫ່ງວັນ ຫຼື ແຫ່ງ 24 ຊົ່ວໂມງ ເຊິ່ງມີ 86400 ວິນາທີ.

ດັ່ງນັ້ນ 0,0175 × 86400 = 1512 ວິນາທີ ຫຼື 25 ນາທີ 12 ວິນາທີ.

ການທີ່ຕຳຣາຕື່ມ 1 ເຂົ້າ ລັບ 13 ໃຫ້ເປັນເກນ 14 ນັ້ນ ເຫັນຈຳເປັນເພາະເພື່ອທົດແທນ ເສດ 7 / 12 , 20 / 30 ແລະ 31 / 60 ເຊິ່ງຖິ້ມເສຍຂ້າງເທິງນັ້ນ ແລະ ເມື່ອໂຮມເຂົ້າກັນເປັນຈຳ ນວນເກີນ 1 ຕັມ ຄືເປັນ:

7 / 12 + 20 / 30 + 31 / 60 = (35 + 40 + 31)/ 60 = 106 / 60 = 1 ເສດ 46 / 60 ຫຼື 0,76

ເກນ 3 ສ່ວນລັບແຫ່ງບົດເລກເຊິ່ງຫານດ້ວຍ 14 ນັ້ນ ຕຳຣາໃຫ້ເອົາ 3 ລິບດາລົບເຫຼືອທ່ໍໃດເປັນລິບ ດາແຫ່ງມັດທະຍົມພະອາທິດ ເກນ 3 ລິບດານັ້ນ ຈະເອົາມາຈາກອັນໃດ ຂ້າພະເຈົ້າບ່ໍຮູ້ຕົ້ນສາຍ ປາຍເຫດໄດ້ໂດຍແນ່ນອນ.

ຂ. ວິທີຄຳນວນມັດທະຍົມພະອາທິດ

ເມື່ອຮູ້ວ່າເກນ 24350, 811 ແລະ 14 ເປັນລະຍະເວລາ (ເຊິ່ງຄູນຂຶ້ນ 800 ຕໍ່) ທີ່ພະອາທິດເດີນຜ່ານ ແຕ່ລະຣາສີອົງສາແລະລິບດາ ດັ່ງນັ້ນການພິຈາລະນາຫາມູນແຫ່ງການຄຳນວນມັດທະຍົມພະອາທິດ ກໍເປັນການສະດວກຂຶ້ນຫຼາຍ ຄື:

ກ. ການເອົາ 800 ຄູນສຸຣະທິນ ກໍເພື່ອທະວີຈຳນວນວັນຂຶ້ນໃຫ້ເປັນ 800 ຕໍ່ ເພື່ອໃຫ້ເປັນຂະໜາດດຽວກັນກັບກຳມັດຊະພົນຖະເຫຼິງສິກ ທີ່ຈະເອົາມາສົມເຂົ້ານັ້ນ ຄັນເມື່ອສົມກັນເຂົ້າແລ້ວ ເອົາເກນ 24350 ມາຫານ ລັບຈຶ່ງເປັນຈຳນວນຣາສີ ເຊິ່ງພະອາທິດໄດ້ເດີນຜ່ານໄປແລ້ວໃນກຳໜົດເວລາ 364 ວັນແຫ່ງສຸຣະທິນນັ້ນ.

ຂ. ສ່ວນເສດແຫ່ງບົດເລກເຊິ່ງຫານດ້ວຍ 14350 ເປັນສ່ວນນຶ່ງຂອງຣາສີຄືເປັນຈຳນວນອົງສາ (ເຊິ່ງຄູນຂຶ້ນ 800 ຕໍ່) ສະນັ້ນເມື່ອເອົາເກນ 811 ຫານ ລັບຈຶ່ງເປັນຈຳນວນອົງສາເຊິ່ງພະອາທິດໄດ້ເດີນລ່ວງເລີຍຈຳນວນຣາສີທີ່ຄຳນວນໄດ້ນັ້ນໄປ.

ຄ. ເສດແຫ່ງບົດເລກເຊິ່ງຫານດ້ວຍ 811 ນັ້ນເປັນສ່ວນນຶ່ງຂອງອົງສາ ຄືເປັນຈຳນວນລິບດາ (ເຊິ່ງຄູນຂຶ້ນ 800 ຕໍ່) ສະນັ້ນເມື່ອເອົາເກນ 14 ຫານ ລັບຈຶ່ງເປັນຈຳນວນລິບດາ ເຊິ່ງພະອາທິດເດີນລ່ວງເລີຍຈຳນວນໄດ້ນັ້ນໄປ.

ງ. ແຕ່ຕຳຣາໃຫ້ເອົາ 3 ລຶບ ລິບດາທີ່ຄຳນວນໄດ້ນັ້ນ ຂ້າພະເຈົ້າບໍ່ສາມາດຈະອະທິບາຍໄດ້ເພາະບໍ່ຮູ້ມູນແຫ່ງເກນ 3 ນັ້ນ.

ຄວາມເຫັນກ່ຽວກັບ "ເກນ"

ຕຳຣາບັນຍັດວ່າ ຄັນຄຳນວນມັດທະຍົມພະອາທິດສຳເລັດແລ້ວໃຫ້ເອົາ 2 ລຶບຣາສີແລະ 20 ລຶບອົງ ສາເສດທໍ່ໃດເປັນ "ເກນ"

ຕົວຢ່າງມັດທະຍົມພະອາທິດ	11	ຣາສີ	29	ອົງສາ	2	ລິບດາ
ລຶບອອກ	2	"	20	"		
ເກນ	9	ຣາສີ	9	ອົງສາ	2	ລິບດາ

ຈະເປັນຍ້ອນເຫດອັນໃດຈຶ່ງລຶບມັດທະຍົມອອກ 2 ຣາສີ ແລະ 20 ອົງສານັ້ນ ຂ້າພະເຈົ້າຍັງບໍ່ຮູ້ມູນເຫດ ແຕ່ປະການໃດ.

ຂໍ້ບັນຍັດກ່ຽວກັບເກນ ຕຳຣາບັນຍັດວ່າໃຫ້ສັງເກດເບິ່ງເກນແລ້ວ ປະຕິບັດດັ່ງຕໍ່ໄປນີ້ ຄື ຖ້າເກນ:

ມີຣາສີ 0, 1, 2 ໃຫ້ຕາໄວ້

"	3, 4, 5	ໃຫ້ເອົາລຶບກັບຈັກກະຣາສີ (6 ຣາສີ) ເສດ ຕາໄວ້
"	6, 7, 8	ໃຫ້ລຶບອອກ 6 ຣາສີ ເສດຕາໄວ້
"	9,10,11	ໃຫ້ເອົາລຶບກັບທວາທະສະມົນທົນ (12 ຣາສີ) ເສດທ່ໃດຕາໄວ້.

ຄວາມເຫັນ ຄັນໄດ້ພິຈາລະນາເບິ່ງຂໍ້ບັນຍັດທີ່ກ່ຽວກັບເກນນັ້ນແລ້ວ ກໍເຫັນໄດ້ວ່າໂຫນບູຣານມີຈຸດປະສົງຈະຄຳນວນເລກ ຈຳເພາະແຕ່ໃນຂອບເຂດ 3 ຣາສີທ່ນັ້ນ ທັງນີ້ເພື່ອຄວາມສະດວກແກ່ການຄຳນວນ ດ້ວຍເຫດນີ້ເມື່ອເກນເປັນຈຳນວນ:

0, 1, 2	ຣາສີ	ຈິ່ງໃຫ້ຕາໄວ້ເພາະຢູ່ໃນ 3 ຣາສີ ຕົ້ນແລ້ວ
3, 4, 5	"	ຈິ່ງໃຫ້ລຶບກັບ 6 ຣາສີເສດກໍຕ້ອງໜ້ອຍກວ່າ 3 ຣາສີ ຕົ້ນສະເໝີ
6, 7, 8	"	ຈິ່ງໃຫ້ລຶບອອກ 6 ຣາສີ ເສດກໍຕ້ອງໜ້ອຍກວ່າ 3 ຣາສີ ຕົ້ນສະໝີ
9,10,11	"	ຈິ່ງໃຫ້ລຶບກັບທວາທະສະມົນທົນ ເສດກໍຕ້ອງໜ້ອຍກວ່າ 3 ຣາສີ ຕົ້ນສະເໝີ

ຕົວຢ່າງ ທວາທະສະມົນທົນ 11 ຣາສີ 29 ອົງສາ 60 ລິບດາ

ເກນທີ່ຄຳນວນໄດ້ 9 " 9 " 2 "

ເສດ 2 ຣາສີ 20 ອົງສາ 58 ລິບດາ

ຂັນ ຕັ້ງຣາສີແຫ່ງເສດນັ້ນລົງ ເອົາ 2 ຄູນ ໄດ້ລັບທ່ໃດຕາໄວ້ຄື: 2 × 2 = 4

ຕັ້ງອົງສາລົງ ເອົາ 15 ຫານ ຖ້າຫານໄດ້ເອົາລັບ 1 ສົມກັບຜົນແຫ່ງບົດຄູນຂ້າງເທິງນີ້ສຳເລັດແລ້ວ ເປັນ ຂັນ: 20 / 15 = 1 ເສດ 5

1 + 4 = 5 ເປັນຂັນ

ຖ້າຈຳນວນອົງສາບ່ເຖິງ 15 ເອົາ 15 ຫານບ່ໄດ້ ຜົນແຫ່ງບົດເລກເອົາ 2 ຄູນລາສີນັ້ນເປັນຂັນເລີຍ ສະນັ້ນ ຂັນກໍມີຂະໜາດແຕ່ເຄິ່ງຣາສີ ຫຼື 15 ອົງສາທ່ນັ້ນເອງ.

ພຸດຊະລິບ ສ່ວນອົງສາເຊິ່ງເຫຼືອຈາກບົດເລກຫານດ້ວຍ 15 ນັ້ນ ເອົາ 60 ຄູນເປັນລິບດາແລ້ວເອົາສົມກັບຈຳນວນລິບດາແຫ່ງເກນ ໄດ້ລັບເປັນ ພຸດຊະລິບ ຄື:

5 × 60 = 300

300 + 58 = 358 ເປັນພຸຊະລິບ

ສະນັ້ນ ພຸດຊະລິບກໍເປັນລິບດາທີ່ເຫຼືອຈາກຂັນເຕັມນັ້ນເອງ.

<u>ຣະວິພຸດຊະຜົນ</u> ເມື່ອຄຳນວນພຸດຊະລິບສຳເລັດແລ້ວ ກໍຕ້ອງຄຳນວນຫາ "ຣະວິພຸດຊະຜົນ"

ຫຼື "ຜົນ" ສຳຫຼັບຈະຄຳນວນຫາຣະວິພຸດຊະຜົນ ຈຳຕ້ອງອາໄສ "ສາຍາ" ພະອາທິດດັ່ງທີ່ເຫັນມາແລ້ວນັ້ນ.

ສາຍາພະອາທິດ

ຢັນ	ເກນສົມ	ເກນຄູນ	ອະທິບາຍມູນຂອງເກນ
0		35	
1	35	32	67 - 35 = 32
2	67	27	94 - 67 = 27
3	94	22	116 - 94 = 22
4	116	13	129 - 116 = 13
5	129	5	134 - 129 = 5

ເມື່ອຢັນເປັນຈຳນວນໃດ ກໍເອົາພຸດຊະລິບຄູນເກນແຖວຂວາສຸດແຫ່ງສາຍາ ເຊິ່ງຢູ່ແຖວດຽວກັນກັບຢັນ ທີ່ກ່ຽວຂ້ອງນັ້ນແລ້ວຈຶ່ງເອົາ 900 ຫານ ຄື: ຢັນເປັນ 5 ກໍຕ້ອງເອົາພຸດຊະລິບຄູນດ້ວຍ 5 ແລ້ວຈຶ່ງຫານດ້ວຍ 900 ຫຼື 358 × 5 ⁄ 900 = 1 ເສດ 890 ຖິ້ມເສຍ.

ບາດນີ້ເອົາລັບ 1 ສົມກັບເກນແຖວກາງເຊິ່ງຢູ່ແຖວດຽວກັນກັບຢັນທີ່ກ່ຽວຂ້ອງ ແລ້ວຈຶ່ງເອົາ 60 ຫານ ໄດ້ ລັບເປັນອົງສາ ແລະ ເສດເປັນລິບດາແຫ່ງຣະວິພຸດຊະຜົນ ຄື:

(1 + 129)⁄ 60 = 2 ອົງສາ 10 ລິບດາ ເປັນຣະວິພຸດຊະຜົນ.

<u>ຄວາມເຫັນ</u> ເມື່ອຣະວິພຸດຊະຜົນເປັນຈຳນວນອົງສາ ແລະ ລິບດາຢ່າງນັ້ນ ຈຳນວນເກນຕ່າງໆແຫ່ງສາຍາກໍຕ້ອງເປັນລິບດາທັງໝົດ ແລະ ເມື່ອເອົາ 60 ຫານ ລັບຈຶ່ງເປັນອົງສາ ສ່ວນເສດກໍຄົງເປັນລິບດາຕາມເດີມສະເໝີ.

ແຕ່ເກນສົມນັ້ນຈະເອົາມາຈາກຢັນໃດ ຂ້າພະເຈົ້າຍັງບໍ່ຮູ້ໄດ້ ສ່ວນເກນຄູນນັ້ນເຫັນວ່າເປັນເສດແຫ່ງເກນ "ສົມ" ເຊິ່ງລັບເປັນລຳດັບກັນແຕ່ຢັນ 5 ຂຶ້ນໄປເຖິງຢັນ 0 ຕາມທີ່ໄດ້ອະທິບາຍໄວ້ແລ້ວນັ້ນ. ສ່ວນເກນ 800 ເຊິ່ງເປັນຕົວຫານນັ້ນ ເປັນຈຳນວນລິບດາເຊິ່ງມີຢູ່ໃນຢັນນຶ່ງ:

15 ອົງສາ × 60 ລິບດາ = 900 ລິບດາ.

ຄ. ສຳຜຸດພະອາທິດ

ຕຳຣາບັນຍັດວ່າ: ຖ້າເກນເປັນຣາສີແຕ່ 0 ໄປເຖິງ 5 ເປັນເກນລົບ ໃຫ້ເອົາຣະວິພຸດຊະຜົນລົບ ມັດທະຍົມພະອາທິດ ຖ້າເກນເປັນລາສີແຕ່ 6 ຂຶ້ນໄປເຖິງ 11 ເປັນເກນສົມ ໃຫ້ເອົາຣະວິພຸດຊະ

ຜົນສົມມັດທະຍົມພະອາທິດ, ເສດແລະລັບແຫ່ງເລກລົບ ແລະ ສົມນັ້ນເປັນສຳຜຸດພະອາທິດ.

ເກນທີ່ຄຳນວນມາແລ້ວເປັນ 9 ຣາສີກໍຕ້ອງເອົາຣະວິພຸດຊະຜົນ ສົມກັບມັດທະຍົມພະອາທິດຄື:

ມັດທະຍົມພະອາທິດ		11	ຣາສີ	29	ອົງສາ	2	ລິບດາ
ຣະວິພຸດຊະຜົນ	ສົມ	(+)		2	ອົງສາ	10	ລິບດາ
ສຳຜຸດພະອາທິດ	=	11	ຣາສີ	31	ອົງສາ	12	ລິບດາ

ແຕ່ 31 ອົງສາເປັນ 1 ຣາສີກັບ 1 ອົງສາ ຈຶ່ງຕ້ອງຍົກອອກ 30 ອົງສາ ແລ້ວຕື່ມຣາສີຂຶ້ນ 1 ຈຶ່ງເປັນ 12 ຣາສີ 1 ອົງສາ 12 ລິບດາ. ຣາສີເປັນຈຳນວນ 12 ກໍຄົບຮອບນຶ່ງຕ້ອງຍົກອອກ ດັ່ງນັ້ນ ສຳຜຸດພະອາທິດ ຈຶ່ງເປັນ 0 ຣາສີ 1 ອົງສາ 12 ລິບດາ.

ຄວາມຮູ້ຂອງຂ້າພະເຈົ້າທີ່ກ່ຽວກັບມູນແຫ່ງເກນ ເຊິ່ງໃຊ້ຄຳນວນມັດທະຍົມ ແລະ ສຳຜຸດພະອາທິດຍັງຂາດເຂີນຢູ່ຫຼາຍ ເຖິງຢ່າງໃດກໍດີ ຜົນແຫ່ງການຄົ້ນຄວ້າມາແລ້ວນັ້ນ ອາດເປັນປະໂຫຍດບໍ່ຫຼາຍກໍໜ້ອຍແກ່ຜູ້ທີ່ສົນໃຈຈະສຶກສາວິຊາຊໍ່ນີ້ຕໍ່ໄປ.

ตอนที่ห้า

ปีอะทิกะสุธะทิน-อะทิกะมาด-อะทิกะวาม สังขาน เม็าสองวัน

ก่ยวกับปีอะทิกะสุธะทิน, อะทิกะมาด, อะทิกะวาน และ สังขาน เม็า 2 อันนั้น ได้ก่าวเถิงมาแล้อ แต่หากได้ก่าวไอ้พยงเลักน้อยห่นั้น เซ่ิงขาดเสินยู่หลายปะกาน, อิกปะกานนึ่งกไได้ก่าวไอ้ในหลายๆแห่งด้อย เซ่ิงเป็นกานลำบากที่จำขอกค้นหา เพาะสะนั้นจิ่งเอ็ามาก่าวอิก เพื่อให้เป็นกานถ้อนถี่ และ โดยคอามหวังจะให้สะดอกแก่ผู้ที่สินใจในเลื่องปีพิเสด 3 ย่าง และในเลื่องสังขานพิเสดมีอันเม็าเถิงสองอันนั้น จิ่งได้เอ็ามาโธม ไอ้ในตอนดยอกันนะที่นี้.

1. ปีอะทิกะสุธะทิน

ท่านเห็นมาแล้ออว่า ปีอะทิกะสุธะทิน เป็นปีพิเสดเซ่ิงมี 366 อัน และ อยมมาเถิง ทุก 3 ปี หลื ทุก 4 ปีแล้อแต่จำนอนกำมัดขะผินถะเหลิงสิกจะกำหนดไอ้ คือปีใดกำมัดขะผินถะเหลิงสิกเป็นจำนอน บ่กาย 207 แล้อ ปีนั้นกต้องเป็นอะทิกะสุธะทิน เพาะเป็นปีนึ่งในจำนอน 207 ปีอะทิกะสุธะทิน เซ่ิงตำธาโหธาสาดตั้งเป็นหลักไอ้ในธอบ 800 ปี เซ่ิงมี 292207 อัน.

ตามปีกกะติ ปีอะทิกะสุธะทิน อยมมาเถิงทุก 4 ปี เพาะเสด 207 ⁄ 800 แห่งกำหนดปีนึ่ง (365 อัน) นั้น ลันเถิง 4 ปี จิ่งคบกำหนด 24 ช่ัอโมง หลื 1 อันเต็มคือ:

(207 + 207 + 207 + 207) ⁄ 800 = 828 ⁄ 800 หลื 1 อันเสด 28 ⁄ 800

แต่เนื่องจากเสดอันไปอิก 28 ⁄ 800 นั้นย่างนึ่ง และ อิกย่างนึ่ง จากเกน 1 อัน เซ่ิงใช้คำนอน ทำะคุนนั้นเอง ลางเที่อเถิง 3 ปี จิ่งเป็นอะทิกะสุธะทินอิกเที่อนึ่ง.

ต่ไปนี้จะได้สะเหม่ลำดับแห่งธอบปีอะทิกะสุธะทิน เซ่ิงมีย่ในจำนอน 400 ปี ที่ข้าพะเจ้าได้คำนอนอัดตาถะเหลิงสิกไอ้แล้อนั้น พ้อมด้อยข้สังเกดมาให้ท่านชันนะสูดต่ไป.

ປີອະທິກະສຸຣະທິນ	ອະທິກະມາດ	ອະທິກະວານ	ກຳມັດຊະພົນ	ຂັ້ນຈັກປີ	ປີອະທິກະສຸຣະທິນ	ອະທິກະມາດ	ອະທິກະວານ	ກຳມັດຊະພົນ	ຂັ້ນຈັກປີ
1250	+		77	3	1312	+		43	3
1254			49	3	1316			15	2
1258	+	+	21	2	1319			194	3
1261	+		200	3	1323	+		166	3
1265			172	3	1327			138	3
1269	+		144	3	1331	+		110	3
1273		+	116	3	1335		+	82	3
1277	+		88	3	1339			54	3
1281			60	3	1343			26	3
1285	+		32	3	1346		+	205	3
1289		+	4	2	1350	+		177	3
1292			183	3	1354			149	3
1296	+		155	3	1358	+		121	3
1300			127	3	1362			93	3
1304	+	+	99	3	1366	+	+	65	3
1308			71	3	1370			37	3

ປີອະທິກະສຸຣະທິນ	ອະທິກະມາດ	ອະທິກະອານ	ກຳມັດຊະພົນ	ຂັ້ນຈັກປີ	ປີອະທິກະສຸຣະທິນ	ອະທິກະມາດ	ອະທິກະອານ	ກຳມັດຊະພົນ	ຂັ້ນຈັກປີ
1374	+		9		1435			182	
				2					3
1377	+		188		1439			154	
				3					3
1381			160		1443			126	
				3					3
1385	+		132		1447			98	
				3					3
1389			104		1451			70	
				3					3
1393	+		76		1455			42	
				3					3
1397		+	48		1459	+	+	14	
				3					2
1401			20		1462			193	
				2					3
1404			199		1466			165	
				3					3
1408			171		1470			137	
				3					3
1412	+		143		1474			109	
				3					3
1416			115		1478	+		81	
				3					3
1420			87		1482			53	
				3					3
1424			59		1486	+		25	
				3					2
1428		+	31		1489			204	
				3					3
1432			3		1493			176	
				2					3

ປີອະທິກະສຸຣະທິນ	ອະທິກະມາດ	ອະທິກະວານ	ກຳມັດຊະພົນ	ຂັ້ນຈັກປີ	ປີອະທິກະສຸຣະທິນ	ອະທິກະມາດ	ອະທິກະວານ	ກຳມັດຊະພົນ	ຂັ້ນຈັກປີ
1497			148	3	1559	+		114	3
1501			120	3	1563			86	3
1505	+		92	3	1567	+	+	58	3
1509			64	3	1571			30	3
1513	+		36	3	1575	+		2	2
1517			8	2	1578	+	+	181	3
1520			187	3	1582			153	3
1524	+		159	3	1586	+		125	3
1528			131	3	1590			97	3
1532	+		103	3	1594	+		69	3
1536		+	75	3	1598		+	41	3
1540	+		47	3	1602			13	2
1544			19	2	1605	+		192	3
1547		+	198	3	1609		+	164	3
1551	+		170	3	1613	+		136	3
1555			142	3	1617			108	3

ປີອະທິກະສຸຣະທິນ	ອະທິກະມາດ	ອະທິກະວານ	ກຳມັດຊະພົນ	ຂັ້ນຈັກປີ	ປີອະທິກະສຸຣະທິນ	ອະທິກະມາດ	ອະທິກະວານ	ກຳມັດຊະພົນ	ຂັ້ນຈັກປີ
1621	+		80	3	1636			175	3
1625			52	3	1640	+	+	147	3
1629	+	+	24	2	1644			119	3
1632	+		203	3	1648	+		91	3

ໂຮມ : 104 ປີ, 45 ປີ, 18 ປີ.

ຂໍ້ສັງເກດ ໃນຈຳນວນ 400 ປີ ຫຼື ເຄິ່ງຮອບແຫ່ງຫຼັກໂຫຣາສາດຂອງບູຮານນັ້ນ ເປັນປີອະທິກະສຸຣະທິນ 104 ປີ ແລະໃນຈຳນວນ 104 ປີນັ້ນ ເປັນປີອະທິກະມາດນຳ 45 ປີ ແລະເປັນປີອະທິກະວານນຳ 18 ປີ ອີກປະການນຶ່ງ ອັດຕາຖະເຫຼີ່ງສົກໝາຍໄວ້ວ່າ ປີທີ່ເປັນອະທິກະມາດ ແລະ ອະທິກະວານນຳກັນມີ 9 ປີ.

ກຳມັດຊະພົນແຫ່ງປີອະທິກະສຸຣະທິນໃດກໍດີ ໜ້ອຍກວ່າກຳມັດຊະພົນແຫ່ງປີອະທິກະວານທີ່ລ່ວງໄປແລ້ວນັ້ນ 28 ຕົວເປັນປົກກະຕິ ຕົວຢ່າງ ກຳມັດຊະພົນ 21 ແຫ່ງປີ 1258 ໜ້ອຍກວ່າກຳມັດຊະພົນ 49 ແຫ່ງ ປີ 1254 ໄປ 28 ຕົວແລະກຳມັດຊະພົນ 200 ແຫ່ງປີ 1261 ໜ້ອຍກວ່າກຳມັດຊະພົນ 21 ແຫ່ງປີ 1258 ໄປ 28 ຕົວ ແຕ່ໃນທີ່ນີ້ຕ້ອງເຂົ້າໃຈເລກດັ່ງນີ້ 207 + 21 = 228. 228 - 28 = 200 ແລ້ວກໍຕັ້ງຮອບໃໝ່ອີກ.

ເມື່ອປີອະທິກະສຸຣະທິນໃດມີກຳມັດຊະພົນຖະເຫຼີ່ງສົກຕ່ຳກວ່າ 28 ແລ້ວ ກໍມີປີ 365 ວັນມາຂັ້ນຮອບ ປີອະທິກະສຸຣະທິນຢູ່ພຽງ 2 ປີທ່ໍນັ້ນ ແລະ ເມື່ອປີອະທິກະສຸຣະທິນໃດ ມີກຳມັດຊະພົນຖະເຫຼີ່ງສົກແຕ່ຈຳນວນ 28 ຂຶ້ນໄປ ແລ້ວຈຶ່ງມີປີ 365 ວັນມາຂັ້ນຮອບປີອະທິກະສຸຣະທິນຢູ່ເຖິງ 3 ປີສະເໝີ.

2. ປີອະທິກະມາດ

ປີອະທິກະມາດເປັນປີພິເສດອີກຢ່າງນຶ່ງ ເພາະມີ 13 ເດືອນ ຄືມີເດືອນ 8 ເຖິງສອງເດືອນ. ໄດ້ກ່າວມາແລ້ວວ່າ: ເດືອນທາງຈັນທຣະຄະຕິ 12 ເດືອນ ມີພຽງ 354 ວັນ ຄືໜ້ອຍກວ່າຈຳ

ນວນວັນແຫ່ງ 12 ເດືອນທາງສຸຣິຍະຄະຕິໄປ 11 ວັນ ແລະ ຖ້າບໍ່ແກ້ໄຂການຂາດກັນປີລະ 11 ວັນນັ້ນ ວັນຖະເຫຼົ້ງສົກ ຈະເລື່ອນໄປຕົກໃສ່ມື້ໃດຂອງເດືອນໃດກໍໄດ້ ອີກປະການນຶ່ງ ລະດູກໍຈະເລື່ອນໄປຕົກຢູ່ໃນທຸກໆເດືອນດ້ວຍແລ້ວກໍຈະບໍ່ເປັນ ປົກກະຕິໄດ້ເລີຍ ໂດຍເຫດນັ້ນບູຮານຈຶ່ງບັນຍັດໃຫ້ມີປີອະທິກະມາດຕິ່ມເຂົ້າທຸກ 2 ປີ ຫຼື ທຸກ 3 ປີ ເອົາແຕ່ດິຖີ ຖະເລີ້ງສົກເປັນປະມານຄື:

ຖ້າປີໃດດິຖີຖະເຫຼົ້ງສົກມີຈຳນວນແຕ່ 25 ຂຶ້ນໄປເຖິ້ງ 29 ຫຼື ແຕ່ 0 ຂຶ້ນໄປເຖິ້ງ 5 ແລ້ວ ປີນັ້ນ ຕ້ອງເປັນ ອະທິກະມາດ ເພາະປີອະທິກະມາດນັ້ນ ສັງຂານຂຶ້ນຢູ່ໃນຂອບເຂດແຕ່ເດືອນ 5 ແຮມ 10 ຄ່ຳ (ດິຖີ 25) ໄປເຖິ້ງ ເດືອນ 6 ຂຶ້ນ 5 ຄ່ຳທ່ໍນັ້ນ (ຍົກເວັ້ນແຕ່ 2 ປີທີ່ຕິດກັນ ຫາກມີດິຖີຖະເຫຼົ້ງສົກ ເປັນ 24 ແລະ 6 ດັ່ງຈະ ກ່າວຕໍ່ໄປນີ້)

ສ່ວນໄດ້ກ່າວມາແລ້ວນັ້ນຍັງບໍ່ຄົບຖ້ວນ ເທ່ືອນີ້ຈະໄດ້ສະເໜີສ່ວນທ່ີຂາດເຂີນນັ້ນໃຫ້ຊາບຄື:

(1) ຖ້າປີໃດດິຖີຖະເຫຼົ້ງສົກເປັນແຕ່ 25 ຂຶ້ນໄປເຖິ້ງ 29 ແລ້ວ ປີນັ້ນວັນສັງຂານຂຶ້ນກໍຕົກຢູ່ໃນເດືອນ 5 ແລະ ຖ້າປີໃດດິຖີຖະເລີ້ງສົກເປັນແຕ່ 0 ຂຶ້ນໄປເຖິ້ງ 5 ແລ້ວ ປີນັ້ນວັນສັງຂານຂຶ້ນກໍຕົກຢູ່ໃນເດືອນ 6 (ອັນນີ້ເວ້ົາ ຈຳເພາະແຕ່ປີທ່ີເປັນອະທິກະມາດ).

(2) ຂອບເຂດແຫ່ງວັນສັງຂານຂຶ້ນຂອງປີອະທິກະມາດທ່ີຈຳກັດໄວ້ນັ້ນ ເປັນຫຼັກແນ່ນອນໄດ້ ແຕ່ໃນເວລາປົກກະຕິ ຈະຖືເອົາເປັນຫຼັກຕະຫຼອດໄປບ່ໍໄດ້ ຕ້ອງຍົກເວັ້ນໂດຍພິເສດໃນຄາວທ່ີດິຖີແຫ່ງ 2 ປີຕິດກັນມີ 24 ແລະ 6 ລຽນກັນຢູ່ນັ້ນ ເມ່ືອດິຖີຖະເຫຼົ້ງສົກເປັນແບບນີ້ ວັນສັງຂານຂຶ້ນແຫ່ງປີອະທິກະມາດກໍຕ້ອງເລ່ືອນໄປຕົກຢູ່ຕາມທ່ີດິຖີກຳໜົດໄວ້ນັ້ນ ຄືຕ້ອງເຄ່ືອນຕົກ ຢູ່ເດືອນ 5 ແຮມ 9 ຄ່ຳ(ດິຖີ 24) ຫຼື ເດືອນ 6 ຂຶ້ນ 6 ຄ່ຳ (ດິຖີ 6) ໂດຍພິເສດ, ດັ່ງຕົວຢ່າງຕ່ໍໄປນີ້:

ປີ ຈ.ສ 1374 ດິຖີເປັນ 24 (ອະທິກະມາດ) ວັນສັງຂານຂຶ້ນຕົກຢູ່ເດືອນ 5 ແຮມ 9 ຄ່ຳວັນອັງຄານ. ປີ ຈ.ສ 1375 ດິຖີເປັນ 6. ປີ ຈ.ສ 1393 ດິຖີເປັນ 24. ປີ ຈ.ສ 1394 ດິຖີເປັນ 6 (ອະທິກະມາດ) ວັນສັງຂານຂຶ້ນຕົກຢູ່ເດືອນ 6 ຂຶ້ນ 6 ຄ່ຳ ວັນສຸກ.

ດິຖີຖະເຫຼົ້ງສົກເປັນຈຳນວນ 24 ແລະ 6 ແຫ່ງ 2 ປີຕິດກັນດັ່ງນີ້ ຜາກົດວ່າເທ່ົາໆ ຈຶ່ງຈະມີເທ່ືອນຶ່ງ ເພາະໃນຈຳນວນ 500 ປີຕິດກັນທ່ີຂ້າພະເຈ້ົາໄດ້ທຳອັດຕາຖະເຫຼົ້ງສົກໄວ້ນັ້ນ ກໍເທັນມີແຕ່ 2 ຄູ່ປີທ່ີເອົາມາເປັນຕົວຢ່າງຂ້າງເທ່ິງນີ້.

(3) ເພ່ືອຈະຊາບໄດ້ວ່າໃນຈຳນວນ 2 ປີທ່ີຕິດກັນ ເຊ່ິງມີດິຖີຖະເລ້ີງສົກເປັນ 24 ແລະ 6 ນັ້ນ ປີໃດຈະເປັນ ອະທິກະມາດ ກໍຕ້ອງສັງເກດເບ່ິງຈຳນວນມາສະເໜມເປັນຫຼັກ ດັ່ງຈະອະທິບາຍໃຫ້ຊາບຕ່ໍໄປນີ້.

(4) ຖ້າປີອະທິກະມາດໃດ ສັງຂານຫາກຂຶ້ນເດືອນ 5 ແລ້ວມາສະເໜມແຫ່ງປີນັ້ນກໍໜ້ອຍກວ່າມາສະເໜມ ແຫ່ງປີຈະມາເຖ້ິງນັ້ນ 13 ເດືອນ ຕົວຢ່າງ:

ປີອະທິກະມາດ 1312 ດິຖິເປັນ 28 ແລະມາສະເໜມເປັນ 16227 ກໍໜ້ອຍກວ່າມາສະເໜມ 16240 ແຫ່ງປີ 1313 ທີ່ຈະມາເຖິງນັ້ນ 13 ເດືອນ.

ປີອະທິກະມາດ 1374 ດິຖິເປັນ 24 ແລະມາສະເໜມເປັນ 16994 ໜ້ອຍກວ່າມາສະເໜມ 17007 ແຫ່ງປີ 1375 ທີ່ຈະມາເຖິງນັ້ນ 13 ເດືອນ.

(5) ຖ້າປີອະກະທິກະມາດໃດ ສັງຂານຂຶ້ນເດືອນ 6 ແລ້ວມາສະເໜມແຫ່ງປີນັ້ນກໍຕ້ອງໜ້ອຍກວ່າມາສະເໜມ ແຫ່ງປີຈະມາເຖິງ 12 ເດືອນ ແຕ່ຫຼາຍກວ່າມາສະເໜມແຫ່ງປີທີ່ລ່ວງໄປແລ້ວ 13 ເດືອນ ຄືກົງກັນຂ້າມກັບປີທີ່ສັງຂານຂຶ້ນເດືອນ 5 ຕົວຢ່າງ:

ປີອະທິກະມາດ 1307 ດິຖິເປັນ 3 ແລະມາສະເໜມເປັນ 16166 ກໍໜ້ອຍກວ່າມາສະເໜມ 16178 ແຫ່ງປີ 1308 ທີ່ຈະມາເຖິງນັ້ນ 12 ເດືອນ ແຕ່ຫຼາຍກວ່າມາສະເໜມຈຳນວນ 16153 ແຫ່ງປີ 1306 ທີ່ລ່ວງໄປແລ້ວ 13 ເດືອນ.

ປີອະທິກະມາດ 1394 ດິຖິເປັນ 6 ແລະມາສະເໜມ ເປັນ 17242 ກໍໜ້ອຍກວ່າມາສະເໜມຈຳນວນ 17254 ແຫ່ງປີ 1395 ທີ່ຈະມາເຖິງນັ້ນ 12 ເດືອນແຕ່ຫຼາຍກວ່າມາສະເໜມ 17229 ແຫ່ງປີ 1393 ທີ່ລ່ວງ ມາແລ້ວ 13 ເດືອນ.

(6) ປີອະທິກະມາດວຽນມາເຖິງທຸກ 2 ຫຼື 3 ປີຕາມລຳດັບທີ່ສະເໜີໄວ້ໃນຕາລາງຕໍ່ໄປນີ້:

ປີອະທິກະມາດ	ອະທິກະສຸຣະທິນ	ອະທິກະວາມ	ດິຖິ	ຂັ້ນຈັກປີ	ປີອະທິກະມາດ	ອະທິກະສຸຣະທິນ	ອະທິກະວາມ	ດິຖິ	ຂັ້ນຈັກປີ
1250			2		1269	+		3	
	+			1					1
1252			25		1271			25	
				2					2
1255			28		1274	+		1	
				2					2
1258	+	+	1		1277			4	
				2					1
1261	+		4		1280			27	
				1					2
1263		+	27		1282	+		29	
				2					2
1266			0		1285			3	
				2					1

ປີອະທິກະມາດ	ອະທິກະສຸຣະທິນ	ອະທິກະວານ	ດິຖີ	ຂັ້ນຈັກປີ	ປີອະທິກະມາດ	ອະທິກະສຸຣະທິນ	ອະທິກະວານ	ດິຖີ	ຂັ້ນຈັກປີ
1290			25	2	1334			2	2
1293			29	2	1337			5	1
1296	+		1	2	1339	+		27	2
1299		+	5	1	1342			0	2
1301			27	2	1345			4	1
1304	+	+	0	2	1347			26	2
1307			3	1	1350	+		29	2
1309		+	26	2	1353			2	1
1312	+		28	2	1355			25	2
1315		+	2	2	1358	+		27	2
1318			5	1	1361		+	1	2
1320		+	28	2	1364			4	1
1323	+		0	2	1366	+	+	26	2
1326			3	1	1369			29	2
1328			26	2	1372			2	1
1331	+		28	2	1374	+		24	2

24/VII ข้าวมจ้าวซ่ายย

ປີອະທິກະມາດ	ອະທິກະສຸຣະທິນ	ອະທິກະວານ	ດິຖີ	ຂັ້ນຈັກປີ	ປີອະທິກະມາດ	ອະທິກະສຸຣະທິນ	ອະທິກະວານ	ດິຖີ	ຂັ້ນຈັກປີ
1377	+		28		1421			5	
				2					1
1380			1		1423		+	27	
				2					2
1383			4		1426			0	
				1					2
1385	+		26		1429			3	
				2					1
1388			29		1431			25	
				2					2
1391			3		1434			28	
				1					2
1393			24		1437			2	
				2					2
1396			28		1440			5	
				2					1
1399			1		1442			25	
				2					2
1402		+	5		1445			0	
				1					2
1404	+		26		1448			4	
				2					1
1407		+	0		1450			25	
				2					2
1410			3		1453			29	
				1					2
1412	+		25		1456			2	
				2					2
1415			28		1459	+	+	5	
				2					1
1418		+	2		1461			27	
				2					2

ປີອະທິກະມາດ	ອະທິກະສຸຣະທິນ	ອະທິກະວານ	ດິຖີ	ຂັ້ນຈັກປີ	ປີອະທິກະມາດ	ອະທິກະສຸຣະທິນ	ອະທິກະວານ	ດິຖີ	ຂັ້ນຈັກປີ
1551	+		3		1594	+		28	
				1					2
1553			25		1597			2	
				2					2
1556			29		1600			5	
				2					1
1559	+		1		1602	+		27	
				2					2
1562		+	5		1605	+		0	
				1					2
1564			27		1608			4	
				2					1
1567	+	+	0		1610			26	
				2					2
1570			3		1613	+		29	
				1					2
1572			26		1616			2	
				2					1
1575	+		28		1618			25	
				2					2
1578	+	+	2		1621	+		27	
				2					2
1581			5		1624		+	1	
				1					2
1583		+	28		1627			4	
				2					1
1586	+		0		1629	+	+	26	
				1					2
1589			3		1632	+		29	
				1					2
1591			26		1635			2	
				2					1

ອະທິກະ ມາດ	ອະທິກະ ສຸຣະທິນ	ອະທິ ກະວານ	ດິຖິ	ຂັ້ນ ຈັກປີ	ອະທິກະ ມາດ	ອະທິກະ ສຸຣະທິນ	ອະທິ ກະວານ	ດິຖິ	ຂັ້ນ ຈັກປີ
1637			25		1647			4	
				2					1
1640	+	+	28		1648	+		26	
				2					
1643			1						
				2					

ໂຮມ ປີອະທິກະມາດ 148 ປີ, 45 ປີ, 27 ປີ.

ຂໍ້ສັງເກດ ໃນຈຳນວນ 400 ປີ ຫຼື ເຄິ່ງຮອບແຫ່ງຫຼັກໂຫຣາສາດບູຮານນັ້ນ ເປັນປີອະທິກະ ມາດ 148 ປີແລະໃນຈຳນວນ 148 ປີນັ້ນ ເປັນອະທິກະສຸຣະທິນນຳ 45 ປີ ແລະອະທິກະວານນຳ 27 ປີ.

ອີກປະການນຶ່ງ ປີທີ່ເປັນອະທິກະມາດ, ອະທິກະສຸຣະທິນ ແລະ ອະທິກະວານທັງ 3 ຢ່າງຢູ່ ນຳກັນ ມີ 9 ປີ.

ດິຖິຖະເຫຼິງສິກອັນເປັນຫຼັກແຫ່ງປີອະທິກະມາດບໍ່ໝົດ ຫຼື ທະວີຈຳນວນເປັນປົກກະຕິຄືກັນ ກັບຈຳນວນກຳມັດຊະພົນ ອັນເປັນຫຼັກແຫ່ງປີອະທິກະສຸຣະທິນຕາມທີ່ເຫັນມາແລ້ວນັ້ນ.

3. ປີອະທິກະວານ

ປີອະທິກະວານເປັນປີພິເສດອີກຢ່າງນຶ່ງ ເພາະມີເດືອນ 7 ເຕັມ 30 ວັນ ທ່ໍກັນກັບເດືອນທີ່ ໝາຍເລກຄູ່ ກ່ຽວກັບປີອະທິກະວານນັ້ນໄດ້ກ່າວມາແລ້ວວ່າ:

(ກ) ເດືອນທາງຈັນທຣະຄະຕິ 12 ເດືອນມີແຕ່ 354 ວັນ ຄືຂາດຈາກຈຳນວນ 365 ວັນແຫ່ງ 12 ເດືອນ ທາງສຸຣິຍະຄະຕິໄປ 11 ວັນ ເພາະສະນັ້ນຕຳຣາຈຶ່ງບັນຍັດໃຫ້ມີປີອະທິກະມາດມາຕື່ມ ເຂົ້າທຸກ 2 ປີຫຼື 3 ປີຕາມ ທີ່ເຫັນມາແລ້ວເພື່ອໃຫ້ຈຳນວນວັນທາງຈັນທຣະຄະຕິ ທ່ໍກັບຈຳນວນວັນ ທາງສຸຣິຍະຄະຕິທຸກໆປີເປັນປົກກະຕິສະເໝີ.

(ຂ) ເມື່ອຕື່ມອະທິກະມາດເຂົ້າດັ່ງນັ້ນແລ້ວ ຈຳນວນວັນທັງສອງທາງກໍທ່ໍກັນ ແຕ່ຖ້າຄຶດ ລະອຽດກວ່ານັ້ນໄປແລ້ວ ກໍເຫັນໄດ້ວ່າລະຍະເວລາປີທາງຈັນທຣະຄະຕິຍັງຂາດຈາກລະຍະເວລາ ແຫ່ງປີທາງສຸຣິຍະຄະຕິໄປອີກ 6 ຊົ່ວໂມງເສດ.

ເມື່ອຈະແກ້ໄຂລະຍະເວລາທັງ 2 ນັ້ນໃຫ້ຖືກຕ້ອງກັນໄດ້ໂດຍກົງ ຕຳຣາຈຶ່ງບັນຍັດໃຫ້ມີປີ ອະທິກະວານເຂົ້າມາຂັ້ນທຸກ 4 ປີ, 5 ປີ ຫຼື 6 ປີ ແລ້ວແຕ່ຈຳນວນອະວະມານຖະເຫຼົ່ງສົກເປັນປະ ມານຄື:

ເມື່ອປີປົກກະຕິສຸຣະທິນໃດມີອະວະມານຖະເຫຼົ່ງສົກແຕ່ 1ຂຶ້ນໄປເຖິງ 137ແລ້ວປີນັ້ນກໍຕ້ອງ ເປັນອະທິກະວານ ແລະເມື່ອປີອະທິກະສຸຣະທິນໃດມີອະວະມານຖະເຫຼົ່ງສົກແຕ່ 1 ຂຶ້ນໄປເຖິງ 126 ແລ້ວ ປີນັ້ນກໍຕ້ອງເປັນອະທິກະວານຄືກັນ ແຕ່ຖ້າດີຖີຖະເຫຼົ່ງສົກ ໝາຍໄວ້ວ່າ ເປັນອະທິກະມາດ ແລະອະວະມານຖະເຫຼົ່ງສົກ ໝາຍອີກວ່າເປັນອະທິກະວານນຳ ແລ້ວຕຳຣາບັນຍັດວ່າ ປີນັ້ນໃຫ້ ເປັນໄດ້ແຕ່ອະທິກະມາດຢ່າງດຽວ ສ່ວນອະທິກະວານ ຫຼື ເດືອນ 7 ເຕັມ 30 ວັນນັ້ນໃຫ້ຍ້າຍໄປ ໃສ່ປີຈະມາເຖິງ ຫຼື ປີທີ່ຢູ່ຂ້າງໜ້າ ທັງນີ້ສຸດແລ້ວແຕ່ຈະຖືກຕ້ອງຕາມລຳດັບວັນແຫ່ງສັບປະດາສຸດ ທ້າຍຂອງປີໃດປີນຶ່ງໃນຈຳນວນສອງປີນັ້ນເປັນປະມານ.

ການທີ່ໄດ້ກ່າວມາພຽງທ່ໍນີ້ ຍັງຂາດເຂີນຢູ່ຫຼາຍປະການ ດັ່ງຈະນຳມາສະເໜີຕ່ໍໄປນີ້.

ກ. ຫຼັກໃສ່ປີອະທິກະວານທາງໄທ

ຕຳຣາໂຫຣາສາດເຮົາຖືເອົາຈຳນວນອະວະມານຖະເຫຼົ່ງສົກດັ່ງກ່າວມາແລ້ວນັ້ນເປັນຫຼັກ ສຳຫຼັບໃສ່ປີອະທິກະວານ ແຕ່ໂຫນໄທຖືເອົາຣຶກວັນເຂົ້າພັນສາ ເປັນຫຼັກສຳຫຼັບໃສ່ປີອະທິກະວານ ດັ່ງ ຈະສະເໜີຕ່ໍໄປນີ້:

ປະຕິທິນໂຫຣາສາດ ຂອງຫຼວງອັດຖວາທີທັມມະປະຫວັດ (ວິຊຽນ ຈັນຫອມ) ກ່າວໄວ້ໃນ ໜ້າ 76 ວ່າ:

ອະທິກະມາດ ອະທິກະວານ ນອກຈາກຈະຕ້ອງຕື່ມຂຶ້ນ ເພື່ອໃຫ້ປີທາງຈັນທຣະຄະຕິກັບປີ ທາງສຸຣິຍະຄະຕິ ທັນກັນດັ່ງກ່າວມາແລ້ວນັ້ນ ຍັງມີເຫດສຳຄັນອີກປະການນຶ່ງ ຄືການຈຳພັນສາ ແຫ່ງພິກຂຸສົງໃນພຸດທະສາສະໜາ ພະສາສະດາທົ່ງອະນຸຍາດໃຫ້ພິກຂຸສົງຈຳພັນສາໃນວະສັນຕະ ລະດູ ໂດຍມີພະບາລີວ່າໄວ້ໃນພະວິໄນປິດົກ ມະຫາວັກວັດສູປະນາຍິກະຂັນທະກະ ໜ້າ 272 - 273 ວ່າ "ພິກຂຸທັງຫຼາຍ ວັນເຂົ້າພັນສາມີສອງຢ່າງຄືວັນເຂົ້າພັນສາຕົ້ນ 1 ວັນເຂົ້າພັນສາຫຼັງ 1 ວັນ ເຂົ້າພັນສາຕົ້ນເພິ່ນເຂົ້າຈຳເມື່ອພະຈັນເພັ່ງສະເວີຍລຶກອາສາລະຫະລ່ວງໄປແລ້ວວັນນຶ່ງ (ຄືເດືອນ 8 ແຮມຄ່ຳ 1) ວັນເຂົ້າວັດສາຫຼັງເພິ່ງເຂົ້າຈຳເມື່ອພະຈັນເພັ່ງສະເໜວີຍຣຶກອາສາລະຫະລ່ວງໄປ ແລ້ວເດືອນນຶ່ງ ພິກຂຸທັງຫຼາຍ ເພິ່ງຈຳພັນສາຕົ້ນ ຫຼື ພັນສາຫຼັງຢູ່ຕະຫຼອດໄຕມາດ (3 ເດືອນ) ບ່ໍ ເພິ່ງທ່ຽວຈາຣຶກໄປ ພິກຂຸໃດເພິ່ງທ່ຽວຈາຣຶກໄປ ພິກຂຸນັ້ນຕ້ອງອາບັດທຸກກົດ.

ແລະກ່າວໄວ້ໃນໜ້າ 23 ອີກວ່າ ເລື່ອງອະທິກະວານ ພະບາດສົມເດັດພະຈຸລະຈອມເກົ້າ

ທົ່ງ ອະທິບາຍໄວ້ໃນຕຳຣາອະທິກະວານຕອນນຶ່ງວ່າ:

"ລາງປີໂຫນເອົາເຫັນວ່າ ວັນເຂົ້າພັນສາ ດິຖີຍັງບໍ່ເຕັມ 15 ຫຼື ເພິ່ງເຕັມ ນາທີອ່ອນ ຫຼື ຣິກ ວັນເຂົ້າພັນສາບໍ່ເຖິງ 20 (ຣິກອາສາລະຫະ) ແລ້ວມັກຕື່ມເດືອນ 7 ເປັນເດືອນເຕັມ ລ້ວນຮຽກວ່າ ອະທິກະວານ ມີລະຍະ 5 ປີ 6 ປີ ຫຼື ກ້າວລ່ວງມາເຖິງ 7 ປີຈຶ່ງມີຕໍ່ໄປອີກ 3 ປີ ເອົາກ່ອາງເດືອນ 7 ເຕັມ ແລະ ຕໍ່ໆໄປ"

ການທີ່ໂຫນໄທເອົາຣິກເປັນຫຼັກສຳຫຼັບໃສ່ອະທິກະວານ ເພື່ອໃຫ້ຖືກຕ້ອງກັບວັນເຂົ້າພັນສາ ນັ້ນ ຂ້າພະເຈົ້າເຫັນວ່າຜິດຈາກຕຳຣາໂຫຣາສາດໄປ ເພາະທຳໃຫ້ປະຕິທິນເຄື່ອນໄຫວ ບໍ່ກົງກັບດິຖີຖະເຫຼິງສົກ ທີ່ຄຳນວນໄດ້ຕາມຫຼັກຂໍ້ບັນຍັດຂອງຕຳຣາໂຫຣາສາດ ດັ່ງຂ້າພະເຈົ້າຈະສະເໜີຫຼັກຖານໃຫ້ຊັນນະສູດຕໍ່ໄປນີ້:

ຈ.ສ	ອະວະ	ເດືອນ 7 ເຕັມ		ດິຖີ	ວາຣະ	ວັນຖະເຫຼິງສົກຕາມປະຕິທິນໄທ
	ມານ	ໄທ	ລາວ			ເຊິ່ງຜິດຈາກດິຖີຖະເຫຼິງສົກ 1 ຄ່ຳ
1253	28	. . .	ເຕັມ	6	3	
1254	583	ເຕັມ	. . .	16	4	ເດືອນ 5 ແຣມ 2 ຄ່ຳ(ແຣມຄ່ຳ1ຈຶ່ງກົງກັບດິຖີ)
1258	46	ເຕັມ	ເຕັມ	1	2	" 6 ຂຶ້ນ 2 ຄ່ຳ(ຂຶ້ນ 1 ຈຶ່ງກົງກັບດິຖີ)
1259	612	. . .	. . .	12	4	" 5 " 13 ຄ່ຳ(ຂຶ້ນ 12 ")
1260	535	ເຕັມ	. . .	23	5	" 5 " 9 ຄ່ຳ (ຂຶ້ນ 8 ")
1263	75	. . .	ເຕັມ	27	2	
1265	493	ເຕັມ	. . .	18	4	" 5 ແຣມ 4 ຄ່ຳ(ແຣມ 3 ")
1268	93	. . .	ເຕັມ	22	1	
1269	648	. . .	. . .	3	2	" 6 " 4 ຄ່ຳ (ແຣມ 3 ")
1270	522	ເຕັມ	. . .	14	4	" 5 ຂຶ້ນ 15 " (ຂຶ້ນ 14 ")
1273	111	. . .	ເຕັມ	17	7	
1274	677	. . .	. . .	28	2	" 5 ແຣມ 14 " (ແຣມ 13 ")
1275	540	. . .	. . .	9	3	" 5 ຂຶ້ນ 10 ຄ່ຳ(ຂຶ້ນ 9 ")
1276	403	ເຕັມ	. . .	20	4	" 5 ແຣມ 6 " (ແຣມ 5 ")
1279	3	ເຕັມ	ເຕັມ	24	1	
1284	21	. . .	ເຕັມ	19	7	
1285	576	. . .	. . .	29	1	" 6 ຂຶ້ນ 1 ຄ່ຳ (ເດືອນ 5 ແຣມ 14 ຄ່ຳຈຶ່ງ
1286	450	. . .	. . .	11	1	ຖືກ)
						" 5 " 12 " (ຂຶ້ນ 11 ຄ່ຳຈຶ່ງກົງກັບ ດິຖີ)

ຕົວຢ່າງຂ້າງເທິງນີ້ສະແດງໃຫ້ເຫັນວ່າການຖືເອົາຣຶກສຳຫຼັບໃສ່ປີອະທິກະວານນັ້ນ ທຳໃຫ້ວັນສັງຂານຂຶ້ນ ຫຼື ວັນຖະເຫຼີງສົກຜິດຈາກດິຖີຖະເຫຼີງສົກໄປຫຼາຍປີຕິດໆກັນໄດ້ ເຊິ່ງຜິດຈາກຂໍ້ບັນຍັດຂອງໂຫຣາສາດ ອີກປະການນຶ່ງຈັ່ງຫວະແຫ່ງຣອບປີອະທິກະວານກໍບໍ່ມີລະບຽບແຕ່ຢ່າງໃດເລີຍ ດັ່ງຈະສັງເກດໄດ້ຕໍ່ໄປນີ້:

ຈັ່ງຫວະແຫ່ງປີທີ່ມີ ເດືອນ 7 ເຕັມ	
ປີອະທິກະວານທາງໄທ	ປີອະທິກະວານທາງລາວ
1254 ຂັ້ນ 3 ປີ	1253 ຂັ້ນ 4 ປີ
1258 " 1 "	1258 " 4 "
1260 " 4 "	1263 " 4 "
1265 " 4 "	1268 " 4 "
1270 " 5 "	1273 " 5 "
1276 " 2 "	
1279 " 7 "	1279 " 4 "
1287 " 3 "	1284 " 4 "
1291 " 3 "	1289 " 4 "
1295	1294

ຈັ່ງຫວະແຫ່ງຣອບປີອະທິກະວານທາງລາວ ເຊິ່ງຖືເອົາອະວະມານຖະເຫຼີງສົກເປັນຫລັກ ວຽນມາເຖິງມາ 4 ປີ ຫຼື 5 ປີສະເໝີ ແຕ່ປີອະທິກະວານທາງໄທເຊິ່ງຖືເອົາຣຶກ ແຫ່ງວັນເຂົ້າພັນສາເປັນຫຼັກນັ້ນ ວຽນມາເຖິງໂດຍບໍ່ເປັນປົກກະຕິ ຄືຂັ້ນປີດຽວກໍມີຂັ້ນ 2 ປີກໍມີ ຂັ້ນ 3 ປີກໍມີ ຂັ້ນເຖິງ 7 ປີກໍມີ.

ໂດຍເຫດນີ້ຂ້າພະເຈົ້າຈຶ່ງເຂົ້າໃຈວ່າ ການທີ່ໂຫນໄທຖືເອົາເກນແຫ່ງວັນເຂົ້າພັນສາມາເປັນຫຼັກໃສ່ປີອະທິກະວານນັ້ນ ຜິດຈາກຂໍ້ບັນຍັດຂອງໂຫຣາສາດໄປ ອີກປະການນຶ່ງຫຼັກຂອງໂຫນໄທນັ້ນເທັນຈະບໍ່ແນ່ນອນພໍທ່ໃດ ເພາະຜາກົດວ່າໂຫນໄທ ໄດ້ໃສ່ປີອະທິກະວານຜິດໄປຫຼາຍເທື່ອມາແລ້ວ ດັ່ງມີຫຼັກຖານຢູ່ໃນຈົດໝາຍເຫດໂຫນນັ້ນເອງ (ປະຊຸມຝົ່ງສາວະດານພາກທີ 8) ຄື:

(1) ໜ້າ 5: ປີຊວດ ຈ.ສ 1094 ໃນທີ່ນີ້ຕໍ່ມອະທິກະວານອີກ 2 ປີ ຄຽງກັນ.

(2) ໜ້າ 7: ປີກຸນ ຈ.ສ 1129 ປີນີ້ມີອະທິກະວານໂຫນບໍ່ໄດ້ຈົດໝາຍ.

(3) ໜ້າ11: ປີຊວດ ຈ.ສ 1154 ຂຸນຍານໂຍກໃສ່ອະທິກະວານຜິດ ໝູ່ໂຫນປະຕິທິນຕິຕຽນ.

ເພື່ອຈະໃຫ້ສັງເກດຮອບປີອະທິກະວານໄດ້ໂດຍກວ້າງຂວາງ ຂ້າພະເຈົ້າໄດ້ເອົາປີທີ່ເປັນອະທິກະວານ ຕາມຫຼັກໂຫຣາສາດເຊິ່ງມີຢູ່ໃນ 400 ປີມາໄວ້ໃຫ້ພິຈາລະນາຕໍ່ໄປນີ້:

ອະທິກະວານ ຈ.ສ	ອະທິກະ ສຸຣະທິນ	ອະທິກະ ມານ	ອະວະ ມານ	ຂັ້ນ ຈັກປີ	ອະທິກະວານ ຈ.ສ	ອະທິກະ ສຸຣະທິນ	ອະທິກະ ມານ	ອະວະ ມານ	ຂັ້ນ ຈັກປີ
				3					4
1253			28		1304			104	
		+		4					4
1258	+		46		1309		+	133	
		+		4					5
1263			75		1315		+	14	
				4					4
1268			93		1320		+	43	
				4					4
1273	+		111		1325			61	
				5					4
1279			3		1330			79	
				4					4
1284			21		1335	+		97	
				4					4
1289	+		39		1340			126	
				4					5
1294			68		1346	+		7	
				4					4
1299		+	86		1351			36	

ອະທິກະວານ จ.ส	ອະທິກະ ສຸຣະທິນ	ອະທິກະ ມານ	ອະວະ ມານ	ຂັ້ນ ຈັກປີ	ອະທິກະວານ จ.ส	ອະທິກະ ສຸຣະທິນ	ອະທິກະ ມານ	ອະວະ ມານ	ຂັ້ນ ຈັກປີ
1356			54	4	1438			123	4
1361		+	72	4	1444			15	5
1366	+	+	90	4	1449			33	4
1371			119	4	1454			51	4
1376			137	5	1459	+	+	69	4
1382			29	4	1464		+	98	4
1387			47	4	1469		+	116	5
1392			65	4	1475		+	8	4
1397	+		83	4	1480		+	26	4
1402		+	112	4	1485			44	4
1407		+	130	5	1490			73	4
1413			22	4	1495			91	4
1418		+	40	4	1500			109	5
1423			58	4	1506			1	4
1428	+		76	4	1511			19	4
1433			105		1516			37	

ອะທິภะอาบ จ.ส	ອะທิภะสุธะทิบ	ອะທิภะมาบ	ອะอะมาบ	ฮั้บจักปี	ອะທิภะอาบ จ.ส	ອะທิภะสุธะทิบ	ອะທิภะมาบ	ອะอะมาบ	ฮั้บจักปี
				4					4
1521		+	66		1588			70	
				4					4
1526		+	84		1593			88	
				4					4
1531			102		1598	+		106	
				4					4
1536	+		120		1603			135	
				5					5
1542			12		1609	+		16	
				4					4
1547	+		30		1614			45	
				4					4
1552			59		1619			63	
				4					4
1557			77		1624		+	81	
				4					4
1562		+	95		1629	+	+	99	
				4					4
1567	+	+	113		1634			128	
				5					5
1573			5		1640	+	+	9	
				4					4
1578	+	+	23		1645			38	
				4					4
1583		+	52		1650			56	

ໂธม: 77 ปี 18 ปี 27 ปี

ฮ้สังเกด

ในจำนอน 77 ปีอะทิภะอาบแห่งธอบ 400 ปีนั้นมีปีอะทิภะสุธะทิบนำ 18 ปี และเป้นอะทิภะมาดนำ 27 ปี อิกปะภาบนึ่ง ในจำนอนปีที่เป้นอะทิภะมาด 26 ปี นั้น มี 9 ปีที่

ອັດຕາຖະເຫຼິ້ງສົກໝາຍໄວ້ວ່າ ເປັນປີອະທິກະສຸຣະທິນ, ອະທິກະມາດ ແລະ ອະທິກະອານ ທັ້ງ 3 ຢ່າງພ້ອມກັນ.

ປີອະທິກະອານວຽນມາເຖິງຕາມຈັ້ງຫວະດັ່ງນີ້ (ນັບແຕ່ປີຈຸລະສັກຣາດ 1279 ໄປ)

ຂັ້ນ	4	ປີ	6	ເທື່ອແລ້ວຂັ້ນ	5	ປີ	1	ເທື່ອ	(1309 - 1315)
ຂັ້ນ	4	ປີ	5	ເທື່ອແລ້ວຂັ້ນ	5		1	ເທື່ອ	(1340 - 1346)
ຂັ້ນ	4	ປີ	5	ເທື່ອແລ້ວຂັ້ນ	5		1	ເທື່ອ	(1347 - 1377)
ຂັ້ນ	4	ປີ	5	ເທື່ອແລ້ວຂັ້ນ	5		1	ເທື່ອ	(1407 - 1413)
ຂັ້ນ	4	ປີ	5	ເທື່ອແລ້ວຂັ້ນ	5		1	ເທື່ອ	(1438 - 1444)
ຂັ້ນ	4	ປີ	5	ເທື່ອແລ້ວຂັ້ນ	5		1	ເທື່ອ	(1469 - 1475)
ຂັ້ນ	4	ປີ	5	ເທື່ອແລ້ວຂັ້ນ	5		1	ເທື່ອ	(1500 - 1506)
ຂັ້ນ	4	ປີ	6	ເທື່ອແລ້ວຂັ້ນ	5		1	ເທື່ອ	(1536 - 1543)
ຂັ້ນ	4	ປີ	5	ເທື່ອແລ້ວຂັ້ນ	5		1	ເທື່ອ	(1467 - 1573)
ຂັ້ນ	4	ປີ	5	ເທື່ອແລ້ວຂັ້ນ	5		1	ເທື່ອ	(1603 - 1609)
ຂັ້ນ	4	ປີ	5	ເທື່ອແລ້ວຂັ້ນ	5		1	ເທື່ອ	(1634 - 1640)

ໂດຍສ່ວນຫຼາຍປີອະທິກະອານວຽນມາເຖິງທຸກ 5 ປີ ແຕ່ເທິງໆ ກໍມີຮອບ 6 ປີເຂົ້າມາຂັ້ນເທື່ອນຶ່ງ ຮອບ 6 ປີນັ້ນ ຜາກົດວ່າເນື່ອງມາຈາກຈຳນວນອະວະມານຖະເຫຼິ້ງສົກ ຄືປີອະທິກະອານໃດອະວະມານຖະເຫຼິ້ງສົກ ເປັນຈຳນວນແຕ່ 109 ຂຶ້ນໄປແລ້ວ ຈຶ່ງມີປີທີ່ບໍ່ເປັນອະທິກະອານຂັ້ນຢູ່ 5 ປີສະເໝີ ສ່ວນຈຳນວນອະວະມານຖະເຫຼິ້ງສົກ 109 ຕົວນັ້ນ ຕ່ຳກວ່າຂີດສູງສຸດແຫ່ງອະວະມານທີ່ໝາຍປີອະທິກະອານ 137 ຕົວ ໄປ 28 ຕົວ.

ອະວະມານແຫ່ງປີອະທິກະອານໃດໆກໍດີ ມີຈຳນວນມາກກວ່າອະວະມານແຫ່ງປີອະທິກະອານທີ່ລ່ວງໄປແລ້ວນັ້ນ 18 ຫຼື 29 ຕົວສະເໝີ ດັ່ງອະວະມານ 46 ແຫ່ງປີ 1258 ຫຼາຍກວ່າອະວະມານ 28 ແຫ່ງປີອະທິກະອານ 1253 ໄປ 18 ຕົວສ່ວນອະວະມານຫຼາຍຂຶ້ນ 29 ຕົວນັ້ນ ສ່ວນຫຼາຍມັກຈະໄດ້ແກ່ປີ ອະທິກະອານເຊິ່ງຢູ່ຫຼັງປີອະທິກະອານທີ່ເປັນອະທິກະສຸຣະທິນນຳ ດັ່ງອະທິກະມາດ 75 ແຫ່ງປີ ຈ.ສ 1263 ຫຼາຍກວ່າອະວະມານ 46 ແຫ່ງປີອະທິກະອານ ແລະ ອະທິກະສຸຣະທິນ 1258 ໄປ 29 ຕົວ ດັ່ງນີ້ເປັນຕົ້ນ.

ຂ. ວິທີຍ້າຍເດືອນ 7 ເຕັມຈາກປີທີ່ເປັນອະທິກະມາດໄປເຂົ້າປີອື່ນ

ການຍ້າຍເດືອນ 7 ເຕັມ ຫຼື ອະທິກະວານຈາກປີທີ່ເປັນອະທິກະມາດ ໄປເຂົ້າປີອື່ນນັ້ນຖື ເອົາວັນເດືອນ 5 ຂຶ້ນ 1 ຄ่ຳແຫ່ງສັງຂານ ປີທີ່ຢູ່ກ່ອນໜ້າ ແລະ ແຫ່ງສັງຂານ ປີທີ່ຢູ່ຫຼັງປີທີ່ເປັນອະທິກະມາດນັ້ນເປັນຫຼັກພິຈາລະນາ.

ແຕ່ຖ້າສັງຂານ ດັ່ງກ່າວຫາກຕົກໃນເດືອນ 6 ແລ້ວ ເດືອນ 5 ທີ່ກ່ຽວຂ້ອງນັ້ນກໍແມ່ນເດືອນ 5 ເຊິ່ງຢູ່ກ່ອນໜ້າສັງຂານນັ້ນ.

ເພື່ອຈະຮູ້ໄດ້ວ່າເດືອນ 5 ແຫ່ງສັງຂານປີໃດຈະຂຶ້ນ 1 ຄ่ຳວັນໃດນັ້ນໃຫ້ສັງເກດເບິ່ງເດືອນ 5 ເຊິ່ງຢູ່ກ່ອນໜ້າວ່າ ສັງຂານແຫ່ງປີນັ້ນຂຶ້ນ 1 ຄ่ຳວັນໃດເສຍກ່ອນ ເມື່ອຮູ້ແລ້ວໃຫ້ນັບ 1 ແຕ່ວັນຂຶ້ນ ຄ่ຳ 1 ນັ້ນໄປຕາມຈຳນວນທີ່ສະເໜີຕ่ຳໄປນີ້ຄື:

(1) ສຳຫຼັບປີທີ່ບ่ເປັນອະທິກະມາດ ຫຼື ອະທິກະວານ

ເຖິງວ่າຈະເປັນປີອະທິກະສຸຣະທິນກໍຕາມ: ໃຫ้ນັບ 1 ໄປເຖິງ 5 ເມື່ອວັນຖ้ວນ 5 ກົງກັບວັນໃດ ເດືອນ 5 ແຫ่ງ ສັງຂານປີຈະມາເຖິງກໍຂຶ້ນ 1 ຄ่ຳວັນນັ້ນ.

ຕົວຢ่າງ: ເດືອນ 5 ແຫ่ງສັງຂານປີ 1312 ຈະຂຶ້ນ 1 ຄ่ຳ ວັນໃດ? ຕ้ອງເບິ່ງວ่າເດືອນ 5 ແຫ่ງ ສັງຂານ ປີ 1311 ຂຶ້ນ 1 ຄ่ຳ ວັນໃດເສຍກ่ອນປີ 1311 ບ่ເປັນອະທິກະມາດ ເພາະດິຖິຖະເຫຼົ້ງສົກ ເປັນ 17 ຕ่ຳກວ่າ 25 ແລະ ສູງກວ่າ 5 ທັງບ่ເປັນອະທິກະວານ ເພາະອະວະມານຖະເຫຼົ້ງສົກ 511 ສູງກວ่າ 137 ສ่ວນດິຖິ 17 ແລະ ວາຣະ 6 ນັ້ນ ໝາຍຄວາມວ่າ ສັງຂານປີ 1311 ຂຶ້ນເດືອນ 5 ແຮມ 2 ຄ่ຳວັນ ສຸກ.

ດັ່ງນັ້ນ ເດືອນ 5 ກໍຂຶ້ນຄ่ຳ 1 ວັນພຸດ ເຮົາກໍຕ້ອງນັບ 1 ວັນພຸດ, 2 ວັນພະຫັດ, 3 ວັນສຸກ, 4 ວັນເສົາ ແລະ 5 ວັນອາທິດ. ເດືອນ 5 ແຫ่ງສັງຂານປີ 1312 ກໍຂຶ້ນຄ่ຳ 1 ວັນອາທິດ ເມື່ອກວດເບິ່ງ ປະຕິທິນກໍເຫັນວ่າເດືອນ 5 ແຫ่ງ ສັງຂານປີ 1312 ນັ້ນຂຶ້ນຄ่ຳ 1 ວັນອາທິດແທ้ (ກົງກັບວັນທີ 19 ມີນາ)

(2) ສຳຫຼັບປີອະທິກະວານ ໃຫ้ນັບ 1 ໄປເຖິງ 6 ເມື່ອວັນຖ้ວນ 6 ກົງກັບວັນໃດ ເດືອນ 5 ແຫ่ງສັງຂານ ປີຈະມາເຖິງ ກໍຂຶ້ນ 1 ຄ่ຳໃນວັນນັ້ນ.

ຕົວຢ่າງ ເດືອນ 5 ແຫ่ງວັນສັງຂານປີ 1295 ຈະຂຶ້ນ 1 ຄ่ຳວັນໃດ?

ຕ้ອງເບິ່ງວ่າເດືອນ 5 ແຫ่ງສັງຂານປີ 1294 ຂຶ້ນ 1 ຄ่ຳວັນໃດເສຍກ่ອນ. ປີ 1294 ເປັນອະທິກະວານ ເພາະອະວະມານຖະເຫຼົ້ງສົກ 68 ນ้ອຍກວ่າກຳໜົດ 137 ທີ່ກ่າວມາແລ้ວ ດິຖິຖະເຫຼົ້ງສົກ 10 ແລະ ວາຣະ 6 ໝາຍຄວາມວ่າສັງຂານແຫ่ງປີ 1294 ຕົກຢ่ູໃນເດືອນ 5 ຂຶ້ນ 10 ຄ่ຳວັນສຸກ ເດືອນ 5 ນັ້ນກໍຂຶ້ນຄ่ຳ 1 ວັນພຸດ ສะນັ້ນຕ้ອງນັບ 1 ວັນພຸດ, 2 ວັນພະຫັດ, 3 ວັນສຸກ, 4 ວັນເສົາ,

5 ວັນອາທິດ ແລະ 6 ວັນຈັນ. ເດືອນ 5 ແຫ່ງສັງຂານປີ 1295 ກໍຂຶ້ນ 1 ຄ່ຳວັນຈັນ ເມື່ອກວດເບິ່ງ ປະຕິທິນແລ້ວ ກໍເຫັນວ່າເປັນວັນຈັນແທ້ (ວັນທີ 27 ມີນາ)

(3) ສຳຫຼັບປີອະທິກະມາດ ໃຫ້ນັບແຕ່ 1 ໄປເຖິງ 7 ເມື່ອວັນຖ້ວນ 7 ກົງກັບວັນໃດ ເດືອນ 5 ແຫ່ງ ສັງຂານ ປີຈະມາເຖິງກໍຂຶ້ນ 1 ຄ່ຳໃນວັນນັ້ນ.

ຕົວຢ່າງ ເດືອນ 5 ແຫ່ງສັງຂານ ປີ 1302 ຈະຂຶ້ນ 1 ຄ່ຳວັນໃດ? ປີ 1301 ເປັນອະທິກະມາດ ເພາະດິຖິຖະເຫຼົ້ງສິກເປັນ 27 ສູງກວ່າ 25 ວາຣະຖະເຫຼົ້ງສິກ 1 ໝາຍຄວາມວ່າສັງຂານຂຶ້ນວັນ ອາທິດ ເດືອນ 5 ແຮມ 12 ຄ່ຳ. ສະນັ້ນເດືອນ 5 ກໍຂຶ້ນຄ່ຳ 1 ວັນອັງຄານ ເຮົາຕ້ອງນັບ 1 ວັນອັງຄານ 2 ວັນພຸດ, 3 ວັນພະຫັດ, 4 ວັນສຸກ, 5 ວັນເສົາ, 6 ວັນອາທິດ, 7 ວັນຈັນ ສັງຂານແຫ່ງປີ 1302 ກໍຂຶ້ນຄ່ຳ 1 ວັນຈັນ ເມື່ອກວດເບິ່ງປະຕິທິນແລ້ວ ກໍເຫັນວ່າເປັນວັນຈັນແທ້ (ວັນທີ 18 ເມສາ).

ເພື່ອຄວາມສະດວກ ວິທີການຍ້າຍເດືອນ 7 ເຕັມນີ້ຈະໄດ້ເອົາປີ 1299 ມາພິຈາຣະນາເປັນ ຕົວຢ່າງ

ປີ 1299 ເປັນທັງອະທິກະມາດ ແລະ ອະທິກະວານ ເພາະດິຖິຖະເຫຼົ້ງສິກເປັນ 5 ໝາຍວ່າ ເປັນອະທິກະມາດ ແລະ ອະວະມານຖະເຫຼົ້ງສິກ ເປັນ 86 ໝາຍວ່າເປັນອະທິກະວານ ວາຣະຖະເຫຼົ້ງ ສິກເປັນ 5 ໝາຍອີກວ່າ ສັງຂານຂຶ້ນວັນພະຫັດ ກົງກັບເດືອນ 6 ຂຶ້ນ 5 ຄ່ຳ (ດິຖິ 5) ເມື່ອອັດຕາຖະ ເຫຼົ້ງສິກ ເປັນດັ່ງນີ້ຕຳຣາໂຫຣາສາດ ບັນຍັດໃຫ້ປີນັ້ນ ເປັນໄດ້ແຕ່ອະທິກະມາດຢ່າງດຽວ ສ່ວນ ອະທິກະວານຄືເດືອນ 7 ເຕັມນັ້ນໃຫ້ຍ້າຍໄປ ໃສ່ປີທີ່ຢູ່ກ່ອນໜ້າ ຫຼື ປີທີ່ຢູ່ຫຼັງ ທັງນີ້ ແລ້ວແຕ່ລຳດັບ ວັນແຫ່ງສັບປະດາຂອງປີໃດໃນຈຳນວນ 2 ປີນັ້ນ ຈະຖືກຕ້ອງເປັນປົກກະຕິເປັນປະມານ.

ເພື່ອຈະຮູ້ໄດ້ວ່າ ສ່ວນ 2 ປີທີ່ຕິດກັບປີ 1299 ນັ້ນຈະຄວນຍ້າຍເດືອນ 7 ເຕັມ 30 ວັນໄປໃສ່ ປີໃດນັ້ນ ຈຳຕ້ອງພິຈາຣະນາດັ່ງຕໍ່ໄປນີ້:

(ກ) ຈະຍ້າຍເດືອນ 7 ເຕັມ 30 ວັນໄປເອົ້າປີ 1298 ຈະໄດ້ ຫຼື ບໍ່?

1. ຂັ້ນຕອນ ຕ້ອງເບິ່ງວ່າເດືອນ 5 ແຫ່ງປີ 1298 ນັ້ນຂຶ້ນຄ່ຳ 1 ວັນໃດເສຍກ່ອນ ປີ 1298 ດິຖິເປັນ 24 ແລະ ວາຣະເປັນ 4 ເຊິ່ງໝາຍຄວາມວ່າສັງຂານຂຶ້ນເດືອນ 5 ແຮມ 9 ຄ່ຳວັນພຸດ ສະ ນັ້ນ ເດືອນ 5 ປີນັ້ນກໍຂຶ້ນ ຄ່ຳ 1 ວັນຈັນ.

2. ບາດນີ້ຕ້ອງສັງເກດເບິ່ງວ່າເດືອນ 5 ແຫ່ງສັງຂານປີ 1299 ຈະຂຶ້ນຄ່ຳ 1 ວັນໃດ?

ສຳຫຼັບປີ 1299 ນີ້ເຮົາເຫັນມາຂ້າງເທິງແລ້ວວ່າສັງຂານຂຶ້ນເດືອນ 6 ອອກໃໝ່ 5 ຄ່ຳວັນພະຫັດ ເພື່ອຈະຮູ້ໄດ້ວ່າເດືອນ 5 ທີ່ຢູ່ກ່ອນເດືອນ 6 ແຫ່ງສັງຂານນັ້ນຈະຂຶ້ນ 1 ຄ່ຳວັນໃດ ຈະຕ້ອງນັບກັບ ຫຼັງດັ່ງນັ້ນ:

ເດືອນ	6	ຂຶ້ນ	5	ຄ່ຳ	ເປັນວັນພະຫັດ
ເດືອນ	6	ຂຶ້ນ	1	ຄ່ຳ	ເປັນວັນອາທິດ
ເດືອນ	5	ແຮມ	14	ຄ่ຳ	ເປັນວັນເສົາ
ເດືອນ	5	ແຮມ	7	ຄ่ຳ	ເປັນ ວັນເສົາ
ເດືອນ	5	ຂຶ້ນ	15	ຄ่ຳ	ເປັນວັນເສົາ
ເດືອນ	5	ຂຶ້ນ	8	ຄ่ຳ	ເປັນວັນເສົາ
ເດືອນ	5	ຂຶ້ນ	1	ຄ่ຳ	ເປັນວັນເສົາ

3. ດັ່ງນັ້ນແລ້ວຕ້ອງນັບເບິ່ງວ່າປີ 1298 ຈະມີຈຳນວນວັນຄົບ 365 ວັນຕາມກຳມັດຊະພົນຖະເຫຼີງສົກ 541 ໝາຍໄວ້ນັ້ນແທ້ ຫຼື ບໍ່? ແລະ ເດືອນ 5 ນັ້ນຂຶ້ນ 1 ຄ่ຳ ກົງກັບວັນເສົາຕາມຜົນແຫ่ງການນັບມາແລ້ວນັ້ນ ຫຼື ບໍ່ ?.

ການນັບຈຳນວນວັນນັ້ນ ກໍຕ້ອງນັບແຕ่ວັນສັງຂານຂຶ້ນແຫ่ງປີ 1298 ໄປຈົນເຖິງວັນເນົ່າ ແຫ่ງສັງຂານ ປີ 1299 ຄືຕ້ອງນັບແຕ่ວັນພຸດເດືອນແຮມ 9 ຄ่ຳເປັນຕົ້ນໄປ ຈົນເຖິງວັນພຸດເດືອນ 6 ຂຶ້ນ 5 ຄ่ຳແຫ่ງສັງຂານປີ 1299 ຄື:

ເດືອນ	5	ແຮມ	9	ຄ่ຳ	ເຖິງແຮມ	14	ຄ่ຳມີ	6	ວັນ
ເດືອນ	6						ຄ่ຳມີ	30	ວັນ
ເດືອນ	7						ຄ่ຳມີ	29	ວັນ
ເດືອນ	8						ຄ่ຳມີ	30	ວັນ
ເດືອນ	9						ຄ่ຳມີ	29	ວັນ
ເດືອນ	10						ຄ่ຳມີ	30	ວັນ
ເດືອນ	11						ຄ่ຳມີ	29	ວັນ
ເດືອນ	12						ຄ่ຳມີ	30	ວັນ
ເດືອນ	1						ຄ่ຳມີ	29	ວັນ
ເດືອນ	2						ຄ่ຳມີ	30	ວັນ
ເດືອນ	3						ຄ่ຳມີ	29	ວັນ
ເດືອນ	4						ຄ่ຳມີ	30	ວັນ
ເດືອນ	5						ຄ่ຳມີ	29	ວັນ
ເດືອນ	6	(ເຖິງວັນຂຶ້ນ 4 ຄ่ຳ)		ມີ				5	ວັນ
						ໂຮມ	=	364	ວັນ

ຜົນແຫ່ງການນັບຈຳນວນວັນສະແດງໃຫ້ເຫັນວ່າປີ 1298 ມີແຕ່ 364 ວັນທ່ໍນັ້ນ ຈຶ່ງຄວນຈະຍ້າຍອະທິກະວານມາໃສ່ປີ 1298 ນີ້ ເພື່ອໃຫ້ຈຳນວນວັນຄົບ 265 ວັນ ຕາມກຳໜົດທີ່ຕຳຣາໂຫຣາສາດ ບັນຍັດໄວ້ນັ້ນ.

5. ເພື່ອຈະໃຫ້ເປັນການແນ່ນອນໂດຍເດັດຂາດໄດ້ ຕ້ອງກວດຫາຊື່ວັນແຫ່ງປີ 1298 ໂດຍນັບແຕ່ວັນສັງຂານຂຶ້ນ ຄືແຕ່ວັນພຸດເດືອນ 5 ແຮມ 9 ຄ່ຳ ໄປຈົນເຖິງເດືອນ 5 ຂຶ້ນ 1 ຄ່ຳ ແຫ່ງທ້າຍປີ 1299 ນັ້ນແລ້ວ ຈຶ່ງສັງເກດເບິ່ງວ່າວັນນັ້ນ ຈະກົງກັບວັນເສົາຕາມທີ່ເຮົານັບມາແລ້ວນັ້ນ ຫຼື ບ່ໍ? ຄື:

ເດືອນ	5	ແຮມ	9	ຄ່ຳ	ວັນພຸດ
ເດືອນ	6	ຂຶ້ນ	1	ຄ່ຳ	ວັນອັງຄານ
ເດືອນ	7	ຂຶ້ນ	1	ຄ່ຳ	ວັນພະຫັດ
ເດືອນ	8	ຂຶ້ນ	1	ຄ່ຳ	ວັນສຸກ
ເດືອນ	9	ຂຶ້ນ	1	ຄ່ຳ	ວັນອາທິດ
ເດືອນ	10	ຂຶ້ນ	1	ຄ່ຳ	ວັນຈັນ
ເດືອນ	11	ຂຶ້ນ	1	ຄ່ຳ	ວັນພຸດ
ເດືອນ	12	ຂຶ້ນ	1	ຄ່ຳ	ວັນພະຫັດ
ເດືອນ	1	ຂຶ້ນ	1	ຄ່ຳ	ວັນເສົາ
ເດືອນ	2	ຂຶ້ນ	1	ຄ່ຳ	ວັນອາທິດ
ເດືອນ	3	ຂຶ້ນ	1	ຄ່ຳ	ວັນອັງຄານ
ເດືອນ	4	ຂຶ້ນ	1	ຄ່ຳ	ວັນພຸດ
ເດືອນ	5	ຂຶ້ນ	1	ຄ່ຳ	ວັນສຸກ

ການທີ່ເດືອນ 5 ຂຶ້ນ 1 ຄ່ຳເປັນວັນສຸກນັ້ນ ບ່ໍກົງກັບວັນເສົາຕາມຜົນແຫ່ງການນັບແຕ່ວັນສັງຂານຂຶ້ນ ປີ 1299 ຢ້ອນກັບຫຼັງໄປນັ້ນ ຄືຂາດໄປ 1 ວັນ.

6. ດ້ວຍເຫດນີ້ ຖ້າຕື່ມ 1 ວັນເຂົ້າເດືອນ 7 ໃຫ້ເຕັມ 30 ວັນຄືເປັນອະທິກະວານໂດຍພິເສດ ເດືອນ 5 ທີ່ກ່ຽວຂ້ອງນັ້ນຈຶ່ງຈະຂຶ້ນ 1 ຄ່ຳກົງກັບວັນເສົາໄດ້ ແລ້ວຈຳນວນຂອງປີ 1298 ຈຶ່ງຈະຄົບ 365 ວັນໄດ້.

ອີກປະການນຶ່ງ ຖ້າຫາກບ່ໍຕື່ມເດືອນ 7 ໃຫ້ເຕັມ 30 ວັນສຳຫຼັບໃຫ້ປີ 1298 ເປັນອະທິກະວານແລ້ວ ລຳດັບວັນຂອງສັບປະດາສຸດທ້າຍແຫ່ງປີນັ້ນ ກ໋ຈະຄາດເຄື່ອນຈາກປົກກະຕິໄປຄື:

ปี 1298 ເມື່ອເດືອນ 5 ຂຶ້ນຄ່ຳ 1 ເປັນວັນສຸກດັ່ງນັ້ນ
ເມື່ອເດືອນ 5 ຂຶ້ນ 8 ຄ່ຳ ກໍເປັນວັນສຸກ
ເມື່ອເດືອນ 5 ຂຶ້ນ 15 ຄ่ຳ ກໍເປັນວັນສຸກ
ເມື່ອເດືອນ 5 ແຮມ 7 ຄ่ຳ ກໍເປັນວັນສຸກ
ເມື່ອເດືອນ 5 ແຮມ 14 ຄ่ຳ ກໍເປັນວັນສຸກ
ເມື່ອເດືອນ 6 ຂຶ້ນ 5 ຄ่ຳ ກໍເປັນວັນພຸດ ເຊິ່ງຜິດຈາກອັດຕາຖະ

ເຫຼືງສົກແຫ່ງປີ 1299 ໄປ 1 ວັນ ເພາະອັດຕາຖະເຫຼືງສົກນັ້ນເປັນດິຖີ 5 ແລະ ວາຣະ 5 ຄື ສັງຂານ ແມ່ນ ວັນພະຫັດ ເດືອນ 6 ຂຶ້ນ 5 ຄ่ຳ.

ດັ່ງນັ້ນສັບປະດາແຫ່ງປີ 1298 ແລະ 1299 ต่ำกันกໍຂาดวันพุดไป ເຊິ່ງเป็นการผิดปกติได้ โดยเหตนี้ ต้องย้ายเดือน 7 เต็ม 30 วันมาใส่ปี 1298 ให้เป็นอะทิกะวาน โดยพิเสด จึ่งจะถือกต้องตามกฎเกน ของตำราโหราสาด คือ ปี 1298 จึ่งจะมี 365 วัน นั้นปะการนที่ 1, ปะการนที่ 2 เดือน 5 แห่งท้ายปี 1298 นั้น จึ่งจะขึ้น 1 ค่ำ กับวันเสาได้ และปะการนที่ 3 สับปะดาแห่งท้ายปี 1298 และ ต้นปี 1299 จึ่งจะถือกต้องตามลำดับวันได้.

ถ้าหากเห็นว่า การนย้ายเดือน 7 เต็ม 30 วัน มาใส่ปีเชิ่งยู่ก่อนหน้า ดั่งตัวอย่างที่ก่าวมานี้ บ่เป็นการถือกต้องแล้ว ก็ต้องย้ายไปเข้าปีเชิ่งจะมาถึง เป็นแนวใด ก็ถือกต้องกับจำนวนวัน ทั้งลำดับวันแห่งสับปะดาสะเหมี.

หมายเหต วิธีย้ายเดือน 7 เต็ม 30 วัน ตามที่ดำเนินเป็นตัวอย่างมานั้น ยืดยาวหลาย แต่ข้าพะเจ้าเห็นว่า เป็นการแน่นอนกว่าวิธีอื่นๆทั้งหมด อีกปะการนนึ่ง เมื่องจากการนย้ายเดือน 7 เต็ม 30 วัน เป็นการยืดยาวดั่งนั้น เมื่อคำนวนอัดตาถะเหลืงสึก สำหลับจะทำปะติทินแล้ว ถวนมีถวามพากพรน คำนวนอัดตาถะเหลืงสึกแห่งปีที่ติดกับปีที่ก่รวข้องนั้นอีกนำสะเหมี เพื่อให้รู้ล่วงหน้าไว้ว่า ถ้าจำเป็นต้องย้ายเดือน 7 เต็มแล้วถวนจะย้ายไปเข้าปีใด จึ่งจะถือกต้องตามบันยัดของโหราสาด บ่ดั่งนั้นอาดจะมีการเถื่อนถาดกำเป็นได้

ຄ. ຕາລາງສຳຫຼັບຫາວັນຂຶ້ນ 1 ຄ່ຳແຫ່ງເດືອນຈັນທຣະຄະຕິ

ເພື່ອຄວາມສະດວກສຳຫຼັບການກວດຫາວັນທາງເດືອນຈັນທຣະຄະຕິ ວ່າຈະຂຶ້ນຄ່ຳ 1 ວັນ ໃດນັ້ນ ຂ້າພະເຈົ້າໄດ້ທຳຕາລາງໄວ້ ສຳຫຼັບຊອກຫາດັ່ງຕ່ໄປນີ້ ເມື່ອຮູ້ວ່າເດືອນ 5 ແຫ່ງສັງຂານປີ ໃດ ຂຶ້ນ 1 ຄ່ຳ ວັນໃດແລ້ວ ເດືອນຕ່ໄປຂຶ້ນ 1 ຄ່ຳ ວັນໃດກໍຮູ້ໄດ້ຢ່າງງ່າຍໆ ດັ່ງນີ້:

ສຳຫັບປີປົກກະຕິ ສຣະທິນແລະອະທິກະສຣະທິນ

ເດືອນ 5 ຂຶ້ນ ວັນ 1 ຄ່ຳ ວັນ	ວັນ 1	ວັນ 2	ວັນ 3	ວັນ 4	ວັນ 5	ວັນ 6	ວັນ 7
ເດືອນ 6	2	3	4	5	6	7	1
" 7	4	5	6	7	1	2	3
" 8	5	6	7	1	2	3	4
" 9	7	1	2	3	4	5	6
" 10	1	2	3	4	5	6	7
" 11	3	4	5	6	7	1	2
" 12	4	5	6	7	1	2	3
" 1	6	7	1	2	3	4	5
" 2	7	1	2	3	4	5	6
" 3	2	3	4	5	6	7	1
" 4	3	4	5	6	7	1	2
ເດືອນ 5 ປີຕ່ໄປ ຂຶ້ນ 1 ຄ່ຳວັນ	5	6	7	1	2	3	4

ສຳຫຼັບປີອະທິກະວາມ

ເດືອນ 5 ຂຶ້ນ 1 ຄ່ຳວັນ	ວັນ 1	ວັນ 2	ວັນ 3	ວັນ 4	ວັນ 5	ວັນ 6	ວັນ 7
ເດືອນ 6 ຂຶ້ນ 1 ຄ່ຳ	2	3	4	5	6	7	1
" 7 "	4	5	6	7	1	2	3
" 8 "	6	7	1	2	3	4	4
" 9 "	1	2	3	5	5	6	7
" 10 "	2	3	4	4	6	7	1
" 11 "	4	5	6	7	1	2	3
" 12 "	5	6	7	1	2	3	4
" 1 "	7	1	2	3	4	5	6
" 2 "	1	2	3	4	5	6	7
" 3 "	3	4	5	6	7	1	2
" 4 "	4	6	6	7	1	2	3
ເດືອນ 5 ປີ ຕໍ່ໄປ ຂຶ້ນ 1 ຄ່ຳ ວັນ	6	7	1	2	3	4	5

ສຳຫຼັບປີອະທິກະມາດ

ເດືອນ 5 ຂຶ້ນ 1 ຄ່ຳວັນ	ວັນ 1	ວັນ 2	ວັນ 3	ວັນ 4	ວັນ 5	ວັນ 6	ວັນ 7
ເດືອນ 6 ຂຶ້ນ 1 ຄ່ຳ	2	3	4	5	6	7	1
" 7 "	4	5	6	7	1	2	3
" 8/1 "	5	6	7	1	2	3	4
" 8/2 "	7	1	2	3	4	5	6
" 9 "	1	3	4	5	6	7	1
" 10 "	3	4	5	6	7	1	2
" 11 "	5	6	7	1	2	3	4
" 12 "	6	7	1	2	3	4	5
" 1 "	1	1	3	4	5	6	7
" 2 "	2	3	4	5	6	7	1
" 3 "	4	5	6	7	1	2	3
" 4 "	5	6	7	1	2	3	4
ເດືອນ 5 ປີຕໍ່ໄປ ຂຶ້ນ 1 ຄ່ຳວັນ	7	1	2	3	4	5	6

ສຳຫຼັບເດືອນສຸຣິຍະຄະຕິ ຂ້າພະເຈົ້າກໍໄດ້ເຮັດຕາລາງໝາຍວັນແຫ່ງຕົ້ນເດືອນໄວ້ ດັ່ງດຽວກັນ ດັ່ງສະເໜີຕໍ່ໄປນີ້:

<u>ສຳຫຼັບປີປົກກະຕິ ສຸຣະທິນ</u>

ວັນທີ 1 ມັງກອນ ເປັນວັນ 1		2	3	4	5	6	7
" 1 ກຸມພາ " 4		5	6	7	1	2	3
" 1 ມີນາ " 4		5	6	7	1	2	3
" 1 ເມສາ " 7		1	2	3	4	5	6
" 1 ພຶດສະພາ " 2		3	4	5	6	7	1
" 1 ມິຖຸນາ " 5		6	7	1	2	3	4
" 1 ກໍລະກົດ " 7		1	2	3	4	5	6
" 1 ສິງຫາ " 3		4	5	6	7	1	2
" 1 ກັນຍາ " 6		7	1	2	3	4	5
" 1 ຕຸລາ " 1		2	3	4	5	6	7
" 1 ພະຈິກ " 4		5	6	7	1	2	3
" 1 ທັນວາ " 6		7	1	2	3	4	5
ວັນທີ 1 ມັງກອນ ປີຕໍ່ໄປ ເປັນວັນ 2		3	4	5	6	7	1

<u>ສຳຫຼັບປີອະທິກະສຸຣະທິນ</u>

ວັນທີ 1 ມັງກອນ ເປັນວັນ 1		2	3	4	5	6	7
" 1 ກຸມພາ " 4		5	6	7	1	2	3
" 1 ມີນາ " 5		6	7	1	2	3	4
" 1 ເມສາ " 1		1	3	4	5	6	7
" 1 ພຶດສະພາ " 3		4	5	6	7	1	2
" 1 ມິຖຸນາ " 6		6	1	1	3	4	5
" 1 ກໍລະກົດ " 1		2	3	4	5	6	7
" 1 ສິງຫາ " 4		5	6	7	1	2	3
" 1 ກັນຍາ " 7		1	2	3	4	5	6
" 1 ຕຸລາ " 1		3	4	5	6	7	1
" 1 ພະຈິກ " 5		6	7	1	2	3	4
" 1 ທັນວາ " 7		1	1	3	4	5	6
ວັນທີ 1 ມັງກອນ ປີຕໍ່ໄປ ເປັນວັນ 3		4	5	6	7	1	2

ຂໍ້ສັງເກດ

(1) ສຳຫຼັບປີປົກກະຕິສຸຣະທິນ ເມື່ອຮູ້ວ່າ ວັນທີ 1 ມັງກອນເປັນວັນໃດແລ້ວ ຕ້ອງນັບ 1 ແຕ່ວັນນັ້ນໄປເຖິງ 2 ຖ້າຄົບຈຳນວນ 2 ໃນວັນໃດ ວັນນັ້ນກໍເປັນວັນທີ 1 ມັງກອນແຫ່ງປີຕໍ່ໄປ.

(2) ສຳຫຼັບປີ ອະທິກະສຸຣະທິນ ເມື່ອຮູ້ວ່າວັນທີ 1 ມັງກອນເປັນວັນໃດແລ້ວ ຕ້ອງນັບ 1 ແຕ່ວັນນັ້ນໄປເຖິງ 3 ຖ້າຄົບຈຳນວນ 3 ໃນວັນໃດ ວັນນັ້ນກໍເປັນວັນທີ 1 ມັງກອນແຫ່ງປີຕໍ່ໄປ.

4. ສັງຂານເນົາ 2 ວັນ

ໄດ້ກ່າວໄວ້ໃນຕອນທີ່ກ່ຽວກັບ "ປີ" ແລະໃນຕອນທີ່ກ່ຽວກັບ "ກຳມັດຊະພົນ" ມາແດ່ແລ້ວວ່າ ຖ້າປີໃດ ມີກຳມັດຊະພົນຈຳນວນແຕ່ 668 ຂຶ້ນໄປ ສັງຂານແຫ່ງປີນັ້ນຕ້ອງເນົາ 2 ວັນສະເໝີ ແລະໄດ້ກ່າວອີກວ່າ ກຳໜົດຈຳນວນກຳມັດຊະພົນ 668 ນີ້ ຂ້າພະເຈົ້າໄດ້ສັງເກດເຫັນມາດ້ວຍຕົນເອງໃນເວລາທຳສຳຜຸດພະອາທິດ ແຕ່ປີຈ.ສ 1250 ຈົນເຖິງປີ 1650 ທີ່ຂ້າພະເຈົ້າໄດ້ຄຳນວນມາແລ້ວນັ້ນ.

ເພື່ອຈະໃຫ້ເປັນການໝົດສົງໄສໃນຂໍ້ນີ້ ຈະໄດ້ເອົາສຳຜຸດພະອາທິດແຫ່ງສັງຂານປີ 1309, 1347 ແລະ 1537 ມາເປັນຕົວຢ່າງ:

(ກ) ປີ ຈ.ສ 1309 ກຳມັດຊະພົນຖະເຫຼິງສົກເປັນຈຳນວນ 664 ຍັງບໍ່ເຖິງ 668 ສັງຂານຈຶ່ງມີເນົາແຕ່ວັນດຽວ. ເພື່ອຈະຮູ້ໄດ້ວ່າ ສັງຂານຈະເນົາຈັກວັນແທ້ ຂັ້ນຕົ້ນຕ້ອງນັບສຸຣະທິນ ຄືນັບແຕ່ວັນຢູ່ຫຼັງວັນສັງຂານ ແຫ່ງປີ 1308 ມາຈົນເຖິງວັນເນົາແຫ່ງສັງຂານ 1309 ຄືຈົນເຖິງວັນທີ່ຢູ່ໜ້າວັນສັງຂານຂຶ້ນປີ 1309 ນັ້ນເອງ. ປີ 1308 ເປັນປີອະທິກະສຸຣະທິນ ສະນັ້ນ ສຸຣະທິນສຳຫຼັບຈະຄຳນວນສຳຜຸດພະອາທິດແຫ່ງສັງຂານ ປີ 1309 ຈຶ່ງ ມີຈຳນວນດັ່ງນີ້:

ວັນກ່ອນສັງຂານໄປ	ສຸຣະທິນມີຈຳນວນ	362	ວັນ
ວັນສັງຂານໄປ	ສຸຣະທິນມີຈຳນວນ	363	ວັນ
ວັນເນົາທີ 1	ສຸຣະທິນມີຈຳນວນ	364	ວັນ
ວັນເນົາທີ 2	ສຸຣະທິນມີຈຳນວນ	365	ວັນ
ວັນສັງຂານຂຶ້ນ	ສຸຣະທິນມີຈຳນວນ	0	ວັນ

ຜົນແຫ່ງການຄຳນວນສຳຜຸດພະອາທິດແຕ່ລະວັນຂ້າງເທິງນີ້ ມີດັ່ງຕໍ່ໄປນີ້ຄື:

จ.ส 1309	สำผุดพะอาทิด	สุธะทิน				
		362	363	364	365	0
ภำมัดฉะพิน 664	ลาสี	11	11	0	0	0
	อ๊งสา	29	29	0	1	2
	ลิบดา	0	59	58	57	54

ปี 1309 นี้ ภำมัดฉะพินบ่เถิง 668 ต๊อ เผาะสะนั้น อันสังขานไปเซิ่งตามปักกะติ สำผุดพะอาทิดเป็นธาสี 0 และ อ๊งสา 0 จิ่งบ่ต๊กยู่ในวันเซิ่งมีสุธะทิน 363 แต่ธาสี 0 และ อ๊งสา 0 ไปยู่ในอัน เซิ่งมีสุธะทิน 364 ถือไปต๊กยู่ก่อนวันสังขานขึ้น พรึงแต่วันดรอด้วยเหดนี้ สังขานปี 1309 จิ่งมีอันเม๊าได้แต่ 1 อันห่นั้น ถือวันเซิ่งมีสุธะทินเป็นจำนอน 365 วัน.

(ข) ปี จ.ส 1347 และ 1537 สุธะทินแห่งสองปีนี้กถือกันกับสุธะทินปี 1309 ด้วยเหดว่าปี 1346 และ 1536 ที่ยู่ก่อนนั้น กเป็นปีอะทิกะสุละทินถือกันกับปี 1308 สะนั้นสุธะทิน สำห฼ับจะคำนอน สำผุดพะอาทิดแห่งสังขาน ปี 1347 และ ปี 1537 จิ่งมีจำนอนดั่งต่ไปนี้:

ก่อนวันสังขาน ไป สุธะทิน มีจำนอน 362 วัน
วันสังขาน ไป สุธะทิน มีจำนอน 363 วัน
วันเม๊าที 1 สุธะทิน มีจำนอน 364 วัน
วันเม๊าที 2 สุธะทิน มีจำนอน 365 วัน
วันสังขาน สุธะทิน มีจำนอน 0 วัน

ผึนแห่งกานคำนอนสำผุดพะอาทิดสำห฼ับแต่ละวันข้างเทิงนี้มีดั่งต่ไปนี้ ถือ:

จ.ส 1309	สำผุดพะอาทิด	สุธะทิน				
		362	363	364	365	0
ภำมัดฉะพิน 664	ลาสี	11	0	0	0	0
	อ๊งสา	29	0	1	2	3
	ลิบดา	12	10	10	7	10
จ.ส 1537	ลาสี	11	0	0	0	0
	อ๊งสา	29	0	1	2	2
ภำมัดฉะพิน 668	ลิบดา	10	0	59	49	54

ກຳມັດຊະພົນ 668 ແລະ 798 ແຫ່ງສອງປີນີ້ ຢູ່ໃນກຳໜົດທີ່ສັງຂານ ຕ້ອງມີວັນເນົາເຖິງ 2 ວັນ ຕາມທີ່ກ່າວມາແລ້ວ ສະນັ້ນວັນສັງຂານໄປເຊິ່ງມີສຸຣະທິນ 363 ວັນ ຕາມປົກກະຕິນັ້ນ ຈຶ່ງມີ ສຳຜຸດພະອາທິດເປັນຣາສີ 0 ແລະ ອົງສາ 0 ອີກປະການນຶ່ງວັນສັງຂານໄປຕົກຢູ່ກ່ອນວັນສັງຂານ ຂຶ້ນ 3 ວັນ ດ້ວຍເຫດນີ້ສັງຂານ ຈຶ່ງມີເນົາເຖິງ 2 ວັນ ຂັ້ນວັນສັງຂານໄປກັບວັນສັງຂານຂຶ້ນ ຄືກົງ ກັບຫຼັກທີ່ຂ້າພະເຈົ້າໄດ້ເຫັນມານັ້ນ.

ຖ້າທ່ານຫາກຍັງມີຄວາມສົນໃຈຢູ່ອີກແລ້ວ ເຊີນຄຳນວນສຳຜຸດພະອາທິດແຫ່ງປີກຳມັດ ຊະພົນຖະເຫຼີງສົກມີຈຳນວນແຕ່ 667 ລອງເບິ່ງເອງ ຄົງຈະເຫັນວ່າສັງຂານ ມີວັນເນົາວັນດຽວເປັນ ແນ່ ແລະຈະເຫັນໄດ້ ໂດຍແຈ່ມແຈ້ງວ່າ ກຳມັດຊະພົນຈຳນວນ 668 ທີ່ຂ້າພະເຈົ້າຖືເປັນຫຼັກນັ້ນ ເປັນກຳໜົດຢ່າງຕ່ຳເປັນທີ່ສຸດສຳຫຼັບປີສັງຂານ ເນົາ 2 ວັນຢ່າງແນ່ນອນ.

ຕາມຫຼັກກຳມັດຊະພົນຈຳນວນຢ່າງຕ່ຳ 668 ຕົວນີ້ ສັງຂານ ເນົາ 2 ວັນກ້ວຽນມາເຖິງ ທຸກໆ 4 ປີ ເປັນປົກຕິ ແຕ່ເທິງໆຈຶ່ງມີຣອບ 11 ປີ ແລະ 15 ປີມາຂັ້ນເທື່ອນຶ່ງ ດັ່ງຈະສັງເກດໄດ້ໃນ ຕາລາງ ລຳດັບປີທີ່ມີສັງຂານ ເນົາ 2 ວັນທີ່ສະເໜີຕ່ໄປນີ້:

ລຳດັບປີສັງຂານເນົາ 2 ວັນ (ຕາມຫຼັກທີ່ກຳມັດຊະພົນມີຈຳນວນແຕ່ 668 ຂຶ້ນໄປ)

ຈ.ສ	ອະທິກະ			ກຳມັດ ຊະພົນ	ຂັ້ນ ຈັກປີ	ຈ.ສ	ອະທິກະ			ກັມມັດ ຊະພົນ	ຂັ້ນ ຈັກປີ
	ສຸຣະທິນ	ມາດ	ວານ				ສຸຣະທິນ	ມາດ	ວານ		
1251				670		1297				748	
					10						3
1262				793		1301		+		720	
					3						3
1266		+		765		1305				692	
					3						14
1270				737		1320		+	+	787	
					3						3
1274		+		709		1324				759	
					3						3
1278				681		1328		+		731	
					14						3
1293		+		776		1332				703	
					3						3

จ.ส	อะทิกะ			กัมมัดอะผิน	ฮั้นจักปี	จ.ส	อะทิกะ			กัมมัดอะผิน	ฮั้นจักปี
	สุธะทิน	มาด	วาน				สุธะทิน	มาด	วาน		
1336				675		1436				775	
					10						3
1347		+		798		1440		+		747	
					3						3
1351			+	770		1444			+	719	
					3						3
1355		+		742		1448		+		691	
					3						14
1359				714		1463				786	
					3						3
1363				686		1467		+		758	
					14						3
1378				781		1471				730	
					3						3
1382			+	753		1475		+	+	702	
					3						3
1386				725		1479				674	
					3						10
1390				697		1490			+	797	
					3						3
1394				669		1494		+		769	
					10						3
1405				792		1498				741	
					3						3
1409				764		1502		+		713	
					3						3
1413			+	736		1506			+	685	
					3						14
1417				708		1521		+	+	780	
					3						3
1421		+		680		1525				752	
					14						3

จ.ส	อะทิภะ			ภัมมัด	ฮั้น	จ.ส	อะทิภะ			ภัมมัด	ฮั้น
	สุธะทิน	มาด	อาน	ฉะผิน	จักปี		สุธะทิน	มาด	อาน	ฉะผิน	จักปี
1529		+		724		1591		+		690	
					3						14
1533				696		1606				785	
					3						3
1537		+		668		1610		+		757	
					10						3
1548		+		791		1614			+	729	
					3						3
1552			+	763		1618		+		701	
					3						3
1556		+		735		1622				673	
					3						10
1560				707		1633				796	
					3						3
1564		+		679		1637		+		76	
					14						3
1579				774		1641				740	
					3						3
1583		+	+	746		1645			+	712	
					3						3
1587				718		1649				684	
					3						

ສັງຂານ ເນົາ 2 ວັນມີຈຳນວນ 68 ປີ ໃນຮອບ 400 ປີ ແລະ ໃນຈຳນວນ 68 ປີນັ້ນເປັນອະ ທິກະມາດ ຢູ່ 26 ປີແລະເປັນອະທິກະວານຢູ່ນຳ 13 ປີ. ອີກປະການນຶ່ງໃນຈຳນວນ 13 ປີ ທີ່ເປັນອະທິ ກະວານມີ 4 ປີ ທີ່ເປັນອະທິກະມາດນຳ.

ຂໍ້ສັງເກດ ສັງຂານເນົາ 2 ວັນວຽນມາຄົບຮອບຕາມລຳດັບດັ່ງນີ້ຄື:

ກ/. ເນົາ 2 ວັນທຸກ 4 ປີ ເຖິງ 4 ຄັ້ງຕິດໆກັນ.

ຂ/. ແລ້ວຈຶ່ງເຖິງຮອບ 15 ປີຄັ້ງນຶ່ງ (1278 - 1293)

ຄ/. ກັບເປັນຮອບລະ 4 ປີອີກ 3 ຄັ້ງຕິດໆກັນ

ງ/. ແລ້ວຈິ່ງເຖິງຮອບ 15 ປີອີກຄັ້ງ 1 (1305 - 1312)

ຈ/. ກັບເປັນຮອບລະ 4 ປີອີກ 4 ຄັ້ງຕິດໆກັນ

ສ/. ແລ້ວຈິ່ງເຖິງຮອບລະ 11 ປີມາຂັ້ນຄັ້ງ 1 (1336 - 1347)

ຕໍ່ນັ້ນໄປກໍຕັ້ງຕົ້ນໃໝ່ອີກ ຄືຕັ້ງແຕ່ຮອບ ກ,ຂ,ຄ,ງ,ຈ ຈົນເຖິງ ສ ອີກດັ່ງນີ້ສະເໝີໄປ.

ປະການນຶ່ງ ປີຢູ່ກ່ອນໜ້າປີມີວັນເນົ້າ 2 ວັນນັ້ນເປັນປີອະທິກະສຸຣະທິນສະເໝີ ເພາະສະນັ້ນ ໃນຕາລາງ ປີທີ່ສົງຂານ ມີວັນເນົ້າ 2 ວັນຂ້າງເທິງນີ້ ຈິ່ງບໍ່ມີປີໃດເປັນອະທິກະສຸຣະທິນເລີຍ.

ຕອນທີຫົກ

ທວາຍມະຫາສັງຂານ

ຕາມທຳນຽມທີ່ເຮົາຖືສືບມາຈາກບູຮານນັ້ນ ເມື່ອຄຳນວນອັດຕາຖະເຫຼິງສິກ (ຄູນສັງຂານ) ສຳເລັດແລ້ວ ກໍອາໄສຜົນແຫ່ງການຄຳນວນ ຄືວັນແລະເວລາແຫ່ງສັງຂານໄປ ແລະສັງຂານຂຶ້ນປີໃໝ່ເປັນຫຼັກເກນ ເພື່ອຄຳນວນຫາ ຟ້າ,ຝົນ,ລົມ,ເຂົ້າ,ນ້ຳ,ປູປາ, ອາຫານ ແລະ ສິ່ງອື່ນໆ ອີກຫຼາຍຢ່າງ ວ່າຈະຮ້າຍ ຫຼື ຈະດີ ຈະຫຼາຍ ຫຼື ຈະໜ້ອຍ ຄັນຄຳນວນສຳເລັດແລ້ວຈຶ່ງລົງຜົນແຫ່ງຄຳທວາຍໃສ່ປະຕິທິນ ກ່ອນຈະລົງຕາລາງລຳດັບເດືອນ ແລະ ວັນສຳຫຼັບປີໃໝ່ນັ້ນ.

ເພື່ອຈະໃຫ້ເປັນການສະດວກແກ່ຜູ້ທີ່ສົນໃຈໃນເລື່ອງນີ້ ຂ້າພະເຈົ້າຈຶ່ງເກັບເອົາຕຳຣາທີ່ກ່ຽວກັບຄຳທວາຍທັງຫຼາຍ ທີ່ຂ້າພະເຈົ້າໄດ້ເຄີຍໃຊ້ ມາໂຮມໄວ້ໃນຕອນນີ້ ທັງໄດ້ຄຳນວນເປັນຕົວຢ່າງໄວ້ພ້ອມ. ແຕ່ຕຳຣານີ້ ຈະທວາຍຄື້ອແນ່ພໍປານໃດ ຂ້າພະເຈົ້າບໍ່ອາດລົງຄວາມເຫັນໄດ້ເພາະຜົນແຫ່ງການສັງເກດກ່ຽວກັບເລື່ອງ ນີ້ທີ່ຂ້າພະເຈົ້າໄດ້ບັນທຶກໄວ້ແຕ່ປີ ຈ.ສ 1294 ຈົນເຖິງປີ1307 ນັ້ນ ຂ້າພະເຈົ້າບໍ່ໄດ້ເອົາຕິດຕົວມາມຳ[1].

1. ທວາຍຕາມວັນ ແລະເວລາຂອງສັງຂານ

ກ. ນາມນາງສັງຂານ

(1) ສັງຂານໄປວັນອາທິດ ນາງເທບທິດາທີ 1 ທົ່ງພະນາມ "ທຸງສະເທວີ" ທົ່ງພາຫຸລັດທັດດອກພິລາ ອາພອນລ້ອມໄປດ້ວຍແກ້ວປັດທະມະລາດ (ແກ້ວແດງ) ພັກສາຫານອຸທຸມພອນ (ໝາກເດື່ອ) ພະຫັດຂວາທົ່ງຈັກ ພະຫັດຊ້າຍທົ່ງສັງ ສະເດັດນັ່ງເໜືອຫຼັງຄຸດເປັນພາຫະນະ.

(2) ສັງຂານໄປວັນຈັນ ນາງເທບທິດາທີ 2 ທົ່ງພະນາມວ່າໂຄຣາຄະເທວີ ທົ່ງພາຫຸລັດທັດດອກກາງຂອງ ອາພອນລ້ອມໄປດ້ວຍແກ້ວມຸກດາຫານ (ແກ້ວໝີ່ນ) ພັກສາຫານນ້ຳນົມ ພະຫັດຂວາທົ່ງພະຂັນ (ດາບ) ພະຫັດຊ້າຍຖືໄມ້ເທົ້າ ສະເດັດໄສຍາດ(ນອນ) ມືນພະເນດ ມາເໜືອຫຼັງພະຍັກ (ເສືອໂຄ່ງ) ເປັນພາຫະນະ.

(3) ສັງຂານໄປວັນອັງຄານ ນາງເທບທິດາທີ 3 ທົ່ງພະນາມວ່າ "ຣາກສະເທວີ" ທົ່ງພາຫຸລັດທັດດອກບົວຫຼວງ ອາພອນລ້ອມໄປດ້ວຍແກ້ວໂມລາ (ແກ້ວລາຍ) ພັກສາຫານ ໂລຫິດ (ເລືອດ) ພະຫັດຂວາທົ່ງຕຣີສູນ(ຫອກ ສາມງ່າມ) ພະຫັດຊ້າຍທົ່ງທະນູ ສະເດັດໄສຍາດຫຼັບພະເນດມາເໜືອຫຼັງວະຣາຫະ(ໝູ) ເປັນພາຫະນະ.

---

1. ເຈົ້າເພັຊຣາຊ ທົ່ງຮຽບຮຽງປຶ້ມເລື່ອງນີ້ຢູ່ທີ່ປະເທດໄທ ເມື່ອຄັ້ງພະອົງຊົ່ງລີ້ໄພການເມືອງ, ທັງສຳເລັດແລະຈັດພິມໃນປີ ຄ.ສ 1951, ມະຫາສິລາ ໄດ້ສຶກສາແລະນຳມາແປ ລິດຈະນາເປັນພາສາລາວ ພິມອອກໃນປີ 1973

(4) ສັງຂານໄປວັນພຸດ ນາງເທບທິດາທີ 4 ທົ່ງພະນາມວ່າ "ມຸນທາເທວີ" ທົ່ງພາຫຸລັດທັດດອກຈໍາ ປາ ອາພອລ້ອມໄປດ້ວຍແກ້ວພິທູນ (ແກ້ວສີຕາແມວ ຫຼື ສີໄມ້ໄຜ່ເຫຼືອງ) ພັກສາຫານນົມເນີຍ ພະ ຫັດຂວາທົ່ງເຫຼັກແຫຼມ ພະຫັດຊ້າຍຖືໄມ້ເທົ້າ ສະເດັດໄສຍາດມີນພະເນດມາເໜືອຫຼັງ ຄັດທຣະພະ (ມ້າລໍ) ເປັນພາຫະນະ.

(5) ສັງຂານໄປວັນພະຫັດ ນາງເທບທິດາທີ 5 ທົ່ງພະນາມວ່າ "ກິຣິນີເທວີ" ທົ່ງພາຫຸລັດທັດດອກ ມົນທາ ອາພອນລ້ອມໄປດ້ວຍແກ້ວມໍລະກົດ (ແກ້ວຂຽວ) ພັກສາຫານຖົ່ວງາ ພະຫັດຂວາທົ່ງຂໍ ຊ້າງ ພະຫັດຊ້າຍທົ່ງປືນ ສະເດັດຢືນມາເໜືອຫຼັງຄະຊາ(ຊ້າງ) ເປັນພາຫະນະ.

(6) ສັງຂານໄປວັນສຸກ ນາງເທບທິດາທີ 6 ທົ່ງພະນາມວ່າ "ກິມີທາເທວີ" ທົ່ງພາຫຸລັດທັດດອກ ຈັນຈັງກອນ (ຈົ່ງກົນລະນີດອກບົວແປ້) ອາພອນລ້ອມໄປດ້ວຍແກ້ວບຸສຣາຄັນ (ແກ້ວເຫຼືອງ) ພັກສາ ຫານກ້ວຍນ້ຳ ພະຫັດຂວາທົ່ງພະຂັນ ພະຫັດຊ້າຍທົ່ງພິນ ສະເດັດນັ່ງມາເໜືອຫຼັງ ມະຫິງສາ (ຄວາຍ) ເປັນພາຫະນະ

(7) ສັງຂານໄປວັນເສົາ ນາງເທບທິດາທີ 7 ທົ່ງພະນາມວ່າ "ມະໂຫທອນເທວີ" ທົ່ງພາຫຸລັດທັດ ດອກຜັກຕົບ ອາພອນແລ້ວໄປດ້ວຍແກ້ວ ນິລະລັດ (ສີດອກຜັກຕົບ) ພັກສາຫານຊີ້ນກວາງ ພະຫັດ ຂວາທົ່ງຈັກ ພະຫັດຊ້າຍທົ່ງຕີສູນ ສະເດັດນັ່ງມາເໜືອຫຼັງ ມະຍູຣະປັກສີ (ນົກຍູງ) ເປັນພາຫະນະ.

ເລື່ອງນາມຂອງນາງສັງຂານນີ້ ຈະເນື່ອງມາຈາກມູນເຫດເດີມປະການໃດ ຕໍານານລາວ ເຮົາບໍ່ໄດ້ກ່າວເຖິງ ຕາມທີ່ໄດ້ເຫັນຢູ່ໃນ "ວັນນະຄະດີໄທ" ຂອງທ້າວທຣິດ ເຮື່ອງຣິດ ຜາກົດວ່າມີ ມູນເຫດດັ່ງຕໍ່ໄປນີ້ (ໜ້າ 222)

ຂ. ນິທານນາງສັງຂານ

"ນິທານເລື່ອງນາງສັງຂານ ເລົ່າກັນແຕກແຍກອອກເປັນຫຼາຍສາຍ ຈະເລົ່າໃນທີ່ນີ້ແຕ່ພໍ ໃຫ້ຮູ້ຕໍານານໄວ້ຈັກໜ່ອຍທໍ່ນັ້ນ".

ເມື່ອຕົ້ນພັດທະກັບນີ້ ມີບຸດເສດຖີຊື່ທໍາມະປາລະກຸມມານ ປຸກຜາສາດ 7 ຊັ້ນຢູ່ໃກ້ຝັ່ງນ້ຳ ທ້າວທໍາມະປາລະ ຮຽນຈົບໄຕເພດ ແລະ ຮຽນຮູ້ພາສານົກນໍາຕັ້ງຕົນເປັນຄະນາຈານບອກມຸງຄຸນ ແກ່ຄົນທັ່ງຫຼາຍ ຄັ້ງນັ້ນ ຊາວໂລກຍັງນັບຖືພະພົມຢູ່ ກະບິນລະພົມໄດ້ລົງມາຫາທໍາມະປາລະ ສັນ ຍາວ່າ ຈະຖາມບັນຫາຈັກ 3 ຂໍ້ ຖ້າທ່ານ ແກ້ໄດ້ເຮົາຈະຕັດສີສະຂອງເຮົາເອງບູຊາ ຖ້າແກ້ບໍ່ໄດ້ ເຮົາຈະຕັດສີສະທ່ານເສຍ. ທໍາມະປາລະຂໍຜັດໄປຄຶດ 7 ວັນ ຄັນເຖິງວັນຖ້ວນ 6 ກໍຍັງຄຶດບໍ່ອອກ ເລີຍ ຄຶດວ່າເຮົາຈະຕາຍຍ້ອນອາຊະຍາຂອງກະບິນລະພົມເພື່ອປະໂຫຍດອັນໃດ ຕາຍເສຍເອງດີກວ່າ ຈຶ່ງ ລົງຈາກຜາສາດໄປນອນລີ້ຢູ່ໃຕ້ຕົ້ນຕານ ເຊິ່ງມີນົກອິນຊີຜົວເມຽເຮັດຮັງຢູ່ ນົກໂຕເມຽຖາມຜົວວ່າ

ມື້ອື່ນເຊົ້ານີ້ ເຮົາຈະໄດ້ອັນໃດມາກິນ ນົກຜົວບອກວ່າຈະໄດ້ກິນຊາກສົບຂອງທຳມະປາລະກຸນມານ ທີ່ບິນລະພົມຈະຂ້າເສຍ ເພາະແກ້ບັນຫາບໍ່ໄດ້ ນົກເມຽຖາມວ່າບັນຫານັ້ນແມ່ນຫຍັງ ແລະແກ້ວ່າ ຢ່າງໃດ? ນົກຜົວບອກວ່າ ບັນຫາເລື່ອງສີຣິທັງ 3 ແລະແກ້ວ່າ ຍາມເຊົ້າສີຣິຢູ່ໜ້າ ຄົນທັງຫຼາຍ ຈິ່ງເອົານ້ຳສວ່າຍໜ້າ ຍາມທ່ຽງສີຣິຢູ່ເອິກ ຄົນທັງຫຼາຍຈິ່ງເອົານ້ຳລູບເອິກ ແລະ ເອົາຂອງຫອມ ທາເອິກ ຕອນຄ່ຳສີຣິຢູ່ຕີນ ຄົນທັງຫຼາຍຈິ່ງເອົານ້ຳລ້າງຕີນ. ທຳມະປາລະກຸນມານໄດ້ຍິນກໍຈື່ ເອົາແລ້ວຟ້າວກັບຄືນໄປຜາສາດ.

ຕື່ນເຊົ້າມາ ກະບິນລະພົມກໍມາຖາມບັນຫາ ທຳມະປາລະກຸນມານກໍແກ້ໄດ້ ກະບິນລະພົມຈິ່ງຮຽກລູກສາວຂອງຕົນທັງ 7 ຄົນມາບອກວ່າ ພໍ່ຈະຕັດສີສະບູຊາທຳມະປາລະກຸນມານ ຖ້າຈະເອົາຫົວນັ້ນວາງໄວ້ແຜ່ນດິນ ໄຟກໍຈະໄໝ້ໂລກ ຖ້າຈະຊັດຂຶ້ນໄປເທິງອາກາດ ຟ້າຝົນກໍຈະແຫ້ງແລ້ງ ຖ້າຈະຖິ້ມລົງໄປໃນມະຫາສະມຸດ ນ້ຳມະຫາສະມຸດກໍຈະແຫ້ງ ດັ່ງນັ້ນເຈົ້າທັງເຈັດຄົນຈົ່ງເອົາພາພານມາ ຮອງສີສະຂອງພໍ່ໄວ້ ແລ້ວເຊີນໄປຕັ້ງໄວ້ທີ່ມົນດົບໃນຖ້ຳຄັນທະທຸລີພູເຂົາໄກລາດ ບູຊາດ້ວຍເຄື່ອງ ທິບສັກກາຣະຕ່າງໆເຖີ້ນ ຄັນແລ້ວ ພະວິສຸກຳມະເທວະບຸດ ຈິ່ງມານິລະມິດໂຮງແກ້ວຊື່ພະຄະວະດີໃຫ້ເປັນບ່ອນປະຊຸມເທວະດາ ຄັນຄົບຖ້ວນປີນຶ່ງແລ້ວເຖິງວັນທີ່ໂລກສົມມຸດວ່າສັງຂານຄື ຂຶ້ນປີໃໝ່ ລູກສາວກະບິນລະພົມທັງ 7 ນາງ ທີ່ຖືກເວນກັນ ໂດຍລຳດັບປີ ກໍພາບໍລິວານ ແລະເທວະດາທັງຫຼາຍ ມາເຊີນພະສຽນ ຂອງກະບິນລະພົມ ອອກແຫ່ປະທັກຂິນວຽນອ້ອມເຂົາ ພະສຸເມນ ກະທຳໜ້າທີ່ສຳເລັດແລ້ວ ກໍກັບໄປເທວະໂລກ.

ນາງສັງຂານ ຕາມຕຳຣານີ້ກ່າວວ່າ:

ວັນອາທິດ ຊື່ ທຸງສະ ທັດດອກພິລາ ເຄື່ອງປະດັບ ແກ້ວປັດທະມະຣາດ ອາຫານໝາກເດື່ອ ອາວຸດ ມືຂວາຖືຈັກ ມືຊ້າຍຖືສັງ ພາຫະນະແມ່ນຄຸດ.

ວັນຈັນ ຊື່ ໂຄຣາຄະ ທັດດອກກາງຂອງ ເຄື່ອງປະດັບ ແກ້ວມຸກດາ ໂລຫິດ ອາວຸດ ພະຫັດຂວາຖືພະຂັນ ພະຫັດຊ້າຍຖືໄມ້ເທົ້າ ພາຫະນະແມ່ນເສືອ.

ວັນອັງຄານ ຊື່ ຣາກສະ ທັດດອກບົວຫຼວງ ເຄື່ອງປະດັບ ແກ້ວໂມຣາ ພັກສາຫານ ໂລຫິດ ອາວຸດ ມືຂວາຖື ຕຣີສູນ (ຫອກສາມງ່າມ) ມືຊ້າຍຖືທະນູ ພາຫະນະແມ່ນໝູ.

ວັນພຸດ ຊື່ ມຸນທາ ທັດດອກຈຳປາ ເຄື່ອງປະດັບ ແກ້ວພິທູນ ພັກສາຫານນົມເນີຍ, ອາວຸດ ມືຂວາຖືເຂັມ ຊ້າຍຖືໄມ້ເທົ້າ ພາຫະນະແມ່ນ ມ້າລໍ.

ວັນພະຫັດ ຊື່ ກິຣິນີ ທັດດອກມົນທາ ເຄື່ອງປະດັບ ແກ້ວມໍຣະກົດ ພັກສາຫານ ຖົ່ວງາ ອາວຸດ ພະຫັດຂວາຖືຂໍ ພະຫັດຊ້າຍຖືປືນ ພາຫະນະແມ່ນຊ້າງ.

ວັນສຸກ ຊື່ ກິມິທາ ທັດດອກຈັງກອນ ເຄື່ອງປະດັບ ແກ້ວບຸດສະຣາຄັນ ພັກສາຫານ ກ້ວຍ

ນ້ຳ ອາວຸດ ພະຫັດຂວາຖືພະຂັນ ພະຫັດຊ້າຍຖືພິນ ພາຫະນະແມ່ນຄວາຍ.

ວັນເສົາ ຊື່ ມະໂຫທອນ ທັດດອກຜັກຕົບ ເຄື່ອງປະດັບ ແກ້ວນິນ ພັກສາຫານ ຊົ້ນຊາຍ ອາວຸດ ພະຫັດຂວາຖືຈັກ ພະຫັດຊ້າຍຖືຕີສູນ ພາຫະນະແມ່ນນົກຍູງ.

ນາງເທບທິດາທັງ 7 ນີ້ ສະເດັດມາໃນທ່າແປກໆຕ່າງກັນ ຄືພະອາທິດຂຶ້ນຕັ້ງແຕ່ເຊົ້າຫາທ່ຽງ ຢືນມາເທິງຫຼັງພາຫະນະທັງໝົດ ຕັ້ງແຕ່ທ່ຽງໄປຫາຄ່ຳ ສະເດັດນັ່ງມາເທິງຫຼັງພາຫະນະ ຕັ້ງແຕ່ຄ່ຳໄປຫາທ່ຽງຄືນ ນອນມືນຕາມາເທິງຫຼັງພາຫະນະ ແຕ່ທ່ຽງຄືນໄປຫາແຈ້ງ ນອນຫຼັບຕາມາເທິງຫຼັງພາຫະນະທັງໝົດ.

ແຕ່ປາງບູຮານປະຕິບັດກັນສືບມາ ຄັນເຖິງວັນສັງຂານແລ້ວ ຍາມເຊົ້າພວກພຸດທະສາສະນິກະຊົນ ພາກັນອາບນ້ຳອົບນ້ຳຫອມ ນຸ່ງຫົ່ມຜ້າໃໝ່ອອກໄປຕັກບາດຢູ່ວັດຖວາຍຈັງຫັນ ບູຊາພະພຸດທະຮູບ ພະທາດ ເຈດີ ດ້ວຍດອກໄມ້ທູບທຽນ ຄັນເຖິງເວລາສັງຂານໄປກໍນິມົນເອົາພະພຸດທະຮູບລົງມາປະດິດສະຖານໄວ້ທີ່ໂຮງຫົດສົງ ແລ້ວພາກັນຫົດສົງພະພຸດທະຮູບດ້ວຍນ້ຳຫອມ ແລະ ບູຊາດ້ວຍດອກໄມ້ທູບທຽນຕ່າງໆ ເຖິງເວລາຄ່ຳຄືນມາກໍພາກັນຫຼີ້ນມະໂຫສົບຄົບງັນຖ້ວນສາມວັນສາມຄືນ ໃນລະຫວ່າງວັນສັງຂານເນົາມື້ກໍພາກັນກໍ່ພະເຈດີຊາຍ ແລະ ເຮັດບຸນໃຫ້ທານ ຟັງທຳມະເທດສະໜາ ເຮັດບັງສຸກຸນ ທານຫາຜູ້ຕາຍໄປກ່ອນເປັນຕົ້ນ ຕາມສັດທາຂອງໃຜລາວ.

2. ທວາຍຕາມວັນສັງຂານ

ກ. ວັນສັງຂານໄປ

(1) ສັງຂານ ໄປວັນອາທິດ ປີນັ້ນໄຮ່ນາຮົ້ວສວນບໍ່ສູ້ຈະດີ.

(2) ສັງຂານ ໄປວັນຈັນ ຈະແພ້ທ້າວພະຍາເສນາຜູ້ໃຫຍ່ທັງຫຼາຍ.

(3) ສັງຂານ ໄປວັນອັງຄານ ແລະ ວັນເສົາ ຈະເກີດອັນຕະລາຍຂຶ້ນກາງເມືອງ ຈະເກີດໄຟ ແລະ ໂຈນຜູ້ຮ້າຍ ມີການເຈັບໄຂ້ໄດ້ພະຍາດເປັນອັນມາກ.

(4) ສັງຂານ ໄປວັນພຸດ ທ້າວພະຍາ ຈະໄດ້ບັນນາການຈາກຕ່າງເມືອງ ແຕ່ຈະແພ້ຜູ້ນ້ອຍ.

(5) ສັງຂານ ໄປວັນພະຫັດ (ສຳມະນະພຣາມຈະຢູ່ເຢັນເປັນສຸກ ປາສະຈາກໂຈນມານຜູ້ຮ້າຍ).

(6) ສັງຂານ ໄປວັນສຸກ ເຂົ້າປາອາຫານຜົນລະປູກລູກໄມ້ຈະອຸດົມສົມບູນ ຝົນ ແລະ ພາຍຸຈະແຮງ ແຕ່ຈະແພ້ເດັກນ້ອຍ ຈະເຈັບຕາກັນມາກນັກ.

ຂ. ວັນເນົາ

(1) ເນົາ ວັນອາທິດ ຕົ້ນເຂົ້າຈະຕາຍແລ້ງ ຈະໄດ້ຍິນສຽງຕ່າງພາສາ ທ້າວພະຍາ ຈະຮ້ອນໃຈ.

(2) ເນົ້າ ວັນຈັນ ເກືອຈະແພ້ ນາງພະຍາຈະຮ້ອນໃຈ.

(3) ເນົ້າ ວັນອັງຄານ ໝາກ,ພູ,ເຂົ້າ,ປາ ຈະແພ້ ຈະແພ້ອຳມາດມຸນຕີທັ້ງປວງ.

(4) ເນົ້າ ວັນພຸດ ພືດຜົນຈະແພ້ ຄົນທັ້ງຫຼາຍຈະໄດ້ຮັບຄວາມຮ້ອນໃຈເປັນອັນຍິ່ງ.

(5) ເນົ້າ ວັນພະຫັດພືດຜົນຈະແພ້ ຄົນທັ້ງຫຼາຍຈະໄດ້ຮັບຄວາມຮ້ອນໃຈນັກ.

(6) ເນົ້າ ວັນສຸກ ໝາກຜັດຈະແພ້ ແຮ້ງກາຈະຕາຍຮ່າ ສັດປ່າເກີດອັນຕະລາຍ ແມ່ໜ້າຍຈະໄດ້ລາບ.

(7) ເນົ້າ ວັນເສົາ ເຂົ້າປາຈະແພ້ ຈະເກີດໄຟກາງເມືອງ ຂຸນນາງຈະຕ້ອງໂທດ ນ້ຳຈະນ້ອຍກວ່າ ທຸກປີ ສຳມະນະຊີພາມຈະຮ້ອນໃຈ.

ຄ. ວັນສັ່ງຂານຂຶ້ນ

(1) ສັ່ງຂານຂຶ້ນວັນອາທິດ ພະມະຫາກະສັດຈະຮຸ່ງເຮືອງ ພະເດຊານຸພາບຈະມີໄຊຊະນະແກ່ສັດຕູ ທົ່ວທຸກທິດ.

(2) ສັ່ງຂານຂຶ້ນວັນຈັນ ພະລາຊະເທວີ ສາວສະໜົມນາຣີ ຈະມີຄວາມສຸກ.

(3) ສັ່ງຂານຂຶ້ນວັນອັງຄານ ອຳມາດມົນຕີຈະຢູ່ເຢັນເປັນສຸກ ແມ່ນຈະຕໍ່ຍຸດດ້ວຍປັດຈາມິດ(ຕໍ່ສູ້ກັບຂ້າເສິກສັດຕູ) ໃນທິດໃດໆກໍຈະມີໄຊຊະນະ.

(4) ສັ່ງຂານຂຶ້ນວັນພຸດ ລາຊະບັນດິດປຸໂຣຫິຕາຈານ ຈະມີຄວາມສຸກກະເສີມສຳຣານເປັນອັນມາກ.

(5) ສັ່ງຂານຂຶ້ນວັນພະຫັດ ສຳມະນະພາມ ຈະປະຕິບັດຊອບ ດ້ວຍທຳອັນປະເສີດ.

(6) ສັ່ງຂານຂຶ້ນວັນສຸກ ພໍ່ຄ້າພານິດໄປຄ້າຂາຍໃນຕ່າງປະເທດຈະໄດ້ຜັດສະດຸເງິນຄຳເປັນອັນມາກ.

(7) ສັ່ງຂານ ຂຶ້ນວັນເສົາ ເສນາໂຍທາຫານຈະມີຄວາມສຸກ ປະກອບດ້ວຍວິຊາການຕ່າງໆ ແມ່ນຈະຕໍ່ຍຸດສົ່ງຄາມກັບປະເທດໃດໆກໍຈະໄດ້ໄຊຊະນະ.

ງ. ທວາຍເວລາສັ່ງຂານໄປ

ຖ້າຢາກຮູ້ວ່າພະອາທິດເດີນຈາກລາສີເມດໃນເວລາໃດແລ້ວ ໃຫ້ເອົາລົບດາແທ່ງສຳຜຸດ ໃນວັນທີ່ມີຣາສີ 0 ອົງສາ 0 (ວັນສັ່ງຂານໄປ) ຕັດກາກະບາດເບິ່ງແລ້ວທວາຍຕາມນີ້:

(1) ແຕ່ອຸໄຫເຖິງທ່ຽງວັນ ພະອາທິດເດີນໄປ ປະຊາຊົນທັ້ງຫຼາຍຈະມີຄວາມວິປະຫຼິດຜິດແຜກຕ່າງ ຕ່າງນາໆເປັນອັນມາກ.

(2) ແຕ່ທ່ຽງວັນເຖິງສົນທະຍາ (ຫົວຄ່ຳ) ພະອາທິດນັ່ງໄປ ປະຊາຊົນທັ້ງຫຼາຍຈະມີມະຣະນະໄພ

(ໄພພິບັດເຖິງຕາຍ.

(3) ແຕ່ສິນທະຍາເຖິງທ່ຽງຄືນ ພະອາທິດນອນຕື່ນໄປ ປະຊາຊົນທັ້ງຫຼາຍຈະຢູ່ເຢັນເປັນສຸກ.

(4) ແຕ່ທ່ຽງຄືນເຖິງຮຸ່ງ ພະອາທິດນອນຫຼັບໄປ ພະມະຫາກະສັດທົ້ງພະຈະເລີນໄມຕີສະວັດດີແລ.

3. ທອາຍນາກໃຫ້ນ້ຳ ຝົນ ແລະ ລົມ

ກ. ນາກໃຫ້ນ້ຳ

ຖ້າຢາກຮູ້ວ່າປີໃດປີນຶ່ງກໍດີ ນາກຈະໃຫ້ນ້ຳຈັກຕົວ ໃຫ້ຕັ້ງຈຸລະສັກຣາດປີນັ້ນ ລົງເອົາ 12 ຄູນ ແລ້ວເອົາ 7 ຫານ ລັບຖິ້ມເສຍ ເສດທ່ໃດ ນາກກໍໃຫ້ນ້ຳທ່ນັ້ນຕົວ ແລ້ວທອາຍຝົນຕາມຈຳນວນ ນາກໃຫ້ນ້ຳນັ້ນຄື:

ນາກໃຫ້ນ້ຳ	1	ຕົວ	ທອາຍວ່າ	ຝົນຈະສະເໝີຕະຫຼອດປີ
ນາກໃຫ້ນ້ຳ	2	ຕົວ	ທອາຍວ່າ	ຝົນຈະມີແຕ່ກາງປີ
ນາກໃຫ້ນ້ຳ	3	ຕົວ	ທອາຍວ່າ	ຝົນຈະມີພໍສົມຄວນ
ນາກໃຫ້ນ້ຳ	4-5-6	ຕົວ	ທອາຍວ່າ	ຝົນຈະມີອຸດົມທຸກແຫ່ງ
ນາກໃຫ້ນ້ຳ	0 (7)		ທອາຍວ່າ	ຝົນຈະແລ້ງ

ຕົວຢ່າງ ປີ ຈ.ສ 1311 ນາກຈະໃຫ້ນ້ຳຈັກຕົວ?

1311 × 12 ⁄ 7 = 2247 ເສດ 3 ນາກໃຫ້ນ້ຳ 3 ຕົວ

ຂ. ທອາຍນາກໃຫ້ນ້ຳ ແລະ ຝົນຕາມນາມປີ

ປີໃຈ້ (ຊວດ) ນາກໃຫ້ນ້ຳ 3 ຕົວ ຝົນຈະມີໜ້ອຍ ກາງປີຈະງາມ ປາຍປີຈະມີມາກ.

ປີເປົ້າ (ສະໜູ) ນາກໃຫ້ນ້ຳ 5 ຕົວ ຝົນຈະສະເໝີກັນຕະຫຼອດປີ.

ປີຍີ່ (ຂານ) ນາກໃຫ້ນ້ຳ 3 ຕົວ ຝົນຕົ້ນປີດີ ກາງປີຈະນ້ອຍ ປາຍປີອຸດົມ.

ປີເໝົ້າ (ເຖາະ) ນາກໃຫ້ນ້ຳ 2 ຕົວ ຝົນຈະງາມຕະຫຼອດປີ.

ປີສີ່ (ມະໂຣງ) ນາກໃຫ້ນ້ຳ 3 ຕົວ ຝົນຕົ້ນປີ ແລະ ກາງປີຈະງາມ ປາຍປີຈະມີໜ້ອຍ.

ປີໃສ້ (ມະເສັງ) ນາກໃຫ້ນ້ຳ 1 ຕົວ ຝົນຈະງາມຕະຫຼອດປີ.

ປີສະງ້ຳ (ມະເມັຽ) ນາກໃນນ້ຳ 5 ຕົວ ຝົນຕົ້ນປີ ແລະ ກາງປີຈະງາມ ປາຍປີຈະນ້ອຍ.

ປີມົດ (ມະແມ) ນາກໃຫ້ນ້ຳ 3 ຕົວ ຝົນສະເໝີກັນຕະຫຼອດປີ.

ປີສັນ (ວອກ) ນາກໃຫ້ນ້ຳ 2 ຕົວ ຝົນຕົ້ນປີຈະງາມ ປາຍປີຈະມາກ.

ປີເຮົ້າ (ຣະກາ) ນາກໃຫ້ນ້ຳ 4 ຕົວ ຝົນຕົ້ນປີນ້ອຍ ກາງປີງາມ ປາຍປີຈະມາກ.

ປີເສັດ (ຈໍ) ນາກໃຫ້ນ້ຳ 0 ຕົວ ຝົນຕົ້ນປີ້ນ້ອຍ ກາງປີງາມ ປາຍປີຈະມາກ.
ປີໃຄ້ (ກຸນ) ນາກໃຫ້ນ້ຳ 5 ຕົວ ຝົນຕົ້ນປີຈະງາມ ກາງປີຈະນ້ອຍ ປາຍປີຈະມາກ.

ໝາຍເຫດ ຕຳຣານີ້ ເຮັດໃຫ້ມີຄວາມສົງໄສ 2 ປະການຄື:

(1) ນາກໃຫ້ນ້ຳ 6 ຕົວ ບໍ່ມີຄືບົດກ່ອນ.

(2) ນາກໃຫ້ນ້ຳ 3 ຕົວມີເຖິງ 4 ຄັ້ງ ຂ້າພະເຈົ້າຄຶດວ່າຕຳຣານີ້ຈະກ່າຍຜິດມາຈາກສະບັບເດີມແຕ່ໃນຊັ້ນຕົ້ນ.

ຄ/. ເກນພິຣຸນສາດ (ຝົນ)

(1) ຈຳນວນຝົນ

ຖ້າຢາກຮູ້ວ່າປີໃດຈະມີຝົນຈັກຫ່າ ດັ່ງນັ້ນ ໃຫ້ຕັ້ງຈຸລະສັກຣາດປີນັ້ນລົງ ເອົາ 4 ລົບແລ້ວ ເອົາ 7 ຫານ ລັບຖິ້ມເສຍ ເສດເປັນອະທິບໍດີຝົນ ຄື:

ເສດ	1	(ພະອາທິດ)	
ເສດ	0	(ພະເສົາ)	ເປັນອະທິບໍດີບັນດານໃຫ້ຝົນຕົກ 400 ຫ່າ.
ເສດ	2	(ພະຈັນ)	
ເສດ	5	(ພະຫັດ)	ເປັນອະທິບໍດີບັນດານໃຫ້ຝົນຕົກ 500 ຫ່າ.
ເສດ	3	(ພະອັງຄານ)	ເປັນອະທິບໍດີບັນດານໃຫ້ຝົນຕົກ 300 ຫ່າ.
ເສດ	4	(ພະພຸດ)	
ເສດ	6	(ພະສຸກ)	ເປັນອະທິບໍດີບັນດານໃຫ້ຝົນຕົກ 600 ຫ່າ.

ຕົວຢ່າງ ປີ 1311 ຈະມີຝົນຈັກຫ່າ?

(1311 - 4)/ 7 = 186 ເສດ 5 ພະຫັດເປັນອະທິບໍດີ ຝົນ 500 ຫ່າ

(2) ແຈກຝົນ

ຈຳນວນຫ່າຝົນແຫ່ງ ພິຣຸນສາດ ນັ້ນຕ້ອງແຈກອອກເປັນ 10 ສ່ວນຄື:

ຕົກໃນຈັກກະວານ	4	ສ່ວນ
ຕົກໃນປ່າຫິມພານ	3	ສ່ວນ
ຕົກໃນມະຫາສະມຸດ	2	ສ່ວນ

ຕົກໃນມະນຸດໂລກ 1 ສ່ວນ

ຕົວຢ່າງ ປີ 1311 ມີຝົນ 500 ຫ່າ ຕົກໃນຈັກກະວານ 500 × 4 / 10 = 200 ຫ່າ
ປ່າຫິມມະພານ 500 × 3 / 10 = 150 ຫ່າ
ມະຫາສະມຸດ 500 × 2 / 10 = 100 ຫ່າ
ມະນຸດໂລກ 500 × 1 / 10 = 50 ຫ່າ
ໂຮມ = 500 ຫ່າ

ງ. ເກນທາຣາທິຄຸນ

ເພື່ອຈະຮູ້ວ່າ ນ້ຳຈະມາກ ຫຼື ນ້ອຍ ມີວິທີຄຳນວນຢູ່ 2 ຢ່າງຄື:

(1) ໃຫ້ຕັ້ງຈຸລະສັກຣາດປີທີ່ຕ້ອງການນັ້ນລົງ ເອົາ 12 ຫານ ລັບຖິ້ມເສັຽ ເສດເປັນ ຣາສີ ແລະ ທວາຍຕາມຈຳນວນເສດດັ່ງນີ້:

ເສດເປັນຣາສີ	0-4-8	ຮຽກວ່າ ຣາສີເຕໂຊ	ນ້ຳຈະນ້ອຍ
ເສດເປັນຣາສີ	1-5-9	ຮຽກວ່າ ຣາສີປະຖະວີ	ນ້ຳຈະອຸດົມດີ
ເສດເປັນຣາສີ	2-6-10	ຮຽກວ່າ ຣາສີວາໂຍ	ນ້ຳຈະພໍສົມຄວນ
ເສດເປັນຣາສີ	3-7-11	ຮຽກວ່າ ຣາສີວາໂປ	ນ້ຳຈະມາກ.

ຕົວຢ່າງ ປີ 1311 ນ້ຳຈະເປັນຢ່າງໃດ?

1311 / 12 = 109 ເສດ 3 ເປັນຣາສີ ອາໂປ ທວາຍວ່ານ້ຳຈະມາກ.

(2) ອີກແບບນຶ່ງໃຫ້ຕັ້ງເກນ 480,000 ລົງເອົາຈຸລະສັກຣາດປີທີ່ຕ້ອງການຫານ ລັບຖິ້ມ ເສັຽ ເສດເປັນເກນຕາໄວ້.

ຕັ້ງເກນນັ້ນລົງ ເອົາກຳລັງປີສົມເຂົ້າ ແລ້ວເອົາ 16 ຫານ ລັບຖິ້ມເສັຽແລ້ວທວາຍຕາມ ເສດ ດັ່ງນີ້ຄື:

ເສດເປັນ0	ທວາຍວ່າປີນັ້ນ	ນ້ຳຈະມາກ
ເສດເປັນ 1-2-3-4-5	"	ນ້ຳຈະນ້ອຍ
ເສດເປັນ 6-7-8-9-10	"	ນ້ຳຈະພໍຄວນ
ເສດເປັນ11-12-13-14-15	"	ນ້ຳຈະມາກນັກ

ຕົວຢ່າງ ປີ 1311 ເປັນປີກັດເປົ້າ (ສໜູ) ມີກຳລັງ 15

480000 / 1311 = 366 ເສດ 174 ເປັນເກນ ຕາໄວ້

(174 + 15) / 16 = 11 ເສດ 13 ທວາຍວ່າ ນ້ຳຈະມາກ.

ຈ. ທວາຍລົມແຮງ ຫຼື ຄ່ອຍ

ຢາກຮູ້ວ່າລົມຈະແຮງ ຫຼື ຄ່ອຍໃຫ້ຕັ້ງກຳລັງລົມ 960,000 ລົງ ເອົາຈຸລະສັກຣາດປີ ທີ່ຕ້ອງການນັ້ນຫານ ເສດເປັນເກນຕາໄວ້.

ຕັ້ງເກນນັ້ນລົງ ເອົາກຳລັງປີບວກເຂົ້າ ແລ້ວເອົາ 16 ຫານ ລັບຖິ້ມເສັຽ ແລ້ວທວາຍຕາມເສດດັ່ງນີ້:

ຖ້າເສດ	1-2-3-4-5	ຈະມີລົມພັດລາງຄາວ
ຖ້າເສດ	6-7-8-9-10	ຈະມີລົມພັດສະໝ່ຳສະເໝີກັນ
ຖ້າເສດ	11-12-13-14-15	ຈະມີລົມພັດມາກ
ຖ້າເສດ	0	ຈະມີລົມພັດມາກທີ່ສຸດ

ຕົວຢ່າງ ປີ 1311 ເປັນປີກັດເປົ້າ ມີກຳລັງ 15

960,000 / 1311 = 732 ເສດ 348

(348 + 15)/ 16 = 22 ເສດ 11 ທວາຍວ່າຈະມີລົມພັດມາກ.

4. ທວາຍເລື່ອງເຂົ້າຜົນປູກ

ກ. ທັນຍາຫານ (ເຂົ້າ)

ເມື່ອຢາກຮູ້ວ່າທັນຍາຫານຈະເປັນປະການໃດ ໃຫ້ຕັ້ງຈຸລະສັກຣາດປີທີ່ຕ້ອງການນັ້ນລົງ ເອົາເກນທັກສາເມືອງ (ເກນ 12) ສົມ ແລ້ວເອົາ 7 ຫານ ລັບຖິ້ມເສັຽ ແລ້ວໃຫ້ສັງ ເກດເບິ່ງເສດໄປຕາມນີ້:

ເສດ 1-6 ຊື່ວ່າ ລາພະ ເຂົ້າກ້າໄຮ່ນາຈະໄດ້ຜົນ 10 ສ່ວນ ເສັຽແຕ່ສ່ວນດຽວ ປະຊາຊົນຈະມີຄວາມສຸກສະຫວັດດີ ທັນຍາຫານຈະມີບໍຣິບູນອຸດົມດີ.

ເສດ 3-5 ຊື່ວ່າ ປັດສິມະ ເຂົ້າກ້າໄຮ່ນາຈະໄດ້ຜົນ 1 ສ່ວນ ເສັຽ 5 ສ່ວນ ໂພຊະນິຍາຫານພໍສົມຄວນ ປະຊາຊົນສຸກແດ່ທຸກແດ່.

ເສດ 2-5 ຊື່ວ່າ ວິບັດ ເຂົ້າກ້າໄຮ່ນາຈະມີດ້ວງບ້ຽງແມງກິນ ຈະໄດ້ຜົນແຕ່ເຄິ່ງດຽວ.

ເສດ 0 ຊື່ວ່າ ປາປະ ເຂົ້າກ້າໄຮ່ນາຈະໄດ້ຜົນແຕ່ສ່ວນ 1 ເສັຽໄປ 10 ສ່ວນ ຈະເກີດທຸພິຂະໄພ

ຕ່າງໆ ປະຊາຊົນຈະໄດ້ລຳບາກ ເພາະທັນຍາຫານແພງ ລາງແຫ່ງກໍເກີດເສັຽຫາຍເປັນອັນມາກ ທັນຍາຫານຈະຂາດແຄນບໍ່ພໍໃຊ້.

ຕົວຢ່າງ ທັນຍາຫານປີ 1311 ຈະເປັນປະການໃດ?

(1311 + 12) / = 331 ເສດ 6 ເປັນ ລາພະ ເອົ້າກ້າໄຮ່ນາຈະໄດ້ຜົນດີຫຼາຍ

ຂ. ທວາຍການທຳນາ

ເພື່ອຈະຊາບວ່າ ນາທີ່ຢູ່ຂຸ່ມ ຫຼື ນາທີ່ຢູ່ເທິງ (ນາດອນ) ຈະໄດ້ຜົນດີ ຫຼື ປະການໃດໃຫ້ຕັ້ງ ຈຸລະສັກຣາດປີທີ່ຕ້ອງການນັ້ນລົງ ເອົາ 27 ຫານ ລັບຖິ້ມເສັຽ ເສດໃຫ້ຕາໄວ້.

ຕັ້ງຈຸລະສັກຣາດລົງອີກ ເອົາ 5 ຫານ ລັບຖິ້ມເສັຽ ສ່ວນເສດໃຫ້ເອົາບວກເຂົ້າກັບເສດທີ່ຕາໄວ້ກ່ອນນັ້ນ ລັບເປັນຣຶກໃຫ້ຕາໄວ້. ຖ້າຈຳນວນຣຶກ ຫາກເກີນ 27 ໃຫ້ເອົາ 27 ລົບອອກ ເຫຼືອທໍ່ໃດເປັນ ຣຶກ ແລ້ວໃຫ້ສັງເກດເບິ່ງຣຶກ ຕໍ່ໄປນີ້ຄື:

ເສດເປັນ1-2-3-4	ນາເທິງນາຂຸ່ມຈະດີທັງສອງແຫ່ງ
ເສດເປັນ5-6-7-8-9	ນາເທິງແລະນາຂຸ່ມຈະດີທຸກແຫ່ງ
ເສດເປັນ10-12-15-16	ນາເທິງນາຂຸ່ມຈະດີທັງສອງແຫ່ງ
ເສດເປັນ11-13-22	ນາລຸ່ມຈະດີແຕ່ນາເທິງບໍ່ດີ
ເສດເປັນ14-15-16-17-20	ທັງນາລຸ່ມແລະນາເທິງບໍ່ດີ
ເສດເປັນ18-19	ນາເທິງດີນາລຸ່ມໄດ້ຜົນພໍຄວນ
ເສດເປັນ21-23-24-0	ນາລຸ່ມດີນາເທິງພໍສົມຄວນ

ຄ. ທວາຍເລື່ອງໝາກໄມ້

ເພື່ອຈະຮູ້ວ່າໝາກໄມ້ຈະອຸດົມດີ ຫຼື ປະການໃດ ໃຫ້ຕັ້ງກຳລັງ 240.000 ລົງເອົາຈຸລະ ສັກຣາດ ປີທີ່ຕ້ອງການນັ້ນຫານ ລັບຖິ້ມເສັຽ ເສດເປັນເກນຕາໄວ້ ຕັ້ງເກນນັ້ນລົງ ເອົາກຳລັງປີທີ່ ຄຳນວນນັ້ນ ສົມເຂົ້າແລ້ວຈຶ່ງເອົາ 16 ຫານ ລັບເສັຽແລ້ວທວາຍຕາມເສດດັ່ງຕໍ່ໄປນີ້:

ເສດເປັນ1-2-3-4-5	ພືດຜົນຈະບໍ່ດົກ
ເສດເປັນ6-7-8-9-10	ພືດຜົນຈະມີພໍສົມຄວນ
ເສດເປັນ11-12-3-14-15	ພືດຜົນດົກຫຼາຍ
ເສດເປັນ 0	ພືດຜົນຈະເປັນດ້ວງເປັນແມງ

ຕົວຢ່າງ ປີ 1309 ພືດຜົນຈະເປັນປະການໃດ?

ปี 1309 มี้เป้นปีเม็งใຄ้ (ภุน) มีกำลัง 19

240000 / 1309	=	183	เสด	453	ตาไอ้
(453 + 19) / 16	=	29	เสด	8	ผิดผิบจะพ่ลอบ

๑. กำลังปี

กำลังปีที่ก่าอเถิงในกานคำนอบข้างเหิงนี้มีดั่งนี้:

ปีใจ้ และ ปีมิด (ชวด และ มะแม)	มีกำลัง	6
ปีเป้า และ ปีสับ (สหู และ วอก)	มีกำลัง	15
ปียี่ และ เร้า (ขาบ และ ธะกา)	มีกำลัง	8
ปีเพ้า และ เสัด (เถาะ และ จ่)	มีกำลัง	17
ปีสี่ และ ใค้ (มะโรง และ ภุบ)	มีกำลัง	19
ปีใส้ (มะเสัง)	มีกำลัง	13
ปีสะง้า (มะเม็ย)	มีกำลัง	10

5. กาละโยก

ก. ทุงไช

ให้ตั้งจุละสักธาดปีที่ต้องกานนั้นลิง เอ็า 10 คูบ แล้วจิ่งเอ็า 3 สิม ลับเป้นเกบ ตาไอ้.

ตั้งเกบนั้นลิงเอ็า 7-8-12-27 และ 30 หานเป้นลำดับไปลับถิ้มเสัยเผาะคิบธอบผ่ดี แล้วส่อนเสดเป้น วัน-ยาม-ธาสี-ธึก และ ดิถี ทุงไชแล.

<u>ต๊อย่าง</u> คำนอบหาทุงไชปี 1312

(1312 × 10) + 3 = 13123

13123 / 7	=	1874	เสด	5	วันพะหัด เป้นทุงไช
13123 / 8	=	1640	เสด	3	ถียามสุธิยะ ทุงไช
13123 / 12	=	1093	เสด	7	ถีธาสีพะจิก ทุงไช
13123 / 27	=	486	เสด	1	ถีธึก อัดสะวะนี ทุงไช

13123 / 30 = 437 ເສດ 13 ຄືດິຖີ 13 ທຸ ງໄຊ.

ຂ. ອະທິບໍດີ

ຕັ້ງຈຸລະສັກຣາດປີທີ່ຕ້ອງການນັ້ນລົງ ເອົາ 498 ຫານ ລັບຖິ້ມເສັຽ ເສດເປັນເກນຕາໄວ້.

ຕັ້ງເກນລົງ ເອົາ 7-8-12-27 ແລະ 30 ຫານເປັນລຳດັບກັນໄປ ລັບຖິ້ມເສັຽ ເສດເປັນ ວັນ-ยาม-ຣาสี-ຣຶກ ແລະ ດິຖີ ອະທິບໍດີແລ.

ຕົວຢ່າງ ຄຳນວນຫາອະທິບໍດີ ປີ 1312

1312 / 498	=	2	ເສດ	316	ຕາໄວ້
316 / 7	=	45	ເສດ	1	ວັນອາທິດເປັນອະທິບໍດີ
316 / 8	=	39	ເສດ	4	ยามจันเท้าเป็นอะทิบดี
316 / 12	=	26	ເສດ	4	ຣาสีสิง ເປັນອະທິບໍດີ
316 / 11	=	11	ເສດ	19	ຣຶກ ມູລະເປັນອະທິບໍດີ
316 / 30	=	10	ເສດ	16	ດິຖີ 16 ເປັນອະທິບໍດີ

ຄ. ອຸບາດ

ຕັ้ງจุละสักราดปีที่ต้องการนั้นลงเอ็า 30 คูณแล้วจึ่งเอ็า 12 สิม ลับเป็นเกนตา ไว้, ตั้งเกนนั้นลงเอ็า 7-8-12-27 และ 30 หานตามลำดับไป เสดเป็น วัน-ยาม-ราสี-รึก และ ดิถี อุบาด

ตัวอย่าง คำนวนหาอุบาด ปี 1312

(1312 × 30) + 12 = 13132

13132 / 7	=	1876	ເสດ	0	ວັนเสาเป็น	อุบาด
13132 / 8	=	1641	ເสດ	4	ยามพุทะ	อุบาด
13132 / 12	=	1094	ເสດ	4	ราสีกะกด	อุบาด
13132 / 27	=	486	ເสດ	10	รึก มาณะ	อุบาด
13132 / 30	=	437	ເสດ	22	ดิถี 22	เป็นอุบาด

ง. โลกอิบาด

ตั้งจุละสักราดปีที่ต้องการนั้นลงเอ็า 1120 สิม ลับให้ตาไว้, ตั้งลับนั้นลงเอ็า

7-8-12-27 ແລະ 30 ຫານເປັນລຳດັບໄປ ເສດເປັນ ວັນ-ຍາມ-ຣາ-ຣຶກ ແລະ ດິຖິ ອຸບາດ

ຕົວຢ່າງ ຄຳນວນຫາໂລກວິນາດປີ 1312

1312 + 1120 = 2432

2432 / 7	=	347	ເສດ	3	ວັນອັງຄານ	ເປັນ ໂລກວິນາດ
2432 / 8	=	304	ເສດ	0	ຍາມກຸມພະ	ໂລກວິນາດ
2432 / 12	=	202	ເສດ	8	ຣາສີທະນູ	ໂລກວິນາດ
2432 / 27	=	90	ເສດ	2	ຣຶກ ພໍຣະນີ	ໂລກວິນາດ
2432 / 30	=	81	ເສດ	2	ດິຖິ 2	ໂລກວິນາດ

ໝາຍເຫດ: ຕຳຣາທວາຍກ່ຽວກັບສັງຂານ ຍັງມີອີກຫຼາຍຢ່າງແຕ່ບໍ່ຜາກົດວ່າສຳຄັນທໍ່ໃດ ທັງບໍ່ຄ່ອຍແນ່ນອນດ້ວຍ ເພາະສະນັ້ນຈຶ່ງບໍ່ໄດ້ເອົາມາໂຮມໄວ້ນະທີ່ນີ້.

ສ່ວນເກນ 7-8-12-27-30 ທີ່ເປັນຕົວຫານໃນການຄຳນວນກາລະໂຍກນີ້ ເນື່ອງມາຈາກມູນດັ່ງຕໍ່ໄປນີ້ຄື:

ເກນ	7	ເປັນຈຳນວນ	ວັນໃນສັບປະດາ
ເກນ	8	ເປັນຈຳນວນ	ຍາມໃນກາງເວັນ
ເກນ	12	ເປັນຈຳນວນ	ຣາສີໃນຈັກກະຣາສີ
ເກນ	27	ເປັນຈຳນວນ	ຣຶກ ໃນພື້ນຟ້າ
ເກນ	30	ເປັນຈຳນວນ	ດິຖິຣຶກ ໃນຣຶກ ນຶ່ງ

ດ້ວຍເຫດນີ້ເມື່ອເອົາເກນເຫຼົ່ານັ້ນຫານແລ້ວລັບ ຈຶ່ງຖິ້ມເສັຽເພາະຄົບຣອບພໍດີຂອງສັບປະດາ, ຍາມ, ລາສີ, ຣຶກ ແລະ ດິຖິ ນັ້ນ ແລ້ວຈຶ່ງເອົາແຕ່ເສດຂອງບົດຫານມາພິຈາຣະນາທວາຍ.

ຖ້າເສດເປັນ 0 ໃຫ້ເອົາເກນຕົວຫານນັ້ນເປັນເສດມາພິຈາລະນາ ຍົກເວັ້ນແຕ່ສຳຫຼັບຣາສີ (ເກນ 12) ເມື່ອເສດເປັນ 0 ໝາຍຄວາມວ່າຣາສີເມດສະເໝີ.

ตอนที่เจัด

ดูนสังขาน ໂดยใช้พุดทะสักราด ຫຼື ມะหาสักราด

1. ใช้พุดทะสักราด

ເພື່ອຄວາມສະດວກແກ່ຜູ້ທີ່ຕ້ອງການທຳອັດຕາຖະເຫຼິງສົກ ໂດຍໃຊ້ພຸດທະສັກຣາດສຳຫຼັບກວດ ວັນ, ເດືອນ, ແລະ ປີ ທີ່ມີຢູ່ຕາມຈາຣຶກບູຮານ ຂ້າພະເຈົ້າໄດ້ເອົາເກນ ແລະ ວິທີຄຳນວນ ໂຫຣາສາດ ຂະເໜນບັນຍັດໄວ້ມາຄຳນວນເປັນຕົວຢ່າງຕໍ່ໄປນີ້ ໂດຍສະເໜີຄວາມເຫັນກ່ຽວກັບເກນເຫຼົ່ານັ້ນດ້ວຍ.

ການຄຳນວນເປັນຕົວຢ່າງນັ້ນ ຈະທຳອັດຕາຖະເຫຼິງສົກປີພຸດທະສັກຣາດ 2493 (ຈ.ສ 1312) ເປັນແບບໄວ້:

ຫໍຣະຄຸນ ຕັ້ງເກນ 292207 ລົງເອົາ ພຸດທະສັກຣາດ 2493 ຄູນ ແລ້ວຈຶ່ງເອົາເກນ 499 ສົມເຂົ້າ ເສັດແລ້ວເອົາເກນ 800 ຫານ ລັບຕາໄວ້ ເອົາເກນ 4 ສົມເຂົ້າກັບລັບ ເປັນຫໍຣະຄຸນ.

292207 × 2493 = 728472051

728472051 + 499 = 728472550

72842550 / 800 = 910590 ເສດ 550

910590 + 4 = 910594 ເປັນຫໍຣະຄຸນ

ກຳມັດຊະພົນ ຕັ້ງເກນ 800 ລົງ ເອົາເສດແຫ່ງບົດຫານດ້ວຍ 800 ລົບເຫຼືອທ່ໍໃດເປັນກຳມັດຊະພົນ ຄື:

800 - 550 = 250 ເປັນ ກຳມັດຊະພົນ

ອຸດຈະພົນ ຕັ້ງຫໍຣະຄຸນລົງເອົາເກນ 728 ສົມແລ້ວເອົາເກນ 3232 ຫານເສດເປັນ ອຸດຈະພົນ:

910594 + 728 = 911322

911322 / 3232 = 281 ເສດ 3130 ເປັນອຸດຈະພົນ

ອະວະມານ ຕັ້ງຫໍຣະຄຸນລົງເອົາ 11 ຄຸນ, ເອົາເກນ 25 ສົມເຂົ້າແລ້ວຈຶ່ງເອົາເກນ 692 ຫານ ເສດ ເປັນອະວະມານ.

910594 × 11 = 10016534

10016534 + 25 = 10016559

10016559 / 692 = 14474 ເສດ 551 ເປັນອະວະມານ.

<u>ມາສະເກນ</u> ຕັ້ງລັບແຫ່ງບົດຫານດ້ວຍ 692 ລົງ ເອົາເກນ 29 ສົມເຂົ້າ ແລ້ວເອົາຫໍຣະຄຸນສົມເຂົ້າອີກ ແລ້ວຈຶ່ງເອົາເກນ 30 ຫານ ລັບເປັນມາສະເກນ:

14474 + 29 = 14503

14503 + 910594 = 924097

925097 / 30 = 30836 ເປັນມາສະເກນ ເສດ 17

<u>ດິຖີ</u> ເສດແຫ່ງບົດ ຫານດ້ວຍ 30 ເປັນດິຖີ ຕົວຢ່າງໃນບົດນີ້ ດິຖີເປັນ 17.

<u>ວາຣະ</u> ຕັ້ງຫໍຣະຄຸນລົງເອົາເກນ 7 ຫານ ລັບຖິ້ມເສັຽ ເສດເປັນວາຣະ ຄື:

910594 / 7 = 130084 ເສດ 6 ເປັນວາຣະ.

<u>ຂໍ້ສັງເກດ</u> ຫໍຣະຄຸນແຫ່ງອັດຕາຖະເຫຼິງສົກພຸດທະສັກຣາດ ມີຈຳນວນສູງເກີນກຳໜົດຂອງປີສຸຣິຍະຄະຕິໄປ 3 ວັນເປັນປົກຕິ ດັ່ງຈະເຫັນໄດ້ຕໍ່ໄປນີ້ ຄືຫໍຣະຄຸນປີພຸດທະສັກຣາດທີ 1 ມີ ຫໍຣະຄຸນ ເປັນຈຳນວນເຖິງ 369 ວັນ.

((292207 × 1) + 499) / 800 = 365 ວັນ ເສດ 706

365 + 4 = 369 ວັນ ແຕ່ທີ່ຈິ່ງປີພຸດທະສັກຣາດທີ 1 ມີພຽງ 366 ວັນທ່ໍນັ້ນ ເພາະເປັນປີອະທິກະສຸຣະທິນ ດັ່ງຈຳນວນກຳມັດຊຸະຜົນ 94 ເຊິ່ງຕ່ຳກວ່າ 207 ສະແດງໄວ້ນັ້ນ (800-706 = 94).

ການທີ່ຫໍຣະຄຸນສູງເກີນກຳໜົດໄປ 3 ວັນນັ້ນເນ່ືອງມາຈາກເກນ 4 ທີ່ສົມເຂົ້າກັບລັບແຫ່ງບົດທີ່ຫານດ້ວຍ 800 ນັ້ນເອງ ເພາະເກນ 4 ສູງກວ່າທີ່ໃຊ້ຈຸລະສັກຣາດໄປ 3 ວັນ.

ອັດຕາຖະເຫຼິງສົກແຫ່ງພຸດທະສັກຣາດ ຜິດຈາກອັດຕາຖະເຫຼິງສົກແຫ່ງຈຸລະສັກຣາດໄປ 1 ປີ. ອີກປະການນຶ່ງຕາມທີ່ຂ້າພະເຈົ້າໄດ້ທຳອັດຕາຖະເຫຼິງສົກພຸດທະສັກຣາດ ເພ່ືອກວດເບ່ິງສັກຣາດແຫ່ງຈາຣຶກເກົ່າແກ່ມານັ້ນ ໄດ້ເຫັນວ່າ ອັດຕາຖະເຫຼິງສົກແຫ່ງພຸດທະສັກຣາດປີໃດໆ ກໍຄາດ

ອັດຕາຖະເຫຼິງສົກ	ພ.ສ 1183	ພ.ສ 1184	ພ.ສ 2490	ພ.ສ 2491	ພ.ສ 2492	ພ.ສ 2493
ຫໍຣະຄຸນ	432105	432471	909498	909864	910229	910594
ກຳມັດຊຸະຜົນ	220	13	71	664	457	250
ອຸດຈະຜົນ	1977	110	2034	2400	2765	3130
ອະວະມານ	524	387	259	133	688	551
ມາສະເກນ	14633	14645	30799	30811	30824	30836
ດິຖີ	12	23	14	26	6	17
ວາຣະ	2	3	2	4	5	6

ອັດຕາຖະເຫຼິງສົກ	ຈ.ສ 1	ຈ.ສ 2	ຈ.ສ 1309	ຈ.ສ 1310	ຈ.ສ 1311	ຈ.ສ 1312
ຫໍຣະຄຸນ	366	731	478125	478490	478855	479220
ກຳມັດຊະພົນ	220	13	664	457	250	43
ອຸດຈະພົນ	2977	110	2400	2765	3130	263
ອະວະມານ	524	387	133	688	551	414
ມາສະເກນ	12	24	16190	18203	16215	16227
ດິຖີ	12	23	26	6	17	28
ວາຣະ	2	3	4	5	6	0

ເຄື່ອນຈາກອັດຕາຖະເຫຼິງສົກແຫ່ງປີຈຸລະສັກຣາດທີ່ປະຕິທິນລົງວ່າກົງກັນນັ້ນໄປ 1 ປີເປັນປົກກະຕິ ດັ່ງຈະສັງເກດໄດ້ໃນຕາລາງຕໍ່ໄປນີ້:

ຈຳນວນກຳມັດຊະພົນອຸດຈະພົນ ອະວະມານ ດິຖີ ແລະ ວາຣະ ແຫ່ງພຸດທະສັກຣາດ ແລະ ແຫ່ງ ຈຸລະສັກຣາດ ປີທີ່ກົງກັນໃນປະຕິທິນນັ້ນ ບໍ່ຖືກຕ້ອງກັນຈັກປີເລີຍ ດັ່ງອັດຕາຖະເຫຼິງສົກປີ ພ.ສ 2491 ທີ່ເປັນຄູ່ກັບປີ ຈ.ສ 1310 ດັ່ງນັ້ນເປັນຕົ້ນ ແຕ່ອັດຕາຖະເລິງສົກ ພ.ສ 2491 ຫາກກົງກັບ ອັດຕາຖະເຫຼິງສົກ ແຫ່ງປີ ຈ.ສ 1309 ເຊິ່ງເປັນຄູ່ກັບ ພ.ສ 2490 ຫຼັກຖານນີ້ສະແດງໃຫ້ເຫັນວ່າ ຄຳທີ່ກ່າວກັນວ່າຈຸລະສັກຣາດໄດ້ຕັ້ງຕົ້ນເມື່ອປີ ພ.ສ 1181 ຫຼື 1182 ດັ່ງສະເໜີມາແລ້ວໃນຕອນທີ່ ກ່ຽວກັບສັກຣາດນັ້ນ ຜາກົດວ່າຜິດໄປຢ່າງແນ່ນອນ ເມື່ອຖືເອົາອັດຕາຖະເຫຼິງສົກເປັນຫຼັກແລ້ວ ກໍ ເຫັນວ່າຈຸລະສັກຣາດ ໄດ້ຕັ້ງຕົ້ນເວລາສັງຂານປີພຸດທະສັກຣາດ 1183 ເພາະອັດຕາຖະເຫຼິງສົກ ແຫ່ງປີທັງ 2 ນີ້ຖືກ ຕ້ອງ ກັນ ໂດຍກົງດັ່ງຈຳນວນ ກຳມັດຊະພົນ, ອຸດຈະພົນ, ອະວະມານ, ມາ ສະເກນ, ດິຖີ ແລະ ວາຣະ ທີ່ຄຳນວນໄວ້ບົນນີ້ສະແດງເປັນຫຼັກຖານນັ້ນ.

2. ໃຊ້ມະຫາສັກຣາດ

ການຄູນສັງຂານ ໂດຍໃຊ້ມະຫາສັກຣາດກໍດຳເນີນແບບດຽວກັນກັບການໃຊ້ ຈຸລະສັກຣາດ ແລະ ພຸດທະສັກຣາດ ທຸກປະການ ແຕ່ລາງເນນຕ່າງຈຳນວນກັນທໍ່ນັ້ນ.

ສຳຫຼັບຄຳນວນເປັນຕົວຢ່າງ ຈະທຳອັດຕາຖະເຫຼິງສົກປີມະຫາສັກຣາດ 1870 ເຊິ່ງປະຕິທິນ ໝາຍເອົາກົງກັບປີຈຸລະສັກຣາດ 1311 ແລະ ພ.ສ 2492.

ຫໍຣະຄຸນ ຕັ້ງເນນ 292207 ລົງ ເອົາມະຫາສັກຣາດ 1870 ຄູນ ເອົາເນນ 453 ສົມເຂົ້າແລ້ວ ຈຶ່ງເອົາ ເນນ 800 ຫານ ລັບເອົາເນນ 3 ສົມເຂົ້າເປັນຫໍຣະຄຸນ:

292207 × 1870 = 547427090

547427090 + 453 = 547427543

547427543 / 800 = 683034 ເສດ 343

683034 + 3 = 683037 ເປັນຫໍຣະຄຸນ

ກຳມັດຊະພົນ ຕັ້ງເກນ 800 ລົງເອົາເສດແຫ່ງ ທີ່ຫານດ້ວຍ 800 ລົບ ເຫຼືອຫໍ່ໃດເປັນ ກຳມັດ ຊະພົນຄື:

800 - 343 = 457 ເປັນ ກຳມັດຊະພົນ.

ອຸດຈະພົນ ຕັ້ງຫໍຣະຄຸນລົງເອົາເກນ 1680 ສົມເຂົ້າແລ້ວເອົາເກນ 3232 ຫານ ລັບຖິ້ມເສັຽ ເສດເປັນອຸດຈະພົນ ຄື:

683037 + 1680 = 684717

684717 / 3232 = 211 ເສດ 2765 ເປັນອຸດຈະພົນ

ອະວະມານ ຕັ້ງຫໍຣະຄຸນລົງເອົາ 11 ຄູນເອົາເກນ 325 ສົມເຂົ້າແລ້ວເອົາເກນ 692 ຫານ ລັບຕາໄວ້, ເສດເປັນອະວະມານ ຄື:

683037 × 11 = 7513407

7513407 + 325 = 7513732

7513732 / 692 = 10857 ເສດ 688 ເປັນອະວະມານ

ມາສະເກນ ຕັ້ງລັບແຫ່ງບົດຫານດ້ວຍ 692 ຂ້າງເທິງນີ້ລົງ ເອົາເກນ 12 ສົມເຂົ້າ ເອົາ ຫໍຣະຄຸນສົມ ເຂົ້າອີກແລ້ວຈຶ່ງເອົາ 30 ຫານ ລັບເປັນມາສະເກນເສດຕາໄວ້

10857 + 12 + 683037 = 693906

693906 / 692 = 23130 ເປັນມາສະເກນ ເສດ 6

ດິຖີ ເສດແຫ່ງບົດຫານດ້ວຍ 30 ເປັນດິຖີ ຄືໃນທີ່ນີ້ ດິຖີເປັນ 6

ວາຮະ ຕັ້ງຫໍຣະຄຸນລົງ ເອົາ 7 ຫານ ລັບຖິ້ມເສັຽ ເສດເປັນ ວາຮະ ຄື:

683037 / 7 = 57576 ເສດ 5 ເປັນວາຮະ

ຂໍ້ສັງເກດ ຫໍຣະຄຸນແຫ່ງອັດຕາຖະເຫຼິງສົກມະຫາສັກຣາດມີຈຳນວນສູງກວ່າກຳໜົດວັນ ຂອງປີສຸຣິຍະຄະຕິໄປ 3 ວັນເປັນປົກຕິ ດັ່ງຈະເຫັນໄດ້ຕໍ່ໄປນີ້ ຄື ຫໍຣະຄຸນ ປີທີ 1 ແຫ່ງມະຫາສັກຣາດ ມີຈຳນວນເຖິງ 368 ວັນ.

(292207 × 1) + 453 / 800 = 365 ວັນເສດ 343

365 + 3 = 368 ວັນ ແຕ່ທີ່ຈິງປີມະຫາສັກຣາດທີ 1 ມີພຽງແຕ່ 365 ວັນຫໍ່ນັ້ນ ເພາະເປັນປີ

ປົກກະຕິສຸຣະທິນ ດັ່ງຈຳນວນກຳມັດຊະພົນ 457 ເຊິ່ງສູງກວ່າ 207 ສະແດງໄວ້ນັ້ນ (800 - 343 = 457)

ການທີ່ຫໍຣະຄຸນສູງເກີນໄປ 3 ວັນນີ້ເນື່ອງມາຈາກເກນ 3 ທີ່ສົມເຂົ້າກັບລັບແຫ່ງບົດທີ່ ຫານດ້ວຍ 800 ນັ້ນເອງ.

ອັດຕາຖະເຫຼີ່ງສົກແຫ່ງມະຫາສັກຣາດ ຜິດອັດຕາຖະເຫຼີ່ງສົກແຫ່ງຈຸລະສັກຣາດໄປ 1 ປີ. ອີກປະການນຶ່ງຜາກົດວ່າອັດຕາຖະເຫຼີ່ງສົກແຫ່ງມະຫາສັກຣາດປີໃດໆກໍຄາດເຄື່ອນຈາກ ອັດຕາ ຖະເຫຼີ່ງສົກແຫ່ງປີຈຸລະສັກຣາດ ທີ່ປະຕິທິນລົງວ່າກົງກັນນັ້ນໄປ 1 ປີເປັນປົກກະຕິ ດັ່ງຈະສັງເກດ ໄດ້ໃນຕາລາງຕໍ່ໄປນີ້:

ອັດຕາຖະເຫຼີ່ງສົກ	ມ.ສ 561	ມ.ສ 462	ມ.ສ 1868	ມ.ສ 1869	ມ.ສ 1870	ມ.ສ 1871
ຫໍຣະຄຸນ	204913	205278	682306	682672	683037	683402
ກຳມັດຊະພົນ	220	13	71	664	457	250
ອຸດຈະພົນ	2977	110	2034	2400	2765	3130
ອະວະມານ	524	387	183	133	688	550
ມາສະເກນ	6936	6951	23105	23117	23130	23142
ດິຖິ	12	23	14	26	6	17
ວາຣະ	2	3	2	4	5	6
ອັດຕາຖະເຫຼີ່ງສົກ	จ.ส 1	จ.ส 2	จ.ส 1309	จ.ส 1310	จ.ส 1311	จ.ส 1312
ຫໍຣະຄຸນ	366	731	478125	478490	478855	479220
ກຳມັດຊະພົນ	220	13	664	457	250	43
ອຸດຈະພົນ	2977	110	2400	2765	3130	263
ອະວະມານ	524	387	133	688	551	414
ມາສະເກນ	12	24	16190	16203	16215	16227
ດິຖິ	12	23	26	6	17	28
ວາຣະ	2	3	4	5	6	0

ຈຳນວນກຳມັດຊະພົນ, ອຸດຈະພົນ, ອະວະມານ, ດິຖິ ແລະ ວາຣະ ແຫ່ງມະຫາສັກຣາດ ແລະ

ແຫ່ງຈຸລະສັກຣາດ ປີທີ່ກົງກັບໃນປະຕິທິນນັ້ນ ບໍ່ຖືກຕ້ອງກັນຈັກປີເລີຍ ດັ່ງອັດຕາຖະເລິງສົກປີ ມ.ສ 1870 ທີ່ເປັນຄູ່ກັບປີ ຈ.ສ 1311 ດັ່ງນັ້ນເປັນຕົ້ນ ແຕ່ອັດຕາຖະເຫຼີງສົກປີ ມ.ສ 1870 ຫາກກົງກັບອັດຕາຖະເລິງສົກແຫ່ງປີ ຈ.ສ 1310 ທີ່ຢູ່ກ່ອນໜ້າແລະເປັນຄູ່ກັບປີ ມ.ສ 1869 ນັ້ນ ຫຼັກຖານນີ້ສະແດງໃຫ້ເຫັນວ່າ ຄຳທີ່ກ່າວກັນວ່າຈຸລະສັກຣາດໄດ້ຕັ້ງຕົ້ນຂຶ້ນເມື່ອປີມະຫາສັກຣາດ 561 ນັ້ນ (ທ່ານຟາໂຮ) ເປັນທີ່ຖືກຕ້ອງ ແຕ່ວ່າການລຳດັບປີໃນພາຍຫຼັງ ຜິດໄປ 1 ປີຢ່າງແນ່ນອນ.

ຮຽບຮຽງສຳເລັດແລ້ວເມື່ອ ພ.ສ 2494 ຄ.ສ 1951

ໜັງສືນີ້ ເຈົ້າເພັຊຣາຊ ໄດ້ທຳການຄົ້ນຄວ້າມາເຫິງນານກວ່າ 20 ປີ ຈາກ:

1. ຈາກຕຳຣາໂຫຣາສາດໄທ:
    ກ. ປະຕິທິນໂຫຣາສາດຂອງຫຼວງອັດຕະຖະວາທີ
    ຂ. ໜັງສືພົງສາວະດານໂຍນົກ ຂອງພະຍາ ປະຊາກິຈກອນຈັກ
    ຄ. ໜັງສືວັນນະຄະດີໄທ ຂອງນາຍຫຣິດ
2. ຕຳຣາໂຫຣາສາດຂະເໝນ ຂຽນໂດຍ ທ່ານ ຟາໂຮ (ຄົນຝຣັ່ງ)
3. ຕຳຣາປະຕິທິນໂຫຣາສາດ ແລະ ຕຳນານດາວ ຂອງຝຣັ່ງ
4. ຕຳຣາໂຫຣາສາດລາວ (ຈາກໜັງສືໃບລານ)

ພາກເສີມ

ການທຳ ອັດຕາຖະເຫຼົ້ງສົກ

ໂດຍ ຄຳສິງ ໂງນວໍຣະຣາທ